BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
20 A
56

17 ~~20 C 63~~

17 - 14. a 47

20 20
C C
59 63

[illegible] XXIIII

[illegible]

SVMMA PONTIFICALIVM ET SYNODALIVM conſtitutionum,

IN LOCOS, SEV TITVLOS communes redacta.

Opera, & induſtria Ioannis Sottealli Montinenſis, Sacræ Theologiæ Licentiati.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

Venetijs. Sub Signo Pauonis.

M D LXXIIII.

15.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI, DOMINO ROBERTO TIEVELIN,

Abbati Viconienſi, Domino ſuo vnicè obſeruando.

Petrus Zangrius Tiletanus. S. P.

TRadunt naturalium rerum ſcriptores, Reuerēde in Chriſto Pater, aues quaſdam deſertos aliarum nidos, & oua fouere, ijs incubare, pulloſq; excludere: agente nimirum id diuina prouidentia, vt quod alioqui periturum erat, aliena cura atque induſtria conſeruetur. Idem vſu venire videmus in complurium doctorum virorum ſcriptis ac monumentis,

vt quæ præclarè ab iis meditata & veluti concepta ſunt, ſed ob præmaturam mortem, aut alium aliquem caſum nondum progenita; vicaria aliorum opera indigeant, quò perficiantur, & in lucem edantur. Ex multis autem quæ hoc ſæculo emergunt huius generis exemplis, vnũ extat amici cuiuſdam mei D. Ioannis Sottealli, qui à te nuper in monaſterij tui prælectorem adſcitus fuerat. Is cum iſthic agens perlegendos ſumpſiſſet ingentes illos Conciliorum tomos, vniuerſum hoc opus in breue quoddam & luculentum compendium contraxit, propediem etiam idipſum æditurus: ſed priuſquam facere id poſſet, è viuis ereptus eſt. Itaque per amicum quendam autographum ipſum nactus, doctis quibuſdam viris legendum tra

didi: quem librum cum vehementer approbaſſent, & editione dignũ iudicaſſent, non ſolùm quòd vtiliſſimum haberet argumentum, verùm etiam quod tum breuitate eſſet commendatus, tum aptiſſima methodo in locos communes digeſtus: ab iiſdem impetraui vt diligentius recognitum limarent atque abſoluerent, & ſi quid deſiderari videretur, ſupplere dignarentur: quo facto ego veluti è matris vtero in lucẽ produxi.

Cæterùm quemadmodum pupillis tutores & curatores dari conſueuere, ita quoque minus tutum putatur, libros præſertim recentes, & poſt authorum mortem in lucem editos, ſine patrono & Mæcenate relinqui. Circumſpicienti itaque mihi quem potiſſimum nouo huic & poſthumo fœtui tutorem, & veluti pa-

rētem alterum adſciſcerem, occurrit mox mihi R.P.T. idque tribus potiſſimum de cauſis: & in primis quidem, quòd in monaſterio tuo primū conceptus formatuſque ſit: deinde verò quòd author ipſe (ut ex ſcriptis ante mortem eius ad me literis cognoui) eundem tibi deſtinarat: denique quòd non ignorarem quàm tibi author charus fuiſſet, & quæ quantaque extarent tuæ erga eum liberalitatis exempla: vt nihil ambigerem quin id officij libētiſſimè amico præſtares, & quicquid inde honoris rediturum eſſet, tibi iure optimo deberetur. Nō dubitaui igitur R.P. recentem hunc amici tui fœtum, & adhuc à prælo madentem in ſinum tuum mittere. Quem tibi gratisſimum fore confido, non tantùm parentis ipſius nomine, cuius ſuauisſi

mam

mam tibi memoriam ſubinde refricabit: verumetiam quod legenti ſpiritualem aliquem fructum adferre poterit, nec inutilē, nec iniucundū. Quod noſtrum hac in re conficienda ſtudium ac operam vt æqui bonique conſulas, meque in clientum tuorum numerum referre digneris, etiam atque etiam rogo R^am^ P^em^ T^am^, Chriſtus Ieſus Eccleſiæ ſuæ diu ſeruet incolumem. Bene Vale. Louanii, ipſis kalend. Maii, 1570.

A

ABbas 1.a
Abbatiſſa 2.a
Aborſus 2.b
Abſentans 3.a
Abſtinens ibid.
Abſolutio ibid.
Acolythus ibid.
Accuſatores fratrũ ibi.
Accuſare 3.b
Accuſatus 4.a
Adam ibid.
Adoleſcens 4.b
Adoleſcentium ſeminarium ibid.
Adorare ibid.
Adulatio ibid.
Adulterium ibid.
Aegrotus 5.a
Affinitas ibid.
Agapes ibid.
Agellus eccleſiæ ibid.
Alea 5 b
Alleluya ibid.
Altare ibid.
Anathematizari ibid.
Angelus 6.a
Anima ibid.
Annona ibid.
Appellare ibid.
Apocalypſis 8.a
Apocrypha ibid.
Apoſtata ibid.
Arma 8.b
Arrius ibid.
Archidiaconi ibid.
Archiepiſcopus 9.a
Audientes qui ibid.
Auguria ibid.
Auguſtinus 9.b

B

BAlſamum 10.a
Baptiſmus ibid.
Baptizare ibid.
Baſilica 13.b
Bellum 14.a
Benedictio 14 b
Beneficium ibid.
Bigamus 16.b
Blaſphemus ibid.

C

CAlendæ 17 a
Canones Apoſtolorum ibid.
Canones Conciliorũ ibi.
Canonici libri ibid.
Canonici ibid.
Capitula canonicorum 18.b

18.b.
Cantores ibid.
Cardinales ibid.
Carceribus incluſi ibid.
Carinæ 19.a
Carnes ibid.
Caſtigatus ibid.
Caſuum reſeruatio ibid.
Catechumenus ibid.
Catecheſis 19.b
Caſtitas ibid.
Cathedra ibid.
Characteres incantatorum ibid.
Cereus ibid.
Chriſma 20.a
Chriſtus 20.b
Cibus 22.b
Claues eccleſiæ ibid.
Clerus ibid.
Clericus 24.b
Cœmeteria 25.a
Coadiutoria ibid.
Colonia ibid.
Coma ibid.
Commeſſatio ibid.
Communio ibid.
Concilium 30.b
Concio 33.b
Confeſſio ibid.
Concubina 35.a
Confirmatio ibid.b
Coniuges 36.b
Cõiuratores clerici ibi.
Cõſecrationis munus ib.
Conſenſus ibid.
Conſtitutiones principum ibid.
Conſuetudo ibid.
Continentia 37.a
Cõcubinarij clerici 31.a
Contritio 38.b
Conuenticula ibid.
Conuiuium 39.a
Corepiſcopus ibid.
Corona clericorum 39.b
Corpus Domini ibid.
Corporale ibid.
Creatura ibid.
Crimen ibid.
Crux 40.a
Cucella ibid.
Curia ibid.
Cyprianus ibid.

D

DAmnari 40.a
Decanus ibid.
Decimæ 40.b

Decretales epiſtolę	41.b	Epiſtola ſynodica	66.b
Dedicatio	ibid.	Euangelium	ibid.
Deficiens à fide	ibid.	Euchariſtia	ibid.
Degradari	ibid.	Eunuchus	70.a
Deſcendere	42.b	Euphrata	ibid.
Deſperare	ibid.	Exactores	ibid.
Deſponſata puella	ibid.	Excommunicatio	ibid.
Diabolus	43.a	Exēpla boni operis	73.a
Diaconiſſa	ibid.	Exorciſta	ibid.
Diaconus	ibid.	F	
Diæceſis	44.b	FAma	73.a
Diſcordia	ibid.	Facultates Eccleſiæ	ibid.
Diſpenſatio	ibid.		
Diuinitas	45.a	Falſarius clericus	ibid.
Diuiſio poſſeſſionū	ibid.	Fames	ibid.
Diuinatiouum ſectatores	ibid.	Famoſus	73.b.
		Fatalis	ibid.
Diuites	ibid.	Fermentum	ibid.
Diuortium	ibid.	Feſti dies	ibi.
Docere	ibid.	Fides	74.a
Dominica dies	45.b	Fidelitas	74.b
Dubius in fide	46.b	Fides trinitatis	ibid.
E		Fideiuſſor	ibid.
EBrietas	46.b.	Fidelis coniunx	ibid.
Eccleſia	47.a	Filij Dei	ibidem.
Eccleſia Romana	52.a	Fæmina	75.a
Electio	52.b	Formatæ epiſtolæ	ibid.
Energumenus	53.b	Fornicatio	ibidem.
Epiſcopus	54.a	Fornicatus presbyter	ibidem.

ibidem.
Fraus ibid.
Franci ibid.
Fratricida ibid.
Fuga in perſecutione ib.
Furtum ibi.

G

GErmani 75.a
Gloria patri &c. 75.b
Gradus ibid.
Gratia ibid.
Græci 76.b

H

HAbitus 76.b
Hæreſis ibid.
Hæreticus ibid.
Hieroſolyma 79.b
Hiſpania ibid.
Homicida 80.a
Horæ Canonicæ 63.b
Hoſpitalia 83.a
Hymni ibid.

I

IDdola 83.a
Ieiunans 83.b
Imagines 84.b
Immolatores idolis. 86.a
Imperatoris poteſtas ibidem.
Impoſitio manuũ ibid.
Incarcerati 97.a
Incarnatio filij Dei ibi.
Incendiarius ibid.
Incenſum ibidem.
Inceſta coniunctio ibid.
Incontinenter viuentes clerici 87.b
Indulgentia ibid.
Infames 88.a
Infirmi ibid.
Innocens 88.b
Inquirere ibid.
Interpretatio 89.a
Inuaſores bonorum pauperum ibid.
Inuitus an poſſit ordinari ibidem.
Inuocatio virginis Mariæ ibid.
Iudæus ibidem.
Iudicium Dei 90.a
Iudicium humanũ 90.b
Iurare 93.a
Iuriſditio 94.a
Iuſtitia 95.a

Ka-

K

Kalenda 95.a
Kyrie eleyſō ibi.

L

Laicus 95.a
Lauacrum ibid.
Lector 95.b
Lectio in menſa ibid.
Lex humana 96.a
Leno ibid.
Leproſus ibid.
Libelli famoſi 96.b
Libertus ſiue Liberta ibid.
Liberum arbitrium ibi.
Liberi 97.a
Litaniæ 97.b
Literæ comendatitiæ 98.a
Litigantes ī iudicijs ibi.

M

Magus clericus 98.a
Maleficium ibid.
Mancipium 98.b
Mandata Dei ibi.
Manus impoſitio ibid.
D. Maria virgo ibid.
Martyrium 99.a
Mathematicorū ſigna
Matricida ibid.
Matrimonium ibid.
Mercatura 101.b
Menſæ ſacerdotum ibi.
Metropolitanus ibid.
Merces ibi.
Militia ibidem.
Miſſa 103.a
Monachus 105.b
Monaſterium 106.b
Monaſtica vita 107.b
Monialis ibidem.
Montes pietatis 110.a
Mors corporalis ibid.
Mulier ibid.

N

Natura 110.a
Naufragiū ibi.
Neceßitas ibid.
Negans fidem ibid.
Negotiari ibidem.
Neophytus 110.b
Nicæna Synodus ibid.
Notarij ibidem.
Nouatus hæreticus ibi.
Nouatiani & Monteñſes 111.a
Nuncius de latere ibi.

Nuptiæ ibid.

O

Oblatio 111.b
Obmuteſcẽs 85.a
Occidens ſeipſum 113.a
Occulta cordis alieni ibid.
Odiis exardeſcẽtes ibi.
Officij eccleſiaſtici forma ibid.
Opera ibid.
Oppreſſor ibid.
Orarium 113.b
Ordo ibid.
Orare 118.a
Oratorium ibid.
Orandi tempora & modus 118.b
Origenes damnatus ibi.
Oſculum ibid.
Oſtiarius ibi.

P

Papa 119.a
Parochia 121.b
Paſcha ibid.
Paſtor ibid.
Paſſio Dominica 121.a
Patibulum ibid.
Patrinus ibid.
Patronatus ibid.
Pauperes ibid.
Paulus Samoſatenus ib.
Peccare, & peccatum 122.b
Penſiones ibi.
Periurium 123.a
Peregrinari ibid.
Perſecutio 123.b
Perſecutionem patientes ibid.
Perſeuerantia ibid.
Perſonæ tres ſũt 124.a
Petrus & Paulus ibid.
Philoſophi 124.b
Placita publica ibid.
Pœna talionis ibi.
Pœna temporalis ibi.
Pœnitentia 125.a
Pontifex 95.a
Precaria 96.b
Predeſtinatio 118.b
Prædium ibid.
Prædicare ibid.
Prædicatores euan. ibi.
Præfatio ibid.
Præsbyter 129.a
Primas 113.b
Prior ibid.

Priſci-

Priſcillianus hæreticus ibidem.	*Sacrificium* ibid.
Probationis tēpus ibid.	*Sacerdotium* ibid.
Proceßiones ibid.	*Sacramenta* 186.b
Proditores 131.a	*Sagarum inſania* 136.b
Profeſſio ibid.	*Salui conductus* 137.a
Prophanatio templi 131.b	*Sanctus, Sanctus, Sanctus* ibid.
Pſallere ibi.	*Sanctorū corpora, &c.* ibid.
Purgatorium 132.a	*Sanctimoniales* ibid.
Q	*Satisfactio* 137.b
Quadrageſima 132.b	*Scholæ* ibid.
Quæstores ibid.	*Scriptura* 138.a
R	*Scotici presbyteri* ibid.
Raptores 133.a	*Sedes Apoſtolica* 138.b
Rebaptizari ibi.	*Seminarium* 139.a
Reconciliari ibid.	*Senes & pauperes* ibid.
Religiones ibid.	*Sententia* ibid.
Reliquiæ ibidem.	*Sepelire* 139.b
Remittere ibid.	*Serpens* 140.a
Repudium 134.b	*Seruus* ibid.
Reſtituere ibid.	*Sodomia* 140.b
Reſurrectio carnis ibid.	*Sortes ſanctorum.* ibid.
Rex Hiſpaniæ ibid.	*Spectacula* 141.a
S	*Sponſalia* ibid.
Sabellius hæreticus 135.b	*Spiritus ſanctus* ibid.
Sabbati ieiunium ibid.	*Spoliatores* ibid.
	Subdiaconus 141.b
	Suffocatum ibid.

Sym-

Symbolum ibid.
Symonia 142.a
Synodus. 142.b

T

Tabernæ 143.a
Templum ibid.
Tallia ibid.
Teſtamentum ibid.
Teſtimonium 143.b
Theatrici 144.a
Theodoretus ibid.
Timor 144.b.
Tonitrua ibid.
Tonſura ibid.
Torneamenta 145.a
Traditiones ibid.
Tribulatio ibid.
Trinitas ibid.
Tripudiare 145.b

V

Vaſa ſacra 145.b
Velum ibi.
Venatio 146.a
Venefici 146.b
Verbum Dei ibid.
Venia peccatorum. ibidem
Veſtes ibid.
Vidua ibid.
Vigilia 147.a
Vis ibid.
Virgo ibid.
Vnctio extrema 147.b
Voluntas vltima ibid.
Votum ibid.
Vſura 148.a

X

Xenodochia 148.b

FINIS.

SVMMA PONTIFICALIVM ET SYNODALIVM CONSTITVTIONVM,

IN LOCOS SEV TITVLOS communes redacta.

Authore Ioanne Sotteallo Montinienſi.

1 ABBAS.

ABBATEM Epiſcopus, iuxta canones, in monaſterio inſtituit, atque extra regulã facta ibi corrigit. 4. Toletani 50] 1. Aurelianẽſis 21. Poſterius mutat 1. Lateranen. ſub Gregorio 1.

2 Vnde ei ſubeſſe iubetur. Chalcedonẽſis, c. 8. 1. Aurelianen. 21.] Trident. Seſsio. 5. cap. 1.

3 Non ſuſcipiens verò Epiſcopi præcepta remouetur à communione, donec contumaciam deponat 2. Aurelian. 21. Si peccans nolit ab eo corrigi; deducitur ad iudiciũ Metropolitani. Epaunen. 19.

4 Eum tamen Epiſcopus ſine confratrum abbatum conſilio de loco ſuo non pręſumat eijcere: quẽ autem negligentia eijcit, cum omnium presbyterorum conſilio refutetur. 2. Turon. 7. Et iuxta concil. Conſtantienſe (ait 3. Lateranenſe Seſsione 9.) nullus prælatus transferatur inuitus, niſi iuſtis efficacibusq; rationibus & cauſis.

5 Per præmiũ Epiſcopus abbatem non ordinet 2. Turon. 7.] ſeu in ſede ponat. Alexander 3. conſtitutionum ſuarũ partis 1. c. 7.] alioqui honore per præmium obtẽto abbas careat Cabilonen. 16.] ordinatio talis vel electio, vel poſtulatio nulla ſit ipſo iure

& vt accipiens, ita & dans incurrat ipſo facto ſententiam excommunicationis. Martinus PP. v. Seſſ. 43. concil. Conſtant.
6 Nec niſi qui de ipſo eſt monaſterio cuius abbas defunctus eſt, & quem concors fratrũ ſocietas elegerit. 1. Lateranen. ſub Gregorio 1. PP.] Si aptam inter ſe perſonam inuenire nequeant, ſolerter ſibi de alijs monaſterijs eligant ordinãdum. 1. Lateranẽ.] 1. Cabilonen. 12. dicitur: Si quilibet abbas elegerit ſucceſſorem, hic electus, de facultatibus monaſterij ad regendum nullam habeat poteſtatem.
7 Clerici cuiuſcunq; ordinis, qui in eccleſijs quoquomodo militant, abbates per monaſterium fieri non permittantur, ſed aut admiſſa clericatus militia monaſticis non promoueantur ordinibus, aut ſi abbatis loco permanere decreuerint, clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum eſt, ſi cum vnum ex his pro ſui magnitudine diligenter quis non poſſit explere, ad vtrunque iudicetur idoneus, ſicque inuicem, & eccleſiaſticus ordo vitæ monachicæ, & eccleſiaſticis vtilitatibus regula monachatus impediatur. Gregorius 1. PP. lib. 3. epiſt. epiſt. 11.
8 Et nullus habitum monachi ſuſcipiat, ſpem aut promiſſionem habens, vt abbas fiat. Romanum ſub Nicolao primo.
9 Vnum aũt duobus monaſterijs pręſidere interdicimus Agathen. 38. & 57.] Venetici. 8.] Epaunẽ. 9.
10 Nec duo ſint in vno monaſterio abbates. 1. Cabilonen. 12. nè ſub obtentu poteſtatis ſimultas inter monachos, & ſcandalum generetur.
11 Cellulas diuerſas ſingulis abbatibus habere nõ liceat. Agath. 38.] Venetici. 8.
12 Attamen propter hoſtilitatis incurſum, receptacula intra muros (.ſ. ciuitatis) poterunt collocare.
Aga-

Agath. 38.]Venet.8.
13 In proprietatem ſuam abbas non reuocet id quod monaſterio oblatum eſt 4.Aurelia.11.
14 Res illa ad poteſtatem Epiſcopi reuocetur,quã ſine eius notitia ſeu ſubſcriptione abbas vẽdiderit. Agath.56.]3.Aurelia.23.]Epaunẽ.8.]4.Aurelia.11.
15 Menſæ abbatis debiles peregrinique interſint, & ante ſe ioca turpia fieri non permittat.perſonet ibi lectio diuina.Rhemen.17.
16 Non licet ei filios de baptiſmo habere.Antiſiodoren.25.
17 Concilio omnes abbates interſint. Antiſiodoren.7.intererant 5.Conſtantinop.act.1.
18 Manus ad ea quę ſunt Epiſcopalis dignitatis nõ extendant,de cauſis matrimonialibus cognoſcẽdo, iniungendo publicas pœnitentias,concedendo indulgentiarum literas,&c. 2.Lateranen.60. ſub Innocentio.3. Nullis qui regulares eorum ſubditi nõ ſunt tonſuram vel minores ordines conferant,nec literas dent dimiſſorias aliquibus clericis ſecularibus,vt ab alijs ordinentur.Tridenti.ſeſſio.23.c.10.

ABBATISSA.

1 Abbatiſſas fieri quæ iuuẽculæ ſunt,vehementiſſimè prohibemus:nullam igitur fraternitas tua niſi ſexagenariam virginem,cuius ætas atq; mores hoc exegerint, velari permittat. Gregorius PP.1.lib.3.epiſt.11]Trident.autẽ Seſſ.25.cap.7.Abbatiſſa,& Prioſſa, & quocunque alio nomine Præfecta & præpoſita appelletur, eligantur non minor annis quadraginta, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixit. Quod ſi his qualitatibus non reperiatur in eodem monaſterio, ex alio eiuſdem Ordinis eligi poſſit. Si hoc etiam incommodũ Superiori qui electioni præeſt videatur,ex ijs quæ in eodem monaſterio annum trige-

ſimum exceſſerint, & quinq; ſaltem annis poſt profeſsionem rectè vixerint, Epiſcopo vel alio Superiore conſentiente eligatur. Duobus verò monaſterijs nulla præficiatur.

2 Epiſcopo in omnibus ſubſit abbatiſſa. 2. Cabilonen. 65. ſine eius notitia nihil vendat. Epaunen. 8.

3 Victus, veſtimenta, aliaque nonnulla neceſſaria iure debent familiæ ab abbatiſſa præparari. Turonen. Sub Carolo magno. cap. 26.] 2. Cabilonen. 54. & 58.] Rhemen. 33.

4 Ipſa ſubditis talem ſe debet exhibere in habitu, in veſte, in oī conuictu, vt eis ad cœleſtia regna pergentibus ducatum præbeat 2. Cabilonen. 52.

5 Prouideat in lectione & officio, & pſalmorum modulatione, vt ipſæ ſanctimoniales ſtrenuę ſint. 2. Cabilonen. 54.

6 Abſque Epiſcopi ſui licentia foras monaſteriū egrediendi non habeat poteſtatem, ſed tantùm in ſuo permaneat monaſterio: ibique & ſeipſam cuſtodire, ſibiq; commiſſas ſeruare quanta poterit vigilantia decertet. Turonen. ſub Carolo magno c. 30.] ſimile ferè eſt. 2. Cabilonen. 57.] Maguntiaci. 13. ſub Carolo magno.

7 Cum viris, clericis ſiue laicis non loquatur horis incompetētibus, ſed quicquid de neceſſarijs rebus cum eis peragere debet, à prima hora vſq; ad veſpertinam peragat, & hoc non cum ſingulis, ſed coram pluribus. 2. Cabilonen. 55.

8 A veſpera autem vſque ad primam cum nullo maſculo colloquium habeat, niſi fortè talis ſit occaſio, quā euitare nō poſſit, & ſi neceſitas incubuerit, id coram teſtibus facere debebit. 2. Cabilonen. 56.

9 Velare virginem nō præſumat. Eutichianus pp. 20. q. 1. Statuimus vt, &c.

ABORTVM mulier ſibijpſi procurans, antiqua

eccleſiæ definitione remouebatur ad finem vſq; vitæ ab eccleſiâ, miſericorditer verò ei. x. annorum pœnitentiam indixit Ancyranum.c.20.] Qui potionibus id mulieri acciderit, communionem poſt 7. annorum pœnitentiam demum accipit, iuſſus tamen omni tempore vitæ ſuæ inſiſtere fletibus. Ilerdenſe.c.2. Tribarienſe ſub Arnolfo Imp. c. 50. Vide Titulum Homicidij.S.6.

ABSENTANS ſe ſeu abſens ab eccleſia clericus vel laicus diebus ſolenníoribus, vide ti. eccleſiæ.S.13. & clericorum nomen.S.9.

ABSTINENS à quibuſdã cibis propter corporis ſui afflictionem laudatur. 1. Bracar. 14.] Vigil.pp.epiſt.1.c.1.] 1.Toleta.in confeſsione fidei] Cirilli Epiſcopi Ieroſol. catecheſi. 4.] Vide titulum Ieiunium.

ABSOLVTIO.

1 ABſolutio ſacerdotis in ſacramento pœnitentiæ eſt quidem alieni beneficij diſpenſatio, non eſt tamen nudum ſolum miniſterium, vel annunciandi euangeliũ, vel declarãdi remiſſa eſſe peccata, ſed ad inſtar actus iudicialis, quo ab ipſo velut à iudice ſententia pronunciatur. Conc. Triden. ſeſſ. 14.c.6. & can. 9.

2 Abſolutio prolata in ſibi non ſubiectũ, eſt nullius momenti. eadem 2.ſeſſ.cap. 7.

ACOLYTHVS ad accendenda eccleſiæ luminaria mancipatur, & ideo in ordinatione detur ei ceroferarium cũ cereo 4. Carth. 6.] Aquiſgranen. 5.

ACCVSATORES fratrum (ſeu detractores, aut ſuſurrones) Epiſcopus excommunicet, & emendantes vitiũ recipiat ad communionẽ. 4. Carth. 55] Quo reſpicit Elibertinũ c. 73. ne in fine quidẽ dans communionem ei, ad cuius accuſationem accuſatus, vel proſcriptus eſſet, vel interfectus frater.

Act.24. 1 Accuſaturus in iudicium veniat, nomen rei indicet.Eutychianus PP.epiſt.2.

2 Nam nemo abſens accuſare alterum, neq; per ſcripta poteſt,ſed propria voce,Stepha.1.PP.epiſt. 2.]Damaſus PP.epiſt.6.]6.Toleta.11.

3 Accuſandi licentia denegetur his,qui vel Chriſtianæ religionis dignitatem, vel ſui propoſiti normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Felix PP.epiſt.1.c.9.& 11.

4 Accuſans de multis, ſi in primi criminis probatione defecerit,cętera ꝓbare nõ ſinitur.7.Carth.3.

5 Accuſator nullus ſit,& iudex eiuſdem. Fabianus pp.epiſt.2.(Si tamẽ eius ſit,Nã habet verba Auguſtini enchiridij. 79. Sunt quædam quæ leuisſima,&c.]Stephanus pp.epiſt.2.ex eo, vel ille ex Stephano dicit:Scimus dilectisſimi,quia &c.] Damaſus pp.in epiſtola ad Stephanum.

6 Quibus accuſatio denegatur, ijs in cauſis proprijs non denegatur.7.Carth.2.

7 Superiorem ſuum clericus inferior non debet accuſare.concil.Roma.ſub Sylueſtro.act.1.c.3.citatur.2.quæſtio.7. Nullus laicus.& ferè idem act.2. c.18.]Maguntien.12.

8 Domini ſacerdotes accuſare non poſſunt, qui non ſunt bonæ conuerſationis, aut quorum fides, vita,& libertas neſcitur.Fabianus pp.epiſt.3.] Sixtus pp.3.cap.2.epiſt.ſuæ ad Epiſc. Orient.] Adrianus pp.cap.3.

9 Perſonarum ad accuſationem eccleſiaſticorum non recipiendarum omnes ferè primorum Pontificum epiſtolæ meminere, & ſummatim Adrianus 1.pp.cap.3. &c.

10 Maiores natu accuſare non poſſunt criminibus aliquibus irretiti, aut qui ſunt ſuſpecti. Fabianus pp.epiſt.3.]2.Carth.6.] 4. Carth. 96.] Lucius pp. epiſt.

epiſt.ad epiſc.Gal.& Hiſpa.] Pontianus pp.epiſt.2.
11 Nec clericos accuſare poteſt ab excõmunicatione necdũ abſolutus,quiſquis ille ſit 7.Carth. 1.
12 Contra delinquentes tribus modis poteſt procedi;per accuſationem,denunciationem, & inquiſitionem.diligens tamen adhibeatur cautela, vt ſicut accuſationem legitima debet præcedere inſcriptio, ſic & denunciationem caritatiua admonitio, & inquiſitionem clamoſa inſinuatio pręuenire,&c. Lateranenſe ſub Innoc.3.can.8.

ACCVSATVS.

1 Accuſatus non debet alibi quàm in foro ſuo audiri,niſi fuerit appellatum. Fabianus pp. epiſt.3.]Sixtus pp.3.in epiſt.ad Orientales c.3.] Damaſus pp.epiſt.ad Stephanum. Adrianus pp. in canonibus à ſe collectis.

2 Clericus accuſatus apud Epiſcopum,ſi ab eo diſcedat ante ſententiæ tempus, pro dubia ſuſpitione,facit vt manifeſta in eum maneat cenſura. Symmacho pp. Ennodius in libello ſuo citatur. 8. q. 4. Nonne directa.] Felix pp.2.c.16.reſcripti ad Epiſc. Aegyp.In ſecularibus negotijs, poſtquam legibus vocatus venerit, & in foro decertare cœperit aliquis,non licet ante peractam cauſam recedere. In eccleſiaſticis verò dicta cauſa recedere licet, ſi neceſse fuerit,aut ſi ſe prægrauari viderit.

3 Si intra annum cauſam ſuam purgare contemnat,nulla eius vox poſtea audiatur.5.Carthag.12.] VVormatien.71.

4 Ep̃o accuſato inducię ſex menſiũ cõcedũtur,q̃bus priuſquã cõpareat cauſam ſuã inſtituat.teſte Damaſo pp.ad Stephanum]Felice 2.pp.& alijs,&c.

ADAM.

1 Adam rectus à Deo conditus, per peccatum totus eſt ſecundùm vtramq; ſui partem in

deterius commutatus. Concil. Arau. 2. cap. 1. Tridenti. ſeſſ. 5. decre. 1. Vbi & multa alia explicantur de Adæ lapſu, quæ ad fidem pertinent.

2 Niſi homines ex ſemine Adam propagati naſcerentur. non naſcerentur iniuſti. Concil. Triden. ſeſſ. 6. capi. 3.

ADOLESCENS.

1 ADoleſcentes & impuberes clerici omnes in vno cõclaui commanebant, probatisſimo ſeni deputati, vt lubricæ ætatis annos in diſciplinis eccleſiaſticis agerent 4. Toleta. 23. quod obſeruari vult à rectoribus Eccleſiarum Aquiſgranen. ſub Ludouico pio Imp. c. 135.

2 Vnde Syricius pp. ad Himeriũ, Tarraco. c. 9. dicit. Quicunque ſe eccleſiæ vouerit obſequijs, à ſua infantia ante pubertatis annos baptizari, & lectorũ debet miniſterio ſociari, qui ab acceſſu adoleſcentiæ vſque ad 20. ætatis annum ſi probabiliter vixerit, &c. Innocentius. 1. pp. epiſt. 24. c. 5. ex illo] Zozimus pp. c. 3. epiſt. ad Heſychium Salonitanũ.

3 De adoleſcentium ſeminario Conc. Tridentinum Seſſ. 23. cap. 18. reformationis.

ADORATVR vna adoratione Chriſtus in duabus naturis. 5. Conſtantinop. 9.

ADVLATIONI vacans clericus degradatur. 4. Carthag. 56.

ADVLTERIVM.

1 ADulteri laici, hoc quod de ſe ſciunt, in alijs ſuſpicantur. 2. Turonen. 15.

2 Adulterij conuictus honoratior ſeu ſuperior clericus (Epiſcopus, presbyter, diaconus) nec ĩ fine communionem accipit, Elibert. 18.] at 3. aurelia. 7. & c. 4. ab officio quidem detrudit eum in monaſteriũ toto vitæ ſuę tempore, ſed communionẽ conceſſit] & ſi archipresbyter ſeu decanus, hoc illius

lius peccatum nō intimet Epiſcopo, integro anno ipſi communionem negat, antiſiodoren. 20.

3 Mulierem cum clerico adulteratam, vt ſacerdos præceperit, propellere oportet. 4. aurelia. 28.

4 Si cuius vxor adulterata fuerit, vel ſi ipſe adulteriū commiſerit, 7. annorum pœnitentia oportet eum perfectionem conſequi. Ancirani 19.] Eliberti num autem c. 14. 69. & 72. quinquennij pœnitentiam imponit] Sępius autem mœchato communionem dat in fine. Elibert. 47.

5 Nam Chriſtiana religio adulteriū in vtroque ſexu pari ratione condemnat, quoniam par cauſa eſt amborum. Innocentius. 1. pp. epiſt. 3. c. 4.] Aug. lib. de 10. chordis c. 4. *1. Cor. 7.*

6 Si duo in adulterio inculpati fierent, & vnus profiteretur, & alter negaret, decretum eſt, vt qui negauerit, probabili iudicio ſe expurget: & qui profeſſus fuerit, dignè pœnitentiam agat. Salegunſtadien. 7. Caſum deſcribit Hieronymus in epiſtola de muliere ſepties percuſſa.

Vide titulum Matrimon. §. 12.

AEGROTVS, vide Infirmus.

AFFINITAS ex matrimonio conſurgit. Vnde Cabilonen. tempore Caroli magni, c. 29. Sanè quæ in proprio viro, hæc nimirum in vxoris parentela de lege nuptiarum regula cuſtodienda eſt. Quia ergo conſtat, eos duos eſſe in carne vna, communis illis vtrinque parentela eſſe credenda eſt, ſicut ſcriptum eſt: Erunt duo in carne vna. Ephe. 5. Genes. 2. *35. q. 2. Sane.*

AGAPES, erant conuiuia quæ liberaliter ditiores pauperibus parabant. Gangren. 11.

AGELLVM eccleſiæ qui ad vitam poſſidendū acceperit à ſacerdote penes quē eſt hoc facere, nihil in eo creſcentiū pōt alienare. 4. Aurelia. 33.

1 ALea ludens fidelis quiſpiam, poſt annum emendatus poterat communione reconciliari. Elibe. 79.

2 Clericus alea nec ludat, nec asſiſtat ſic ludentibus. 2. Lateranen. 16.

3 ALLELVIA in Quadrageſima non cantetur quoniam tunc opus eſt fletibus. 4. Toletan. 10.] Auguſt. epiſtol. 119. cap. 17.

A L T A R E.

1 ALtaria per agros aut vias ſine vllo corpore aut reliquijs martyrum erecta, ab Epiſcopis euertantur 5. Carth. 14.

2 Quod ſi ob tumultũ popularem fieri non poſſit, plebes tamen admoneantur, vt ad cauendam ſuperſtitionem eum locum non viſitent 5. Carth. 14.

3 Altare ſit lapideũ. Euariſtus PP. in 1. tomo concil.] Epaunen. 26.

4 Conſecrari à presbytero non debet. Agath. 43. Vide tit. Epiſcopus §. 79.

5 Conſecratur Epiſcopi benedictione & Chriſmatis vnctione. Agathen. 14.

6 Ad altare ne ingrediatur mulier. Laod. 44. ſed ſoli miniſtri altaris. Laodic. 19.

7 Nec ad illud eadem miniſtret. Gelaſius. PP. epiſt. 1. c. 28.

8 Altari è ſuo loco moto, denuò conſecretur Ecclesia. de conſ. diſt. 1. Si motum, &c. Vide §. 7. tituli Baſilica.

9 Vnicùm tantum in vnaquaque ecclesia olim fuiſſe videtur. vide Hormiſdam PP. citatũ de conſ. diſt. 2. Nullus.

10 Rationabilem materialium altarium vſum aſſerit latè Aquenſe concil. c. 24.

ANATHEMATIZETVR excommunicatus presbyter, qui ſe ſuperbè ab Epiſcopi ſui com-

munione

munione ſecernit,& ſeparatim ſchiſma faciens,cũ aliquibus ſacrificat, 2.Carth.8.] ex quo canone, vt & 2.Turon. 25. habetur, vel anathema plus eſſe quàm excõmunicationem,vel excommunicatione (vt hodie fit aliquãdo) ſecũda primam aggrauari.

ANGELOS credens eſſe ex ſubſtantia Dei, anathematizatur, 1.Braccar.5.

ANGELOS ab initio temporis, ſimul cũ creatura corporali ex nihilo à Deo factos eſſe, ad fidẽ pertinere videtur. Ex Concil. Lateranen. ſub Innocent.3.cap.1.

ANIMA.

1 ANimas hominum dicens eſſe ex ſubſtantia Dei, anathema ſit. 1. Braccar.5.

2 Item qui ſentit eas prius in cœleſti habitatione peccaſſe,& vltionis cauſa in terram deiectas,& humanis corporibus incluſas. 1.Braccar.6.

3 Intellectiuam hominis animam aſſerens mortalem, damnatur à Leone PP.10.ſeſſione:8.concil. Lateranen.3.

4 Non vna multorum eſt corporũ,ſed pro multitudine corporum ſingulæ procreantur animæ. Leo.PP.10.ibidem inſequens Clementis PP.5.definitionem in concilio Vienenſi.

ANNONAM caram efficientes, prematurè per aſtutiam res ad victũ cunctis neceſſarias ſibi comparando accoaceruando, vt poſt.4.aut pluribus denarijs diſtrahãt, quod duobus cùm vile eſſet nacti ſunt, damnantur à Iulio PP.1.citato 14. q. & apud Iuonem lib.3.

APPELLARE.

1 APpellationis vocem exhibeat (etiam in criminalibus cauſis) qui Iudicem ſibi ſentit aduerſum. Fabianus PP.epiſt.3.] Sixtus.pp.3.c.3.epiſt.ad Epos Orient.] Cornelius.PP.epiſt.2.] Adrianus

nus PP. in canonibus à ſe collectis] Alexander PP. 3. par. 10. c. 10.
2 Appellans nulla arctatus ſit carceris cuſtodia. Damaſus PP. in epiſt. ad Stephanum] Adrianus PP. Appellantem non debet, &c.
3 Appellanti competens præfigatur terminus ad proſequendam appellationem, infra quem ſi fortè perſequi neglexerit, liberè tunc iudex ſua authoritate vtatur. Alexander PP. 3. conſtitut. parte 1. ca. 6] & parte 10. c. 5.] & 6. & 10.
4 Et cauſa appellationis ad ſuperiorem factæ cognoſcatur, & exponatur coram eodem ſuperiori iudice, talis videlicet, quæ ſi foret ꝓbata, deberet legitima reputari: qui ſi minus rationabiliter appellatum cognouerit, illum ad inferiorem remittat, & in expenſis alterius partis condemnet. 2. Lateranē. c. 35. ſub Innocent. 3] & c. 48. ad eum remittatur, à quo malitiosè appellauit.
5 Nulli autem in vocem appellationis prorumpant ante ingreſſum cauſæ. Alexander. PP. 3. Conſtitutionum ſuarum parte. 1. c. 6] Parte 1. ca. 6. admittitur appellatio à grauamine, etiam tunc.
6 Nihil obſit inferioribus iudicibus, ſi appellatione ſumpta per ſuperiores ſententia eorum fuerit ſoluta, cùm conuinci non potuerit, ex inimicitia vel cupiditate illos iudicaſſe. 3. Carth. 10.] 6. Carth. 6.
7 Ab eccleſia Romana appellare, nunquam ſacri canones ſanxerunt. Gelaſius. PP. epiſt. ad Fauſtum magiſtrum, & habetur. 9. q. 3. Ipſi ſunt, & in epiſt. ad Epiſc. Dardaniæ. Siquidem ad illam, &c.] & qui Marcellini PP. cauſam ventilabant, idem ſenſerunt dicentes, Prima ſedes non iudicabitur à quoquã] Nicolaus, PP. 1. ſcribens ad Michaelem Imperatorem, patet profectò ſedis &c] & eſt in eius reſcriptis tit. 4. c. 6.

4.c.6.Idem habet:citatus.17.q.4. Nemini.

8 Addit tamen ibi Nicolaus ad Michaelem, ſcribens. De iudicio Romani præſulis non retractando (quia nec mos exigit) quod diximus comprobato. Non negamus eiuſdem ſedis ſententiam poſſe in melius commutari, cùm aut ſibi ſurreptum aliquid fuerit, aut ipſa pro conſideratione ætatum, vel temporum ſeu grauium neceſſitatum diſpenſatoriè quiddam ordinare decreuerit.

9 Ad eam autem vndequaque appellare licet, vt quę Epiſcoporum iudicia & maiores eccleſię cauſas terminet]etiam à ſeculari iudice. Alexander. 3. parte. 10.c.7]ſine fraude tamen. Alexander ibidem c.19]Gelaſ.PP.ad Epiſc.Darda. Siquidem ad illam &c. Vide titulum. Concilium. §.3.

10 Mileuitanum concil. ca. 22. repetitum in Aphricano.c. 92. Aphricanis prohibet appellare ad tranſmarina concilia.

11 Sed, ni fallor, ea de re poſtea repehenditur Aurelius,(dux totius illius concilij) tanquam ſupbiens aduerſus ſedem Apoſtolicam(cuius eſt retractare omnia comprouincialia negotia) à Bonifacio. PP.2.in epiſtola ad Eulalium Alexandrinum]& Adrianus.PP.in collectis canonibus dicit. Saluo Romanæ eccleſiæ in omnibus primatu.

12 Appellandi locus non eſt Epiſcopo, qui criminaliter accuſatus condemnatur concorditer ab omnibus Epiſcopis eiuſdem prouinciæ. Antiocheni 15. Excutiendum an hoc etiā non deroget ſedi Apoſtolicæ.

13 Nec illis, qui communi placito vicinos iudices elegerunt:verùm ſub pœna excōmunicationis illorum ſentētiam ſequātur. Mileuita.24]3.Carth. 10]Alexander. 3. PP.parte.10.c.6.]at c. 11. illius partis addit Alexander. Si remota appellatione iu-

dicibus

dicibus.ſit cauſa commiſſa.&c.17.

14 Appellationi deferri non debet,cum ſub eius prętextu noſcitur manifeſtè adulterium,vel aliud crimen committendum Alexander pp.3.parte.10. c.3.imo cum manifeſtè ſit. ibidem.c.6.] ibidem c. 13.14.20]2.Latera.48.porro commonito,&c.

15 Nec cùm appellatur, quia prȩlatus iuxta regulam ſubditum pro ſuo exceſſu vult corrigere. Alexander idem ibidem c.4.]quoniã alioqui ſedes Apoſtolica illis audaciam prȩberet delinquendi, Alexander ibidẽ c.25.]& 30. vbi additur.Exceptis exceſſibus ſuper quibus appellatum eſt.vt & c.24.

16 Nemini licet ſuper rebus ſpiritualibus ad ſecularem iudicem appellare.Alexander.pp. 3. parte 10.c.26.

17 Pro appellatione ex incidenti quæſtione facta ſeu ſuper exceptione aliqua,ſententia eſt ſuſpendẽda,licèt cauſa iudici commiſſa fuerit appellatione remota: ſi quæſtio incidens talis ſit, vt ſine ea nequeat principalis cauſa terminari.Alexander pp.3. parte 10.c.9.& 31.

18 Appellare volens quia iudicem habeat ſuſpectum, coram eodem cauſam iuſtæ ſuſpitionis aſſignet,aſſumptis vtrinque hinc inde duobus,qui de ſuſpitionis cauſa cognoſcant, & ſi nequiuerint in vnam concordare ſententiam, aduocent tertium, vt quod duo ex ipſis decreuerint, robur habeat firmitatis.Cauſa verò ſuſpitionis legitima coram ipſis infra competentem terminum non probata,ſua iuriſditione iudex vtatur.2.Latera.84. ſub Innocẽ.3.

19 In cauſis viſitationis,& correctionis, ſiue habilitatis & inhabilitatis,nec non criminalibus, ab Epiſcopo, ſeu eius vicario ante definitiuam ſententiam ab interlocutoria.vel alio quocunq; grauamine non appelletur.Trident.ſeſſ.13. cap.1.

20 Vbi

20 Vbi appellationis locus fuerit in criminalibus à ſententia Epiſcopi, vel ipſius in ſpiritualibus vicarij generalis, ſi autoritate Apoſtolica in partibus eam committi contigerit, committatur Metropolitano aut vni ex vicinioribus Epiſcopis, aut illorum vicarijs, non autem inferioribus iudicibus Conc. Triden. ſeſſ. 13. cap. 2.

21 Appellāti in criminali cauſa ab Epiſcopo; aut eius vicario quid ſit faciendū, habet Conc. Tridentinum. ſeſſ. 13. c. 3.

22 In appellationibus admittendis, vel concedendis inhibitionibus poſt appellationem ſeruandum eſſe tenorem ſacrarum conſtitutionum, & præſertim Inno. 4. quæ incipit, Romana. Conc. Trident. ſeſſ. 22. cap. 7.

APOCALYPSIM B. Ioannis Euangeliſtæ recipit, & à Paſcha ad Pentecoſten vſque legi iubet in eccleſia miſſarum tempore. 4. Toleta. 16.

APOCRYPHA multa recenſentur à Gelaſio in concilio. 70. epiſcoporū, & citatur Diſt. 15. c. Sanctę Rom. Eccleſia.

APOSTATA.

1 Apoſtatam à fide ſi tamen idololatra nō fuerit, placet, cum reuerſus fuerit, poſt decē annos communionem accipere. Elibert. 46] at clementiùs Agath. 60. & Epaunenſe. c. 29. biennio relegant ad pœnitentiam] 2. Arelaten. 26. iubet non recipi ad communionem ſine pœnitentia] 4. Aureria. 8. conſtituit in manu epiſcopi, eum cum voluerit, attenta pœnitentia ad communionē recipere.

2 Si verò antequam ſeſe eccleſiæ repræſentet, nolit pœnitentiam agere, placet vt cùm poſtea correptus infirmitate communionem petierit, ei non detur, niſi cum per conualeſcentiam dignos pœnitētiæ fructus egerit. 1. Arelaten. 23.

3 Apo-

3 Apoſtolis epiſcopi ſucceſſere. Anacletus. pp. epiſt. 2. Vide titulum. Petri 3.

4 Aquam ſale conſperſam populis benedicimus vt ea cuncti aſperſi ſanctificentur ac purificentur. Alexander pp. 1. diſt. 1.

ARMA.

1 Arma geſtans clericus, triginta dies aqua & modico pane tantùm recluſus paſcatur. 1. Mantiſco. 5.]ſynodus Frãcica ſub Carolo magno: Ea portare, vel pugnare, aut in exercitum & in hoſtem pergere omnino prohibemus ſeruis Dei] Sic Maguntiacum ſub Carolo magno. c. 17.

2 Superior clericus in obſeſſionis neceſſitate poſitus, ab omni humano ſanguine, etiam hoſtili abſtineat. Ilerd. c. 1.

3 In ſeditione arma arripiens clericus, gradu amiſſo in monaſterium detruditur. 4. Toleta. 44.

ARRIVS.

1 Arrius (à quo Arriana hęreſis, damnata à prima Nicena ſynodo, & ſæpè poſtea) docebat filium Dei ex nihilo eſſe creatum (hoc eſt, creaturam eſſe) & non patri conſubſtantialẽ. 3. Tolet. 2.

Titulũ intellige non de extremæ neceſſitatis caſu.

2 Furorem Arrianorum videre potes in epiſtola AEgyptiorum epiſcoporum ad Marcum pp. & in eorundem epiſtola ad Felicem pp. 2.

ARCHIDIACONI.

1 Archidiaconi dominationem ſuper paſtores non exerceãt, nec ab eis cenſus vel tallias exigant: quum ne epiſcopo id liceat, cui iubetur, vt non dominans ſit in clero, ſed fiat forma gregis ex animo. 2. Cabilonen. tempore Caroli magni. c. 15. Alexander pp. 3. parte. 1. c. 4.

1. Pet. 5.

2 Archidiaconi viſitando parochias, pro diuerſitate prouinciarum, & facultatibus eccleſiarũ, quinque aut 7. euectionis numerum non excedant, hoc

eſt,

eſt,non poſſint equos plus quàm 5.aut.7. habere. Alexander pp.3.parte 1.c.4.& infra: Quod de prædicto numero ſecundùm tolerantiam dictum eſt, in illis locis poterit obſeruari,in quibus ampliores ſunt redditus & eccleſiæ facultates.In pauperioribus autem locis tantam volumus teneri mēſuram, vt ex acceſſu maiorū minores non debeāt grauari.
3 Pro exceſſibus & criminibus puniendis, à nullo pœnam pecuniariam exigant. Alexander idem parte 2.c.3. & 11.
4 Archidiaconi,qui oculi dicuntur epiſcopi,ſint in omnibus eccleſijs, vbi fieri poterit, magiſtri in Theologia,ſeu Doctores aut Licentiati in iure Canonico.Trident:Seſ.24.c.12.

ARCHIEPISCOPVS.

1 ARchiepiſcopus is vocatur, qui metropolim tenet ſedem.Felix pp.2.epiſt.1.c.12.
2 A quot ordinari,& qui debeat,habes in titulo. Metropolitanus.
3 Palij donatione fit Archiepiſcopus. Gregorius pp.2.in epiſt.ad Bonifac.quæ eſt 8.
4 Sine quo ne miſſam celebret.1.Mantiſco. 6.
5 Eo non vtatur,niſi vel ſacrum faciendo, vel epiſcopum conſecrando.Gregorius pp.2.epiſt.9.

AVDIENTES olim ijdem qui & catechumeni fuere Neoceſar.5.Ancyra:4.6.&c.

AVGVRIA

1 AVgurijs renuncians recipitur in eccleſiā:& eijcitur ſi recidat.Elibert.62.]4.Cartha.89.
2 Ancyrani autem. 23. ſic dicitur. Qui auguria vel auſpicia,ſiue ſomnia,vel diuinationes quaſlibet ſecundùm morem Gentilium obſeruant,aut in domos ſuas huiuſmodi homines introducunt in exquirendis aliquibus arte malefica, aut vt domos ſuas luſtrent,confeſſi, quinquennio pœnitentiam

agant ſecundùm antiquitus conſtitutas regulas. Clericum quæcunque hoc facientem, ab honore depoſitum monaſterio includit ad perpetuam pœnitentiam.4.Tolent. 23.]Agathen. verò 42. Quiſquis detectus fuerit vel conſulere ſtudentes augurijs, ſeu per eas quas(ſub nomine fictæ religionis) ſanctorum ſortes vocant,diuinationis ſcientiam profitentes, aut quarumcunque ſcripturarum inſpectione futura promittentes,vel hæc docere,ab eccleſia habeatur extraneus.ex quo eſt c.16. Veneti. concil.]& 1.Aurelia 32.]Antiſiodoren.4. Nõ licèt ad ſortilegos vel auguria reſpicere, nec ad characteres, non ad ſortes quas ſanctorum vocant, vel quas de ligno,aut de pane faciunt aſpicere.] Nam qui prædictis malis(inquit Auguſt.ſermo.241. de tempore,adductus à Bonifacio epiſcopo ad Zachariam pp.ſcribente,)id eſt,caragis,& diuinis,& aruſpicibus,vel phylacterijs, & alijs quibuſlibet augurijs crediderit, etſi iugiter ad eccleſias currat, etſi largas eleemoſynas faciat,etſi corpuſculum ſuum in omni afflictione cruciauerit, nihil ei proderit, quamdiu ſacrilegia illa non reliquerit]]3.Lateran. ſub Leone 10. in ſeſſione 9. Clerici ſortilegi per inuocationem dæmonum,aut incantatores, aut diuinationi dediti,arbitrio ſuperiorum notentur infamia.ſi verò non deſtiterint, deponantur, atque in monaſterium ad tempus arbitrio ſuperioris per finiẽdum detrudantur, beneficijsq; & officijs Eccleſiaſticis priuentur. Laici verò vtriuſq; ſexus excommunicationis,& alijs pœnis Iuris,tam ciuilis quàm canonici ſubiaceant.

AVGVSTINVS (Hipponenſis epiſcopus)nũquã ſiniſtræ ſuſpicionis ſaltem rumore aſperſus eſt quem tantæ ſciẽtiæ olim fuiſſe meminimus, vt inter magiſtros optimos etiam à meis ſemper deceſ

ſcribus haberetur. Bene de eo omnes in cõmune ſenſerunt, vtpote qui vbique cunctis & amori fuerit, & honôri. Cæleſtinus pp. 1. in epiſt. ad Galliæ epiſcopos. c. 2.] 8. Toleta. 2. verò ſic de eo loquitur Vir ſantisſimus Auguſtinus, veſtigationis acumine cautus, inueniendi arte præcipuus, aſſerẽdi copia profluus, eloquentiæ flore venuſtus, ſapientiæ fructu fœcundus.] Proſper pares de eo laudes refert multis locis, & Macedonius Iudex Cæſareus epiſt. 51. inter. Auguſtinianas.

BALSAMVM pro baptiſmi ſacramẽto bene dictum, gratis per eccleſias paſtoribus diſtribuatur. 2. Brac. 4.] 2. Cabilonen. 16.]

Huius balſami ſiue olei meminit Cyprianus epiſt. 12. lib. 1. Porrò autem euchariſtia, & vnde baptizati vnguntur oleum, &c.

BAPTISMVS.

1 BAptizare non oportet quenquã poſt duas hobdomadas quadrageſimæ. Laod. 4.] ſed tantùm in Paſchate & Pentecoſte. Syricius pp. ad Himeriũ Tarraco. epiſt. 1. c. 1.] in paſchate. Victor pp. epiſt. ad Theophilum Alex. epiſc.] Antiſidoren. 18.] Gelaſius. pp. c. 12. epiſt. ad epiſcopos per Lucaniam. vtriuſque ſolennioris illius diei mminit, vt Syricius & Gerunden. concil c. 4.] 2. Mantiſco 3.] Gregorius pp. 2. epiſt. 3. ad Clerum] Wormatien. 1. Maguntiaci 4.] Triburien. 12. *Mortis periculũ omnes excipiunt.*

2 Baptizandi paruuli recens ab vteris matrum nati, idque in remisſionem peccatorum. Conc. Trident. Seſſione 5. de peccato orig.

3 Baptiſmum hominis non habuiſſe eandẽ vim cum baptiſmo Chriſti. Conc. Trident. Seſſ. 7. can. 1. de bapt.

4 Baptizandi nomen ſuum dabant. 40. dies vel eo amplius antè, & exorciſmis, quotidianis quæ

orationibus atque ieiunjis expiabantur, quatenus Apoſtolica illa impleretur præceptio. Expurgate vetus fermentum,vt ſitis noua cõſperſio. Syricius
1.Cor.5. pp.c.2.epiſt.ad Himerium]Sic 4.Carth. 85. iubet vt ſinguli dent nomina ſua,& diu ſub abſtinentia vini & carniũ,ac manus impoſitione,crebraq; ſint examinatione]2.Mantiſco.3.etiam infantes totidẽ dies ante paſcha afferri vult ad Eccleſiam, manuũ impoſitionem ſuſcepturos,&c.]Celeſtinus pp.1.c. 12.epiſt.ad Epiſcopos Galliæ.Nec paruuli, nec iuuenes ad regenerationis veniãt ſacramentum,an-
Marci 3. tequam exorciſmis & exufflationibus clericorum
Epheſ.4. ſpiritus ab eis immundus abigatur:vt tunc verè ap
Pſal. 64. pareat, quomodo princeps mundi huius mittatur foras,& quomodo priùs alligetur fortis, & deinceps vaſa eius diripiantur in poſſeſſionem tranſlata victoris,qui captiuam ducit captiuitatẽ, & dat dona hominibus]vt Syricius & concilium Carth. ita & auguſt.lib.de fide & operibus c.6.]qui Auguſt. ſæpè de prædictis exorciſmis & exufflationibus,ſicut Celeſtinus pp.loquitur;nempe.1.de pec. mer.& rem.c.34.& lib.de pec.orig.c.40.]lib.1.de nupt.& concupiſcentia c.20.& lib.2.c. 18. & 29] & epiſtola 105.in fine.

Ideo Martinus pp.5.ſeſſ.vltima Concilij Conſtãtienſis, poſtquam errores Wiclef & Hus damnauit, mandat Inquiſitoribus(inſiſtens antiquitatis veſtigiis)vt á ſuſpectis de hæreſi petant,vtrum credant quòd deliberato animo contemnens ritum Eccleſiæ,cæremonias exorciſmi & catechiſmi, aquæ baptiſmatis conſecratæ, peccet mortaliter.]

2 Turon. 18. tempore Caroli magni explicat, quæ ſint opera & pompæ diaboli,quibus abrenunciatur in baptiſmo.

5 Baptizandos oportebat fidei ſymbolũ diſcere,

& feria

& feria quinta vltimæ ſeptimanę Quadrageſimę Epiſcopo vel presbytero reddere. Laod. 46.]6. Cōſtantinop. 7. Conſtitutum namque eſt, &c. Gregorius pp. 3. epiſt. 4. Enimuerò quoſdam. Cùm ventum erat ad baptiſmi gratiam ſuſcipiendam, reddebant illud de loco eminentiori in conſpectu populi fidelis. 8. libro confeſſ. auguſt. c. 2.

6 Qui verò vrgente ægritudine baptiſmum eo non reddito ſuſcipiebant, poſt illud edocēdi erāt (Laodicen. 47.) ſi conualeſcebant.

7 Baptizandus quiſque eſt in nomine patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Vigilius pp. epiſt. 1. c. 2.] Innocentius pp. 1. epiſt. 18. c. 3. Hunc paragraphum confirmat octauus. *Forma Mat th. 28.*

8 Si quis verò in vna perſona Trinitatis, aut in duobus, aut in tribus patribus, aut in tribus filijs. aut in tribus paraclitis baptizauerit, proijciatur ab Eccleſia. Vigilius pp. epiſt. 1. c. 6.

9 Nec refert, an baptizans ignarus Latini ſermonis ſimplicitate quadam; dicat Baptizo te in nomine patria, & filia, & Spiritu ſancta. Zacharias pp. epiſt. 2.

12 Baptizato in nomine patris, & filij, & Spiritus ſancti, ab hæreticis. vel poſt lapſo in hæreſim, cùm redierit, manus tantùm imponantur, nec iterum baptizetur. 1. arelàten. 8.] 2. arelaten. 17.] Innocentius pp. 1. epiſt. 22. c. 1.] Euſebius pp. in fine epiſt. 3.] Zacharias pp. epiſt. 2. ad Bonifacium. Cur iterari non debeat. auguſtinus epiſt. 203. Vide titulum: Rebaptizare.

11 Neque refert, an vna tantùm, an tribus immerſionibus, ſiue aſperſionibus aquæ, baptiſmus celebretur. Gregorius pp. 1. lib. 1. regiſtri, epiſt. 41] ad Leandrum epiſcopum] ex quo & 4. Toleta. 5.] & Wormatiē. 5. loquuntur.

Materia, et locus. 12 In periculo conferatur quouis loco, & aqua, vel fluuiali, vel marina, vel fontana, victor pp. ad Theophilum Alexand. epiſcopum] Elibert. 38.] Beda hiſtoriæ Angelorum lib. 2. c. 14.] concil. Floren. in decretis Eugenij. Materia huius ſacramenti eſt aqua naturalis. Concil. Trident, ſeſſ. 7. can. 2. de baptiſmo.

Act. 8.

Ioan. 3.

13 Extra periculum autem non, ſed habeat omnis presbyter, vel fontem lapideum, aut vas conueniẽs ad hoc tantùm, quod è templo non efferatur. Ilerden. Concil. de conſecr. diſtin. 4. Trullana Synodus cap. 59. adſtipulatur.

Miniſter. 14 Miniſter eius ordinarius eſt ſacerdos. Eugenius pp. in concil. Floren.] Gelaſius pp. c. 9. epiſt. 1.] 1. Aurelianen. 14.

Ideo 4. Carth. 100. dicitur: Mulier baptizare non præſumat.

15 Tamen efficax eſt, & non iterandus baptiſmus, quem fortè confert hæreticus. Auguſtinus contra Donatiſtas lib. 1. cap. 2. Quo loco Auguſtinus non ſolùm vult, baptiſmum ab hæretico collatum, dum alius miniſter non ſuppetit, non eſſè iterandũ; ſed etiam, id fructus ac virtutis adferre, quod cum à Catholico datur, id eſt, Catholicum facere, ſicut 2. Lateranen. c. 1. dicitur ad ſalutẽ proficere a quocunque conferatur. Conſulatur, & Auguſt. epi. 48. & Trident. conc. ſeſſ. 7. cap. 4. de baptiſmo.

16 Item collatus à fure, vel adultero. Anaſtaſius pp. c. 7. epiſt. ad Anaſtaſium Auguſtum] Gregorius pp. 3. epiſt. 4.] & ab eo qui pro crimine ſuo pœnitentiæ ſubiectus eſt. 1. Aurelia. 14.

17 Item collatus à muliere, & laico. Elibertin. 38. & Gelaſius pp. epiſt. 1. c. 9. Vnde Florentinum concilium in decretis Eugenij pp. In cauſa autem neceſſitatis non ſolùm ſacerdos, vel diaconus, ſed e-

tiam laicus,& mulier,imò etiam paganus, & hære ticus;dummodo formam ſeruet eccleſiæ, & facere intendat quod facit eccleſia.] 2. Lateran.1. ſub Innocentio 3. ſimiliter ait:A quocunque ritè collatum baptiſma proficit ad ſalutem.] Propter characteré. de quo bis Auguſt. epiſt.50.

Catholici tamen oblatio non recipiatur,prolem in hæreſi baptizandam offerentis.Ilerden.13.

18 Gratis baptiſmus detur. Elibert.48.] 3. Carth. apud Gratianum 1.q.1.Placuit,&c.]Gelaſius pp.c. 7.epiſtolæ ad epiſcopos Lucaniæ.

Tamen ſi quid liberaliter,& vltro ſuſceptores offerant,ſuſcipi poteſt 2.Braccar.7.]11.Toleta.8.

19 Baptiſmus ab omni crimine purgat. Ancyra. 12.]Auguſt.enchiridij 64.& 43.]item lib.2.de peccat.merit.& rem.c.7. *Rom.6. Virtus eius*

Cyprianus de virtute baptiſmi;lib.2.epiſt.2.Sed poſtquam &c.Videatur etiam Auguſtinus li.4.con feſſ.c.4.& lib.1.de peccat.merit.& remiſſ. cap 24. & lib.1.cap.9.

19 Referat ad vitam, & Spiritus ſanctus in eo plenitudinem tribuit ad innocentiam.Melchiades pp. in epiſt.ad omnes epiſcopos Hiſpaniæ.Auguſt. lib. 21.de ciuit.Dei c.16.& concil. Florent.in decretis Eugenij,& in concluſione Concilij. *Tit.3.*

MERITVM Chriſti tam adultis quàm paruulis applicat.Concil.Triden.Seſſ.6. de peccato orig.

20 Iuſtificat,etiam ſine confirmatione.Elibert.77. *1.Cor 6.*

21 Baptiſmus ſæpe non ſolùm nolentibus,verumetiam neſcientibus impartitur, nec ideo à quoquã prophanari permittitur.8.Toleta.7.] Auguſt.lib.4. confeſsio.c.4.] Elibert.17.] 1.Arauſic.13.& 15.] 3. Carth.34.] 1.Arauſic.12.] Syricius pp.Epiſt.1.c.2.] Gerunden.5.]2.Mantiſconen.3.]12.Toleta.2. *Subiectum.*

CANONES hic citati meminere baptizato-

rum infantium, energumenorum, & aliorum extremè laborantium, adeò vt iam ratione deſtituãtur.

Vnde Auguſtinus epiſtola 106. ad Paulinũ: Multum (inquit) eſt indulgentius, & ſine vlla dubitatione gratuitum, quòd Dei gratia per Ieſum Chriſtũ Dominum noſtrum præſtatur infantibus, vt eis non obſit ex Adam generatio, & proſit in Chriſto regeneratio, in quibus & ipſum accipiẽdi ſenſum tanto antè miſericordia præuenit: qui certè ſi in hac paruula ætate de corpore exierint, vitam æternam, regnumq; cœlorum ſcientes accipiunt eius muneris merito, quod hic cum vtique profuit neſcierunt. Certè in ijs poſt priorum doctrinam, ita non niſi priora ſunt dona, in quibus donandis Dei gratia ſic operatur, vt néc voluntas accipientium vel præmittatur, vel adiungatur, vel ſubſequatur: quandoquidem tantum beneficium non ſolùm nolentibus, verumetiam reluctantibus datur: quod eis ad magnum imputaretur ſacrilegium, ſi iam in eis aliquid valeret voluntatis arbitrium,] & epiſtola 57. ad Dardanum: Vnde autem in ipſo, &c. & lib. de gratia, & lib. arb. c. 22. Idem Auguſt. epiſtola 107. Non apparet in paruulorum baptizatorum arbitrio (quòd ſit ſcilicet erutum de poteſtate tenebrarum) niſi cùm ad annos peruenerint ratione vtentis ætatis, habentes conſentientem doctrinæ ſalutari, in qua nutriti ſunt, voluntatem.

Vnde Mileuitani c. 2. contra pelagium negantem baptiſmi neceſsitatem ex peccato originali, cum quo omnes naſcimur. Quicũque paruulos recentes ab vteris matrum baptizandos, negat, aut dicit, in remiſsionem quidem peccatorum eos baptizari, ſed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro expietur (vnde ſit conſequens, vt in eis forma baptiſmatis in remiſsionem

miſſionem peccatorum,non vera, ſed falſa intelli-
gatur)anathema ſit.
22 Sine baptiſmo nemo vitam æternam, aut regnum Dei conſequetur. Auguſtinus lib. 1. de pec. mer.& rem.c.24.]Innocentius pp.1.epiſt.93.inter epiſt.Auguſt.
23 Sine baptiſmo,aut eius voto, nemo poteſt iuſtificari.Concil.Trident.ſeſſ.6.cap.4.& 7.
24 Imò hinc ſine eo abeuntes paruuli pereunt, & perduntur.Syricius.pp.epiſt.1.c.2.]2.Braccar. 7.]6.Conſtantinop.2.]1.Braccar.35.catechumeno non baptizato exequias fieri prohibet.
25 Vicem baptiſmi tamen ſupplet martyrium pro Chriſto toleratum.Qui enim dixit(ait auguſt. lib.13.de ciuitat.Dei.c. 7.)Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto,non intrabit in regnũ cœlorum: alia ſententia iſtos fecit exceptos, vbi non minus generaliter dixit; Qui me cõfeſſus fuerit coram hominibus,confitebor & ego eum corã patre meo,qui in cœlis eſt. & alio loco;Qui perdiderit animam ſuam propter me, inueniet eam. Hinc eſt quod ſcriptum eſt: Prætioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum eius.Idem docet contra Donat.lib.4.c.22. & epiſt. 108.]& lib. 1. de orig. animę. c.9.] Cyrillus epiſc. Ieroſolymitanus catech.3.& 13.]proſper.in ſentẽtiarũ lib.ſent.149.& epigrãmate 87.]Baſilius c.16.li.de Spiritu ſancto.
26 Imò & cordis conuerſio in neceſſitatis articulo,cum baptiſmus deſideratus obtineri non poteſt.Auguſtinus lib.4.contra Donat. c. 22. Simile. vide c.2.epiſt.2.Celeſtini pp.1.Bernardus ad Hugonem epiſtola 77.vt veræ ſint ſcripturę: Omnis qui inuocauerit nomen Domini,ſaluus erit.&,Nõ dereliquiſti quęrentes te Domine.&, Sacrificium Deo ſpiritus cõtribulatus:cor cõtritũ,& humiliatũ

Deus non deſpicies.

27 Baptizentur illi, de quibus teſtimonium præbe ri nequit quòd baptizati ſunt. 5. Carth. 6.] Leo pp. 1. epiſt. 92. c. 15. ad Ruſticum] Gregor. pp. 1. regiſtri lib. 12. epiſt. 31] Gregorius pp. ij. in epiſt. 8.] Gregorius pp. 3. in epiſt. 4.] Vormatien. 70.

28 Baptizatos oportet ſacratisſimum chriſma percipere, & cœleſtis regni participes fieri. Laod. 48.] 1. Arauſ. 1.] Gregorius pp. 3. epiſt. 5.

29 Baptizatum epiſcopus conſignet propter hæreticam ſuaſionem. Sylueſter pp. referente Damaſo.

30 Baptizari non poſſunt mortui. 3. Carth. 6.

Rom. 10. 31 Baptiſmo mors & reſurectio Chriſti repreſentatur. 4. Toleta. 5.

BASILICA.

1 BAſilicæ omnes, quæ per diuerſa loca conſtructæ ſunt, vel quotidie conſtruuntur, placuit ſecundùm priorum canonum regulam, vt in eius ordinatione & poteſtate perſiſtant, in cuius territorio ſunt poſitæ, ſub pœna anathematis. 1. Anrelia. 19.] & citatur. c. 4. Colonienſis ſub Carolo tertio.] Ilerden. 3.] 3. Toleta. 19. Vide Alex. pp. 3. parte. 27. c. 5.

2 Baſilicam gratis epiſcopus conſecret. 2. Braccar. 5.] Wormatien. 3.

3 Si tamen qui ad hoc eum inuitat, aliquid ex ſuo voto obtulerit, non reſpuatur. 2. Braccar. 5] Wormatien. 3.

Cum probari non poteſt conſecratam eſſe, conſecretur. Felix pp. 4. cap. 2. epiſtolæ ſuæ.

4 Meminerit tamen epiſcopus, vt non prius dedicet eccleſiam, quàm dotem baſilicæ & obſequium ipſius per donationē carthulæ confirmatum accipiat: nā nō leuis culpa eſt iſta temeritas, ſi ſine ſubſtantiali ſuſtentatione eorum qui ibidem ſeruituri

ſunt,

ſunt,tanquam domus priuata conſecretur eccleſia. Bracar.5.]Aurelia.32.]Wormatien.3.Quod concilium cap.50.dicit:Sancitum eſt,vt vnicuique eccleſiæ vnus manſus integer abſque alio ſeruitio attribuatur.]Vide titulum Eccleſia.S.2. *Manſus eſt ager iugerū duodecim.*

5. Sine epiſcopi Romani conſenſu nulla poteſt baſilica conſecrari.Euſebius lib.2. hiſtoriæ eccleſiaſt. c.8.]Gelaſius pp.epiſt.1.cap.27.]Nicolaus pp.1.de conſ.diſtinct.1.Eccleſia.] Et in alienæ ciuitatis territorio ſine epiſcopi ipſius conſenſu, epiſcopus eam non ædificet.1.Arauſ.10.

6 Oblata quotannis in ea à fidelibus, nullatenus colligi debent à fundatore.2.Brac.6.

7 Ad conſecrandum eccleſiā nil officit,ſi per eam non iactetur aqua exorciſata,ſed ad hoc ſufficit celebritas miſſarum.vnde à fundamentis quidem innouatis omnibus,altari verò non moto, conſecratio fiet, cum ibi fuerit miſſarum ſolennitas celebrata.Iulius pp.1.de conſ. diſt. 1.c. De fabrica verò.] Habes idem cap.4.epiſt.1.Vigilij pp.Vide titulum. Altaria.S.3.

BELLVM.

1 Bellum non modò extra Quadrageſimam,ſed etiam tempore Quadrageſimali geri poteſt, cùm ineuitabilis vrget importunitas, pro defenſione tam ſua quàm patriæ,ſeu legum paternarum,nè Deum videatur homo tentare, dum ſuæ aliorumque ſaluti conſulere non procurat,habens quod faciat.Nicolaus pp.1.citatus 13.q.8.Si nulla.

2 Nihilominus cùm pax oblata non reſpuitur ab hoſtibus,eis vel exteris, & infidelibus bellum non poteſt indici.Wormatien.27. *Deut. 20.*

3 Qui duelli pugnam commiſerint, & qui eorum patrini vocantur,excommunicationis, ac omnium bonorum præſcriptionis, ac perpetuæ infamiæ pę-

nam

nam incurrant, & vt homicidæ iuxta ſacros canones puniri debeant.Trident.Seſſ.25.cap.19.Ibidem pœna in ſpectatores, & in dominos qui locum ad monomachiam conceſſerint.

BENEDICTIO.

1 Benedictionem ſuper plebem in eccleſiã fundere presbytero non permittimus. Agath. 44.& Rhegien.c.4.]4.Toleta.17.]Damaſus pp.epiſto.4.in medio]Augu.epiſt.59.q.5.dicit hoc antiſtites velut aduocatos facere.Antiſtites (inquit)velut aduocati ſuſceptos per manus impoſitionem miſericordiſsimæ offerunt poteſtati.

2 In quibus canonibus vel peculiaris quædam benedictio intelligenda eſt, vel eam dare præſente Epiſcopo prohibet presbytero.vt eſt 2. Hiſpalen.7.] Nam abſolutè cõcedit Agathen.47.]1.Aurelia 28.] & Nicolaus pp.1. ſcribens ad Michaelem Imperatorem:Nullus ſacerdos(inquit)maiore ſuo non innuente cuilibet rei benedicere permittitur.

3 Hæretici benedictio non ſuſcipiatur.Laod. 32.

4 Fruges, fabas & vuas ſuper altari benedici inſtituit Eutychianus pp.teſte Damaſo.

BENEFICIVM.

1 Beneficium ſeu eccleſiã nullus clericus poſſit à quoquam laico, niſi epiſcopo cõſentiente adipiſci.c.42. Cabilonen. tẽpore Caroli magni] Maguntiaci 29. ſub eodem Carolo]Wormatienſis 49.& 57.]c.15.Synodi Turonen.ſub eodem Carolo]c.5.Magutien.tempore Arnulphi Imp.]Salegunſtadien.13.]Alexander.pp.iij.c.14.primæ part. conſtit.]ante quoque Nicolaus pp.1.in concilio Romano:Vt per laicos,&c.]c.14.Cabilonen.circa tempora Eugenij pp.1.] imò nec ab archidiacono. Alexander pp.3.in parte 24.Vide titul.Eccleſia.§.17.

De beneficiorum collatione, multa habes Seſ-

ſione 10.tertij Lateranen.in bulla Leonis.10.
2 Presbyter autem vel clericus, qui eccleſiam per laicos,ſine proprij epiſcopi autoritate tendendã receperit,communione priuetur, & ſi perſtiterit, à miniſterio eccleſiaſtico,& ordine deponatur. Alexander pp.3.c.14.primę partis conſt.]Leo pp.x.ſeu concil.Lateranen.tertium ſeſsione 10. cum qui id ſic fuerit adeptus inhabilem reddit ad aliud obtinendum, donec cum eo ſedes Apoſtolica diſpenſarit.
3 Illud verò pretio adeptus,deponatur.c.15.Turonen.ſub Carolo magno]Rhemen.21.] Maguntienſis.c.5.tempore Arnulphi Imp.] & quiſquis preſbyter(ait.6. Conſtantinopolitanum c.1.) inuentus fuerit alicui clerico,vel laico munera dare,aut dediſſe, vt eccleſiam alterius presbyteri ſubripiat faciat ſe pro hac rapina,& ſua cupiditate, aut gradũ amiſſurum,aut in carceris ærumna longo tempore pœnitentiam agendo detinendum.

Quod ſi hoc non ſit notorium,& tamen publica laboret ex hoc infamia,cum quinta,vel ſexta manũ ſui ordinis infra 40. dies poſt beneficij ſuſceptionem ſeſe purget,nec viles recipiantur ad eius purgatiouem teſtes, & periurij ſuſpecti Alexander pp. 3.par.2.cap.15.
4 Gratis enim debet conferri.c.30. Maguntiaci, ſub Carolo magno]Alexander pp.3.par.2.cap.10.] concilium Roma.ſub Nicolao pp.1.

Ingreſſus eos qui Simoniacæ labis, aut ſordidæ auaritiæ ſuſpitionem habent, fieri non permittant Epiſcopi &c.Trident.24.c.14.
5 Cui autem laicus illud vult commendare,cum prius amittat ſuo epiſcopo,vel eius vicario,vt probetur,ſi ſcientia,ætate, & moribus talis ſit, vt ſibi populus Dei commendetur. Saleguſtadien. 13. *Praſentatio.*

Trident.Seſſione 7.c.13.Seſſione 24.cap.18.Seſſione 25.cap.9.

Fidei publica profeſſio facienda eſt, cum iuramento, de obediendo Romanæ Eccleſiæ, ab omnibus quibus de beneficio prouidetur. Trident.Seſſione 24.c.12.Seſſione 25.cap.2.

Ætas beneficiandorum.

6. Quod ad ætatem attinet: Statuimus vt nullus in epiſcopum eligatur, niſi qui iam trigeſimum ætatis annum egerit, &c. miniſterium decanatus, archidiaconatus, & quodcunque curam animarum habens annexã, nemo ſuſcipiat, nec parochialium eccleſiarum regimen, niſi qui iam vigeſimumquintum annum ætatis attigerit, & qui ſcientia & moribus exiſtat commendandus. Alexander PP.3. cap.3. parte 1.conſt. ſuarum] & Concil Trident.Seſſ.24.c.12. Idem Alexander eandem rem tractat parte 25.

Cuius Alexandri ſententiam inſecutum eſt Concil. Lateranenſe.3. vbi Leo PP.10. approbante Concilio, Seſſione 9. iubet vt patriarcalibus metropolitanis ac cathedralibus eccleſijs & monaſterijs vacantibus prouideatur de perſonis maturæ ætatis: & ſi de minoribus ætate 30. annorum locis huiuſmodi contigerit prouideri, non diſpenſetur cum eiſdem, vt eccleſijs citra 27. ætatis annum, monaſterijs verò citra 22. præeſſe valeant.

Nulla eccleſiaſtica miniſteria, ſeu etiam beneficia, vel eccleſię alicui tribuantur, ſeu promittantur, antequam vacent; nè deſiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locum & beneficium ſe credit ſucceſſurum: quoniam id etiam in ipſis Gentilium legibus inuenitur prohibitum. Alexander 3. PP. part.1.cap.8. De eodem Trident.Seſſione 24.c.19.Seſſione 25.c.7.

8 Nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus cõſtitutus Ordinibus ante 14. annum be-

neficium

neficium poſſit obtinere.Trident.Seſſ.23.c.6.
9 Beneficia ſęcularia Eccleſiaſtica, quæ curam animarum quomodocunque retinent, in ſimplex beneficium etiã aſſignata Vicario,perpetuo congrua portione non conuertantur:conuerſa in antiquum ſtatum reſtituantur.Trident.Seſſ.25.c.16.
10 Porrò cùm cõtigerit præbendas Eccleſiaſticas, ſeu quælibet officia in aliqua eccleſia vacare,infra ſex menſes cõferantur perſonis quæ dignè adminiſtrare valeant.&c.Alexander PP.3.part.1.c.8.
11 Eccleſijs cathedralibus ſeu ſuperioribus præfecti,ſi munus conſecrationis intra tres menſes non ſuſceperint, ad fructum pręceptorũ reſtitutionem teneantur:ſi intra totidem menſes id facere neglexerint, Eccleſijs ipſo iure ſint priuati.Trident.Seſſ.23.c.2.& Seſſ.7.c.9.
12 In eadem Eccleſia nullus plures dignitates habere pręſumat,aut perſonatus,etiam ſi curam non habeant animarum.2.Lateranen.29.ſub Innocentio tertio.
13 Secundam accipiens eccleſiam, quum vnam iam habeat,vtramque ſeruare non poteſt,ſed alteram quam voluerit,Alexander PP.3.part.30.c.3.& 8.de archidiaconatu]2.Lateran.29:ſub Innocen.3.
14 Paragraphis nono & decimo ſatis probantur vetuſti canones in tit. ORDINIS. S. 15. prohibentes nè cõſcriptus in ſua ordinatione in vna eccleſia tranſeat ad aliam. Si enim hoc canones prohibent, multò magis & emolumentum percipere plurium eccleſiarũ,in quibus miniſtrare nõ poſſis.
15 Vnde ad quem prioris ſpectat donatio beneficij curati, liberè illud conferat poſt alterius receptionem,idque infra tres menſes: alioqui non tantùm iure conferendi priuetur, ſed etiam tantùm conferat è re ſua in illius eccleſię vtilitatem,cuius
illud

illud eſt beneficium, quantum á tempore vacationis ipſius conſtiterit ex eo eſſe perceptum. Innocentius 3. in concilio. Lateranen. c. 29.

16 Vtinam cordi multorum imprimeretur illud. c. 121. Aquiſgranenſis, ſub Ludouico Imp. 1. Solet irrationabiliter fieri, vt nõnulli clerici, qui & diuitijs affluunt, & aut parum, aut nihil vtilitatis eccleſiæ conferunt, maiorem cæteris diuinum ſtrenuè peragentibus officium annonam accipiunt: cum hoc ita fieri debere nuſquam, nec in autoritate ſcripturarum, nec in traditionibus S. Patrum poſſit quoquomodo ſancitum reperiri; ſed quia eiuſce modi factum nulla autoritate fulcitur, ſed magis gulæ, imò auaritiæ cauſa conſtat eſſe molitum, reſtat vt falce iuſtitię reſecetur, & ęquitatis cenſura ab eiſdem locis, in quibus fit, prorſus abdicetur.

17 Cap. 14. Turonen. ſub Carolo magno quoque dicitur: De titulo minori ad maiorem migrare nulli presbytero licitum ſit, ſed in eo permaneat ad quem ordinatus eſt, &c.

De beneficijs, & qualitate beneficiatorum valde multa habent decreta reformationis Concilij Tridentini, potiſsimum Seſsionibus 5. 6. 7. 13. 14. 21. 22. 23. 24. & 25. Quæ quia ob ſuam prolixitatem commodè in ſummam hanc redigi nequeunt, nos lectorem ad prædictas Seſsiones remittendo, ad earundem lectionem, & obſeruationem in Domino adhortamur.

BIGAMVS.

1 Bigamus, hoc eſt, vir non vnius vxoris, ſed qui ſecundæ vel eſt, vel fuit iunctus, nõ poteſt ordinari epiſcopus, nec diaconus. Syricius pp. ad Himerium Tarraco. epiſco. c. 8. epiſt. ſuæ] etiam ſi priorem habuerit ante baptiſmum. Innocen. pp. 1. epiſt.

epiſt.22.c.2.]3.Arelaten.3.] Hilarius pp.c.4. epiſt. ad Aſcanium,&c.]4.Aurelia.10.degradat eum.

2 Imò ad ſacros ordines promoueri non poteſt: ait Stephanus pp.1.epiſt. ad Hilarium,] Innocent. pp.1.epiſt.4.cap.2.

3 Ordinatos tamen ignoranter,tolerat Agathen. 1.vt nomen quidem presbyteri,& diaconi,non autem officium habeant.

Blasphemos grauiter punit 3.Lateranenſe Seſsione 9.

CALENDAE.

1 Calendæ Ianuarij celebres fuere Gẽtilibus, in memoriam Iani,qui quamuis homo rex fuiſſet,vt Deus tamen colebatur. 2. Turonen. 18. & 23.

2 Hinc ſtrenas dabant,& miſsitabant ſibi mutuo eo die:quod vetat Antiſiodoren.1.

3 Quam idololatricam lætitiam è medio tolli volentes patres,conſtituere, triduo tunc litanias fieri debere;quod alioqui non fuiſſet factum, eo quòd inter Natalem Domini,& Epiphaniam quotidiana eſſet feſtiuitas,nullumq; ieiunium. Turonen. 18.

4 Itẽ,vt tunc Alleluia non caneretur.4.Toleta.10

5 Cæſarauguſtani concil.c.4.dicitur.c.16. Kalendas Ianuarij,vſque in diem Epiphaniæ(qui eſt octauo Idus Ianuarij)continuis diebus, nulli liceat de eccleſia ſe abſentare,nec latere in domibus,nec ſecedere ad villam,nec montes petere,nec nudis pedibus incedere, ſed concurrere ad eccleſiã. Nocte earundem Calendarum,pagani choros ducebant ꝑ plateas,& acclamationes, & ſacrilegas cantationes agebant, & illa nocte vel die menſas dapibus onerabant,& nullum de domo ſuã ignẽ,vel ferramentum,vel aliquid commodi vicino ſuo præſtabãt.teſte Bonifacio,in epiſtola ad Zachariam pp.

CANONES Apoſtolorum nomine recipit Trullana Synodus octuaginta quatuor. In vltimo canone loquitur Clemens tanquam eorũ author: Quadrageſimus ſeptimus, & ſexageſimus ſeptimus errorem Donatiſtarum ſapiunt. non enim conſtat eos agere contra miniſtros formam Eccleſiæ in ſacramentorum celebratione nõ ſeruãtes. Quadrageſimus nonus (ſi tamẽ è Græco bene ſit redditus) dogma tradit contrarium Gregorio pp. 1. regiſtri epiſt. epiſtola 41. & 4. Toletano cap. 5. Sexageſimo quinto nõ acquieſcit eccleſia Romana, teſte D. Auguſt. epiſt. 19. nec Innocentius pp. 1. ad Decentium epiſt. 1. c. 3.] Elibert. concil. c. 26.] Agathen. concil. c. 12.] & 4. Aurelianenſe. c. 2.

Eorum tamen nonnullos Apoſtolorum eſſe, non eo inficias? Calixto pp. 1. epiſt. 2. allegante 11. & 12. vt eorum, & Fabiano pp. epiſt. 1. vndecimum. Ad hæc Tridentina Seſſio 25. c. 1. reformationis. reſcipere mihi videtur ad 39. & 75.

CANONES Conciliorum legendos eſſe à feria ſancti Martini vſque ad Natalem Domini, ſpeciali definitione ſancimus, vt nullus ſe fateatur p ignorantiam deliquiſſe. 1. Mantiſco. 9. Idem ſpectat 4. Aurelianen. 6.

CANONICORVM librorum ſeriem ac numerum habes ſub titulo. Libri.

CANONICI.

1 CAnonici (ſic hodie quidem dicti) olim erãt clerici. non initiati maioribus ordinibus, ſacerdotibus ſuis ſubiecti, ſub eis certa quædam in templo miniſteria explentes, & ideo ab eis ſtipẽdia ex re eccleſiaſtica accipientes. 3. aurelia. 11.] pſallẽdi officio fungebantur. vt patet Laod. 15.] c. 9. Maguntiaci, ſub Carolo magno.

2 In clauſtris habitabant ſimul omnes, in vno

dormitorio

dormitorio dormiebant,& in vno refectorio reficiebantur,quò facilius poſſent ad horas canonicas celebrãdas occurrere,ac de vita & conuerſatione ſua admoneri & doceri.c.23.Turonen.ſub Carolo magno.]c.9. Maguntiaci ſub eodẽ Carolo] Aquiſgranen.117.ſub Ludouico pio.Imp.1.]Vide eiuſdẽ Aquiſgranẽ.c.143.144.de arcta eorũ in clauſtro,cõtinẽtia & habitatione,adeo vt eò mulieri ne intrare quidem permiſſum fuerit.

3 Victũ(panẽ & pulmentũ & eleemoſynarũ partes.c.12 .Aquiſgranẽ.ſub certa mẽſura,vt & potũ) & veſtitũ iuxta facultatẽ epiſcopi accipiebant, ne paupertatis occaſione cõpulſi, ꝑ diuerſa vagari, ac turpibus ſe implicare negotijs cogerẽtur, dimiſſoq́ue eccleſiaſtico officio inciperẽt indiſciplinatè viuere & ꝓprijs deſeruire voluptatibus.c.23.prædictæ Turo.ſynodi.

4 Prebendæ tenues in eccleſis cathedralibus & collegiatis inſignibus quomodo ſint ampliandæ. Trident.ſeſſ.24.cap.15.

5 Cuiuſmodi clericos nõ plures quã ferrent eccleſiæ facultates epiſcopus accipere admonetur.Aquiſgranen.c.118.ſub Ludouico pio.Imp.1.

6 Elaborent vt & indumenta virtutũ habeant interiùs,& ꝑ immoderatũ cultũ caueant dehoneſtare religionis dignitatẽ exterius.dicente beato Hieronymo in epiſt.ad Euſtochiũ:Sunt quidã mei ordinis,q̃bus omnis cura eſt de veſtibus, ſi bene oleant,ſi pes laxa pelle nõ polleat,crines calamiſtri veſtigio rotãtur,digiti de annulis radiant,& nè plantas humidior via ſpargat, vix imprimunt sũma veſtigia.tales ſponſos magis exiſtimato quã clericos, cap.14.Aquiſgranen.ſub Ludouico.]citatur ibi & Gregorius pp.1.elegantiſſimè eadem de re loquẽs Vide titulum:Clericorum.§.12.

1 CAPITVLA Canonicorum quæcunq; per episcopum viſitanda,& reformanda.Conc. Tridentinum ſeſſ.6.cap.4.de reformat.& ſeſſ.14.cap.4.& ſeſſ.22.cap.8.de reformat.

2 IN Capitulis Canonicorum vocem non habeat,qui non eſt in aliquo ſacro ordine, ſubdiaconatus vt minimum conſtitutus.Concil.Triden.ſeſſ. 22.c.4.de reformat. Quicunque poſthac ad eccleſias cathedrales erit aſſumendus,&c.ſeſſ. 22.c.

CANTORES donum ſibi diuinitus collatũ, humilitate,caſtitate, ſobrietate, & cæteris ſanctarum virtutum ornamentis exornent. quorum melodia animos populi circunſtantis ad memoriam amoremque cœleſtium non ſolùm ſublimitate verborum, ſed etiam ſuauitate ſonorum erigat. Ob hoc donum ſe cæteris ſuperbiendo non præferant. Sonum vocalium literarum bene atq; ornatè proferant. His verò qui huius artis minus capaces ſunt,doæec erudiantur,melius conuenit vt ſileant, quàm cantare volendo quod neſciunt,aliorum voces diſſonare compellant.pſalmi namque in eccleſia non curſim, & excelſis atque inordinatis ſeu intemperatis vocibus,ſed planè ac dilucidè, & cum compunctione cordis recitentur,c.137. Aquiſgranenſis ſub Ludouico pio Imp.1.

1 CARDINALES diaconi 7. duntaxat olim Romæ erant per parochiarum examen,conſtitutione Syluestri pp.vt eſt videre Roma conci.act.1.c.6

2 Tertium Lateranenſe ſeſione 9. reformat eorum vitam,& tollit exceſſus,iubens vt ita ſobrie caſte,& piè viuant.

3 Cardinalibus quid obſeruandum,quorum conſilio apud Romanum pontificem vniuerſalis eccleſiæ adminiſtratio nititur.Trid.ſeſſ.25.cap.1.

CARCERIBVS incluſorum cura habeatur.

tur. vide, Incarcerati.

Carinae meminit Salegunſtadienſe, cap. 17.& 19.

CARNES.

1 Carnibus veſci noluere Euſtachiani, tanquã immundæ ſint. & ob hoc à concilio Gangrenſi ſunt damnati.

2 Clerico permiſſum eſt eis veſci, modò id ſuperſtitionis non habeat. Ancyra. 14.

Castigatvs leniter reuerentiam exhibet caſtiganti, aſperitatis autem nimię increpatio nec increpationem recipit nec ſalutem. 3. Bracc. 6. ex Proſpero lib. 2. de vita contemp. c. 5.] 11. Tolet. 7.

Casvvm reſeruatio traditur, & explicatur in conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 7. & cano. 11. Qui autem caſus epiſcopis reſeruati ſint, clarius in eodem conc. ſeſſ. 24. cap. 6.

CATECHVMENVS.

1 Catechumenus idem, & Audiens appellabatur. is de fide Chriſtiana inſtruebatur: ſeu, quę fides, & qualis vita debeat eſſe Chriſtiani. Neocęſarien. 5.] Auguſtinus libro de fide & operibus, cap 6.] Valentini c. 1.] Vide Audientes. Auguſt. diu voluit eſſe catechumenus ob nimios animi ſui hinc inde fluctuantis motus, lib. 5. confeſſ. c. 14.

2 Non ab epiſcopo ſolo inſtruebatur, ſed & à ſacerdote. Nicolaus pp. 1. tit. 16. conſt. ſuarum. c. 2.

3 Ideoq; ipſi, vt & baptizati, audiebant in eccleſia legi euangelium. 4. Carth. 84.] 1. Arauſ. 18. Valen. 1

4 Vt & ipſi, quemadmodũ fideles, ſalutaria Dñi præcepta vel ſermones ſacerdotis audirẽt. Valen. 1.

5 Deinde eccleſiam egrediebantur. Vnde hoc miſſa (ſeu dimisſio) catechumenorum nominabatur. Ilerden. 4.] Valent. 1.] Colonienſis 6. ſub Carolo Imp. 3.] Agathen. 60.

6 Benedictionem ideo vnà cum fidelibus non accipiebant.1.Arauſ.20.

7 Ad baptiſterium nō admittebātur. 1.Arau.19.

8 Manus ordinandis non imponebantur coram eis.Laodicen.4.

9 Per dies Paſchales ſal eis dabatur.3. Carth.5.

CATECHESIS.

1 CAtecheſis ad biennium protrahitur etiam in eo qui bonæ eſt conuerſationis, antequam baptiſmo catechumenus regeneretur. Elibert.42.]ad triennium in flamine. Elibert. 5.]ad quiquennium in cathechumena.Elibert.11.] mēſes octo in Iudæo Agath.34.

2 Nam quod mox vt quis fidem ſuſceperat, baptiſmus,non dabatur, præter teſtimonia in titulo de baptiſmo adducta ſuffragatur Auguſt.lib.4.cō feſſ.c.4.dicens: A fide vera quam germanitus. & pœnitus tenebat adoleſcēs, deflexerā Nebridiū in ſuperſtitioſas fabellas &c.& ex libi.de fide &operib.

CASTITAS.

1 CAſtitas Virginalis præſtantior eſt cōiugali. Syricius pp.epiſt. 2. & 4. contra hæreticū Iouinianum.

2 Caſtitatis viduæ vel virginis propoſitum quiſquis impedierit, à ſancta communione & eccleſiæ liminibus habeatur extraneus.3.Toleta.10.

1 Cathedra ne diutius vacet quàm annum. 5. Carth.8.

2 Cathedræ Petri Apoſtoli feſtum agebant etiā 2.Turonen.23.

Characteres incantatorum vel magorum,vide titulum.Augurijs.S.2.

CEREVS.

1 CEreus benedicitur in vigilia paſchæ, vt eiuſce luminis ſanctificati beneditione ſuſcipiamus

ſcipiamus ſacræ reſurrectionis Chriſti Myſteriū quod hac nocte aduenit.4.Tole.8.
2 Accenduntur, & tres candelæ feria. 5. ante Paſcha, dum ſacrum chriſma conſecratur,&c. Zacharias pp. epiſtola 5. ad Bonifacium epiſcopum.
3 Cereis meridiana luce, & ſole rutilāte in tēplo vtimur, non ad fugandas tenebras, ſed ad ſignū lætitiæ demōſtrandum. Hieronymus aduerſus Vigilantium.

CHRISMA.

1 CHriſma nemo presbyterorum conficiat. Sylueſtr.PP.act.1.c.5.concilij Romani]2. Carth.3.]3.Carth.36.]1.Toleta.20.]1.Braccar.37. Wormatien.2.]
2 Sed ſolus epiſcopus.1.Toletan.20.] Innocentius pp.epiſt.1.c.8.]Wormatien.2.
3 Conficit illud epiſcopus, quo vult tempore. 1. Toleta.20.(epiſt.2.Fabiano adſcripta contradicit, de conſec.diſt.3.Literis veſtris.ſed Fabiani eſſe nō videtur(idem indicat Antiſiodor. 6.]conſuetudo tamen eſt, vt id fiat feria quinta ante paſcha.teſte Zacharia pp.epiſt.
4 Materia chriſmatis, eſt balſamum cum oleo. Gregorius pp. 1.ad illud primi cap. Canticorum: Botrus Cypri, &c.
5 Presbyteri quotannis illud petāt à proprijs epiſcopis appropinquante ſolennitate Paſchali, nō per quemcunque eccleſiaſticum, ſed ſi neceſſitas vrgeat, per ſubdiaconum, 1.Vaſen. 3. Wormatien. 60.] 4.Carth. 36.] Synodus Frācica ſub Zacharia pp.]Antiſiodorenſis. c. 6.iubet peti medio Quadrageſimæ,& linteo ſeu Chriſmario imponi, ſicut reliquiæ Sanctorum deportari ſolent.
6 Et ſub ſigillo ſeu claue cuſtodiant. c. 27. Maguntiaci ſub Carolo magno]c. 18. Arelatenſis ſub

eodem.] c.20.Lateranen.2.ſub Innocen.3.
7 Ne ab alijs contingatur, quum genus ſit ſacramenti.c.20.Turonenſis ſub Carolo magno] ca. 18. Arelatenſis ſub eodem.
8 Et nulli ſub prætextu medicinæ, maleficij, vel cuiuslibet rei donare præſumant.c.18. Arelatenſis ſub Carolo magno] c.27. Maguntiaci ſub eodem] c.20.Lateranen.2.
9 Epiſcopus illud dans,pretium ideo nullum exigat Eugenij pp.ij.cap.10.] Alexander pp.iij.cap.10. part.2.] c.16.Cabilionen.tempore Caroli magni.

CHRISTVS.

1 CHRISTVS ſecundum carnem dicitur ſanctus.Soter.pp.1.
2 Eum paſſionibus animæ,& concupiſcentijs carnis moleſtatum fuiſſe dicebat impijſſimus Theodorus 5. Conſtantinop. 12.] quod dogma damnatur ſub finem actio.12.ſexti concil.Conſtantinop.
3 Quod duas habeat naturas per incarnationem, humanam ſcilicet de virgine, cum diuina quam ſemper habuit, plurimi contra hæreticos, aſſeruere ex ſcripturis.nempe Leo pp. epiſtola illa eruditisſima ad Flauianum contra Euticem. Higinius pp.epiſt.1. ad omnes Chriſti fideles] Eutychianus pp.epiſt.1.ad Ioannem,&c.pulchrè, & doctè.] Gaius.pp.ad Felicem eleganter, & eruditè] Hormiſdas pp.epiſto.1.cap.3.cuius verba vt ſunt digna lectu, ita & vt hic referantur: Intra viſcera ſanctæ virginis Mariæ genitricis Dei vnitis vtriuſque ſine aliqua confuſione naturis, qui ante tempora erat filius Dei,factus eſt filius hominis, & natus in tempore,hominis more matris vuluam natus non aperiens, & virginitatem matris Deitatis virtute non ſoluens.dignum planè Deo naſcente myſterium; vt ſeruaret partum ſine corruptione,qui conceptũ

Roma. 8.a *Philip. 2.* *Ioan.1.q* *Matth. 16.*

fecit eſſe ſine ſemine, ſeruans quod ex patre erat, & repreſentans quod ex matre ſuſcepit. nam iacẽs in præſepio videbatur in cœlo; inuolutus pannis adorabatur a Magis, inter animalia editus ab angelis nunciatur, vix egreſſus infantiã annuncians myſticam ſine inſtitutione doctrinam, inter rudimenta annorum puerilium edens cœleſtium ſigna virtutum. idẽ enim Deus & homo, non, vt ab infidelibus dicitur, ſub quarta introductione perſonæ. ſed ipſe Dei filius Deus & homo. idem virtus & infirmitas, humilitas & maieſtas, redimens & venditus, in cruce poſitus, & cœli regna largitus, ita noſtræ infirmitatis particeps vt poſsit interimi, ita ingenitæ potẽtiæ dominus nẽ poſsit morte cõſumi. Sepultus eſt iuxta id ꝙ homo voluit naſci, & iuxta id ꝙ patri erat ſimilis reſurrexit, patiẽs vulnerum & ſaluator ægrorum, vnus defunctorum, & viuificator obeuntium, ad inferna deſcendens, & a patris gremio non recedens. Vnde & animam quam pro communi conditione poſuit, pro ſingulari virtute, & admirabili potentia mox reſumpſit. Hæc ita eſſe, nec vllã dubitationẽ oportere recipere, ſinẽ dñs noſter Ieſus Chriſtus, aut inter corporis paſsiones Deus non eſſe crederetur, aut ne Deus tantum, nõ etiã homo inter opera mirabilium ſtupẽda virtutum, propoſito nos duorũ Apoſtolorum informauit exemplo, Deum eſſe ſe Chriſtũ dominum noſtrum Petri fide, hominem Thomę dubitatione declarãs. Quid enim intererat, vt quẽ ſe homines dicerent, diſcipulos ſuos vellet inquirere, niſi vt reſpondẽte Petro: Tu es Chriſtus filius Dei viui; fateretur non hoc de carne, & ſanguine proditum, ſed patre Deo inſpirante reuelatum, vt per teſtimonium laudatę reſponſionis fides patefieret veritatis. Quid etiam intererat, vt apparente poſt reſur-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

reſurrectionem Domino, Thomas tantùm aut abeſſet cęteris, aut ſolus ambigeret, niſi vt mundus crederet, quod ambigens diſcipulus exploraſſet, vt dum vnius manibus ſe pateretur tangi, ab vniuerſitate fidelium quis eſſet poſſit agnoſci. non ergo ad explorandum diſcipulum interpoſita eſt dubitatio, ſed quæſita poſteritatis inſtructio, &c. hæc ille.] Epheſinum primum per 13. anathemata contra Neſtorium: qui alium eſſe filium Marię, & aliũ ſeu aliam perſonam filium Dei aſſerebat, Deumq; non eſſe natum de virgine: vocari autem filiũ Mariæ Deum, quòd Dei filius ei nomẽ ſuum per amicitiam, & adoptionem communicaſſet.] Quæ anathemata latiùs contra Theodorum, & Cyrum hęreticos repetit Martin⁹ pp. 1. in decretis 15.] Chalcedonenſis ſynodus actio. 1. vbi repetuntur definitiones Epheſinæ, & Conſtantinop. ſynodorum. Quarum verba ponemus ex actio. 4. ſextæ Conſtantinopolitanæ, vbi ait Agatho pp. ad Imp. Heracliũ: Cùm de vno earundem trium perſonarum ipſius ſanctæ Trinitatis filio Dei Deo verbo, & de myſterio admirandæ eius ſecundùm carnem diſpenſationis cõfitemur, omnia duplicia vnius eiuſdemque Domini ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſecundùm euangelicam traditionem aſſerimus, ideſt, duas naturas prædicamus, diuinam ſcilicet & humanam, ex quibus & in quibus etiam poſt admirabilem atque inſeparabilem vnitionem ſubſiſtit, & vnamquamque eius naturam, proprietatem naturalem habere confitemur: & habere diuinam omnia quæ diuina ſunt, & humanam omnia quæ humana ſunt, abſque vllo peccato. Et vtraſque vnius eiuſdem Dei verbi incarnati, id eſt, humanati, inconfuſè, inſeparabiliter, immutabiliter eſſe cognoſcimus. Sola intelligentia quæ vnita

ſunt

ſunt diſcernentes, propter confuſionis duntaxat errorem. Aequaliter enim & diuiſionis, & commixtionis deteſtamur blaſphemiam. Cùm autem duas naturas, duasque naturales voluntates, & duas naturales operationes confitemur in vno domino noſtro Ieſu Chriſto, non contrarias eas, nec aduerſas ad alterutrum dicimus (ſicut à via veritatis errantes Apoſtolicam traditionem accuſant; abſit hæc impietas à fidelium cordibus) nec tanquam ſeparatas in duabus perſonis vel ſubſiſtentijs, ſed duas dicimus, vnum eundemque Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſicut naturas, ita & naturales in ſe voluntates & operationes habere diuinam ſcilicet & humanam: diuinam quidem voluntatem & operationem habere ex æterno cũ coeſſentiali patre communem: humanam, temporaliter ex nobis cum noſtra natura ſuſceptam.] Ita & ſexti Toletani. c. 1. Ex tribus diuinitatis perſonis ſolum filium fatemur ad redemptionem humani generis propter culparum debita, quæ per inobedientiam Adæ originaliter, & noſtro libero arbitrio contraximus, reſoluenda, à ſecreto patris, arcanoque prodiſſe, & humanitatem ſine peccato de ſancta ſemper virgine Maria aſſumpſiſſe, vt idẽ filius Dei patris eſſet filius hominis: Deus perfectus, & homo perfectus, vt homo & Deus eſſet vnus Chriſtus, naturis in duabus vna perſona; nè quaternitas Trinitati accederet, ſi in Chriſto geminata perſona eſſet, &c.] Damaſus pp. epiſt. 1. c. 1.] 5. Conſtantinopolitanum multis quidem locis, ſed imprimis c. 4.] . Hiſpalen. 13.

4 Damnantur à prædictis patribus, & ſynodis Neſtorius, Eutyces, & Apollinaris; quorum primus filium Dei de virgine natum negabat, ſeu quem Maria peperit, eundem eſſe filium Dei re-

uera,ſeu per aſſumptionem humanę naturę,duas Chriſti faciens perſonas. Eutyces econtra, vnam confitens perſonam Chriſti,naturas duas poſt incarnationem non agnoſcit, ſed diuina virtute humanam abſorptam eſſe,& diuinę commixtam, vt eſt aqua modica vino multo ac forti commixta:ac ita nec voluntatem nec operationem humanam in Chriſto fuiſſe. Vnde contra hoc loquens etiam primi Toletani ſymbolum, Si quis(inquit) ſentiat Deitatis & carnis vnam in Chriſto eſſe naturam, anathema ſit.Apollinaris autē dicebat, Chriſtum non totam humanam naturam,ſed ſolùm carnem aſſumpſiſſe, animæque functiones diuinam naturam in carne exercuiſſe.

CHRISTVS & ſi pro omnibus mortuus ſit, non omnes tamen mortis eius beneficium accipiunt, ſed ij duntaxat quibus meritum paſſionis eius communicatur.Concilio Tridentino ſeſſio. 6. cap.3. Proſper. reſpon. 1. obiectiones Vincentianas.

CHRISTVS non ſolùm hominibus datus, vt redemptor cui fidāt, ſed etiam vt legiſlator cui obediant.ſynodus Trident.ſeſſ.6.cano.21.

CIBI quilibet natura ſua mundi ſunt. Vide titulum Eſcæ.

CLAVES eccleſiæ non ad ſoluendum duntaxat,ſed etiam ad ligandum conceſſæ ſunt. Con. Triden.ſeſſ.14.c.8.& cano.15.

CLERICVS.

1 CLero adſcribi non poteſt ſeditionarius vel vſurarius,4.Carth.67.

Loquitur de ſolenni pænitentia.

2 Nec pœnitentium quiſquam, ſeu pœnitentiā profeſſus,quamuis ſit bonus.Stephanus pp. epiſt. 1.]Innocentius pp.1.epiſt.6.] Zoſimus pp. epiſtola 1.c.3.] Gelaſius pp.cap.3.epiſto.1.4.Carth.68.]

Agathen.42.]1.Toletan.2.(addens : niſi ſit neceſſitas 3. Arelaten.3.)Epaunen.4.]4. Toletan. 33. vt & Gerunden.9.]Gregorius pp. 2.in epiſt. ad clerũ & plebem Thuringiæ, quæ eſt. 3.] Hilarius pp.epiſt.ad epiſcop.Tarracon.cap.4.

3 Nam qua conſcientia abſoluat reũ, qui ſe peccata ſua populo ſcit teſte confeſſum? Quis enim quem paulò antè vidit iacentem, veneretur antiſtitem? Præferens miſerandi criminis labem, non habet lucidam ſacerdotij dignitatem. Hormiſda pp. c.1.epiſtolæ ad epiſcopos Hiſpaniç] Similiter Syricius pp.c.14.epiſtolæ.1. Quia(ait)quãuis ſint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum ſacramentorum inſtrumenta ſuſcipere, qui dudum fuerunt vaſa vitiorũ.

4 Ignorantem promotum deijci vult.1.Niceni. cap.10.]4.Cartag.68.]Innocentius pp.1. epiſt.6. Agathen.43.] 3.Aurelia.9.] 2.Hiſpalen. 4.]Syricius.verò.c.15.epi. 1.in gradu accepto,non tamẽ altius conſcenſurum tolerat, negans impoſterum veniam.

5 Nec qui fuerit concubinarius. Innocentius pp.1.epiſt.4. cap. 3.]3. Aurelian.9.]aut adulterij conuictus.Gerunden.8.

6 Nec viduæ maritus. Syricius pp.ca.5.epiſt.4.] 4.Carth.69.]Innocentius pp.1.epiſt. 2. c. 4. & epiſt.4.c.2.]1.Toleta.]3.Arelaten.3.

7 Nec qui perſoluta pœnitentia poſtea militiæ ſecularis cingulum accipiebat.Tolen.concil. cap. 3.ſeu Syricius pp.Innocentius pp.1.epiſt.4.c. 3.& epiſt.2.c.2.epiſtolaque 24.c.2.& 4.Sic verò.1.Toleta.cap.8.dicit. Qui poſt baptiſmum militauerit, & chlamydem ſumpſerit, aut cingulum ad necandos fideles, etiam ſi grandia non admiſerit, ſi ad clerum admiſſus fuerit, diaconij non accipiat

dignitatem. Imo Syricius pp. c. 1. epiſt. 3. videtur dicere, capaces non eſſe quicunque aliquando in ſeculari fuere militia. Qui (inquit) poſtea quàm pompa ſeculari exultauerunt, aut negotijs Reip. optauerunt militare, aut mundi curam tractare, adhibita ſibi quorundam manu, & proximorum fauore ſtipati frequenter ingerütur auribus meis vt epiſcopi eſſe posſint, qui per traditionem, & euangelicam diciplinam eſſe non poſſunt. Quantis hoc aliquoties certatum eſt viribus?

8 Nec curialis, quoniam etſi eiuſmodi quipiam reperiantur idonei, tamen quoniam ſæpius ad curiam repetuntur, cauendum eſt ab his propter tribulationem quæ ſæpe de his eccleſiæ prouenit. Innocentius PP. c. 3. epiſt. 4] & idem epiſt. 4. cap. 4.] Stephanus pp. epiſtola. 1. Bonifacius pp. 1. teſte Damaſo. 1.

9 Nec qui ſeruilibus, colonarijsque conditionibus eſt obligatus. 3. Aurelianē. 5.] Stephanus pp. epiſt. 1.] Bonifacius pp. 1. teſte Domaſo.] 1. Toleta. 10.] 4. Toleta. 7.] 9. Toleta. 11.] 5. aurelianen. 6.] Wormatien. 40.] Triburien. 9. Niſi (inquiunt) à domino plenè donetur libertate. Si autem ſeruus (inquit. 1. Aurelianē. 10. & ex eo Wormatien. 40.) abſente vel neſciente domino ſuo, epiſcopo tamē ſciente ꝙ ſeruus ſit, diaconus aut presbyter fuerit ordinatus, ipſo in clericatus officio permanente, epiſcopus cum domino duplici ſatisfactione com penſet. ſi verò epiſcopus eum ſeruum neſcierit, qui teſtimonium de illo perhibent, aut eum ſupplicauerint ordinari, ſimili recompenſationi teneantur obnoxij.

10 Ex quacunque hæreſi veniens, minimè eſt ad clerum promouendus. Elibertini 51.] Innocentius pp. 1. epiſt. 22. c. 4.

Antea

11 Antea verò ordinatus,ſine dubio deponetur. Elibertini 51.]Innocētius pp.1.epiſt.18.c.3.]Felix pp.3.in epiſt.ad Acacium Conſtantinopolitanum.

12 Cuius facti rationem nō contemnendam adfert Innocentius pp.1.c.5.epiſt.22. Quod(inquit) pro remedio ac neceſsitate temporis ſtatutum eſt (ſcilicet vt ordinati remanerent) conſtat primitus non fuiſſe,ac fuiſſe regulas veteres, quas ab apoſtolis vel apoſtolicis viris traditas eccleſia Romana cuſtodit, cuſtodiendaſque mandat his qui eam audire conſueuerūt.Sed neceſsitas tēporis id fieri magnopere poſtulabat. Ergo quod neceſſitas pro remedio reperit,ceſſante neceſsitate,debet vtique ceſſare pariter quod vrgebat: quia alius eſt ordo legitimus, alia vſurpatio, quam ad præſens fieri tempus impellit.Et infrà:Qui de catholica ad hæreſim tranſiens, aut fidelis:ab apoſtaſia reuertens, & reſipiſcens redire voluerit, nunquid eadem ratione poterit ad clerum admitti, cuius cōmiſſum non niſi per longam pœnitentiam poterit aboleri? nec poſt pœnitentiam clericum fieri,ipſi canones ſua authoritate permittunt.

13 Quæ quamuis ſe ita habeant,1.Nice.8. tolerā tur in clero venientes ad eccleſiam à Nouatianis] imò à quauis hæreſi redeuntes. 1. aurelia. 12.]& Chalcedonēſis ſynodi.actio. 8. cùm Theodoretus Neſtorium,eiuſque abiuraſſet quem prius defenderat errorem, omnes reuerendisſimi Epiſcopi clamauerunt.Theodoretus dignus eſt ſede eccleſiæ.Theodoreto catholico doctori reddatur eccleſia]6.Conſtantinopol.act. 9. conformiter dicitur. Eos qui iam pœnitentiam egerunt,& ſuperius nominatos tam Epiſcopos quàm clericos, qui & nūc in medio asſiſtunt,& rectè vnà nobiſcum confitentur,præuidimus in proprijs locis reſidere.]Secun

da

da ſynodus Nicena.act. 1. eiuſdem. eſt ſententiæ, producens huius doctrinę & canones & exempla vetuſta. Et Lucifer chriſmatis notatus eſt ob ſuam hac in re rigiditatem, teſte Hieronimo, & teſte Augustino epiſtola 50. Hoc diſplicuit Lucifero] diſplicuit & Cypriano, dum ſcripſit epiſtola 1. lib. 2. Nã quid bonis & innocentibus, &c.

14 Nec qui ſeipſum ſanus abſcidit ſeu caſtrauit. (quod Origenes feciſſe dicitur, & alij, quod carnali vitio repugnare neſciant) 2. Niceni. 1.] 2. Arelaté. 7.] Triburien. 33.] imo quicunque quoduis membrum voluntariè ſibi præciderit. Innocentius. pp. 1. epiſt. 4. cap. 1.] Stephanus pp. 1. epiſt. 1.] Gelaſius pp. c. 5. & 19. epiſt. 4.] Hilarius pp. ad epiſcopos Tarraco cap. 4.] Gregorius pp. 2. epiſt. 3. quæ eſt ad clerum & plebem Thuringiæ.

15 Nec qui alium per induſtriam inſidiasve accedit, de quo dicitur. Ab altari meo auelles eum. *Exod. 21.* Qui verò caſu vel per ſui defenſionem quempiã occiderit, ſi epiſcopo diligentius examinata viſum fuerit, per diſpenſationem poterit ordinari. Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 7. de reformat.

16 Nec bigamus. vt videre eſt ĩ titulo, Bigamus.

17 Semel autem clero adſcriptus, ſi ad vitam laicam reſiliat, excommunicetur. 1. Turon. 5.

CLERICVS.

1 CLericorum nomen & lectores & pſalmiſtæ & oſtiarij retinent. 3. Carth. 21. Tarraconé. 9. Vide de nomine clerici D. Hieron. ad Nepotianum. de vita clericorum.

2 Subſint omnes clerici proprio epiſcopo. Chalcedon. 8. Poſtea tum canonici, tum alij exemptionis velamẽ ſibi compararunt, quod adhuc confirmat eis tertium Lateranenſe, ſed Tridentinum aufert eis, cum nullam cautelam ſufficere videt, Seſſ.

4:ca.4.& 5.Vide etiam ſeſſ.7.c.3.& 4. & ſeſſ. 25. c.6.ſeſſ.24.c.11.

3 Sine epiſcopi permisſione altiorem ab altero ordinem nou accipiant.Venetici.10.]3.Carth. 44. Tauritanen.6.

4 Item ſine eius permisſione præſumens habitare cum ſecularibus, ab officij communione pellitur.2.Aurelianen.9.

5 Cum extranea fœmina non habitet, niſi ſoror aut proxima fuerit(quod cum magna ſolicitudine fiat)vel eę tantùm ſint perſonæ, quę ſuſpitiones effugiunt.Lucius pp.]1.Nice.3.]Elibert.27.]2.Arelaten.3,]Syricius pp.c.12.epiſt.1.]1.Carth. 3.& 4.] 3.Carth.17.]4.Carth. 46.]Agath.10.]Aruernen. 16.] 2.Turonen.10.eleganter.]2.Toleta.4.]1. Mantiſconé. 1. Rhemen.22.]Maguntiaci.c.49.]Maguntien.10.

De clericorũ continentia.

6 Sin minùs, ſæculi iudices, eaſdem mulieres (quibus contra legem hanc cohabitat)cum voluntate, & permiſſu epiſcopi comprehenſas in ſuis lucris vſurpent, dato ſacramento ab eis epiſcopo, quòd clericis eas nulla arte reſtituent:quod ſi reſtituerint, ſententia excommunicationis feriantur, diſtractarum verò mulierum prætium indigẽtibus diſpenſetur.1.Hiſpal.3.

7 Et ipſe ſi poſt primam & ſecundam commonitionem ſe emendare neglexerit,donec in vitio perſeuerat,officij ſui dignitate priuetur.Ilerden.15.] 1.Aurelia.31.5.Aurelian.3.quoniam,vt minimum hinc vita, & opinio polluitur.]Cabilonen.3. Imò & omnium catholicorum communione priuetur,nulla prorſus, vel colloquij conſolatione relicta.2.Toleta.3.[Arueruen.16.]3. Aurelianen.4.] 2.Turonici,10.& 11.]3.Braccar.4.ſubdit ſex menſium pœnitentiæ.

His canonibus, & ipſa familiaritas expreſsè prohibetur ſub graui pœna.

8. Eò ſpectat quòd non ſinitur fœminas niſi præſentibus clericis adire. Epaunen. 20.] Tarraco. 1.] . Turonici. 20.] Hiero. in epiſt. ad Oceanum . Qua de re iuſtum eſt audire Hieronymum, c. 93. cōcilij Aquiſgranenſis, citatum ex epiſt. ad Oceanum. Deprecatus es (ait) vt tibi breuiter exponerem, qualiter clerici victitare debeant: hinc me pleriq; maledictis æmuli præſtolantur, quia non ſileo veritatē. Prima quidem tentamenta ſunt clericorum, fœminarum frequentes acceſſus. Iſte ſexus reprehenſibiles exhibet clericos . Quid tibi reuera cum fœminis, qui ad altare cum Domino fabularis? Te in publico, cuncti, te in agro ruſtici, aratores, ac vinitores quotidie lacerabunt , ſi contra depoſitum fidei cum fœminis habitare contendis . Et quia (vt arbitror) concupiſcis irreprehenſibilis inueniri, teſtimonio bono munire. Nunquid in choro Apoſtolorum fœminæ, affuerunt? Prohibe virgines tecum commorari quæ de genere tuo non ſunt. Dilige eas, exterius ordina, frequenter viſita, iunctus obſequio clericorum, nè cùm ſecretaliter ac ſolus ingrederis, macules teſtimonium tuum. Aliter nāque coniugati, aliter continentes edocentur. Eccleſiaſticum ſubire miniſterium & onus. Fœminarum cum clericis nullo pacto coniuncta præcipitur cōuerſatio; Ianua diaboli, via iniquitatis , ſcorpionis percusſio, nociuumque genus eſt fœmina. Cū proximat ſtipula , incendit ignem . Flammigero igne percutit fœmina conſcientiam pariter habitantis, exuritq; fundamenta montium. Ego iudico, ſi cum
Gene. 3. viris fœminæ habitent , viſcarium non deerit diaboli. Ex eis aucupatum eſt ab initio peccatum. Ferreas mentes libido domat . Si alligauerit quis ignē in ſinu ſuo, veſtimenta eius non comburentur? Aut ſi ambulauerit quis ſuper carbones ignis , pedes

ſuos

ſuos non combureť? Mihi crede, non poteſt toto corde habitare cum Domino qui fœminarum acceſsibus copulatur. Sed dicis. Qui ambulat (īquit) ſimpliciter, ambulat confidenter. Benè & argutè. Sed oportet te teſtimoniū habere ab his qui foris ſunt. Licèt coram Domino incedas, tamen coram hominibus bona prouidenda, ſunt quia aſtutiores ſunt filij tenebrarum ſuper filios lucis. Cum à te hoc genus non amputatur, das locum reprehendentibus te. Ipſe te detrahentium morſibus tradidiſti, ſi agapetarum conſortium non dimiſeris. Benignus es, gaudeo. pudicus, falſum eſt. Si pudicitiā quæris, fœminam quam videris conuerſantem benè, mente dilige, non corporali frequētes ornatu. Non veſtis tenera clericum facit aut ſacerdotem, ſed caſta mentis intentio. Hæc enim deuotionem honoris in te cuſtodit. Honorem quidem glorioſū boni operis fama conſeruat. ſacerdotes quippe decet, vel cæteros quidem clericorum gradus (vt ſupra dictum eſt) à fœminis ſegregari. Si igitur generis gratia iudicas eaſdem nullo pacto dimittere, memento Thamar, quòd ab Amon fratre ſuo corrupta ſit, &c. Prou. 10. b

Officium non facientis diuinum correctio.

9 Si bene valens vigilijs non interſit, priuatus ſtipendijs excommunicetur. 4. Carth. 49.] Venet. 14. ferè ſimiliter, ſeptem diebus eum à communione remouet, dum ab hymnis matutinis ſeſe ſubducit ſine probabili ægritudinis excuſatione.] 1. Toleta. 5. non habeatur (ait) clericus, ſi ab epiſcopo caſtigatus, quia ad eccleſiam aut ad ſacrificium quotidianum non venerit eo in loco exiſtens vbi eſt eccleſia, noluerit per ſatisfactionem ab eo veniam promereri.]

mereri,]Agathen.2.datur ob hoc eis peregrina cõmunio,quod idem eſt.]1.Aurelia.30.ſecundùm arbitriũ epiſcopi puniri iubet.]2.Aurelia. 13. priuat eum loci ſui dignitate,vt & 3.Aurelian.15.]Valentini.5.& communione & honore eum durante.cõtumacia priuat.] 3.Lateranen.ſesſio.9.Quilibet habens beneficium(ait)cum cura vel ſine cura,ſi poſt 6. menſes ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit,legitimo impedimento ceſſante, beneficij ſui fructus ſuos non faciat pro rata omisſionis recitationis officij & temporis,ſed eos tanquã iniuſtè perceptos in fabricas huiuſmodi beneficiorum , vel pauperum eleemoſynas erogare teneatur.ſi verò vltra dictum tempus in ſimili negligentia contumaciter permanſerit, legitima monitione præcedente,beneficio ipſo priuetur , cum propter officium detur beneficium.Intelligatur autem officium omittere , quo ad hoc vt beneficio priuari posſit,qui per 15.dies illud bis ſaltem non dixerit. Deo tamen vltra præmiſſa de dicta omisſione redditurus rationem, quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties ſit,quoties contra facere conuincantur, &c. Huc pertinet quod Trident. conc.ſeſſ.21.cap. 6.poteſtas datur epiſcopis rectores eccleſiarum ſeu paſtores turpiter & ſcãdaloſe viuentes,ſi moniti non emendentur,beneficio ipſo priuandi . Plura habentur eodem in loco. & ſeſſ. 22.cap.3.Seſſ.24.capi.13.de reſidentia Seſſ.23. capitulo.1.Seſſ.5.ca.2. Si autem vt hocce peccatum ſuum impunè agant, excuſationem de patrocinijs quorumcunque nè officium impleant prætendãt, ac ſacerdotes ſuos ſub huiuſmodi cauſa æſtiment contemnendos, & honoris gradu & fructu priuat 3.Aurelia.11.]& iis hac in re patrocinium præbẽs pœna pecuniaria & honoris.punit.5. Cartga.2.

Iam

10 Iam verò priuatum communione à ſuo epiſcopo, & abiectum alter epiſcopus ad ſe venientẽ non ſuſpiciat, ſeu in eccleſiam ſuam non conſcribat: Sardicen. 6.]Syricius pp. cap. 7. epiſt. 4.] 2. Carth. 7.]Innocentius pp. 1. cap. 7. epiſt. 2.]Tauritani. 6.] 1. Nicen. 5.]Aquiſgranen. 53. ex Sardicenſi.

11 Vagos ſeu acephalos, id eſt, ſine capite, neque in ſeruitio Domini noſtri (Caroli magni) neq; ſub epiſcopo, neque ſub abbate, ſed ſine canonica vel regulari vita degentes: neque inter laicos aut ſecularium officiorum ſtudia, neque inter clericos religio tenet diuina, ſed ſoliuagos atque oberrantes ſola turpis vita complectitur & vaga: quique dum nullum metunt, explendæ voluptatis ſuæ licentiã ſectantur, quaſi animalia bruta libertate & deſiderio ſuo feruntur, habentes ſignum religionis, non religionis officium; hypocentauris ſimiles. nec equi, nec homines. Tales omnino vbicunque inuẽti fuerint, præcipimus vt epiſcopi ſine vlla mora eos ſub cuſtodia conſtringant canonica, & nullatenus eos amplius ita errabundos & vagos ſecundùm deſideria voluptatũ ſuarum viuere permittãt Maguntiaci, cap. 22. ſub Carolo magno.

12 Nec veſtibus, nec calceamentis decorem quærat, ſed & habitu & inceſſu profeſſionem ſuã probet, talem habens habitum qui religionem deceat. 4. Carthag. 45.]Agath. 20.]Alexander PP. 3. parte 7. capi. 4.] 1. Mantiſconen. 5. quæ eius veſtes nec nimium ſint breues, nec rubei nec viridis colo ris. non vtatur manicis aut ſubtalaribus conſutitijs ſeu roſtratis, frenis, cellis, pectoralibus & calcaribus deauratis, nec corrigijs auri vel argenti ornatum habentibus. ſed nec annulo, niſi cui competit ex officio dignitatis. 2. Lateranenſe. 16. ſub Innocentio 3. papa.] nec manicas ad cubitum

pendentes habeat. quicunque autem beneficiatus aut officium in eccleſia gerens, in habitu eiuſmodi præſumpſerit intereſſe diuinis officijs, pro qualibet vice à participatione prouentuum eccleſiaſticorum per menſem nouerit ſe ſuſpenſum, fructusque illi fabricæ illius eccleſiæ applicentur. Martinus pp.5.Seſſ.43.concilij Conſtantien.Vide titulũ, Canonici.§.5.& Conci.Trident.ſeſſ.14.c.6.ſeſſ.24.c.12.& ſeſſ.12.c.1.

13 Coronam & tonſuram habeat congruentem. 2.Latera.16.]ſin minus, tondeatur inuitus ab archidiacono.Alexander pp.3.parte 27.c.4.

14 Barbam non nutriat.4. Carth.44.

15 Scurilis & ioculans verbis turpibus, ab officio retrahatur.4.Carth.60.]Agath.70.] 1.Latera.16.] cap.10.Maguntiaci.

16 Spectaculis vllis in ſcenis, aut in nuptijs intereſſe non debet, itaque egrediatur. cùm thymelici ingrediuntur. Laodicen. 54.] capitulo 10. Maguntiaci.

17 Vagari per plateas, & in nundinis, & foro deambulare, niſi certa officij ſui neceſsitate, aut vt aliquid emat, non poſſit.4.Carth.47.& 48.

18 Validi ad operandum, diſcebant cum literis artificium.4.Carth.53.

19 Et quantumlibet verbo Dei eruditus, abſq; officij tamen ſui detrimento victum quærat artificio. 4.Carth.51.& 52.]2.Turonici.10.

20 Ad militiam, ſeculareſùe honores venire prohibetur.Chalcedo.7.]ex quo Triburi.c.7.vide Titulum:Clero adſcribi §.7.

21 Adminiſtrator aut procurator ſeculariũ rerum vel domorũ nõ ſit(niſi in cauſa orphanorũ)3.Carth.15.]Chalc.3.Cabil.c.12.ſub Car.magno] c.10. & 14.Magũtiaci ſub eodẽ]Womar.67.]Vñ Cyprianus

nus epiſt.9.libri 1. grauiter conqueritur de Geminij Victoris epiſcopi facto,quòd,&c. §

22 Peregrinos clericos non intromittat abſque epiſcopi conſenſu in eccleſiam ſuam.4.Aurelia.7.

23 Iidemque peregrini non immorentur in aliena ciuitate, niſi cauſas eorum iuſtas epiſcopi loci vel presbyteri locorum (quos paſtores vocamus) peruiderint.3.Carth.37.

24 Vxorem non potuit ducere clericus inferior (.ſ.ſubdiacono)ſine epiſcopi conſenſu . 4. Toleta. 43.]1.Turonici.4.

25 Et vxorem peccantẽ (.ſ.per incontinentiam) cuſtodiat & liget, in domo ſua ad ieiunia ſalutaria eam cogens.1.Toleta.7.

26 Si cantet inter epulas,puniatur, ab officio remoueatur.4.Carth.62.

27 Ieiunium indictum ſoluens abſque ineuitabili neceſſitate,minor habeatur.4.Carth.63.

28 Diſcordes clericos reconciliet epiſcopus vel ratione,vel poteſtate.4.Carth.59.] Tribvrienſe,c. 21.ſub Arnolpho.

29 Litigioſorum clericorũ teſtimoniũ niſi abſq; grandi examine nõ recipiatur.4.Carth.58. nec ad uerſus laicum eius recipiatur teſtimonium. c.14. act.2.Romani ſub Sylueſtro.

30 Maledicus,maximè in ſacerdotes,cogatur veniam poſtulare.4.Carth.57.

31 Inferior ſuperiorem non accuſet. c.3. act. 1. Romani ſub Sylueſtro.& c.18.act. 1.

32 Curiam non adeat propter vllam cauſam ſuã c.16.act.2.Romani concil.ſub Sylueſtro.] Maguntiaci.24.Vide tit.Iudex,&c.§.23.

33 Adulationi & proditionibus vacans, ab officio degradetur,aut tradatur curiæ.4. Carth.56.] Pius pp.1.epiſt.2.

34 Inuidens fratrum profectibus,donec corrigat ſe,non promoueatur altius.4.Carth. 54.

35 Prorumpentes clerici in mutuam cædem, puniâtur acriter ab Epiſcopo.Ilerdenſe. 11.

36 Clericis Parochianis neceſſaria eis ſtatuta canonum à pontifice ſuo prælegebantur,nè vel ipſi, vel populi,quæ pro ſalute eorum decreta ſunt, excuſarent poſtmodum ſe ignoraſſe.4.Aurelianẽ.6.

37 Et ijſdem a ſacerdote perſoluebatur ſtipendium miniſterij quod præſtabant in templo.Agathen.36.]3.Aurelia.19.

38 Facultates ac peſſeſſiones habebant etiam clero adſcripti.Agathen.26.& 49.]Epaunen.c.14.] Vnde damnati ſunt à concilio Conſtantienſi decimus & 36.Ioannis Wiclef. Contra ſcripturam ſacram eſt(inquit) quòd viri eccleſiaſtici habeant poſſeſſiones, & Papa cum omnibus clericis ſuis poſſeſſionem habentibus ſunt hæretici. Vide. 1. Hiſpal.1.]2.Toleta.4.]3.Aurel.17.

39 Eorum verò qui nihil habent cum ordinantur,& poſt ſibi vel agros vel ſimilia quædam comparant,hæres eſt eccleſia 3.Carth.49.]2.Toleta.4. 9. Toleta.0.]Alexander pp.3.parte.1.c.15.ſ.ſi ſua arte & induſtria hæc non compararit ſibi, ſed re quam ex officio eccleſiaſtico percipit.

Eorum immunitas.

40 Immunes habeantur clerici omnes ab omni publica indictione, & labore, vt liberi Deo ſeruiant, nullaque præpediti neceſſitate ab eccleſiaſticis officijs retrahâtur:liberi ſint, & à tallijs ſeu exactionibus.4.Toleta.46.placito regis Siſenandi & antè.3.Toleta.c.21.] .Lateranen.46. ſub Innocentio.3.]Tertium concil. Lateranenſe Seſſione. 9.ſub Leone.10.eadem de re innouat conſtitutiones Bonifacij pp.8.quæ incipit.Felicis.]& Clemẽtis pp.5.quæ incipit.Si quis ſuadente.Vide titulũ: Eccleſia.

Eccleſiæ.S.30.& 37.

41 Qui ergo eos publicis actionibus applicare præſumpſerit, agnoſcat ſe pacem eccleſiæ non habere, niſi humiliter peccatum emendet. 4. Aurelianen. 13.]Triburienſe ca.20.ſub Arnolfo Imperatore]Eugenius verò pp.2.in ca. 8. decretorum eius. Si(inquit) quis in clericum vel in monachũ violentas manus iniecerit, anthemati ſubiaceat.& nullus Epiſcoporum illum præſumat abſoluere, niſi mortis vrgente periculo, donec Apoſtolico præſentetur aſpectui.

42 Adoleſcentiorum clericorum quæ cura habita fuerit olim, Vide ſuprà ſub titulo: Adoleſcentes.]Videatur & ſummatim cap. 10. concilij Magũtiaci ſub Carolo magno.

COEMETERIVM.

1 COEmeteria habuere ſua hæretici velut martyribus ſuis, Laodicen.9.

2 In cæmeterijs per diem cerei nec accendãtur quoniam inquietandi non ſunt Sanctorum Spiritus. Elibert.30.

Coadiutoriæ reformationem habet. Conc.Trident.Seſſ.25.c.7.

Colonia (ciuitas) facta eſt Metropolis à Zacharia pp.epiſt.o.

Comam mulier nutriat in ſignum ſubiectionis. Gragren.17.

COMMESSATIO.

1 COmmeſſationes ex ſymbolis damnantur. Laod.55.

2 Cõmeſſationibus deditum ſuſpendit ab officio c.17.ſecundi Lateranenſis ſub Innocentio. 3.

COMMVNIO.

1 COmmunionis nomine]cùm toties legitur in canonibus, placuit eos, vel nec in fine

vel poſt

vel poſt tantum temporis communionem accipere.] Euchariſtia intelligitur. Elibert. 3. 47. & 78.] & c. 2. epiſt. 3. Innocentij primi.

2 Nulli tamen ſyncerè pœnitenti in fine eam negari vult. Ancyrani. c. 6.] 1. Niceni 12.] Elibert. 5.] 2. Arelaten. 12.] Innocentius pp. 1. c. 7. epiſt. 1.

3 Vnde ait Innocentius pp. 1. c. 2. epiſt. 3. De his qui poſt baptiſmum omni tempore incontinentiæ voluptatibus dediti in extremo fine vitæ ſuæ pœnitentiam ſimul, & reconciliationem communionis expoſcunt, obſeruatio prior, durior: poſterior, interueniente miſericordia, inclinatior eſt. Nam conſuetudo prior tenuit, vt concederetur pœnitentia, ſed communio negaretur. Nam cum illis temporibus crebræ perſecutiones eſſent, nè communionis conceſſa facilitas homines de reconciliatione ſecuros non reuocaret à lapſu, negata meritò communio eſt, conceſſa pœnitentia, nè totum penitus negaretur, & duriorem remiſſionem fecit temporis ratio. Sed poſtquam Dominus noſter pacem eccleſijs ſuis reddidit, iam depulſo terrore communionem dari obeuntibus placuit, & propter Domini miſericordiam quaſi viaticum profecturis: & nè Nouatiani hæretici, negantis veniam, aſperitatem, & duritiam ſubſequi videamur. Tribuitur ergo cum pœnitentia extrema communio, vt homines huiuſmodi vel in ſupremis ſuis, permittente ſaluatore noſtro, à perpetuo exitio vindicentur.] Sic Syricius pp. c. 5. epiſt. 1. inquit: A dominicæ menſæ conuiuio ſegregentur, vt hac ſaltem diſtrictione correpti, & ipſi in ſe ſua errata caſtigent, & alijs exemplum tribuant, quatenus ab obſcœnis cupiditatibus retrahantur. Idem inſinuatur c. 3. Elibertini concil.

4 Ter quotannis iuſſi ſunt omnes eam accipere (niſi

(niſi qui fortè maioribus criminibus impediebantur)in Paſcha ſcilicet,Pentecoſte,& natiuitate Domini:à Fabiano pp.de conſ.diſt.1.Et ſi non,& c.50. Curonenſis ſub Carolo magno] adeò vt id negligens, Catholicis non annumeretur ab Elibertino concilio.de conſ.diſt.2.c.omnis homo] & Agathē.18.] 2. Lateranen.c.1. ſub Innocentio 3. iubetur vt ſaltem ſemel omnis vtriuſque ſexus communicet, ſcilicet in paſchate] Concilium Tridentinum Seſſ. 13.can. 9. Ambroſij tempore erant qui tantum ſemel in anno eam accipiebant, quos damnat lib.5. de ſacram c.4.& ab Aug.c.12.lib.2.de ſerm. Dom. in monte.

5 Paruulos non obligari ad communionem ſacramentalem:Triden.Seſſ.21.cap.4.& canon.4.

6 Nunquam autem eam ſumere deprehenſus,pœnitentiæ ſubijciatur.1.Toleta.13.

7 Et niſi epiſcopi conſenſu obtento nemo extra parochiam ſuam communicet. 1. Carth.7.] Mileuita.18.

8 Ne is quidem,qui excluſus eſt ab ea pro ſuo delicto.1.Arel.16.

9 Sacerdotibus,& Leuitis dabatur communio ante altare.clero in choro, populo verò extra chorū. 4.Toletani.17.] 1. Braccar.31. idem legitur quoad populum.

10 Hinc à locorum diuerſitate,aliquando vocatur laica communio. Sardicen.1.] Agathen.50.] Innocentius.pp.1.c.4.epiſt.22.] 3. Aurelia.2.] Aliquando:(quod ſorte idem eſt) peregrina.Agathen.2.& 5.] & Rhegienſis.c.3.

11 Traditam ſibi a ſacerdote non traijciens, vt ſacrilegus propellatur. 1. Toleta.14.] ſubintelligendum eſt,ſi ſanus ſit.Cæſar Auguſt.3.] 11.Toleta.11.

12 Licèt verò Chriſtus poſt cœnam inſtituerit, & ſuis

ſuis diſcipulis adminiſtrauerit ſub vtraque ſpecie panis,& vini venerabile ſacramentum euchariſtię, tamen hoc non obſtante, ſacrorum canonum autoritas laudabilis, & approbata conſuetudo eccleſiæ ſeruauit,& ſeruat, quòd huiuſmodi ſacramentum non debet confici poſt cœnam, neque à fidelibus recipi non ieiunis, niſi in caſu infirmitatis, &c. Et ſicut hæc conſuetudo ad euitandum aliqua pericula, & ſcandala eſt rationabiliter introducta, quòd licèt in primitiua eccleſiá huiuſmodi ſacramentum reciperetur à fidelibus ſub vtraque ſpecie, poſtea à conficientibus ſub vtraque, & à laicis tantummodo ſub ſpecie panis ſuſcipiatur, cum firmiſſimè credendum ſit,& nullatenus dubitandum, integrum Chriſti corpus, & ſanguinem tam ſub ſpecie panis, quàm ſub ſpecie vini veraciter contineri. Vnde cum huiuſmodi conſuetudo ab eccleſia, & ſanctis patribus rationabiliter introducta,& diutiſſimè obſeruata ſit, habenda eſt pro lege, quam non licet reprobare, aut ſine eccleſię autoritate pro libito mutare. Seſſ.21. conci. Tridentini.ca.1.& 2. ea comprobatur definitio.

13 Mulier dum communicat, dominicalem (ſeu velum capitis)habeat.Antiſiodoren.42.

14 Omnis communicans, ad altare conſueuit aliquid offerre.Ancyrani.5.6.7.& 8.

15 Epiſcopo ſacrificanti omnes miniſtrantes communionem accipiant. Anacletus epiſto.1. de conſ. diſt.1.Epiſcopus Deo. *V poſt.9.*

CONCILIVM.

1 Concilium conuocare,indicere, & congregare,eſt ſolius Romani pontificis ſeu ſedis Apoſtolicæ.Marcellus pp.1. in epiſto. ad epiſcopos prouinciæ Antiochenæ.& epiſtola 2.] Pelagius pp. 2.in epiſto.1.decretali.] Iulius pp.1.in epiſto.1. de-

cretali

cretali ad epiſcopos orientales. & in altera qua eis reſpondet] Damaſus pp.in epiſto.ad Stephanum.] Sixtus pp.3.c.1.epiſtolæ ſuę.]Iulius pp.3.in bulla re ſumptionis concilij Tridentini.]primum Nicenum teſte Iulio pp.1.in reſpon.ad epiſco. Orient. & teſte epiſtola ſynodica epiſcoporum AEgyptiorum ad Felicem pp.2.] Chalcedonen. act.1.] 2. Nicen. acto.6. tomo 1.] Bonifacius epiſcopus ad Zachariam pp.

Leo pp.10.approbante concilio Lateranen.13. in Seſſ.11.Solus (ait) Romanus pontifex pro tempore exiſtens,tanquam autoritatem ſuper omnia concilia habens conciliorum indicendorũ,transferendo rũ,ac diſſoluẽdorũ plenũ ius,&poteſtatẽ habet,&c.

2 Quamobrem nulla ſynodus eccleſiaſtica robur habet,niſi à ſede]Apoſtolica confirmata ſit.Gelaſius pp.initio tomi de anathematis vinculo,& in epiſtola ad epiſcopos Dardaniæ] ſecunda ſynodus ſub Symmacho pp.c.3.] Pelagius pp.2. epiſt.1.] Nicolaus pp.1.diſt.c.1.

3 Omnia comprouincialia negotia eiuſdem ſedis,ac eccleſiæ Romanæ, ſi Pontifex ipſe præceperit,ſunt retractanda iudicio.Marcellus pp.1.ad epiſcopos Orientales] 1.Nicen.c.21.teſte Iulio pp.reſpondente epiſcopis Orientalibus] Sardicen.3.4.& 7.quod vt Niceni concilij citatur 6. Carth.cap.3.] Epiſcopi AEgipti ad Felicem pp. 2.] Gelaſius pp. poſt medium tomi de anathematis vinculo] idem in epiſtola ad epiſcopos Dardaniæ] Adrianus pp. in collectis canonibus : Vt prouincialis ſynodus, &c.

4 Generale concilium congregari ſanxit vnoquoque decennio ſynodus Conſtantienſis Seſsio.39.

5 Prouincialia concilia eadem ſedes vice ſua per prouincias iubet celebrari.Zacharias pp. ad Bonifacium

facium epiſt.4.] Leo pp.10.Seſſio.10.Lateranenſis 3.Maturè quoque,&c.

6 Quod quidẽ bis quotannis fieri conſtituit Hormiſdas pp.c.3.epiſt.ad epiſcopos Hiſpaniæ.] 1. Nicenum c.5.] Anthioce.20.& eſt diſt.18.ca. Propter eccleſiaſticas,&c.] Rhegien.7.] Chalcedonen.19.] Aquiſgranen.42.] Agathen. 71.] & ſecundi Aurelianen.2.iubetur id quidem, ſed non quoties id fieri debeat,exponitur.

7 Aut ſaltem in vnoquoque anno, ſi non ſæpius fieri ſinant impedimenta occurrẽtia.Homiſdas pp.c.3.epiſt.ad epiſcop.Hiſpan.] Zacharias pp.epi.4.] 3.Aurelia.1.] 4.Aurelianen.36.] 4.Toleta.3.] 3.Toleta.18.] 5.Aurelianen.22.] 11.Toleta.15.] 1.Angelicani.7.] 12.Toleta.12.] 1.Lateranen.6.ſub Innocentio tertio.

8 Vnoquoque triennio.2.Mantiſconen. 20.] Tridentinæ Seſſionis 24.ca.2.] & tertium Lateranen. Seſſ.10.in bulla Leonis pp.10.

Locus. 9 Celebrabitur autem in eo prouinciæ loco, quẽ deſignauerit epiſcopus Metropolitanus. Chalcedon.19.

Vſus. 10 Ibi congregatis epiſcopis diſcutietur crimen vniuſcuiuſque excommunicati; diſponentur cauſæ eccleſiaſticę,docebit epiſcopus vel docebitur quod vtile eſt ad correctionem eccleſiæ. 1. Niceni.5.] 1. Conſtantinopolitani 3.] Laodic.40.] Anthioc.20.] 3.Carth.2.] 2. Turonici præfatio] 5. Aurelia. 21.] 8.Toleta.11.] Aruernen.1.] Aquiſgranen.4.

11 Quod vt commodius fiat, per ſingulas diœceſes ſtatuant idoneas perſonas, prouidas videlicet, & honeſtas,quæ per totum annum ſimpliciter, & de plano, abſque vlla iuriſditione ſollicitè inueſtigent,quæ correctione, vel reformatione ſint digna, & ea fideliter perferant ad Metropolitanum,

&

& ſuffraganeos in concilio ſubſequenti. 2. Lateranen.cap.6.

12 Ac nè quis dicat, toties congregandum non eſſe concilium, quòd prius factæ conſtitutiones ſufficiant: Licèt (inquit cap.1.ſeptimi Toletani) & ante conſtitutiones canonum extent, quæ ad omnem poſſint correptionem ſufficere, ſi quis ea dignetur libenter attendere, tātò tamen luminis claritas amplius emicat, quantò fuerit ſtudioſius ſæpisſimè cō trectata. Non parum proficit ad emendationem multorum, ſi dum ea, quæ conſtituta ſunt, per fraternam collationem ad memoriam reducantur: & illa etiam adijciantur, quæ aut deeſſe videntur, aut omnino conſtituenda competenter exiſtimantur.

13 Omnes qui cauſas aduerſus epiſcopos, ac iudices ac potentes, aut contra quoſlibet alios habere noſcuntur. ad concilium concurrant, & quæcunq; examine ſynodali à quibuslibet prauè vſurpata inueniuntur, regij executoris inſtantia iuſtisſimè his quibus iura ſunt reformentur, ita vt pro compellendis iudicibus, vel ſecularibus viris ad ſynodum, Metropolitani ſtudio quidam executor à principe poſtuletur. 4. Toleta. 3.

14 Hora diei prima ante ſolis ortum eijciātur omnes ab eccleſia obſerratisque foribus cunctis, ad vnam ianuam, per quam ſacerdotes ingredi oportet, oſtiarij ſtent, & conuenientes omnes epiſcopi pariter introeant, & ſecundùm ordinationis ſuæ tempora reſideant. Poſt ingreſſum omnium epiſcoporum atque conſeſſum, vocentur deinde presbyteri, quos cauſa probauerit introire. Nullus ſe interingerat diaconorum. Poſt hos ingrediantur diacones probabiles, quos ordo popoſcerit intereſſe. Et corona facta de ſedibus epiſcoporum, presbyteri à

tergo

tergo eorum reſideant, diaconi in conſpectu eorũ ſtent. Deinde ingrediantur laici, qui electioni concilij intereſſe meruerint. Ingrediantur quoque, & notarij, quos ad recitandum, vel excipiendum ordo requirit, & obſerentur ianuæ, ſedentibusque in diuturno ſilentio ſacerdotibus, & cor tantùm habentibus ad Deum, dicat Archidiacouus: Orate, ſtatimque omnes in terram proſternentur, & orantibus diutius tacitè cum fletibus atque gemitibus, tunc vnus ex ipſis ſenioribus ſurgens, orationem palàm ad Dominum fundat, cunctis adhuc in terra iacentibus. Finita autem oratione, & reſponſo ab omnibus, Amen. Rurſus Archidiaconus dicat: Erigite vos, & confeſtim omnes ſurgant, & cum timore omni, & diſciplina tam epiſcopi quàm presbyteri ſedeant. ſicque omnibus in ſuis locis in ſilentio conſidentibus diaconus alba indutus, codicem canonum in medio proferens capitula de conſilijs agendis pronunciet. Finitiſque titulis Metropolitanus epiſcopus concilium alloquatur, dicens: Ecce ſanctiſsimi ſacerdotes, recitatæ ſunt ex canonibus priſcorum patrum ſententiæ de concilio celebrando. Si qua ergo quempiam veſtrum actio commouet, coram ſuis fratribus proponat. Tunc ſi aliquis quamcunq; querelam quę contra canonem agit, in audientiam ſacerdotalem protulerit, non prius ad aliud tranſeatur capitulũ, niſi primũ quæ propoſita eſt actio terminetur, &c. 4. Tolet. 3.] 11. Toleta. 1.] 3. Lateran. 1. Seſſ. comprobatur. c. 1. Tolet. 11. adiectis ſcripturis.] 3. Tolet. 1. rex eius inchoationi præmitti iubet ieiuniũ. Votum ſeu vocé ſuã det ſuo loco, & ordine vnaquæq; natio, Conc. Conſt. Seſſ. 26.
15 Concilium verò non prius ſoluatur (ait 3. Toleta. cap. 18.) quàm locum elegerint, quo ſuccedente tempore iterum ad concilium conueniatur, vt iam

 non

non neceſſe habeat Metropolitanus epiſcopus pro congregando concilio literas deſtinare, ſi in priore concilio omnibus tempus denuncietur, & locus.
16 Conſcriptæ definitiones vniuerſali autoritate à nullo deinceps cõuellantur, & ibi ſi pauciores per neſcientiam ab alijs diſſentiant, cedant plurimorũ ſententiæ, aut ſeſe ab eorum cœtu ſubducant. 8. Tolet. 11.] 1. Nicen. 6. Vide tit. ſynodi conſt.
17 Prædictarum definitionum euerſor aut impugnator, ſi clericus eſt, excidat à gradu ſuo. 1. Epheſini 6.] Imo decima pars facultatum eius aſſocietur fiſci partibus: aut ſi nullas habeat facultates, vnde prædictam compoſitionem exoluere posſit abſque alia infamia ſui, quinquaginta oportebit eum ictibus verberari, vt ſemper infamis permaneat. 11. Toletanum in ſubſcriptione epiſcoporum.
18 Qui adeſſe neglexerit vocatus, aut ante finem receſſerit alienus habeatur à fratrum communione vſque ad ſequentem ſynodum. 2. Arelaten. 20.] 2. Turo. 1.] 5. Aurelianen. 18.] Agath. 35.] Tarracon. 6.] Wormatien. 16.
19 Intereſſe autem ei oportet epiſcopos. 4. Carth. 21.] Laod. 40.] presbyteri, & abbates eò vocantur. Antiſiod. 7.] Tarracon. 13. cum presbyteris adſunt, & nonnulli ſęculares.

Interſint etiam exempti nullo obſtante priuilegio, ait Lateranen. 3. ſub Leone pp. 10. Seſſ. 10.
20 Prouinciale illud concilium perfectum eſt, in quo, & Metropolitanus epiſcopus affuit. Antiochen. 16.
21 Seſsione 19. concil. Conſtan. beneficiatis datur ius fructus ſuorum beneficiorum percipiendi cum abſunt, & non reſident, ob hoc quòd concilio interſunt.

Concionem in eccleſia faciente ſacerdote excommunicetur egrediens.4.Carth. 24.] Trid. 24.ſeſſ.4.

CONFESSIO.

1 Confiteatur quiuis vtriuſq; ſexus omnia peccata ſua,ſolus ſaltem ſemel vnoquoque anno proprio ſacerdoti,cũ ad annos diſcretionis peruenerit, & iniunctam pœnitentiam ſtudeat pro viribus adimplere.2. Lateranen.21. ſub Innocen.pp. 3.] Tridentina Seſſ.14.c.5.& 7.Conc. Trid.Seſ. 23. c.15. Quamuis presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſoluendi poteſtatem accipiant,decernit tamen ſancta ſynodus,nullum etiam regularem poſſe confeſsiones ſęcularium etiam ſacerdotum audire,nec ad id idoneũ reputari, niſi aut parochiale beneficium,aut ab epiſcopis per examen,ſi illis videbitur eſſe neceſſarium,aut aliàs idoneus iudicetur,& approbationem,quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs,& conſuetudine quacunq; etiam immemorabili non obſtante.

De ſecreta, & publica peccatorum confesſione. Vide conc.Triden.Seſ.14.c.5.

Si quis autem alieno ſacerdoti voluerit iuſta de cauſa ſua confiteri peccata, licentiam prius poſtulet,& obtinet à proprio ſacerdote, cum aliter ille ipſum non poſsit ſoluere vel ligare.2. Lateran. 21. ſub Innocen.pp.3.] Triden.Seſſ.14.c.7.

3 Sacerdos autem ſit diſcretus,& cautus, vt more periti medici ſuperinfundat vinũ,& oleum vulneribus ſauciati,diligenter inquirens,& peccatoris circunſtantias,& peccati, per quas prudenter intelligat,quale illi concilium debeat exhibere, & cuiuſmodi remediũ adhibere, diuerſis experimentis vtendo ad ſanandum ægrotum.2.Lateranen. 21.

Teſtis eſt ſy 4 Putant, & temere affirmant hæretici hodie an

tequam

ecquam ille canon conc. Lateran. ſcriptus eſſet, in vſu non fuiſſe confesſionem, quæ fit ſacerdoti, vel non aduertentes, aut nolentes aduertere, ſemper ab antiquo pœnitentiam à ſacerdote iniunctam fuiſſe pro delictorum grauitate, & qualitate: atque ita vnumquemque ea illi reuelare, ac confiteri debuiſſe, alioqui non noſcituro qua pro illis pœna Deo ſatisfaciendum eſſet. *nodus Tri. Seſſ. 13. c. 5*

5 Audiant ergo Laodic. c. 2. His qui diuerſorum peccatorum lapſus incurrunt, & inſtant orationi, confesſioni, ac pœnitentiæ, malorum ſuorum perfectam conuerſionem demonſtrantes; pro qualitate peccati, pœnitentiæ tempus attribuendum eſt.] 3. Carth. 31. Pœnitentibus ſecundum peccatorum differentiam, epiſcopi arbitrio, pœnitentiæ tempora decernantur] Mileuita. 23. Quicunque conuerſus ab hæreticis dixerit, ſe apud eos pœnitentiam accipere: vnuſquiſq; Catholicus epiſcopus requirat, vbi, & ob quam cauſam apud eoſdem hæreticos pœnitentiã ſuſceperit, vt cum documentis certis hoc ipſum approbauerit, ſibi pro qualitate peccati, (ſicut eidem epiſcopo catholico viſum fuerit) tempus pœnitentiæ, vel reconciliationis decernat.] Innocentius pp. 1. epi. 1. c. 7. De pondere æſtimando delictorum, ſacerdotis eſt iudicare, vt attendat ad confesſionem pœnitentis, & ad fletus atque lachrymas corrigentis, ac tum iubere dimitti, cum viderit congruam ſatisfactionem] Felix pp. 3. c. 1. epiſt. ſuæ decretalis: Memineritis, hanc ſuper his nos habere ſententiam, vt ſeruata diſcretione peccantiũ, non eadem cuncti qui lapſi ſunt lance penſentur; quoniam maioris caſtigationis exigenda eſt vſura, cui domus Domini commiſſa fuerit diſciplina] Cabilonen. 8. circa tempus Eugenij pp. 1. De pœnitentia peccatorũ (inquit) quæ eſt medela animæ, vtilẽ *Auguſt. Enchi. 65.*

omnibus hominibus eſſe cenſemus, & vt pœnitentibus à ſacerdotibus facta cõfeſſione indicatur pœnitentia, vniuerſitas ſacerdotum noſcitur conſentire.] c.22.Turonenſis ſub Carolo mag.Epiſcopis, & presbyteris diligenti cautela pertractandum eſt, qualiter hominibus ſua ſibi delicta confitentibus tempus abſtinendi adſcribant,vt iuxta modum peccati pœnitentibus abſtinentia indicetur: quoniam variè ab aliquibus ſacerdotibus, & indiſcretè hæc iudicia proferuntur.Cap.35.Cabilonenſis, tempore Caroli magni,de abſtinentia carnium;& vini loquitur.Rhemen.ſynodi c.16.Epiſcopi, & presbyteri examinent,qualiter confitentibus peccata dijudicent,& tempus pœnitentiæ conſtituant.] Cabilon. c.32.tempore Caroli magni. Quum homo ex duabus conſtans ſubſtantijs(anima, & corpore) interdum animi motu,interdum carnis fragilitate peccet,ſolerti indagatione debent inquiri ipſa peccata,vt ex vtriuſque plena ſit confeſſio,ſcilicet, vt & ea confiteantur, quæ per corpus geſta ſunt, & ea quibus in ſola cogitatione delinquitur.]Item c.33. poſtquam dixit Deo,& ſacerdotibus cõfitenda peccata,ſubdit tandem:Deus ſalutis,& ſanitatis autor & largitor, plerunq; hanc præbet ſuæ potẽtiæ inuiſibili adminiſtratione,plerunq; medicorum operatione.Deinde.c.34.dicit à pœnitentiæ iudicio procul abeſſe debere acceptionem perſonarum,vt nullus ſacerdotum vnquam aut gratia, aut odio alicuius perſonæ ſecus iudicet, q̃ quod vel canones dictent,vel ſcripturarum ſacrarum autoritas,& eccleſiaſtica conſuetudo;adhibita de corporum medico ſimilitudine.Wormatien.25. Pœnitentibus ſecundũ differentiam peccatorum,ſacerdotis arbitrio pœnitentiæ decernantur.Debet itaq; ſacerdos in pœnitentia danda ſingulorum cauſas ſingulatim conſiderare

derâte originem quoque,modumq́; culparum, & affectus gemitusq́; delinquentium diligenter examinare,manifeſteq́; cognoſcere:temporum etiam, & perſonarum,locorum quoque, & ætatum qualitates inſpicere,vt etiam pro conſideratione locorũ, ætatum,vel temporum,ſeu pro qualitate delictorũ atque gemituum vniuſcuiuſque delinquentis, à ſacris regulis oculos non reflectat.

4 Seſsio.14.Trident cap.In confesſione eæ circunſtantiæ ſunt explicandæ, quæ ſpeciem peccati mutant,quod ſine illis peccata ipſa neque à pœnitentibus integrè exponantur,nec iudicibus innoteſcãt: & fieri nequeant, vt de grauitate criminum rectè cenſere posſint,& pœnam, quam oportet pro illis pœnitentibus imponere. *Quæ peccata confitenda.*

5 Danatur ſeptimus hic articulus Ioãnis Wiclef à concilio Conſtantienſi:Si homo fuerit debitè contritus, omnis confesſio exterior eſt ſibi ſuperflua, & inutilis.

6 Caueat ſacerdos nè verbo, vel ſigno, vel alio quouis modo prodat aliquatenus peccatorem, ſed ſi prudentiorum conſilio indiguerit, illud abſque vlla expresſione perſonæ cautè requirat: quoniam qui peccatorum in pœnitentiali iudicio ſibi detectum præſumpſerit reuelare,non ſolùm à ſacerdotali officio deponendum decernimus,verumetiam ad agendam perpetuam pęnitentiam in arctum monaſterium detrudẽdum.2. Late.21.ſub Inno.pp.3.

6 De præſentandis, & examinãdis ad audiendas confesſiones.11.Seſſ.3.Lateranen.] Leo pp.10.fol. 699.] Conc.Triden.Seſſ.23.c.15.

CONCVBINAE nomen, Geneſis 16.25.& 30.generalius eſt quàm vxoris. Omnis concubina ibi, & vxor, non autem omnis vxor concubina, more loquendi ſcripturarum appellatur, id eſt,

vt Sara,& Rebecca,& Lia,& Rachel concubinæ di ci nō poſsint: Agar verò,& Cethura,& Bala,& Zelpha,& vxores,& concubinæ. Hæc Auguſt. in quæſtionibus in Geneſim.q.90.Quæ concubinæ in exigendo à viris debito carnis ius habuere cum ipſis æquale (quoniam ea eſt coniugij natura) non autē
1 Cor. 7. in cæteris.ſeruæ enim manebant.Vnde dicit Abra-
Gene. 6. ham Saræ: Ecce ancilla tua in manu tua eſt, vtere ea vt libet. Nec circa bona temporalia pares erant viris.Vnde Geneſis 25.dicitur: Dedit Abrahā cuncta,quæ poſſederat,Iſaac. Filijs autem concubinarum largitus eſt munera. Sic Concubinæ vox ſumi tur.1.Tolet.17.] In malam autem partem ſumitur c.4.epiſt.4.Innocentij primi,& capitulo Rom.ſynodi ſub Nicolao 1.vbi dicitur,non communicet laicus eccleſiæ,cum vxore habens, & concubinam.

Examina c.38.Tributienſis concilij ex Leone pp. 1.factum.

2 Concubinatus pœnam ponit Conc.Triden. Seſſ. 24.c.8.reform.matrimonij.concubinarij clerici pœnam.Seſſ.25.c.14.Vide continentia.c.8.9.

3 Concupiſcentia mala poſt baptiſmum in iuſtis manens,non habet veram peccati rationem.Conc. Triden.Seſſ.5.de peccato originali.

CONFIRMATIO.

1 Confirmatio, ſacramentum eſt nouæ legis. Eugenius pp.ad Armenos in conc.Florent. Concilium Trid.cano.1.Seſſ.7.de confirm.Vide titulum,Impoſitio manuum.

2 Materia eius eſt, Chriſma confectum ex oleo (quod nitorem ſignificat conſcientiæ,)& balſamo, (qui odorem ſignificat bonæ famæ)per epiſcopum benedicto.Eugenius pp.in concil.Florent.] concil. Trid.Seſſ.7.canon.2.de confirmat. Vide finem epiſtolæ Vrbani.1.ad omnes,&c.

3 Mini-

3 Miniſter eius, eſt ſolus epiſcopus, aliter præſumptum habeatur irritum. Euſebius pp.1. in fine epiſt.3.]Melchiades pp.in medio epiſt. ad Hiſpa.] Innocentius pp.1.epiſt.1.c.3.]Gregorius pp.1.lib. epiſt.regiſtri 3.epiſt.9.quę eſt ad Ianuarium]Ioannes pp.3.epiſt.1.]Wormatien.8.] Concilium Trident.Seſſ.7.cano.3.de confirmatione.

4 Forma qua celebratur, eſt: Signo te ſigno crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis in nomine patris, & filij, & Spiritus ſancti. Eugenius pp.idē ibi.] Syluester pp. Conſtantinum his verbis confirmauit: Signet te Deus ſigillo fidei ſuæ in nomine patris, & filij, & Spiritus ſancti, in conſignatione fidei, Amen.

5 Pertinet autem hoc ſacramentum ad baptiſmi perfectionem. Melchiades pp.ad epiſc.Hiſpa.] Eliberti.38.& 77.]Laod.48.

6 Nam confirmamur ad pugnam, qui baptiſmo regenerati ſumus ad vitam.armat, & inſtruit ad agones mundi huius, & prelia reſeruandos, per eā cor fidele ad prudentiam, & conſtātiam dilatatur. Melchiades pp.] Vrbanus pp.1.epiſtola decretali.] Syluester pp.referente Damaſo.

Hinc ait Laod.conc.c.48. Baptizatos oportet ſacratisſimum chriſma percipere, & cœleſtis regni participes fieri]1.Araus.1.]Greg.pp.3.epiſt.5.]Syluester pp.referēte Damaſo:Baptizatū(inquit) epiſcopus conſignet, propter hæreticam ſuaſionem.

8 Prima tonſura nō initientur, qui ſacramētum confirmationis non ſuſceperint. Conci.Tridē.ſeſſ. 23.c.4.de reformatione.

9 Semel tantū cōfertur. Felix pp. apud Gratian. de conſ.diſt.5.c.Dictū]Gregorius pp.epi.31.li.12. epiſt.regiſtri.]Gregorius pp.3.in epiſt. 4. Nam de homine, &c.] c.27.Cabilonenſis ſub Car. magno.

1 Coniuges biduo aut triduo orationibus vacent(cũ recens iuncti ſunt matrimonio) & caſtitatem cuſtodiant, vt bono ſoboles generẽtur. Euariſtus pp. epiſt. 1. ad epiſcopos Aphricanos 3.4.5.

2 Addit Liberius pp. decreto. 2. vt & in Quadrageſima ab inuicem abſtineant, caſtè viuendo.

3 Et cùm euchariſtiã ſumpturi ſunt, 3. 4. aut 7. dies id agant. Elibertinum conciliũ. de conſ. diſt. 2. omnis homo.

4 Spem ſalutis coniugibus ademit Euſtachius hęreticus, damnatus à concilio Gangrenſi.

Con iuratores clerici contra epiſcopum, aut alios, à gradu deponuntur. Chalcedon. 17.]3. Aurelia.]21. Auernen. 3.]Wormatiẽ. 74. pius pp. 1. epiſt. 2. tradit curiæ ſeculari.

Conſecrationis munus ad maiores eccleſias ꝓmoti infrà tempus à iure ſtatutum ſuſcipiant, & prorogationes vltra ſex menſes conceſſæ nulli ſuffragentur. Trid. Seſſ. 7. c. 9. De eodem Seſſ. 23. capitulo. 2.

Consecratio Baſilicę ſeu eccleſiæ. Vide, Baſilicæ.

Consensus clerici & ciuium in electione archiepiſcopi, & epĩ requiritur, vide. Eligere.

Conſtitutiones principum non prędiudicant eccleſijs. 2. Late. 44.

Consvetvdo laudabilis eſt, qua nihil fidei cõtrariũ agitur. Pius pp. 1.]Nicolaus. pp. 1. titulo. 2.]Auguſt. epiſt. 118. c. 1. Quod neque contra fidem, neq; contra bonos mores iniungitur, indifferenter eſt habendum, & pro eorum inter quos viuitur ſocietate ſeruandum eſt. & c. 3.]idem epiſt. 119. c. 18. Quæ non ſunt contra fidẽ, neque contra bonos mores, & habent aliquid ad exhortationẽ

vitæ

vitæ melioris, vbicunque inſtitui videmus, vel inſtituta cognoſcimus, non ſolum non improbemus, ſed etiam laudando, & imitando ſectemur, ſi aliquorũ infirmitas nõ ita impediat, vt amplius detrimentum ſit. Si enim eo modo impediat, vt maiora ſtudiorum lucra ſperanda ſunt, quàm calumniatorũ detrimenta metuenda, ſine dubitatione faciendum eſt, maximè illud quod etiam de ſcripturis defendi poteſt.] 1. Conſtantinopol.

4 Eccleſias Dei regere atque adminiſtrare oportet ſecundùm conſuetudinem quàm à patribus obtinuiſſe dinoſcuntur. Vnde ſi aliquis (ait Alex. pp. 3. c. 15. part. 1.) conſuetudines quæ ratione iuuantur, & ſacris congruunt inſtitutis, irritare præſumpſerit, donec congruam egerit pœnitentiam, a dominici corporis perceptione fiat alienus.

CONTINENTIA.

1 Continentiam ſeruent à die ordinationis ſuę miniſtri altaris, presbyteri, diaconiq; Lucius pp. apud Gratia. diſtinct. 81] Syricius pp. c. 9. epiſt 4.] Innocentius pp. 1. epiſt. 2. c. 9. & epiſt. 3. c. 1.] 2. Carth.] Zacharias pp. ad Boniſacium epiſt. 4.] 3. Toleta. 5.] Aruernen. 12.] 1. Mantiſconẽ. 11.] Maguntien. 19. temp. Arnulfi Imp.

Vide titulum: Clericorum nomen. §. 5. & ſequẽtes. item titulum: Diaconi dicuntur. §. 4. & ſequẽ.

2 Non enim coniugium ſortiri debent, vt veteris legis tempore, ſacerdotes. Hoc enim illi tunc egerunt, quòd nullus ad ſacerdotiũ, niſi de tribu Leui promoueri poſſet. Adde ꝙ ſi illis carnales tantùm hoſtias offerentibus dictum eſt: Sācti eſtote, quia & ego ſanctus ſum, quàmobrẽ & tẽpore vicis ſuæ ab vxoribus etiam domicilio ſeparati erant: multò magis oportet Chriſti in noua lege ſacerdotes, aliud certè quàm vitulos offerentes, *Leuit. 19.* *Luce 1.* *1. Pat. 24.* *prį ſan inſeem ... ſieis*

& quos

& quos ſemper ad hoc paratos eſſe decet, ab vxoribus continere. Syricius pp. c. 7. epiſt. 1.] Innocentius pp. 1. epiſt. 2. c. 9. Vide Hormiſdam pp. ad epiſcopos Hiſp. c. 1. Nec leue, nec &c.

3 Reclamantem, & dicentem ſe nolle continere, epiſcopus ſi ordinet, per annum celebrare non poſſit. 3. Aurelia. 7. Vide 8. Toleta. 7.

4 Hinc etiam qui coniugati ordinabantur, à ſub diaconatu, & ſuprà, non ſinebantur proprijs miſceri vxoribus] 1. Tolet. 1.] 5. Carth. 3.] Agath. 9] 3. Aurelia. 2.] 2. Turonici. 13. & 20.] 1. Mātiſcon. 11.] Womartien. 9.] Elibertin. 33. dicit, cum miniſtrāt. Cauſam vide titulo. Diaconus. §. 6.

5 In quem finem iubet nè in eodem lecto dormiant 4. Aurelia. 17.] Antiſiodoren. 21.

6 Et ſi virtus ſuffragatur, vxores ſuas in alia domo faciant habitare. 3. Toleta. 5.] imò id rigorosè exigit. 2. Turon. 13.] Agath. 16.

7 Ad ſuſpitionem effugiendam nuſquam abſq; comitibus clericis progredi permiſſi ſunt 2. Turon. 13. & 20.] Gerund. 6.

8 Si quis verò clericus poſt acceptam benedictionem cuiuslibet loci vel ordinis, ad coniugalē thorum iam ſibi illicitum denuò redire præſumpſerit; vſque in diem vitæ ab honore accepti ordinis, &c. ab officio deponatur, ei tantummodo communione conceſſa. 5. Aurelia. 4.] Aruern. 12.] imò excommunicatione percellatur. 3. Aurelia. 7.] Alexander pp. 3. part. 18.

Diaconi tamen, in ſui ordinatione proteſtati ſe velle coniugio copulari, manent in miniſterio, tranſeunte ad nuptias. Ancyra. 10.

Vide de Paphnutio hiſtoriam.

Concubinarij ſeu incontinentes clerici.

9 Incontinentes eiuſmodi clerici conuicti, omni eccleſiaſtico honore priuantur. Innocen. pp. 1. epiſt.

epiſt.3.c.1,& epiſt.5.Martinus pp.1.in epiſt.ad Ar-mandum Epiſcopus ob id & loci,& ordinis digni tate priuatur.8.Toleta.4.] 11.Toleta.5.] idipſum de ſacerdote.Wormar.11.]Ilerden.5.] reſtituit eos in gradum ſuum oſtenſa ſufficienti pœnitentia.2. Latera.14.ſub Innocentio. Hac de cauſa à miniſte rio ſuſpenſos,& tamen diuina præſumentes cele-brare, non ſolùm beneficijs eccleſiaſticis ſpoliàt, verumetiã perpetuo deponit]Alex.pp.3.part. 1. c. 11.ob idẽ vitiũ,ſicut priores canones,eũ ab officio & officio facit alienũ. De eiſdẽ vide Concubin. 21

10 Concubinæ verò ipſæ (ſeu mulieres illæ, quæ contra eccleſiæ leges clericis prædictis cohabita-bant;vnde infamiæ nota illis inurebatur)ab epiſco pis olim venũdabantur in ſeruas, & pretiũ ipſum pauperibus erogabatur.3.Toleta.5.]4.Toleta.42.] 8.Toleta.5.]1.Hiſpalen.3.ſic dicit: Sęculi iudices eaſdem mulieres cum voluntate aut permiſſu epi ſcopi comprehenſas in ſuis lucris vſurpent, vt vi-tium hoc, dum ſacerdos inhibere non pręualet, poteſtas iudicialis coerceat, dàto tamen ab eiſdẽ iudicibus ſacramento epo, vt eas clericis nulla ar te reſtituant.Quod ſi reſtituerint,ipſi iudices ſen-tentia excõicationis feriantur. pretiũ verò earum indigentibus diſpenſetur.]& 3.Latera.Seſſ.10. Leo pp.10.Ipſas concubinas aut ſuſpectas,&c. *Concubinæ.*

11 Proles ſeu liberi ex hominum eiuſmodi fœda commixtione editi non ſolum hæreditatem paren tum nunquam accipient, ſed etiam in ſeruitutem eius eccleſię,de cuius ſacerdotis vel miniſtri igno minia nati ſunt,iure perenni manebunt.9.Toleta. 10.]2.Lateranen.31. Canonicorum ſpurij filij non fiant canonici in ſecularibus eccleſijs, in quibus inſtituti ſunt patres, & ſi fuerit contra præſum-ptum, decernimus non valere: collatorque ip-

ſe à ſuis beneficijs ſuſpendatur.] Alexander. pp. 3.part.19.c.13.4.67.

11 Filijs clericorum qui non ſunt nati ex legitimo matrimonio,non liceat in eccleſijs, vbi patres eorum beneficium aliquod Eccleſiaſticum habẽt aut habuerunt,quodcunque etiam diſſimile beneficium obtinere,&c.Triden.ſeſſ. 5.c.15.

Quinimò ad ordines non debent admitti, etiã ſi probatæ vitæ ſunt, niſi in monaſterio,vel regulari vita agentes.Alexander.pp.3.part.19.c. 2.

12 Miſſa concubinarij à nullo audiatur. c. 3. Romanæ Synodi ſub Nicolao pp.1.

13 Archipresbyter autem hoc clerici ſuperioris peccatum epiſcopo, aut archidiacono non intimans,integro anno non communicet. Antiſiodoren.20.]2.Lateranen.14.prælati (inquit)qui tales prȩſumpſerint in ſuis iniquitatibus ſuſtinere,maximè obtentu pecuniæ, vel alterius commodi temporalis,eccleſijs ſpoliẽtur, beneficijs, perpetuoq; deponantur.

CONTRITIO.

1 Contritio ſacramenti pœnitentiæ, pars eſt animi dolor, ac deteſtatio de peccato cõmiſſo,cum propoſito non peccandi de cætero. Synod.Trident.Seſſ.14.cap.4.

2 Fuit hæc ad remiſſionem peccatorum impetrandam quouis tempore neceſſaria. ibidem.

3 Hæc interdum ante abſolutionem impenſam Deo hominem reconciliat. ibid. Canon verò. 5. eiuſdem.14.Seſſ.Conc.Trid.contra hæreticos noſtri temporis ita habet.Si quis dixerit, &c.

Conventicula ſeorſum ab eccleſia & fecit,& eccleſiæ cœtum contemnere docuit Euſtachius hæreticus cum ſuis damnatos.5.& 6. ca. concilij Gangrenſis] item illi contra quos Laod.

35.]Anthi-

35.]Anthiocen.5.

CONVIVIVM.

1 Conuiuia non licet in eccleſia celebrare, niſi fortè tranſeuntes hoſpitiorum neceſſitate illic reficiantur. 3.Carth.30.]Aquiſgrane.59
2 Sacerdotali conuiuio immiſceatur diuinarũ ſcripturarum lectio. 3.Toletan.7.

COREPISCOPVS.

1 Corepiſcopi, epiſcoporũ vicarij fuere(hodie ſuffraganei dicti) quibus non licuit presbyteros aut diaconos ordinare. Ancyran. 13.
2 Conſtituti autem erant ad exemplum ſeptuaginta ſeniorum, propter ſolicitudinem, & ſtudiũ quod in pauperes agunt. Neoceſ.13.
3 Non erant epiſcopi, ſed eorum vicarij. ſacerdotes tamen honorabiles. 1.Nicen.8.]Anthioc. 8.
4 Inter eos, & presbyteros differentia quędam datur Anthioc.8. Liceat(inquit) corepiſcopis, nõ autem presbyteris, ad regiones longinquas dare formatas, id eſt, canonicas epiſtolas.
5 Vt epiſcopi præſumptuoſè conſecrabantur. Quamobrem monentur, vt modum propriũ recognoſcant. lectores tantùm exorciſtas, & ſubdiaconos ordinando. Anthio.10.]2.Hiſp.7.]& Rhegien.c.3. dicit: Eoſdem nil eſſe aliud quàm presbyteros. altare non poſſe conſecrare vel erigere, nec virgines conſecrare, nec eccleſiam benedicere, nec per impoſitiones manus fidelibus baptizatis vel conuerſis ex hæreſi ſpiritum ſanctum tradere, nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorũ frontem ſignare, ſed nec publicè quidem in miſſa quenquam pœnitentium reconciliare] Damaſus pp. citatis prædictis concilijs dicens, eoſdem presbyteros tantum fuiſſe, adiungit & iſta: Nobis relatum eſt, quod quidam epiſcoporum propter ſuã

quietem

quietem corepiſcopis plebes ſuas committunt, & quæ ſolis pontificibus competunt, ſibi vſurpant. &c. & paulò poſt; Illi epiſcopi videntur mihi eſſe meretricibus ſimiles, quæ ſtatim vt pariunt, infantes ſuos alijs nutricibus tradunt educãdos: vt ſuã citiùs libidinem explere valeant, ſic & iſti infantes ſuos, id eſt populos ſibi commiſſos alijs æducandos tradunt, vt ſuas libidines expleant, id eſt, vt pro ſuo libito ſęcularibus curis inhient, & ꝙ vnicunque viſum fuerit, liberius agant.] Ioannes pp. 3. epiſt. ad epiſcopos Germaniæ & Galliç.

Corona clericorum, vide ti. Clericorum nomen §. 13. Quid autem ſignificet. cuius formæ eſſe debeat, habes. tit. Tonſura.

Corpus Domini, vide, Euchariſtis.

CORPORALE.

1 Corporale ſeu linteum quo tegitur aut cõuoluitur euchariſtia, vide quale eſſe debeat in tit. Euchariſtia. §. 10.

2 Hoc aliquando igni iniectum eſt à ſtultis quibuſdam ad extinguendum incendium. Salegunſtadien. 6.

Creatvrae nullius author eſt diabolus ſed omnium Deus. Braccarenſe primum à cap. 8. in multa ſequentia vſque capita definit contra Priſcillianum.

CRIMEN.

1 Crimen capitale clerici, ſcilicet chartæ falſatio, & falſum teſtimonium, eum ab officio deponit. Agathen. 50.] 1. Aurelianen. 11.] Epaunen. 22.

2 Ac in monaſterium detrudit, ibi laicam tantũ communionem accepturum. Agathen. 50.] Epaunen. 22.

3 Ob furtum autem & falſitatem ab ordine qui

dem

dem degradatur, ſed communionem retinet. 3. Aurelia.8.

C R V. X.

1 CRrux Domini quinto nonas Maij Pontifice Euſebio primo inuenta eſt. In fine epiſt. 3.Euſebij.

2 Eam ab hæreticis lapidatam deplorat Epiphanius epiſcopus Tyri in prima act. quinti Conſtantinopolitani. An non hodie potiori iure idem deplorare poſſumus, vaſtationem eccleſiarum ob oculos proponentes, quæ in Belgio noſtro anno 1566. facta eſt?

Cvcvlla ſolis monachis vtendum eſt. Aquiſgranen. 125.

Cvriam adiens ſeu Imperatorem quicunque clericus reprobetur, & communione & honoris gradu priuetur, ſi hoc egerit abſq; vel archiepiſcopi, vel epiſcopi conſilio. Anthioc. 11.]Sardicen. 11. 1. Aurelian. 9. habet enim ſuum eccleſiaſticum Iudicem.

Cyprianus quo affectu errarit. Aug. epiſt. 48. Deinde ſi,&c.

D.

DAmnari non poteſt accuſatus antequam habeat præſentes accuſatores, locumque defendendi habeat ad abluenda crimina. Marcellus pp. 1. in epiſt. 2.]Damaſus pp. in epiſt. ad Stephanum,& epiſt. 6.]Adrianus pp. 1. in canonibus ſuis] 6. Toleta. 11.]Wormatien. 42. Actio. 25.

Decani pro certè pecuniæ quãtitate epiſcopalem iuriſditionem exercentes priuentur decanatu,& epiſcopus poteſtatem amittat eum confe rendi. Alexander. pp. 3. parte. 1. capit. 15. & part. 2. capi. 1.

1 Decimæ fructuum ſacerdotibus ab omni populo debentur ex diuino præcæpto. 2. Mantiſconen. 5.]Maguntiaci. 38.]Maguntienſis 17. & 12.]cap. 13. Triburienſis ex Auguſtino.]Rhemē. 38. De eodem lege Conc. Trident. ſeſſ. 25. cap. 12.

2 Imò & de prouentibus molendinorum, piſcariarum, fœno, & lana Alexander. pp. 3. part. 4. c. 2.]addit c. 3. de pomis, piris & apibus.

3 Ita, inquam, ab omnibus debentur, vt nec comites, barones & milites excipiantur. Alexander. pp. 3. part. 4. c. 3.]nec monachi de poſſeſſionibus quas conducunt. Alexander idem cap. 2. parte 13. & cap. 11. & 12. & illis quas alijs tradunt colendas, nec ipſi ſuis eas excolunt laboribus. Alexāder idem part. 13. cap. 6.]nec Iudęi de domibus & poſſeſſionibus, ad eos à Chriſtianis quocunque titulo deuolutis. 2. Lateranen. 67.

4 Leproſi tamen de hortis, & nutrimentis animalium ſuorum decimas tribuere non coguntur Alexander pp. 3. part. 1. cap. 23. nec monachi ſeu religioſi viri de laboribus ſuis quos proprijs manibus vel ſumptibus colunt. Alexander idem parte. 13. c. 3. 5. 7. 8.]nec clerici. Gregorius citatus ab Alexandro pp. 3. c. 9. part. 13. & c. 16. Paſchalis. 2.

5 Ex noualibus quoque perſoluendæ ſunt. dicēte concil. Triburien. c. 14. ſub Arnolfo Imp. Si quis (inquit) in affinitate antiquæ eccleſiæ noualia rura excolueri, decima exinde debita antiquæ reddatur eccleſiæ. Si verò in qualibet ſylua vel deſerto loco vltra miliaria quatuor aut quinque, vel eo amplius aliquod dirutum conlaborauerit, & illic, conſentiente epiſcopo, eccleſiam conſtruxerit, &c. proſpiciat presbyterum ad ſeruitium Dei idoneum & ſtudioſum, & tunc demum nouam decimā nouæ reddat eccleſiæ.]Wormatiē. 52

Antè

6 Ante tributa ſoluantur. 2. Late. 54. ſub Inno. 3.
7 In autumno, ſtatim atq; collectæ ſunt fruges, & in alijs temporibus, prout debentur perſoluat. Alexander pp. 3. parte. 4. c. 4.
8 Perſoluat autem eas familia illi eccleſiæ, in qua eius infantes baptizantur, & vbi per totum anni circulum miſſas audit cap. 19. Cabilonenſis tempore Caroli magni] vbi ſacramenta percipit. Alexander pp. 3. parte 14. cap. 3.] 2. Lateranen. 56.] & ante ſynodus Ticinenſis. In ſacris canonibus &c.
9 Nec epiſcopi, nec abbates eas prohibeant dari eccleſijs, vt eas ad ſe trahant: cap. 9. Cabilonenſis tempore Caroli magni. Vide Alexandrum 3. parte 13. cap. 1. 4. 11. & 14. Eccleſiæ antiquitus conſtitutæ, non autem nouis oratorijs conferantur. cap. 13. Maguntien. tempore Arnulphi Imp.] cap. 14. Triburienſis ſub Arnolfo Imp.] cap. 20. Arelaten. ſub Carolo magno.] cap. 41. Maguntiaci, ſub eodem.
10 Dandæ autem ſunt ſacerdotibus, vt nullo labore impediti per res illegitimas, ſpiritualibus poſſint vacare miniſterijs 2. Mantiſco. 5.] cap. 13. Triburien. ex Auguſtino] Proſper. libro 2. de vita contemplatiua, c. 16.
11 Qui per eas vel pauperum ſubleuare penuriã poſſint, vel ad captiuorum redemptionem contribuere: 2. Mantiſco. 5.] cap. 16. Turonici tempore Caroli magni.
12 Qui eas non ſoluerit, ab eccleſiæ membris omni tempore ſeparetur. 2. Mantiſco. 5. cap. 18. Cabilonenſis ſub Carolo magno.] c. 17. Maguntien. tempore Arnulphi Imp.] Romanum concil. ſub Nicolao pp. 1.] ſacra careat ſepultura, ait Alexander pp. 3. parte 1. c. 14.
13 Decimumoctauum articulum Ioannis Wiclef

damnauit ſynodus Conſtantienſis, nempe: Decimæ ſunt puræ eleemoſynæ,& poſſunt parochiani propter peccata ſuorum prælatorum ad libitum ſuum eas auferre.

14 Religioſis non alias decimas quàm quæ de noualibus prouenire noſcuntur, duximus indulgendas. Adrianus.pp.c.10.par.13.cōſt.Alexādri.3.

15 Commutari non poſſunt cum temporalibus, vt redditus det alius tibi quos recipias decimas accepturus Alexander.pp.3.parte 4.c.1.

DECRETALES epiſtolæ pontificum ſuſcipiēdę ſunt. Gelaſius pp. in decreto de libris apocryphis in concilio 70. epiſcoporum. Vide titulū: Epiſtolæ.

DEDICATIO.

1 Dedicationis templi anniuerſaria ſolēnitas exemplo Domini celebretur, qui venit ad templum Ieroſolymitanum in Encenijs. Felix pp.4.cap.1.epiſt.decretalis. Vide titulum. Baſilicæ omnes.

2 Cauendum tunc tamen eſt, nè eò confluens chorus fœmineus turpia, & obſcœna cantica decantet, dum aut orare debet, aut clericos pſallentes audire. capitulo. 9. Cabilonen. tempore Eugenij pp. 1.

DEFICIENTI à fide epiſcopo ſubiectos non vult clericos eſſe. 1. Epheſi. 3.

DEGRADARI.

1 Degradari, ſeu gradu ac honore priuari ſacerdos ab vnico epiſcopo non poteſt. 2. Hiſpalen. 6. Sed hoc mutatum eſt ſynodo Tridentina ſeſſio. 13. capitulo. 4. de reformatione.

2 Si iuſtè deiectus ab aliquo epiſcopo (quemadmodum egit Neſtorius) præſumptuoſè in ſuum gradum reſtituatur, is nihilominus re vera manet

nec depoſitus.1.Epheſi.5.]Antiocheni.4.quod eſt cap.47.Aquiſgranēſis,ſub Ludouico pio Imper.1.
3 Nec ei tanquam pœnitentium vni, aut velut fideli laico manus imponantur.5.Carthag.11.
De hac manuum impoſitione ſuper pœnitentes.tit.Pœnitentia.
4 Gradu amiſſo non ſeculariter viuat,ſed agendæ pœnitentiæ gratia in monaſterio aut canonico aut regulari collocetur.Si verò hoc fieri cauſa quælibet prohibuerit,vbicunque tamen ſit,pœnitentiam agere non deſiſtat.Si autem amiſſo gradu ſeculariter viuere voluerit,& pœnitentiam agere neglexerit,ab eccleſiæ communione ſeparetur. c. 40.Cabilonenſis tempore Caroli magni.
5 Si quis damnatus à ſynodo, vel presbyter aut diaconus à ſuo epiſcopo, auſi fuerint aliquid de miniſterio ſacro contingere, ſiue epiſcopus iuxta præcedentem conſuetudinem,ſiue presbyter aut diaconus,nullo modo liceat ei nec in alia ſynodo reſtitutionis ſpem, aut locum habere ſatisfactionis, ſed & communicantes ei omnes abijci de eccleſia,& maximè ſi poſteaquam didicerint aduerſum memoratos prolatam fuiſſe ſententiam,eiſdē communicare tentauerint.Antiocheni.4.]repetiturq; cap. 47. Aquiſgranenſis , ſub Ludouico pio Imper.1.
6 Iniuſtè depoſitus epiſcopus, ſeu innocens inuentus in ſancta ſynodo gradum recipiat coram altari de manibus epiſcoporum, recipiendo orarium,annulum,& baculum,Si presbyter,orarium & patenam ſi diaconus,orarium & albam, ſi ſubdiacocus,patenam & calicem. Sic reliqui gradus ea in reparatione ſui recipiant , quæ cùm ordinarentur perceperunt.4.Toleta.27.]2. Hiſpalen. 6. idem inſinuatur.

7 A gradu ſuo deijciebatur, qui poſtquam promotus erat, grauibus reperiebatur criminibus ſubiectus. Gelaſius pp. c. 20. epiſt. 1.] Zacharias pp. epiſto. 5. ad Bonifacium] ſynodus Frãcica tẽpore Zachariæ eiuſdem] idem Zacharias pp. epiſt. 4. hoc illius factum probat.

DESCENDIT Chriſtus ad inferos, vt ſanctos qui ibi tenebatur, erueret. Symbolum concilij Toleta. 4. § & ſymbolum ſeu c. 1. Arelatenſis, ſub Carolo magno.

DESPERARE.

1 DEſperandum non eſt ob vllum crimen. Valenti. 3. Vide tit. pœnitentia. §. 12.

Matth. 16. & 18. Ioan. 20.

2 Nullum quippe peccatum eſt, pro quo aut nõ oret eccleſia remittendo, aut quod data ſibi diuinitus poteſtate deſiſtentibus ab eodem non poſſit abſoluere, vel pœnitentibus relaxare. Gelaſius pp. in tomo de anathematis vinculo. Non corrigentibus ſe autem non promiſſa venia. Idem Gelaſius pp. in epiſt. ad Fauſtum magiſtrum.

3 Itaque, quicunque ſe propria voluntate in aquam iactauerit, aut collo ligato ſe ſuſpenderit, aut de arbore præcipitauerit, aut ferro percuſſerit aut qualibet occaſione voluntariè ſe morti tradiderit, eius oblata ad altare non recipiantur Antiſiodor. 17. nec pro eis in miſſæ ſacrificio vllą fiat commemoratio. 1. Braccar. 34.

DESPONSATA.

1 DEſponſata vni puella, alteri ne à parẽtibus quidem tradi poteſt. Euſebius pp. 1. apud Gratian. 27. quæſt. 2.] Syricius pp. c. 4. epiſt.

2 Ideoq; ſi fortè rapiatur, reddatur cum erepta fuerit ei cui fuerat deſponſata. Ancyrani. 11.

3 Et ſponſo mortuo ante carnalem mixtionẽ, à fratre ſpõſi duci non põt. Iulius pp. 1. 26. q. 2. Si qs.

Re-

4 Religionem tamen deſponſata intrare poteſt. Euſebius,27.q.2.

.1 DIABOLVS creatus erat à Deo angelus bonus.4.Carth.1.]1.Braccar,7. Cyrillus Ieroſolimitanus epiſcopus catecheſi.2.& 4.

DIACONISSA.

1 Diaconiſſa fuit(vt opinor)vxor eius, qui in coniugio diaconus creabatur.2.Turo. 20. Epaunen.21.

2 Ordinabatur cum annorum eſſet quadraginta.Chalcedo.15.)Womartien.73.

3 Poſtea tamen placuit, vt nulli fœminæ diaconalis benedictio pro conditionis huius fragilitate crederetur.2.Aurel.17.]antè 1.Nice.19.] Auurauſ. 26.]Epaunen.21.

4 Huic nubere non licebat.Chalcedo.15.]Aurelian.16.Vide titulum: Diaconus.S.6.

DIACONVS.

1 Diaconi dicuntur oculi epiſcopi Anacletus epiſt.1.]Euariſtus pp.epiſt.1.

2 Septem olim erant Romæ per ſeptem regiones ciuitatis,ſingulis hebdomadis, diebus dominicis,& feſtiuis iniũcta ſibi obſeruãtes miniſteria, & omni hora parati ad diuinũ officiũ. Fabianus pp. epiſt.1.[Syluester pp.c.6.act.1.concil.Roma.

3 Imò & in vnaquaque ciuitate ad cuſtodiã epiſcopi prædicantis.Euariſtus pp.epiſt.1.

4 Eligantur qui continentiam ſeruent. Lucius pp.diſt.81.]2.Carth.2.

5 Nam ſi vniuerſis fidelibus caſtitas cuſtodienda indicitur,vt qui habent vxores,ita ſint quaſi nõ habentes,quantò magis ſacerdotes ac Leuitæ diuino mãcipati altario,pro plebe ſupplicaturi,nõ ſolùm cordis,verũ & corporis puritatem ſeruabũt? & ſi laico abſtinẽtia imperatur, vt poſſit orationi 1.Cor.7.

vacan? Deumque deprecãs exaudiri, quando magis illi, qui omni momento parati eſſe debent, vel vt baptizent, vel ſacrificium offerant? Turonici. 1.

6 Si olim diaconus fiebat iuuenis adhuc cõiugatus, vxoris voluntas ita requirebatur, vt ſequeſtrato mãſionis cubiculo, religionem & ipſa promitteret Agath. 16. 1.]Arauſ. 22.]Aruernen. 11.] Arelaten. apud Gratia. diſtinct. 28. Preterea. &c. ſicut & Arauſicanum.

7 Quod attendentes canones, dicebant, eam poſt mortem mariti diaconi non poſſe nubere. Antiſiodoren. 2.]1. Toleta. 18.]Ilerden. cõcil. tomo 1. concil. poſt. canones.]Epaunen. 32.]1. Aurelianen. 15.] .Aurelianen. 16.]cap. 2. Romani concil. ſub Gregorio papa tertio]2. Mantiſco. 16.

8 Et (quod idem eſt) propterea cum vxoribus ſuis non coeant (ait Syricius pp. cap. 9. epiſt. 4. diaconibus coniugatis,) quia in miniſterio diuino quotidianis neceſſitatibus occupantur. Innocentius pp. 1. cap. 1. epiſt. 3. ad Exuperium]5. Cartha. 3.]Agathen. 9.]1. Araus. 22. & 23.]3. Aurelianen. 2.]1. Turonici. 2.

9 In primitiua tamen eccleſia, cùm ad ſacra miniſteria idonei non multi adhuc cœlibes inuenirentur, & plerunque inter vxoratos reperirentur ijs officijs digniores nonnulli, quàm qui necdũ vxorem duxerant, penuria effecit ac neceſſitas, vt canon hic conſtitueretur: Diaconi quicunq;, cùm ordinantur, ſi in ipſa ordinatione proteſtati ſunt, dicentes, velle ſe habere vxores, nec poſſe ſe continere, hi poſteà, ſi ad nuptias venerint, maneant in miniſterio, propterea quòd his epiſcopus licentiã dederit. Quicunque ſanè tacuerunt, & ſuſcepe-runt manus impoſitionem profeſſi continentiam, ſi poſtea ad nuptias venerint, à miniſterio ceſſare debebunt.

Paphnutius idipſum.

debebunt. Ancyrani. 10.] imò cum vxoribus excõmunicatione percelluntur. 3. Aurelianen. 7.
10 Si inuitus, aut reclamãs ordinatus fuerit, cõmunionem retinens ab officio remouetur; epiſcopo ad annualem pœnitentiam relegato, quòd ordinarit inuitum. 3. Aurelia. 7.
11 Ante vigintiquinque annos ætatis diaconus non ordinetur. 3. Carth. 4.] Agathen. 16. & 17.] 2. Toleta. 1.] 3. Arelaten. 1.] 4. Toleta. 19.] Wormatic. 69.] Syricius pp. c. 9. epiſt. 1. *Aetas ordinandi.*
12 Cùm ordinatur, ſolus epiſcopus ei manum imponat, 4. Carthag. 4.
13 Ordinari videtur, accipiendo ab epiſcopo orarium & albam. 4. Toleta. 27.
14 Qua alba ſolum tempore oblationis vel lectionis vti aut indui potuit. 4. Carth. 41. Quod ſub diac. non licet. Laod. 25.
15 Sacrum eorum miniſterium ab antiquo eſt, panem & calicem offerre, & prædicare. Ancyra. 2. Quæ oblatio non eſt ipſa conſecratio, dicitur enim. 1. Nice. 14. Diaconi non habent offerendi ſacrificij poteſtatem] & 1. Arelaten. 15. De diaconibus (inquit) quos cognouimus multis locis offerre, placuit minimè fieri debere.
16 Qua poteſtate cùm careant, nec presbyteris corpus Chriſti porrigant, nec ante eos (hanc vtique habentes) illud ſumant. 1. Nicen. 14.] Aquiſgran. 41. ſub Ludouico pio. Imp. 1.
17 Imò nec alijs porrigant coram epiſcopo vel presbytero, niſi iuſſu eorum. 1. Niceni 14.] 2. Arelaten. 15.] 4. Carth. 38. Gelaſius pp. c. 10. epiſt. 1.
18 Sed nec ſedere quidem licet in medio presbyterorum diaconos. 1. Nice. 14.] 2. Arelaten. 15. addit, in Secretario] vt Nicenum, ita & Aquiſgranẽ. 41.] Gelaſius pp. c. 10. epiſt. 1.

1 Multò minùs ergo licet eis ante presbyteros ſedere. 4. Toleta. 38.

20 Quinimo ſedere eis coram presbyteris, niſi iuſſione horum, non licuit. Laodice. 20.]Agath. 65.]4. Carth. 39.

21 Seſe presbyterorum vt & epiſcopi miniſtros agnoſcant. 4. Carth. 37.]4. Tole. 39.]Aquiſgranen. 41.]nec in conuentu presbyterorum niſi interrogati loquantur. 4. Carth, 40.

22 Scapulam ſiniſtram (libera manente dextra, vt expeditius ad miniſterium ſacerdotale diſcurrãt) orario (propter quod orat, ideſt, prædicat) 4. Toleta. 39. vnico, puro, nec vllis coloribus aut auro ornato inuoluant. 4. Toleta. 39.]Syluestr. pp. in cõcil. Roma. c. 6. Vtantur (ait) Dalmaticis, & palla linoſtima læuam tegant.]Antiſiod. 13. ait. Non licet diacono, velo vel palla ſcapulas ſuas inuoluere.

23 Hoc aſſiduè geſtaſſe videntur, vt à ſubdiacono diſtinguerentur. Vnde 1. Braccar. 27. dicitur: Placuit, quia aliquanti huius prouinciæ eccleſiæ diacones abſcõſis infra tunicam vtũtur orarijs, ita vt nihil differre à ſubdiacono videãtur, vt de cætero ſuperpoſitó ſcapulę (ſicut decet) vtãtur orario.

24 Abſentes ab eccleſia in natiuitate Domini, epiphania, paſcha, vel pentecoſte, triennio à communione remouentur. Agath. 64. & abſentes ab eadem tribus hebdomadibus.

Dioecesis quomodo viſitanda ſit. vide titulo. Epiſcopus. §. 54. & ſeq. Dioeceſum diuiſio. titulo. Parochiæ. §. 2.

DISCORDIA.

1 Diſcordium fidelium oblationem reſpuit eccleſia. 4. Cartha. 93.]11. Toleta. 4. Bonifacio pp. 1. adſcribitur eadẽ ſẽtẽtia, quæ 11. Toleta. 4. habeatur, in . 1. Tomo. concil.

Qui

2 Qui ſi ad pacem reuocari nequiuerint, admoneantur, à ſacerdotibus; & obſtinati manentes, de eccleſiæ cœtu iuſtiſſima excõmunicatione pellantur. Agath. 31. & antè. 2. Arelaten. 31.] Wormatien. 41.] Si ſe iuramento obligarint, ad pacem nunquã redeant, pro hoc iuramento ſeparentur vno anno à communione altaris, & reatum ſuum eleemoſynis, fletibus & ieiunijs abſoluant. ac ad caritatem redire feſtinent. Ilerden. 7. 1. Petr. 4.

De diſpenſatione, vide Conc. Trid. ſeſſ. 22. c. 5.

DIVINITAS Deo patiente paſſa non eſt. 2. Hiſpal. 13.

DIVISIO poſſeſſionum ad ſeniorem pertinet, electio verò ad iuniorem. Aug. citatus. cap. 113. concilij Aquiſgranen. ſub Ludouico Imp. & lib. 16. de ciuitate Dei cap. 20.

DIVINATIONVM ſectatores quę pœna maneat, vide in titulo. Augurijs. §. 2.

DIVITES, niſi diuitias omnes à ſe abdicauerint, ſaluari non poſſe docuit Euſtachius hæreticus damnatus in concilio Gangrenſi,] & Pelagius hæreticus, teſte Auguſt. epiſt. 89.

DIVORTIVM. Vide matrimonium.

DOCERE.

1 DOctoris nomen ſibi nemo imponat, præter has perſonas quibus conceſſum eſt. Cæſarauguſta. 7.

2 Mulier viros docere non tentet, etiam ſi docta ſit & ſancta. 4 Carth. 99.

3 Neque laicus præſentibus clericis, niſi eum rogent, docere tentet. 4. Carth. 98.

4 De profeſſore theologo in quauis cathedrali, 3. Latera. ſeſſ. 10. & Trid. ſeſſ. 25. cap. 2.

5 Preſbyteri per villas & vicos ſcholas habeãt. Et ſi quislibet fidelium ſuos paruulos ad diſcẽdas literas

literas eis commendare vult, eos non renuant ſuſcipere,& docere,ſed cum ſumma charitate eos doceant,attendentes illud quod ſcriptum eſt: Qui autem docti fuerint,fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti;& qui ad iuſtitiam erudiunt multos, fulgebunt quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates.Cùm ergo eos docent, nihil ab eis pretij exigant, nec aliquid ab eis accipiant, excepto quod eis parentes eorum charitatis ſtudio ſua voluntate obtulerint. 6.Conſtantinopolitani 5.& Cabilonen.3. ſub Carolo magno] Alexander quoque papa 3.ca.18. partis primæ: Per vnamquamque(ait)eccleſiam cathedralem, magiſtro, qui clericos eiuſdem eccleſiæ, & ſcholares pauperes gratis doceat, competens aliquod beneficium aſſignetur. quo docentis neceſſitas ſubleuetur,& diſcentibus via pateat ad doctrinam.] Pro licentia verò docendi alios aliquid non exigatur vel promittatur.ibidem idem Alexander, & par.2.c.17.] Quæ Alexandri conſtitutio reperitur 2.Lateranen.11.ſub Innocentio pp.3.qui etiam adijcit: Vt etiam in alijs eccleſijs quarum ſufficere poterunt facultates, conſtituatur magiſter idoneus, à prælato cum capitulo ſeu maiori, ac ſaniori parte capituli eligendus, qui clericos eccleſiarum ipſarum, & aliarum gratis in Grammaticæ facultate,ac alijs inſtruat.] & 3.Later.ſeſſ.9.Magiſtri ſcholarium (ait) pueros ſuos nedum in,&c.

6 Philoſophiæ, vel poeſis ſtudijs vltra quinquennium nullus ſacris ordinibus initiatus, vel à iure ad eos arctatus incumbat ſine aliquo ſtudio theologiæ,aut iuris pontificij.Leo pp.10.ſeſſio.8. Lateranen.3.concilij.

DOMINICA DIES.

1 DOminicam diem per ſingulos circulos hebdomadarum ob venerabilem reſurrectionem

nem Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt ipſius diei ima ginem frequentamus. Innocentius pp. 1. epiſt. 1. cã. 4.] 6. Conſtantinop. 8. recitantur myſteria eo die geſta, & recolenda.

2 Quiſque in ea ſit hymnis, & laudibus Dei animo corporeq; intentus, properet ad eccleſiam, vbi ſeſe lachrymis, & precibus afficiat. 2. Mantiſco. 1.

3 Vacandum in ea, non ſabbatho. Laodic. 29.] ca. 50. Cabilonen. tempore Caroli magni] cap. 40. Turonen. ſub Carolo magno] cap. 16. Arelaten. ſub eodem.

4 Adeo vt præter orationes, & miſſarum ſolennia, & ea quæ ad veſcendum pertinent, nihil aliud fiat. 6. Conſtantinop. 8. non quòd quærat Dominus à nobis, vt corporali abſtinentia diem hanc celebremus, ſed quærit obedientiam, per quam nos calcatis terrenis actibus ad cœlum vſque miſericorditer proue hat. 2. Mantiſco. 1.

5 In ea non ſit mercatus, nec placitum. Tarraco. 4.] 2. Mantiſco. 1.] Adrianus pp. in canonibus quos collegit] c. 40. Turonen. ſub Carolo magno] c. 37. Maguntiaci ſub eodem] c. 35. Rhemenſis] c. 16. Arelatenſis ſub Carolo magno.

6 Nec agri nec vinea colatur, non metatur, non fruges excutiantur, quò liberius orationi vacetur. 3. Aurelianen. 27.] ca. 18. Cabilonen. tempore Eugenij pp.

7 Boues non iungantur. Antiſiodoren. 16.

8 Nec quiſquam ſibi talem exhibeat neceſsitatẽ, quæ iugum ceruicibus iumentorum imponi cogat. 2. Mantiſco. 1.

9 Si autem neceſsitas fuerit, vel nauigandi, vel itinerandi, licentia ſic dabitur, vt huius occaſione miſſæ, & orationes non prætermittantur. 6. Conſtantinop. 8.

10 Ab omnibus viris, & mulieribus eo die panis oblatio ad altare offeratur. Fabianus pp. epiſt. 3.] 2. Mantiſco. 4.

Dvbivs in fide, infidelis eſt. Sixtus pp. 1. epiſto. 1.] Adrianus pp. c. 3. canonum quos collegit.

EBRIETAS.

Luc. 21. 1 Ebrietas fugienda eſt. Eutychianus pp. decreto. 11.] cap. 48. Turoni ſub Carolo magno. Rhemenſis 18. illis prohibetur, vt ab Eutychiano.

2 Quoniam facit vt quis non poſsit liberum corporis ſui, ac mentis vſum habere, cum captus vino à ſenſu probetur alienus. Venetici. 13.] Agathen. 41. quia omnium vitiorum fomes, ac nutrix eſt.] 1. Turonici 2.] ca. 46. Maguntiaci ſub Carolo magno. *Ephe. 5.*

1. Cor. 6. 3 Clericis, quos ebrios fuiſſe conſtiterit, triginta dierum ſpatio negetur communio, aut corporale infligatur ſupplicium. Agath. 41.] Venetici. 13.

4 De crapula, & ebrietate generantur quique noxiores corporum morbi, vt phyſici teſtantur. Ad ſtatum quoque mentis euertendum quantum noceat ebrietas, facilè deprehendi poterit. quippe cum penè omnium malorum, quæ ab hominibus raptim perpetrantur, cauſa ſit, & origo ebrietas. c. 48. Turonici ſub Carolo magno.

5 Illum abuſum, quo in quibuſdam partibus ad potus æquales ſuo modo ſe obligant potatores, & ille iudicio taliũ plus laudatur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit, decernimus penitus abolendum. Si quis autem ſuper his culpabilẽ ſe exhibuerit, niſi à ſuperiore commonitus ſatisfecerit competenter, à beneficio, vel officio ſuſpendatur. 2. Lateranen. 15. ſub Innocentio pp. 3.

6 Nolens cauere malum ebrietatis excommunicetur

cetur vſque ad emendationem congruam.c.46.Maguntiaci ſub Carolo magno.

ECCLESIA.

1 Eccleſia,vox eſt dubiæ ſignificationis. Quærendæ locutiones(ait Aug.q.57.ſuper Leuiticum) per id quod continet ſignificantes id quod continetur: ſicut eccleſia dicitur locus quo eccleſia cōgregatur.nam eccleſia homines ſunt, de quibus dicitur,Vt exhiberet ſibi glorioſam eccleſiam. hanc tamen vocari etiam ipſam domum orationū, idem Apoſtolus teſtis eſt,vbi ait: Nunquid domos non habetis ad manducandum, & bibendum? aut eccleſiam Dei cōtemnitis?& hoc quotidianus vſus loquendi obtinuit,vt ad eccleſiam prodire, aut ad eccleſiam confugere non dicatur, niſi quod ad locum ipſum,parieteſque prodierit, vel confugerit, quibus eccleſiæ congregatio continetur. Sed primò de eccleſia,vt quotidiano vſu loquendi dicitur locus quo eccleſia congregatur.

2 Maior eccleſia (ſicut antiquitus à ſanctis patribus ſtatutum eſt)per circuitum quadraginta paſſus habeat.Capellæ verò,vel minores eccleſiæ, triginta.Qui autem confinia earum confringere tentauerit,aut perſonam hominis, aut bona eius inde ſubtraxerit,niſi publicus latro ſit, quouſque emendet, & niſi quod rapuerit reddat,excommunicetur.Nicolaus pp.1.tit.15.c.3. ſeu 27. quæſt. 4. Sicut antiquitus,&c.Vide titulum: Baſilicæ omnes.§.4.Salegunſtadien.12.Ædificia laicorum quæ eccleſijs adiuncta ſunt auferantur,& nulla in atrio eccleſię ponantur,niſi tantùm presbyterorū. De vnione vnius ad alterum,Vide Concil.Tridentinum ſeſſ. 7.ca.6. & 7.13.c.9.24.c.13.21.c.5.25.cap.9.Eccleſias qualcunque quomodolibet exemptas,locorum Ordinarij ſingulis annis autoritate Apoſtolica viſitare tenean-

teneantur, &c. Concil. Trident. ſeſſ. 7. cap. 8. Vide, epiſcopus. §. 72.
3 Eos qui ad eccleſiam confugerint tradi non oportet, ſed loci ſancti reuerentia, & interceſſione defendi. 1. Arauſ. 5. & 6.] Epaunen. 39.] Ilerden. 8.] 1. Aurelianen. 1. & c, 3. dicit legem quoque Romanam hoc conſtituiſſe.] 4. Aurelianen. 21.] 5. Aurelianen. 23.
4 Imò nec nocumenti vel damni aliquid ibi pati, quin verò eis liceat in triginta paſſus ab eccleſiæ ianuis progredi, vt ad requiſitæ naturæ vſum debitis exeant locis. 12. Toleta. 10.
5 Si quis autem hoc decretum tentauerit violare, & eccleſiaſticæ excommunicationi ſubiaceat, & ſeueritatis regiæ feriatur ſententia. 12. Toleta. 10.
6 Datis tamen ad euangelia ſacramẽtis ab eo cui reus fuerit criminoſus, ꝙ de morte, & debilitate, & omnium pœnarum genere erit ſecurus, reus de ſatisfactione conueniat. Quod ſi quis ſua ſacramenta fuerit conuictus violaſſe, reus periurij non ſolũ à communione eccleſiæ, vel omnium clericorum, verumetiam & à catholicorum cõuiuio ſeparetur. 1. Aurelianen. 3.] Maguntiaci. 39. ſub Carolo magno. 17. q. 4. Id conſtituimus.
7 Si enim mundani principes ſuis legibus cenſuerunt, vt quicunque ad eorum ſtatuas fugerit, illæſus habeatur, quantò magis hi permanere debet indemnati, qui patrocinia immortalis regni, & cœleſtis adopti ſunt? 2. Mantiſconen. 8.
8 Non licet in eccleſia choros ſecularium, vel puellarum cantica exercere, quia ſcriptum eſt: Domus mea, domus orationis vocabitur. Antiſiodo. 9.
Matth. 21. 9 Nec verbis aliove modo ſtrepere, vel tumultuari, ſed quãdiu in ea orationis cauſa manetur, fabulę
inanes

inanes cauendæ ſunt, ca.38. Turonen.ſub Carolo magno.Salegunſtadien.9.

10 Nec ex ira arma trahere, aut quemcunque ad vulnerandum impetere ſub pœna excommunicationis,c.17.Cabilonen.temp.Eugenij pp.1.]cap.6. Triburien. ſub Arnolfo Imp. Prophanatur autem homicidio, & adulterio. Higinius pp.de conſecr. diſtinct.1.

11 Imò præter regem nemo in ea gladium portet.Salegunſtadien.8.

12 Conuiuia in ea non licet præparare. Antiſiodoren.9.niſi,vide:Conuiuia.Vide 1.Latera.19.

13 Parochialis eccleſia in Natali Domini,Paſcha, Epiphania Domini,Aſcenſione Domini, Pentecoſte,Natali ſancti Ioannis Baptiſtæ,& ſi qui maximi dies feſtiuitatibus habentur,viſitanda eſt,& ab ijs quibus extra parochias oratorium eſt conceſſum propter fatigationem familiæ,vt in eo aliàs miſſas audiant.Agathen.21.]Epaunen.35.]Aurelian.27.] Aruernen.14.]4.Aurelianen.3.addit: Aut ſi certa neceſſitate prohibeantur, ab epiſcopo poſtulent commeatum.

14 Clerici verò in prædictis maioribus feſtiuitatibus miſſas in illis oratorijs ſine permiſſu epiſcopi faciente pellantur à communione.Agathen.21] Aruernen.14.

15 Quia plerunque fieri cognoſcitur, vt eccleſiæ parochiales vel ſacra monaſteria, ita quorundam epiſcoporum vel inſolentia vel incuria horrendã decidant in ruinam,vt grauior ex hoc oriatur ædificantibus mœror,quam inſtruendo gaudij exciterat * labor:ideo pia compaſſione decernimus, vt quamdiu earundẽ fundatores eccleſiarum in hac vita ſuperſtites extiterint,pro eiſdem locis curam permittantur habere ſolicitam, & ſolicitudinem ferre

Ius patronatus laicorũ unde ortũ.

* *ardor.*

ferre præcipuam, atque rectores idoneos in eiſdem baſilicis ijdem ipſi offerant epiſcopo ordinandos. Quod ſi tales forſitan non inueniantur ab eis, tunc quos epiſcopus loci probauerit Deo placitos, ſacris cultibus inſtituat cum eorum conniuentia ſer uituros. Quod ſi ſuperſtitibus eiſdem fundatoribus rectores ibidem præſumpſerit epiſcopus ordinare, & ordinationem ſuam nouerit irritam eſſe, & ad verecundiam ſuam alios in eorum loco, quos ijdẽ ipſi fundatores condignos elegerint, ordinari. 9. Toleta. 2.] Vide Concilij Triden. 14. ſeſſ. c. 12. 25. ca. 9. 24. cap. 3.

16 Cum in eccleſia Dei vnus debeat eſſe qui præſit, ſtatuimus, vt ſi fortè fundator plures elegerit rectores, ille præficiatur eccleſiæ, qui maioribus iuuatur meritis, & plurium eligitur, & probatur aſſenſu. Si autem hoc ſine ſcandalo fieri nequierit, ordinet antiſtes eccleſiam, ſicut melius ſecundùm Deũ viderit ordinandam. Idipſum etiam faciat, ſi de iure patronatus quæſtio emerſerit inter aliquos, & cui competat, infra tres menſes non fuerit diffinitum. Alexander pp. 3. par. 1. cap. 17. De non commendandis illis eccleſijs ſeu beneficijs, quorum fructus ducentorum ducatorum auri de camera valorem annuum non conſtituunt, vide ſeſsionem 9. tertij Lateranen.

17 Qui parochialem habet eccleſiam, non per vicarium, ſed per ſeipſum illi deſeruiat in ordine quem ipſius eccleſiæ cura requirit. 2. Lateranẽ. 32. ſub Innocen. pp. 3.] & antè Eugenius. pp. 2. decretorum ſuorum vndecimo. Præcipimus (ait) ne conductitijs presbyteris eccleſiæ committantur. Alexander pp. 3. part. 1. c. 13. & parte 2. c. 2. ſicut Eugenius] & ante hos. cap. 51. Wormatienſis idem voluit, dicens: Vnaquæq; eccleſia ſuum presbyterũ habeat.

Vide

Vide Concilij Trident.ſeſſ. 24.cap. 12. Omnes verò,&c.22.ſeſſ.cap.4.Vide titulum: Beneficium,ſeu Eccleſiam.

18 Nemo in fraudem de prouẽtibus eccleſiæ,quæ curam proprij ſacerdotis debet habere,penſionem alij quaſi pro beneficio conferre præſumat. 1. Lateranen.32.

19 Nec aliquis præsbyter duas eccleſias ſimul ob tineat.Nicolaus pp.1.in concilio Romano.] intellige parochiales,& matrices, quarum vna vni ſufficit.Alexander pp.3.par.1.ca.13.& par.2.cap.7.De eodem Concil.Trident.ſeſſ. 24. cap.17. Secundum Lateranenſe, & tertium ſeſſione 9. diſpenſabant cum perſonis qualificatis magis eximijs. Cum vacat parochialis Eccleſia quid agendum. Trid.ſeſſ. 24.cap.18.

20 Parochialem eccleſiam amittat, qui non reſide re in ea, & curam eius per ſeipſum non exercere probatus fuerit: Alexander pp.3.parte.1.c.13.Vide ſeſſ.6.c.1.Trid.Vide titulum : Clericorum nomen. §.9.De eccleſijs cathedralibus,ſeſſ.24.cap.12. Concilij Triden.

21 Ne pro defectu paſtoris gregem Dominicum lupus rapax inuadat,aut in facultatibus ſuis eccleſia viduata graue diſpendium patiatur, ſtatuimus, vt vltra tres menſes cathedralis,vel regularis eccle ſia prælato non vacet,infra quos, iuſto impedimen to ceſſante,ſi electio celebrata non fuerit,qui elige re debuerant,eligendi poteſtate careant ea vice,ac ipſa eligendi poteſtas ad eum qui proximò præeſſe dinoſcitur deuoluatur. Is verò ad quem deuoluta fuerit poteſtas,Dñm habens præ oculis, non differat vltra tres menſes cũ capituli ſui conſilio, & alio rum virorũ prudentiũ viduatam eccleſiam de perſona idonea ipſius quidem eccleſiæ, vel alterius, ſi

digna non reperiatur in illa, canonicè ordinet, ſi canonicam voluerit effugere vltionem. 2. Latera. 13. ſub Innocentio pp. 3.

22 Hæreticorum eccleſiæ ſanctis vſibus non applicentur, niſi catholicorũ prius fuerint, hisq; ab hæreticis ereptæ per violentiam. Epaunen. 33.] Sic intellige Ioannem pp. 1. ad epiſcopos Italiæ.

23 Porrò iam catholicæ factæ, ad eos epiſcopos cum ſuis rebus pertineant, ad quos parochiæ ipſæ in quibus ipſæ eccleſiæ fundatæ ſunt, pertinere videntur. 3. Toletani. 9.] Aphricanum verò concil. c. 84. Quoniam quidem (ait) ante aliquot annos in eccleſia plenario concilio, Mileuitano ſcilicet cap. 24. conſtitutum eſt, vt quæcunque eccleſiæ in diœceſi conſtitutæ ante leges de Donatiſtis latas catholicæ factæ ſunt, ad eas cathedras pertineant, per quarum epiſcopos factum eſt, vt catholicæ vnitati communicarent, poſt leges autem, quæcunque communicauerint, illuc pertineant quò pertinebant cum eſſent in parte Donati. Sed quia multæ controuerſiæ poſtea inter epiſcopos de diœceſibus ortæ ſunt, & oriuntur, quibus tunc minus videtur eſſe proſpectum, nunc iſti concilio ſancto placuit, vt vbicunque catholica fuit, & pars Donati, & ad diuerſas cathedras pertinebant, quocunque tempore illic vnitas facta eſt, vel facta fuerit, ſiue ante leges, ſiue poſt leges, ad eam cathedram pertineant, ad quam catholica quæ iam ibi fuerat pertinebat.

24 Agros, & prædicta fideles cœpere eccleſijs matribus tradere (quorum pretium ante pedes Apoſtolorum antea offerebant) cum viſum eſt plus vtilitatis afferri poſſe, ſi hæreditates, & agros quos vẽdebant, traderent eccleſijs quibus præſidebant Epiſcopi, eo quòd ex ſumptibus eorum tam præ-

ſentibus quàm futuris temporibus plurima, & ele gantiora poſſent miniſtrare fidelibus communem fidem ducenribus, quàm ex pretio eorum. Vrbanus pp. 1. epiſt. decretali] ex quo loquitur conc. Aquiſgra. c. 116. 12. q. 1. Videntes.

25 Ioannis Wiclef articuli. 32. 33. & 39. damnati ſunt à conc. Conſtantien. 32. Ditare clerum (inquit) eſt contra regulam Chriſti. 33. Sylueſter pp. & Conſtantinus Impe. errauerunt eccleſiam dotando. 39. Imperator, & Domini ſęculares ſunt ſeducti à diabolo, vt eccleſiam dotarent bonis temporalibus.

26 Et quia inde multis ſubuenitur, ſemper vetitũ eſt ea ab eccleſijs alienare. Gangren. 7.] Agath. 7.] 1. Vaſen. 4.] 4. Aurelianen. 35.] Symmachus pp. ca. 6. Rom. 2.] Aruernen. 4.] 2. Turonici 25. & 26.] 5. Aurelianen. 13.] 6. Toleta. 15. c. 6. Cabilon. ſub Carolo magno. Vide etiam titulum: Oblationes. §. 6. & 9. & Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 11.

27 Et damnatus eſt hic. 16. articulus Ioannis Wiclef in concilio Conſtantien. Domini temporales poſſunt ad arbitrium ſuum auferre bona temporalia ab eccleſia, poſſeſsionatis habitualiter delinquentibus, id eſt, ex habitu, non ſolùm actu, delinquentibus.

28 Adeo vt facta venditio à presbytero, vel alio clerico, pronuncietur irrita. Agath. 22. & 53. (niſi tantum reſtituant de ſuo, quantum alienarunt. Agathen. 49.) Ancyra. 15.] Epaunen. 7.] 3. Toleta. 3.] 3. Aurelianen. 12.] 4. Aurelian. 18.] 5. Aurelian. 13.] Symmachus pp. c. 7. concil. Ro. 2. Vide Pium pp. 1. epi. 2. & Trid. ſynodum, ſeſſ. 22. cap. 11.

29 Verùm ſi neceſsitas compulerit, vt pro eccleſię vtilitate aliquid, vel in vſufructu, vel indirecta venditione aliquid diſtrahatur, apud duos, vel tres cõprouinciales, vel vicinos epiſcopos cauſa qua

neceſſe ſit vẽdi, primitus comprobetur. Agath.7.] 4.Carth.32.exigit conniuentiam, & ſubſcriptionẽ clericorum, vt validè epiſcopus tale quid agat] 5. Carth.4. ferè ſicut Agathen.7. niſi quòd primò neceſsitatem iubet inſinuare Metropolitano, vti & c. 12.Epaunenſis.] habita epiſcopi ſubſcriptione permittit.3.Aurelianen.23.

30 Tertulas aut vineolas exiguas,& eccleſię minus vtiles,aut longè poſitas,epiſcopus ſine conſilio fratrum(ſi neceſsitas fuerit) diſtrahendi habeat poteſtatem.Agath.45.redditus accipiantur pro elocatis domibus ad eccleſiam pertinentibus. Symmachus pp.in 2.concil.Rom.c.5.

31 Iuſtè his vti licet, non ſolùm in reparatione eccleſiarum,alimonijs ſacerdotum, & pauperum refectione,ſed etiam redemptione captiuorum.1.Aurelianen.7.] c.116.concilij Aquiſgranen. ſub Ludouico pio Imp.

32 In vſumfructum niſi clericis,captiuis, aut peregrinis non vult dari Symmachus pp.c.2.epi.decretal.& conci.Rom.2.c.4.] 3.Toleta.3.

33 Si clericus,cui quidpiam eiuſmodi donarat epiſcopus,alterius eſt eccleſiæ, eo mortuo donum redit ad ius eccleſiæ de cuius facultate donatum eſt. 4.Aurelia.35.

34 Eò ſpectat,quòd clericis diuturnitate quantalibet temporis nulla gignitur proprietas,aut ius proprium in ijs, quæ poſſederint ex eccleſiæ remuneratione, ſed quandocunque patuerit eccleſiæ rem fuiſſe,ei confitenda eſt proprietas.Agathen.59.] 6. Toleta.5.

35 Si quis de clericis documenta, quibus eccleſiæ poſſeſsio firmatur,aut ſupprimere,aut negare, aut aduerſarijs fortaſſe tradere præſumpſerit,quicquid per abſentiam documentorum damni Eccleſiæ illatum

latum

latum eſt, de proprijs facultatibus reddat, & communione priuetur. Agathen. 26.] 3. Aurelianen. 22.

36 Onera eccleſijs rectores,& conſules ciuitatum non præſumant imponere. Alexander pp.3. part.1. cap.19.] 2.Lateranen.46.vide titu.clericorum nomen.S.40. Gene. 47.

37 Verùm ſi quando forſan epiſcopus ſimul cum clericis tantam neceſsitatem, vel vtilitatem inſpexerint,vt abſque vlla coactione ad releuandas vtilitates,& neceſsitates communes, vbi laicorum non ſuppetunt facultates, ſubſidia per eccleſias duxerint conferenda,prædicti laici humiliter,& deuotè recipiant cum actionibus gratiarum. Propter imprudentiam tamen quorundam, Romanum prius conſulant Pontificem, cuius intereſt communibus vtilitatibus prouidere.2.Latera.46.ſub Inno.pp.3. Cæterum quicunq; ſine Romani pôtificis pro tempore exiſtentis expreſſa licentia quidquam de eccleſiarum,aut monaſteriorum bonis quocunque colore,aut fuco occupat,aut detinet,ſub pœna excommunicationis id vel æquiualens reddat.conci. Late. 3.ſeſſ.9.ſub Leone 10.

38 De reditibus eccleſiæ, vel oblatione fidelium quatuor fiant partes, quarum vna cedat pôtifici ſeu epiſcopo ad eius ſuſtentationem, alia præsbyteris, & diaconibus, & omni clero,tertia templorum, & eccleſiarum reparationi,quarta pauperibus, & infirmis,& peregrinis. Syluester pp. concil. Roman. cap.4.] Simplicius pp.epiſto.3.ad Florentium, &c. Gelaſius pp.cap.29. epiſtola. ad epiſcopos per Lucaniam.] Gregorius pp. 2. epiſtola ad vniuerſum clerum,& plebem Thuringiæ prima.]Wormatien. 7.& 47.] 1. Aurelianen.7.] Tarraconen.8.] Tribu-rien. 13. ſub Arnolpho Imperat.] 1. Braccar.25.

conſentit,niſi quòd de quarta dicit: De quarta parte ſiue archipresbyter,ſiue archidiaconus illam adminiſtrans epiſcopo faciat rationem] ca.42.tamen Maguntiaci ſub Carolo magno,& c.25.Arelatenſis ſub eodem,dicunt: Quicunque beneficium eccleſiaſticum habent, ad tecta eccleſiæ reſtauranda, vel ipſas eccleſias emendandas, vel ædificandas omnino adiuuent.

Nunc de eccleſia, vt non locum, ſed homines ſignificat, ſeu hominum ſocietatem.

1 VNam,ſanctam,catholicam, & apoſtolicam eam credimus, cum concilio primo Conſtantinopolitano.

2 Extra quam nullus omnino ſaluatur.ſecundo, Lateranen. 1.] Leo pp. 10. in tertij Lateranenſis Seſsione.11.

Nullus martyr.Cyprian.lib.1. epi.1. Quanquam etſi aliquis,&c.Auguſt.,idem habet ſæpius: nempe libro de patientia c. 6.& 27.] & lib.de vnitate eccleſiæ.c.4.dicit,&c.

3 In hac modò ſunt mali cum bonis, vt palea cũ tritico vſque ad ventilationem. Vnde damnatur in concilio Conſtantien.primus hic articulus Ioannis Hus: Vnica eſt ſancta vniuerſalis Eccleſia, quæ eſt prædeſtinatorum (ſeu electorum) vniuerſitas. &,Vniuerſalis ſancta Eccleſia tantùm eſt vna, ſicut tantum vnus eſt numerus omnium prædeſtinatorum.

4 Sic autem in ea ſunt, quomodo humores male in corpore,inquit Auguſtinus tract.3. in canonicam Ioannis, quando euomuntur,tunc releuatur corpus

corpus. Sic & mali quando exeũt. tunc eccleſia releuatur, &c.

ECCLESIA ROMANA.

1 ROmana eccleſia (ſeu ſedes apoſtolica) mater, caput, & cardo eſt omnium eccleſiarũ particularium. Anaclætus pp. epiſt. 3.]Lucius pp. 1.]Calixtus pp. 1. epiſt. 1.]Fœlix pp. 1. epiſt. 3. ad Benignum]Zepherinus pp. epiſt. 1.]Marcellus pp. 1. in epiſt. ad epiſcopos Anthioc. prouin.]Iulius pp. 1. in 1. epiſt. ad Orient. epiſc.]Damaſus pp. in epiſt. ad Stephanum]Chalcedonen. ſynodus actio. 1. & 16]Romana ſub Syluestro c. 20.]Sardicen. 3. & 4.] Epiſcopi AEgypti ad Felicem pp. 2. elegãtisſimè.] Triburien. 30. ſub Arnolfo Imperato.]Et Leo pp. 10. ſacro approbante concilio Lateranenſi tertio, Seſſione 11. De neceſſitate ſalutis exiſtit, omnes Chriſti fideles Romano Pontifici ſubeſſe. §. Hunc confirmant & canones citati in tit. Concil. conuocare. §. 12. & 3.

2 Nunquam errauit à tramite Apoſtolicę traditionis. Lucius pp. epiſt. 1.]Felix pp. 1. epiſt. 3.]Marcus pp. ad epiſcopos AEgypti: & ex eo Agatho pp. citatus act. 4. Conſtantinopolitani concilij ſexti.

3 Ioannis Wiclef articulus iſte 41. damnatus eſt in concilio Conſtantienſi. Non eſt de necesſitate ſalutis credere Romanam eccleſiam eſſe ſupremam inter alias eccleſias. Error (inquit Synodus) eſt, quatenus negaret primatum ſummi Pontificis ſuper alias eccleſias particulares. Damnatur & 7. articulus Ioannis Hus: Petrus non eſt, nec fuit caput eccleſiæ ſanctæ catholicæ.

4 Eadem Romana eccleſia, non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino ſaluatore noſtro primatum obtinet, & eminentiam poteſtatis ſuper vniuerſas eccleſias ac totum Chriſtiani populi gregem aſſe-

cuta eſt,(Aſſerit id & Nicolaus pp. 1. ſcribens ad Michaelem Imperatorē.)Secunda ſedes eſt apud Alexandriam ſub Marco Euangeliſta.Tertia apud Antiochiam ſub Petro Apoſtolo, qui illic priuſquam Romam veniret,habitauit,& Ignatium Epiſcopum cōſtituit.Anacletus pp.epiſt.3.]Idem habes in præfatione primi concilij Niceni,hoc adiecto? Quarta apud Ieroſolymam, vbi Iacobus Apoſtolus eſt ordinatus.]His conſonus eſt Gelaſius pp.in decreto de Apocryphis.] At poſtea curiali ambitione locus ſecundus obtētus eſt à ſede Conſtantinopolitana.1.Conſtantin. 5.]quod roboratur & 2.Lateran.5.]Qua ambitione & Ioannes Conſtantinopolitanus epiſcopus ſe appellabat epiſcopum vniuerſalem:teſte Pelagio pp. 2. epiſt.1.]Verùm Gelaſius pp.poſtea, non obſtantibus illis. conſtanter pronunciauit hæc verba in epiſt.ad Fauſtum magiſtrum: Conſtantinopolitanæ ciuitatis epiſcopus, per canones inter ſedes nullum nomen accepit.]& primi Niceni. 6.conſtitutum erat: Apud Antiochiam, cæteraſque prouincias honor ſuus vnicuique ſeruetur eccleſiæ. Quàm ambitioſi fuerint,facilè quis cognoſcet,lecta tantùm epiſtola Nicolai pp. 1. ad Michaelem Imperatorem.

5 Innocentius 1.epiſt.18.c.1.videtur ſecundā facere Antiochiam,non ſine cauſa,quam citat Nicolaus 1.ad Michaelem Imperat. Vide Petrut. S. 3.

ELECTIO.

1 Electio maioris & ſanioris partis,appellatione remota, ſemper præualeat, niſi à paucioribus & inferioribus aliquid rationabile fuerit oſtensū.Alexān. pp.4.parte.1.c.16.]2.Arelaten.5.]Alexan.pp.3.part.40.c. 4. dicit ex Lucio 3.electū adminiſtrationē dignitatis debere relinquere,

quere, ad quam cum eligeretur quidem à maiori parte, ſed paucis contradicentibus, diſcordiæ author munere aliquo pacatus eſt] parte 7.cap.13.

2 Cũ electio fuerit celebranda, præſentibus oĩbus qui debẽt, volũt, & poſſunt cõmodè intereſſe, aſſumãtur tres de collegio fide digni, qui ſecretò, & ſingillatim voces cũctorũ diligenter exquirãt, & in ſcriptis redacta mox publicent in cõi, nullo ꝓrſus appellationis obſtaculo interiecto, vt is collatione adhibita eligatur, in quẽ oẽs vel maior vel ſanior pars cõſentit, vel ſaltẽ eligẽdi poteſtas aliquibus viris idoneis cõmittatur, qui vice omniũ eccleſiæ viduatæ prouideãt de paſtore, aliter electio facta nõ valeat, & nemo procuratorẽ cõſtituat ad eligẽdũ, niſi abſens detineatur iuſto impedimẽto, vt adeſſe nõ poſſit, & tũc procuratorẽ faciat vnũ de ipſo collegio, nec clãdeſtina ſit electio. 2. Later. 24.

3 Bonis ſacerdotibus, & ſpiritualibus populis electionẽ epiſcopi Chriſtus cõceſſit. Anacletus pp. epiſt. 2.] 2. Arelat. 35.] Leo pp. 1. epiſt. 90. c. 1.] Nicolaus pp. 1. tit. 8. c. 1.] 1. Pariſien. 8.] 5. Aurelia. 10. Syricius pp. epiſt. 1. c. 10.] 4. Toleta. 18. Vide Cypr. lib. 1. epiſt. epiſtola 4. Coram omni ſynagoga, &c. *Diſ. 63. Epiſcopus.*

4 Laodiceni tamen concilij, cap. 13. eſt: Non eſt populis concedendum, electionem facere eorum qui altaris miniſterio ſunt applicandi.] & capitulorum è Græcis ſynodis latinitati donatorum à S. Martino epiſcopo Braccar. primum eſt: Non licet populo electionem facere eorum qui ad ſacerdotium promouentur, ſed in iudicio epiſcoporũ eſt, vt ipſi eum qui ordinandus eſt probent, ſi in ſermone, & fide, & in vita ſpirituali edoctus eſt.

5 Nil ergo noui aut valdè mirandi conſtituit ſecunda ſynodus Lateranenſis ſub Innocentio pp. 3. cap. 25. dicens. Quiſquis electioni de ſe factæ per

ſecularis poteſtatis abuſum conſentire præſumpſerit contra canonicam libertatem, & electionis commodo careat,& ineligibilis fiat, & abſque diſpenſatione non poſſit ad aliquam eligi dignitatẽ. Vide Seſſio. 23.Trident.c.4.

3 Neque calumniæ ſubiacet ſynodus Tridẽtina in Seſſiõ.23.c.4. definiens, in ordinatione epiſcoporum, ſacerdotum, & cæterorum ordinum, nec populi, nec cuiusuis ſęcularis poteſtatis, & magiſtratus conſenſum ſiue vocationem, ſiue autoritatem ita requiri, vt ſine ea irrita ſit ordinatio. Et eiuſdẽ Seſ.cano.7.Si(ait)qs dixerit,ordines ab epiſcopis collatos ſine populi vel poteſtatis ſecularis conſenſu aut vocatione irritos eſſe anathema ſit.

4 Olim enim cũ ſpiritualior eſſe plebs pasſim, & ipſa eligebat cum clero, ſed non quaſi alioqui non rectè fieret electio. Imò videtur eius electio aſſenſus potius fuiſſe.

5 Primùm quidem(inquit Ticinẽſis ſynodus)ipſius loci presbyteri vel cæteri clerici idoneũ ſibi rectorem eligant;deinde populi, qui ad eandem plebem aſpicit, ſequatur aſſenſus.]& Celeſtinus pp.1.epiſt.2.c.5.

6 Is cuius eſt electionem confirmare,diligenter examinet & electionis proceſſum, & perſonam electi ad regimẽ animarum(an ſufficiẽtis ſit ſcientiæ,honeſtæ vitæ, & ætatis legitimæ) & cum omnia ritè cõcurrerint;munus ei confirmationis impendat.ſecus faciens, non ſolùm confirmandi primum ſucceſſorem illius careat poteſtate, verùm etiam à perceptione proprij beneficij ſuſpendatur.2.Lateranen.26.

ENERGVMENVS.

1 ENergumenus,hoc eſt, qui tempeſtate iactatur, ſeu ſpiritu immundo diuexatur. Ancyran.

Ancyran.16.

2 Omni die exorciſtæ energumenis manus imponant. 4.Carth.90.de qua manuum impoſitione etiam loquitur Innocentius pp.1.c.6.epiſt. 1. ſed (ni fallor)hoc epiſcopo munus peculiare faciens, quod alter niſi ipſe imperet,exercere non debeat.

3 Victus quotidianus eis, in domo Dei aſſiſtentibus, ſubminiſtrabatur ab exorciſtis.5.Carth. 92.

4 Energumeni pauimenta templorũ verrebant. 4.Carthaginen.91.

5 Communicabant,vt ſacramenti ipſius virtute vel munirentur ab incurſu dæmonum quo infeſtabantur,vel purgarentur.1.Arauſicani 14.

6 Non ſolùm non aſſumendi ſunt ad vllum ordinem clericatus,ſed & illi qui ordinati iam ſunt, ab impoſito officio ſunt repellendi. 1. Arauſ. 16. (quem canonem adſcribit Iuo 3.Arelatenſi c.3.) Elibertini.29.]Pius pp.1.diſt.33.communiter.]11. Toletani 13.vt Pius pp.

7 Horum nomina ad altare cum oblatione non recitẽtur,(fortè,his auditis furerẽt.)Elibertini 29.

EPISCOPVS.

1 Epiſcopo quocunque defuncto,non ab alio niſi à comprouincialibus ſuis alter eligatur:ſin aliter, huius ordinatio irrita habeatur. 1. Cabylonen. 10. circa tempus Eugenij pp. 1.] Si vnus ex eis tantùm ſuperſtes, negligentior exiſtẽs nollet ordinare populo obſecranti rectorem, epiſcopo vicinæ prouinciæ eum prius literis conueniant;& eo diſſimulante,id ipſimet peragant. Sardiceo.6.

2 Quòd ſi per ordinationem regiam honoris iſtius culmen peruadere aliquis nimia temeritate præſumpſerit, à comprouincialibus loci ipſius epiſcopis recipi nullatenus mereatur, quem indebitè

bitè aſſumptum agnoſcunt.Si quis de cōprouincialibus recipere eum contra indicta præſumpſerit,ſit à fratribus omnibus ſegregatus. i. Pariſien. 8.]1.2 Toletan.6.à pijs Hiſpa.regibus & epiſcopis id ſeruatur.Nicolaus pp.1.idem attēdit.c.1. titul. 7.ſeu diſt.63.c.Porrò.

3 Eminentiſſimæ enim dignitatis apex,omnium conſcendendus eſt electione, non paucorum fauore, non patrocinijs potentum, non calliditate ſubdola,ad conſcribendum decretum alius hortetur præmijs, alius timore compellat. Quod ſi quis fecerit, eccleſiæ cui indignus prͤeſſe cupit, communione priuabitur.Aruernen. 2.]imò remouebitur præmij ordinatus.5.Aurelianenſe. 10.]. Simmachus Papa. capi. 5. epiſtola.decretalis.

4 Nullus ex laicis, nullus digamus, nullus viduæ maritus eligatur. Celeſtinus pp.1.epiſt.2.ca. 6.& epiſt.1.c.3.]nullus,inquam, ex laico fiat epiſcopus, 1.Niceni.2.]Caius pp.]Sardicen.13.]Hormiſdas pp.c.1.epiſt.ad epiſc.Hiſpan.]3. Arelaten. 2.]5.Aurelianen.9.

5 Quid enim proderit, per ſingula clericos ſtipendia militaſſe,& omnem egiſſe in dominicis caſtris ætatem,ſi hi qui præfuturi ſunt, ex laicis requirantur?qui vacantes ſęculo, & omnem eccleſiaſticum ordinem neſcientes, ſaltu præpropero in alienum honorem ambiunt immoderata cupiditate tranſcendere,& in aliud vitæ genus,calcata reuerētia eccleſiaſticæ diſciplinę, tranſire.Celeſtinus pp.1.c.2.epi.3. Vide Syriciū pp.epi.1.c.10.

6 Addit poſtea 5.Aurelianenſis caput.9.Nullus ex laicis abſque annua conuerſatione præmiſſa epiſcopus ordinetur, ita vt intra anni ipſius ſpacium,à doctis & probatis viris,diſciplinis & regulis ſpiritualibus plenius inſtruatur,ꝙ ſi hoc qſquā

epiſcoporum

epiſcoporum tranſcendere quacunque conditione præſumpſerit, anno integro ab officio vel caritate fratrum habeatur extraneus. Aut cum ſupplenda eſt clericalis penuria, pręmiſſa ſex menſiũ conuerſatione. Gelaſius Papa epiſtola prima ad vniuerſos epiſcopos,&c.capite quarto. Quanto lõgiorem in eccleſiaſticis conuerſationem olim exegerint,vide in epiſt. 1.Syricij pp.cap. 10.]Zoſimi pp.epiſtol. 1.cap. 3

7 Qui autem ordinari merentur, ſic aſcendant ad ordines, vt epiſcopus non fiat quiſquam, niſi primò fuerit oſtiarius,deinde lector, poſtea exorciſta,inde ſacretur acolytus, demum verò ſubdiaconus,deinde diaconus, & poſtea presbyter. Gaius pp.teſte Damaſo, & habetur in fine epiſt. eius decretalis] Sardicen.verò c. 13.ait:Niſi ante & lectoris munere, & officio diaconi aut præsbyteri fuerit perfunctus.]Celeſtinus.pp.1.c. 5.epiſt. 2. vt Gaius ſapit.

8 Electus non poteſt ordinari abſque conſenſu Metropolitani epiſcopi.Hilarius pp. epiſt. 2. c. 1. ad epiſcopos Tarrac.]Innocentius pp.1. ante eum c. 1.epiſt.2.]Bonifacius pp.1.epiſt. 3.]1. Niceni 6. 2. Arelaten. 5.& 6.]Antioch.19.2. Carth. 12.]1. Paraſien.8.]2.Turonici.9.

9 Quo accedente,ordinetur ab omnibus,ſi fieri poteſt,qui in eius prouincia ſunt.Si verò hoc difficile fuerit,vel aliqua vrgente neceſſitate,vel itineris longitudine,certè tres epiſcopi debent congregari,ita vt etiam cæterorum abſentium cõſenſum literis teneant.Anacletus pp.epiſt.2.]1. Nicé. 4.]Ioannes.pp.3.epi.1.]1.Arelat.11.]2.Arelatẽ.5. Antioc. 19.] Laodic.12.]Syricius pp. epiſt. 4.]2. Carthaginẽ.12.]3.Carth.39.]1.Araus.21.]Damaſus pp.epiſt.4.vt Rhegiẽ.1]Grego.pp. 2. epiſt. 8.

Damaſus,

Damaſus, Rhegienſe & Antiochenum concilia pronunciant alioqui fore irritum,ſi tres ordinēt.

10 Orta autem inter partes dubitatione, maiori numero Metropolitanus in electione conſentiat. 2.Arelaten.5.

11 Et ſi qua contradictio fuerit oborta,non præſumant ad purgandum eum, qui ordinandus eſt, tres iam,ſed duo vel tres poſtulentur,qui cum tribus alijs diſcutiant in plebe cui ordinandus eſt, primò perſonas contradicentium, poſtremò illa pertractent quę obijciuntur,& cùm purgatus fuerit ſub conſpectu publico,ita demum ordinetur. tertia Carthaginenſis.40.

Conſecratio nis tempus.

12 Non diu autem differat Metropolitanus antiſtitem ſubſtituere. 4. Aurelianen. 33.]non vltra menſes tres, niſi fortè inexcuſabilis neceſsitas coegerit tempus ordinationis amplius prorogari. Chalcedon.25.]quod eſt. 76. caput concilij Wormatien.]In 1.tomo concil. idem adſcribitur Damaſo decretum. Vide conc.Trident.25.Seſ.cap.2.

13 Eo quòd cùm diu differtur ordinatio ſucceſſoris,non minima creatur officiorum diuinorum offenſio.12.Tolet.6.

E qua ſocietate eligitur.

14 Alter tunc de altera eligatur eccleſia,ſi de ciuitatis ipſius clero,cui eſt epiſcopus ordinandus, nullus dignus(quod euenire non credimus)poterit reperiri.Primùm enim illi reprobandi ſunt, vt aliqui de alienis eccleſijs meritò præferantur. Habeat vnuſquiſque fructum ſuæ militiæ in eccleſia, in qua ſuam per omnia officia tranſegit ætatem. In aliena ſtipendia minimè alter obrepat:nec alij debitam alter ſibi audeat vendicare mercedem. Sit facultas clericis renitendi, ſi ſe viderint prægrauari:& quos ſibi ingeri ex tranſuerſo agnouerint,non timeant refutare. Celeſtinus pp.1. epiſt. 2.c.5.]

2.c.5.]Ticinẽſis ſynodus.Si autẽ in ipſa plebe,&c.

15 Non in villula autem,nec in agro,nec in modica ciuitate, ſed honorabili conſtituendus eſt epiſcopus,vt epiſcopi nomen non vileſcat. Anacletus pp.epiſtola 3.]Laodic.57.]1. Nicenum citatũ cap.4.concilij Toletani 12.]Sardicen.6. *Locus ad quem ordinandus. Tit.1.a.*

16 Vtilitate tamen ac magno rei commodo aliud exigente poteſtate Apoſtolica ſecus fecit Zacharias pp. vt videre eſt in eius epiſtola. 6.quæ eſt ad Bonifacium.

17 Conſecretur ibi epiſcopus comprouincialis, vbi Metropolitanus elegerit.4.Tolet.18.]4.Aurel. 5.]Sardic.6.vt & Aurelia.probat, vt ordinetur in ipſa eccleſia,quæ viduata eſt. *Locus i quo conſecrabitur.*

18 Simul conuenientes epiſcopi ſcrutinium diligenter agant,ieiuniumq; cum omnibus celebrẽt precibus,& manus cum ſanctis euangelijs, quæ prędicaturi ſunt,imponentes, dominica die hora tertia orantes,ſacraq; vnctione(exemplo Prophetarum, & regum)caput eius more Apoſtolorum & Moſis vngentes, quia omnis ſanctificatio conſtat in ſpiritu ſancto, cuius virtus inuiſibilis ſancto ſchriſmati eſt permixta.Anacletus pp. in epiſt. 2.] & 4.Toleta.19.]4.Carth.2.Quum(inquit)epiſcopus ordinatur,duo epiſcopi ponant & teneant euangeliorum codicem ſuper caput & ceruicem eius,& vno ſuper eum fundente benedictionem, reliqui omneſepiſcopi qui adſunt,manibus ſuis caput eius tangant.Vide tit.Degradari,§.6. *Forma conſecrationis.*

19 Scrutentur autem an natura ſit prudens, an docilis,an moribus temperatus, an vita caſtus, an ſobrius,an ſemper ſuis negocijs cauens,an humilis,affabilis,miſericors,literatus,in lege Domini inſtructus,in ſcripturarum ſenſibus cautus, in tus,in dogmatibus exercitatus.4. Carth. 1.]Lao-

dic.

dic.12.]c.2.Cabylon.ſub Carolo magno.
20 Trigeſimum ætatis annum iam egerit, de legitimo ſit matrimonio natus. Alexander pp. 3. parte 1.cap.3.

Scrutinij cauſa.

21 Alioqui non poterit dicere conteptoribus admonitionis ſuæ. Futurum cogitare iudiciũ, quòd ipſe fortè non cogitat: amatoribus mundi, Nolite diligere mundum, ſi eum mundi amor oblectat: ambitioſis, Ambitioni finem imponite, ſi eum ambitio ruinoſa præcipitat: ebrioſis, Ebrietatem caue te, ſi ſe mero vſque ad alienationem mentis ingurgitat: ſumptuoſis dapibus crudus, non poteſt ſuis abſtinentiam laudare quam calcat: vitio cupiditatis addictus, cupidis amorem non poteſt diſſuadere pecuniæ: inimicitiarum tenax, non audebit animos diſſidentium ſacerdotali tranquillitate componere, iuſtitiam prædicare iudicibus erubeſcit, quam ipſe perſonæ potentis fauore corrũpit; nec defendit oppreſſos, ſi perſonas aut honorat aut deſpicit, & quicquid boni nõ facit, aut mali committit, nec iubebit fieri, nec vetabit, quia neceſſariam docendi autoritatem contrarietate ſuæ actionis, aut amittit, aut minuit. Proſper. lib. 1. de vita contemplat. c. 15.

22 Cùm autem electus fuerit, & confirmationẽ acceperit, & eccleſiaſticorum bonorum adminiſtrationem habuerit, decurſo tempore de conſecrandis epiſcopis à canonibus definito, is ad quẽ ſpectant beneficia quæ habuerat, diſponendi de illis liberam habeat facultatem. Alexander pp. 3. parte 1.cap.3.

Epiſcopos iure diuino ſuperiores eſſe præsbyteris, declarat ſynodus Trid. Seſ. 23. c. 4. & cano. 7.

23 Prælegantur ei cùm ordinatur conciliorũ decreta, vt per ignorantiam nil pœnitendũ gerat. 3.

Carth.

Carth.3.] Celeſtinus pp.1.c.1.epi.3.] 4.Tolet.24.

24 Duo autem in vna ciuitate, aut eccleſia non ordinentur. Hilarius pp.c.4.epiſt.2.ad Tarracon.] Damaſius pp.epiſt.4.]cap.4.Cabilonen. circa tempora Eugenij pp.1.]12.Toleta.4.

25 Duas diœceſes vnus ſibi non vendicet.3. Cartha.46. Pontificalia in alterius diœceſi non exerceat.Trident.Seſſ.6.c.5.de refor.& Seſ. 14.c.2. Vide Nicenum 1.c.17.] Arelaten.c.13.] Antioch.c.13.] Sardicen.c.18.& 19.] 3.Carth.c.21. *Iuriſditio.*

26 Multiplicato Dei populo,creſcente fide,multiplicati ſunt,& epiſcopatus ſeu diœceſes,iuxta ſacrorum canonum ſtatuta.Gregorius pp.2.epi.8.] 1.Anglicani 9.] 2.Carth.5.

Cui S.vigeſimo ſexto non contradicunt 2. Cartha.5.] 3.Carth.42] 12.Toleta.4.ſed cauent tantùm,ne modico, nec ſatis excellenti loco epiſcopus conſtituatur.

27 Cuius facti confirmatio petitur à ſede Apoſtolica.Zacharias pp.in epiſt.ad Witam.

28 Reſideat in eccleſia ſua cathedrali, nec facultas ſit ei ad aliquam eccleſiam in diœceſi conſtitutam ſe conferendi,vel in re propria diutius quàm oportet,curam vel frequentationem propriæ cathedræ negligendi.5.Carth.5.]Euariſtus pp. epi.2.Sicut vir non debet.]Calce.5.] Conc.Tri. Seſ.6. de reformatione c.1.& Seſ. 23.ca.1. de reformat. vbi declaratur quod reſidentia epiſcopi,ſiue inferioris paſtoris apud oues ſuas ſit iuris diuini.

29 Si vel ad poſſeſsiones ſuas vel aliò accedere velit,nõ diutius abſit quàm 3 dominicas vel hebdomadas.Sardicen.14.& 15.aut communione priuetur.] Imò ſi nulla infirmitate impediatur, omni die dominico ibi conueniat.1.Aurelia.33.

Curent in primis nè tẽpore aduentus domini-

ci quadrageſimæ:natiuitatis,reſurrectionis, pēte coſtes, item corporis Chriſti, quibus refici maximè,& in domino gaudere paſtoris præſentia oues debeant, ipſa ab eccleſia ſua cathedrali vllo pacto abſint, niſi epiſcopalia munia in ſua dioeceſi eos aliò vocent. Trident. Seſſ. 23. cap. 1.]Agathen. capitulo.64.

30 Si ſuſcepta manus impoſitione, & deputatus præeſſe populis non ſuſcipiat miniſterium ſacerdotij, nec conſentiat habere eccleſiam in qua fuerat ordinatus, hic incōmunicabilis eſſe debet, donec coactus conſentiat plebem ſuſcipere ſibimet deputatam. Antioch. 17.

31 Si ordinatus nō recipiatur ab ea parochia cui eſt denominatus; non occupet alias parochias, vim præſulibus earum inferendo, aut abijciatur ſi hoc faciat. Si voluerit in ordine præsbyteri, vt presbyter reſidere vbi prius fuerat, nō abijciatur propria dignitate. Ancyran. 17. & eſt diſt. 92. Si qui epiſcopi.]Anthioc, 18. non diſſimiliter: Hic (inquit) honorem ſuſceptum retinere debebit, & ſacerdotio fungi, ita vt nihil moleſtiæ afferat eccleſia illi in qua fuerit conſtitutus.]Si receptus expellatur iniquè (pro diſciplina ſcilicet, & catholica confesſione, vel pro defenſione veritatis) non prohibeatur in alia ciuitate immorari, vſq; dum iniuria remedium accipiat: quinimo ei, & larga beneuolentia & humanitas eſt exhibenna. Sar. 21.

32 De ſua autem ciuitate ſeu eccleſia ad aliam eccleſiam non transferatur, propter multam perturbationē & ſeditiones quæ fiunt. 1. Niceni. 15.] Antioch. 21.] Sardicen. 1. & 2.]Chalcedonen. 5.] Hilarius pp. ad epiſcopos Tarracon. epiſt. 2. c. 2.] Aquiſgranen. ſub Ludouico pio Imp. 1. c. 42. ex Nicē.] c. 28. Triburiē. ſub Arnolfo Impe. ex Niceno,

Communi

33 Communi tamen vtilitate atque neceſſitate, non libitu cuiuſquam aut dominatione transferri poteſt. Petrus de Antiochia Romã tranſlatus eſt, vt ibidem potius proficere poſſet. Euſebius quoque de quadam parua ciuitate Apoſtolica autoritate mutatus eſt Alexandriã. Similiter Felix de ciuitate in qua ordinatus erat, electione ciuiũ propter doctrinam, & bonam vitam quam habebat, communi epiſcoporum & reliquorum ſacerdotum ac populorum conſilio, tranſlatus eſt Epheſum. Anterius pp. in epiſt. ad epiſc. prouinc. Beticæ & Toletanæ.]Euariſtus pp. epiſt. 2]Pelagius pp. 2. in epiſt. 2. ad Benignum archiepiſcopum.]4. Carth. 27.]3. Apoſtol. 14.

34 Domus epiſcopi ſit vicina templo. 4. Carth. 14.

35 Vilem ſuppellectilem, & menſam ac victum pauperem habeat; & dignitatis ſuæ autoritatem fide & vitæ meritis quærat. 4. Carth. 15. Trident. 25. capitulo. 1.

36 Ad hoc inſtituta eſt domus epiſcopalis, vt ſine perſonarum acceptione omnes in hoſpitalitate recipiat. 2. Mantiſconẽ. 13.]peregrinos, pauperes, debileſque. Euſebius pp. 1. in 1. tomo concil.]c. 6. Turonici tempore Caroli magni.]Rhemenſis 17.

37 Conuiuas ſuos ad comedendum & bibendũ non vrgeat, quin potius ſobrietatis prębeat exẽplum. Euſebius idem ibidem.

38 Remoueantur ab eius conuiuio cuncta turpitudinis argumenta: non ludicra ſpectacula, non acormatum vaniloquia, non fatuorum ſtultiloquia, non ſcurrilium admittantur præſtigia. Euſebius pp. ibidem.] capitulo. 4. Turon. tempore Caroli magni.]Rhemen. 17.

39 Sacra lectio ante menſam eius recitetur: per hoc enim, & animæ ædificantur ad bonum, &

fabulæ non neceſſariæ prohibentur. Euſebius pp. ibidem.3.Tolet.7.]cap.5.Turon. tempore Caroli magni.]Rhemen.17.

40 Canes vel accipitres in domo eius non habitent. Mantiſconen.13.

41 Lectioni,orationi, & verbi prædicationi, non curæ rei familiaris vacet. 4. Carth. 20.] Sanctum euangelium & epiſtolas B. Pauli non ſolùm crebro lectitet, ſed etiam quantum poſſit memoriæ ſtudeat commendare, ſanctorumq; patrum opuſcula ſuper eadem deuotè frequentet.c.2.Turon. temp.Car.mag.]c.1.Cabilon.ſub eodem Car. ma. Rhenen.14.

42 Qui enim prædicationis officium ſuſcepit(dicente Paulo.potens ſit exhortari in doctrina ſana & contradicentes arguere.)nullis curis à diuina lectione priuari debet.2.cap.11. Tolet. prædicare Euãgelium,eſt præcipuum epiſcoporum munus: proinde hoc,quemadmodum & inferiores paſtores,per ſeipſos facere debent.conc.Triden.ca.2. de reformatione.

43 Ille ſanè,qui iam hoc honore fungẽs huiuſce adhuc ignorantiæ (vt qđ doctrinæ gregibus ſubditis exhibeat nõ inueniat præco mutus)cæcitate vexatur,aut ſpõte ſumat intẽtionẽ neceſſariã pdiſcendi,aut à maioribus ad lectionis exercitia cogatur inuitus.8.Tolet.8.]11.Tolet.2.]2.Lat.10.

44 Solicitè ſtudeat vnuſquiſque ps. gregẽ ſibi cõmiſſũ ſacra pdicatione qđ agere, qđve vitare debeat,informare.c.4.Turonici tẽpore Caroli mag.

45 Quamobrem nulli epiſcopo liceat canones aut librum paſtoralem à B. Gregor. pp. editum, ſi fieri poteſt,ignorare, in quibus ſe debet vnuſquiſque quaſi in quodam ſpeculo aſſiduè conſiderare.capit.3. Turonici tempore Caroli magni.

46 Habeat etiam quilibet epiſcopus homilias cõtinentes neceſſarias admonitiones quibus ſubiecti erudiãtur. 1. de fide Catholica, prout capere poſſint: de perpetua retributione bonorum, & æterna damnatione malorũ: de reſurrectione quoque futura & vltimo iudicio: & quibus operibus poſſit ꝓmereri beata vita, quibuſve excludi, & vt eaſdem homilias quiſque apertè trãsferre ſtudeat in vulgarẽ linguã, quò faciliùs cuncti intelligere poſſint quæ dicuntur. c. 17. Turon. Carolo magno] Rhemen. 15.] Trident. Seſſione 24. c. 4. Seſſ. 25. in decreto de purgatorio.

47 Si fortè non fuerit in domo ſua, aut infirmus eſt, aut aliqua cauſa exigente non valuerit: nũquã tamen deſit diebus dominicis, aut feſtiuitatibus, qui verbum Dei prædicet, iuxta quod vulgus intelligere poteſt; c. 25. Maguntiaci ſub Carolo magno.] Trident. Seſſ. 5. c. 2.

48 Quoniam inter cætera quæ ad ſalutem ſpectant populi Chriſtiani, pabulum verbi Dei permaximè ei noſcitur neceſſarium; quia ſicut corpus materiali, ſic anima ſpirituali cibo nutritur, eo ꝙ non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. 2. Lateran. 10.

49 Quia tamen ſæpè contingit epiſcopos, ꝓpter occupationes multiplices vel inualitudines corporales aut hoſtiles incurſus ſeu occaſiones alias (ne dicamus defectum ſcientiæ: quod in eis eſt reprobandum omnino, nec de cætero tolerandum) per ſeipſos non ſufficere, vt populo verbum Dei miniſtrent, maximè per amplas diœceſes & diffuſas; generali conſtitutione ſancimus, vt epiſcopi viros idoneos ad ſanctæ prædicationis officium ſalubriter exequendum aſſumant, potentes in opere, & ſermone; qui plebes ſibi commiſſas,

vice ipſorum cùm per ſe idem nequeunt, ſolicitè viſitantes.eas verbo ædificent & exemplo, quibus ipſi cùm indiguerint,cōgruè neceſſaria miniſtrēt, nè pro neceſſariorum defectu compellantur deſiſtere ab incepto.2.Lateranen.10.

Leo pp.10.ſeſſ.10.tertij Lateranen.Nullus autē tam clericus ſęcularis, quàm cuiuſcunque etiam mendicantium ordinis regularis,aut quiuis alius, ad quem facultas prædicandi tam de, &c. Item Synodus Tridentina Seſſ.5.c.2.ſeſ.24.c.2.Seſſ.25. in decreto de purgatorio.

50 Omnes qui prohibiti vel nō miſſi, præter autoritatem ab Apoſtolica ſede, vel Catholico epiſcopo loci ſuſceptam, publicè vel priuatim prædicationis officium vſurpare præſumpſerint,excommunicationis innodentur vinculo,& niſi quantocius reſipuerint, alia competenti pœna plectantur.2.Lateranen.3.

51 Propterea damnati ſunt Ioānis Wiclef articuli 14.Licet alicui diacono vel pręsbyrero prædicare verbum Dei, abſque autoritate ſedis Apoſtolicæ, vel epiſcopi Catholici, & Ioannis Guſz decimus ſeptimus: Sacerdotes Chriſti, viuentes ſecundum legem eius,& habentes ſcripturæ notitiam, & affectū ad ædificandum populū, debent prædicare, non obſtante prætenſa excōmunicatione,& infrà.Quòd ſi Papa vel aliquis prælatus mādat ſacerdoti ſic diſpoſito non prædicare,non debet ſubditus obedire,& decimus octauus: Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad ſacerdotium accedit, & illud mādatum debet exequi, prætenſa excōmunicatione non obſtante.

Cæterùm permiſſus Diaconus id poteſt, vt oſtēdit Valdenſe conciliū.c.2.]c.10.Arelate.ſub Carolo magno.

Epiſco-

52 Epiſcopus vita, habitu, forma & conuerſatione ſancta ſuis ſit ſubiectis exemplũ, vt iuxta dominicam vocem. Videant opera eius bona, & glorificent patrem Deum qui in cœlis eſt. c. 4. Turon. ſub Carolo magno.] debent ſiquidem exẽpla boni operis primùm a pontificibus ꝓcedere. 1. Pariſié. 3.] 8. Toleta. 4.] 11. Toleta. 2.] Seſſione Trident. 14. caput 1.] 22. c. 11.] 25. c. 17.

53 Quilibet epiſcopus per ſe, aut per archidiaconum ſuum, vel idoneas perſonas honeſtas, bis aut ſaltem ſemel in anno propriam parochiã, in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumeat, & ibi tres vel plures boni teſtimonij viros, vel etiã, ſi expedire videbitur, totam viciniã iurare cõpellat; quòd ſi quis ibidem hæreticos ſciuerit, vel aliquos occulta conuenticula celebrantes, ſeu à cõmuni conuerſatione fidelium, vita & moribus diſſidentes, eos epiſcopo ſtudeat indicare. Ipſe autẽ epiſcopus ad præſentiam ſuam conuocet accuſatos, qui niſi ſe ab obiecto reatu purgauerint, vel ſi poſt purgationem exhibitam in priſtinam fuerint relapſi perfidiam, canonicè puniantur. Si qui verò ex eis iurationẽ damnabili ſuperſtitione reſpuentes, iurare fortè noluerint, ex hoc ipſo tanquã hæretici reputentur. cap. 3. Lateranenſis 2.] Qui verò (ait c. 24. concil. Mileuitani) negligunt loca ad ſuã cathedram pertinentia in Cathedram vnitatem lucrari conueniatur à &c. *Viſitet parochias.*

54 Vnaquæque diœceſis (iuxta ordinem antiquę conſuetudinis) annuis vicibus ab epiſc. viſitetur Tarracon. 8.] 4. Toleta. 35.] c. 17. Arelat. ſub Carolo magno] Trident. 22. c. 8.] 24. c. 3. & 10.

55 Qui circumeũdo per parochias, exquirat, quo vnaquæque baſilica in reparationem ſuĩ indigeat 4. Toleta. 35.] Tarracon. 8.

56 Diſcutiat & presbyteros. quomodo ſacramẽta adminiſtrent, & officia in eccleſia peragant. 2. Braccar. 1.

57 Item conuocata plebe ipſius eccleſiæ, doceat illam vt homicidium, adulterium, periurium, falſum teſtimonium, & reliqua peccata mortifera vitent, & quod nolunt ſibi fieri, alteri non faciant. & omnium reſurrectionem credant, & diem iudicij, in quo vnuſquiſque ſecundùm opera ſua recepturus eſt. 2. Braccaren. 1.

58 Quod ſi ipſe, aut languore detentus, aut alijs occupationibus implicatus id explere nequiuerit, presbyteros probabiles, aut diacones mittat, qui & reditus baſilicarum, & reparationes, & miniſtrantium vitam inquirant. 4. Tolet. 35.

59 Et quia epiſcopo pauperum defendendorum cura incumbit, dum conſpexerit iudices ac potẽtes eorum oppreſſores exiſtere, prius eos ſacerdotali admonitione redarguat: & ſi contempſerint emendare errorem inſolentiá, regis auribus intimetur, qui eos ab improbitate coerceat. c. 17. Arelaten. ſub Carolo magno.

60 Cùm verò epiſcopus diœceſim viſitat, nulli præ multitudine oneroſus exiſtat, nec vnquam quinarium numerum euectionis excedat, aut amplius quã vna die p vnãquamq; baſilicã remorandi licentiã habeat. 7. Tolet. 4.] Ale. pp. 3. part. 1. c. 4.

61 Et præter honorem cathedræ ſuæ, id eſt, ſolidos duos aliquid aliud per eccleſias nõ tollat. 2. Braccaren. 2.] 7. Toletan. 4. idem, ſed addit: Monaſteriorum tamen baſilicis ab hac ſolutionis pẽſione ſeiunctis. Vnde liquet & monaſteriorum fuiſſe viſitatorem.] Ticinenſis ſynodus ſub Ludouico Imp. ita loquitur: Epiſcopus, quando populũ cõfirmaturus, parochias circuit, archipresbyteros

ſubs non grauet, ſed huiuſmodi diſpenſa contentus ſit: Panes centum, friſtringas 4. vini ſeſtaria 50.] pullos 7.]oua 50.]agnum vnum. porcellum vnum. annonam ad caballos modios.6. fœnicorbes 3. mel, oleum, cera, quod ſufficit. capitulo. 14. Cabilonen. temp. Caroli magni, monet ſimiliter, vt cùm vel in confirmandis hominibus, vel inquirendis rebus emendatione dignis, vel in prædicatione verbi Dei, lucris animarum potiùs quàm depredandis, ſpoliandiſve hominibus, & ſcandalizandis fratribus operam det. Sic & Alexander pp.3. conſtitutionum ſuarũ part.2. capitulo.6.]Et partis 1.4. rem totam minutiùs explicant. Statuimus (inquit) quòd archiepiſcopi parochias viſitantes, pro diuerſitate prouinciarum, & facultatibus eccleſiarum, quadraginta vel quinquaginta euectionis numerum non excedant. Epiſcopi, viginti vel triginta nequaquam excedant. Archidiaconi, quinque aut ſeptem. Decani conſtituti ſub ipſis duobus equis exiſtant contenti. Cum canibus venatorijs & auibus non profiſcantur, ſed ita procedant, vt non quæ ſunt ſua, ſed Ieſu Chriſti quærere videantur. Prohibemus etiam ne ſubditos ſuos tallijs & exactionibus epiſcopi grauare præſumant. Suſtinemus autem pro multis neceſſitatibus, quæ aliquoties ſuperueniunt, vt ſi manifeſta, & rationabilis cauſa extiterit, cum caritate moderatum ab eis valeant auxilium poſtulare. Cùm enim dicat Apoſtolus: Non debent parentibus filij theſaurizare, ſed parentes filijs, multum longè à paterna pietate videtur, ſi præpoſiti ſuis ſubditis graues exiſtant, quos in cunctis neceſſitatibus paſtoris more fouere debent, &c. Sanè quod de prædicto numero euectionis ſecundùm tolerãtiam dictum eſt, in illis locis poterit obſeruari, in quibus

in quibus ampliores ſunt redditus,& eccleſiæ facultates.In pauperibus autem locis tantam volumus teneri menſuram,vt ex acceſſu maiorum minores non debeant grauari. Hæc Alexander pp.3. 2. Lateranen. 33. approbatur Alexandri iſtud decretum.

62 Circumeunte autem epiſcopo per diœceſim, prẹsbyter ſemper paratus ſit ad ſuſcipiendum eũ cum collectione & adiutorio populi qui ibi confirmari debet.Synodus Frãcica ſub Zacharia pp.

Pro ea caſtitate tuenda canones.

63 Epiſcopus clericorum ſuorum teſtimonio viuat,ſecum tam in cella, quàm vbicunque fuerit, comites eos habens. 2. Turonici 13.] Lucius pp. teſte Damaſo in li.Pontificali.]Francica autem ſynodus ſub Carolomanno duce:Prẹsbyter(inquit) epiſcopo teſtis aſſiſtat caſtitatis,& vitæ,& fidei,& doctrinæ illius.

64 Habeant clerici,qui epiſcopo ſeruiunt, & eũ cuſtodire debent, licentiam extraneas mulieres de frequẽtia cohabitationis eijcere. 2.Turonici 14

65 Nulla mulier in cubiculo epiſcopi abſque duobus prẹsbyteris, aut certè diaconibus ingredi permittatur. 1.Mantiſconen.3.

66 Deo ſacrificans teſtes ſecum habeat, & plures quàm alius ſacerdos, vtpote maioris honoris gradu fruens. In ſolennioribus quippe diebus, aut ſeptem aut quinque aut tres diaconos (qui eius oculi dicuntur) & ſubdiaconos atque reliquos miniſtros ſecum habeat?qui ſacris induti veſtimentis, contrito corde & humiliato ſpiritu ac prono ſtent vultu, cuſtodientes eum à maleuolis hominibus?& cõſenſum eius præbeant ſacrificio. Peracta autem conſecratione omnes (hi)communicent, qui noluerint eccleſiaſticis carere liminibus.Anacletus pp.epiſtol.1. & eſt de conſ. diſt. 1.

Epiſcopus

Epiſcopus Deo. Peregrino epiſcopo ſacrificandi lo cus detur. 1. Arelaten. 20.
67 Gentilium libros non legat: hæreticorum autem, pro neceſsitate, & tempore. 4. Carth. 16.
68 Viduarum, pupillorum ac peregrinorum gubernationem non ſemetipſum, ſed per archipręsbyterum, aut per archidiaconum agat. 4. Carth. 17.
69 Prouiſioni epiſcopi cauſæ viduarum, & pupillorum ſunt commiſſę, ideoque eos à iudicibus diſcerari non ſinat, & à iudicibus non prius conueniantur, quàm epiſcopo ipſi iudices nunciauerint, ſub cuius velamine degunt. 2. Mantiſcon. 12.] Sardicen. 8.] Chalcedonen. 3.
70 Tuitionem teſtamentorum epiſcopus non ſuſcipiat: poſſeſsiones non conducat, ſęcularibus procurationibus non miſceatur, neque vllo turpi, vel inhoneſto negotio victum quærat. 4. Carth. 18.] 3. Carth. 15.] Chalcedonen. 3. Viduarum, &c. excipiuntur.
Pro rebus tranſitorijs non litiget prouocatus. 4. Carth. 19.
71 OEconomum ex proprio clero ſibi conſtituat. indecorum eſt enim, laicum vicarium eſſe epiſcopi, & ſęculares in eccleſia iudicare. Si quis autem epiſcopus poſthac eccleſiaſticam rem aut per laicalem procurationem adminiſtrandam elegerit, aut ſine teſtimonio œconomi gubernandam crediderit, verè vt contemptor canonum, & fraudator eccleſiaſticarum rerum, concilio manebit obnoxius. 2. Hiſpalen. 9. inſequens. c. 26. concilij Chalcedon. vt & quarti Toletani. c. 47.] cap. 5. Cabylonen. circa tempora Eugenij pp. 1.] non domeſticis ſuis, aut propinquis, aut fratribus eam committat Antioch. 25.] Epiſcopi in 2. ſynodo ſub Symmacho pp. Vide Trid. ſeſſ. 22. c. 9.] 24. c. 16.

Eccleſia. 72 Res eccleſiæ cuiuſque prouinciæ, ſunt in di-
§. Eccleſia. tione epiſcopi illius prouinciæ; quas regendi, & diſpenſandi poteſtatē habet. Vrbanus pp. 1. in epi. decretali ad omnes epiſcopos.] Gelaſius pp. ca. 1. ept. 2. ad Siculos] Antioc. 25.] 3. Tolet. 19.] c. 14. Cabilio. circa tempora Eugenij pp.] ca. 8. Magunguntiaci ſub Carolo magno.] Wormatien. 6. 46.] c. 4. Maguntien. tempore Arnulphi Imp. vt & c. 6. Wormatien. quod eſt canon ante poſitus ex 3. Toleta.] Sic verò primi Aurelian. ca. 17. rem planius exponens: De his quæ parochijs in terris, vineis, mancipijs, atque peculijs quicunque fideles obtulerint, antiquorum canonum ſtatuta ſeruentur, vt omnia in epiſcopi poteſtate conſiſtant. idem & 3. Aurelianen. 5. De his tamen quæ in altario acceſſerint, tertia fideliter epiſcopis deferatur, duæ cleri cis.] Vide Trid. Seſſ. 2 . c. 9.

73 Ideoque ſi quis ſub occaſione confesſionis principum eas inuaſerit, principes redarguendi erunt, & irrita erit donatio. Nicolaus pp. 1. 12. q. 1. De rebus.] Aruernen. 4.] 4. Aurelianen. 24.

74 Rebus eccleſiæ tanquam commendatis, non tanquam proprijs vtatur. 4. Carth. 31.] c. 10. Turonen. ſub Carolo magno.] c. 6. Cabilonen. ſub eodem. & ideo conſanguineos non ditet. Trident. 25. cap. 1.

75 Commendatæ autem ſunt, vt debiles, pauperes, viduæ, orphani, & cæteri necesſitatem patientes à ſancta eccleſia, vt puta à pia matre, & omnium gubernatrice ſubſidium accipiant. cap. 6. Cabilon. ſub Car. magno.] Wormatien. 45.] Vrbanus pp. 1. ſupra citatus.] Gelaſius pp. epiſto. 2. cap. 1.] Aruer. concil.] 3. Tolet. 3.] c. 11. Turonici tempore
Vide §. 97. Caroli magni.

76 Manifeſta autem ſint, quæ eccleſiæ compe-

tunt,

ſunt, præsbyteris, & diaconis illis qui circa epiſcopum ſunt, vt ipſi non ignorent, nec eos aliquid lateat eorum, quæ ſunt propria eccleſiæ: vt ſi contigerit epiſcopum migrare de ſœculo, certis exiſtentibus rebus, quæ ſunt eccleſiæ, nec ipſæ collapſæ depereant, nec quę propria probantur epiſcopi, ſub occaſione rerum peruadantur eccleſiæ. iuſtum namque, & acceptum eſt coram Deo, & hominibus, vt ſua epiſcopus quibus voluerit derelinquat, & quæ eccleſiæ ſunt, eidem conſeruentur eccleſię, vt nec eccleſia aliquod patiatur incommodum, nec epiſcopus ſub occaſione proſcribatur eccleſiæ, & in cauſis incidant qui ad eum pertinent, & ipſe poſt obitum maledictionibus ingrauetur. Antiochenſe 24. Apoſto. 75.

Ex hoc §. 76. patet, vt & ex Chalcedon. 22.] Agathen. 51.] Tarraco. 12.] Valen. 3.] 4. Aurelia. 12.] 1. Hiſpalen. 1.] Braccar. 9. epiſcopum ſuas quoq; proprias habuiſſe facultates.

Omnis beneficij eccleſiaſtici collator eſt. vide titulum Beneficium.

77 Sciant præsbyteri ſe epiſcopo dignitate eſſe ſubiectos. Celeſtinus pp. 1. epi. 1. c. 1.] 1. Aretalen. 19.] 2. Carth. 9.] Laodicen. 56.] 1. Nantiſco. 10.] Synodus Francica ſub Zacharia pp. 1.] Tridenti. 25. cap. 6.

78 Qui ſolus ſacerdotes, & diaconos conſecrat ſeu conſtituit. Gelaſius pp. epi. 1. c. 8.] 2. Hiſpalen. 5. & 7.] 8. Tolet. 7.

79 Altare ſolus conſtituit, benedicit, vel vngit. 2. Hiſpal. 7.] Agath. 43.] Felix pp. 4. c. 1. epiſtolæ ſuæ decretalis.] 1. Braccaren. 37.] 8. Toleta. 7.] Wormatien. 8.

80 Confirmationis ſacramẽtum confert, & chriſ-

ma

ma conficit. Vide titulos, Confirmatio.S. tertio. & Chriſma.

81 Virgines conſecrat.2. Carth.3.] 4. Carth. 11,] 2.Hiſpalen.7.] (eo conſulto,& præsbyter.3.Carth. 36.)Wormat.8.

Ioannis Wiclef 28.articulus Conſtantiæ damnatus eſt: Confirmatio iuuenum,clericorum ordinatio,locorum conſecratio,reſeruantur pp. & epiſcopis propter cupiditatem lucri temporalis, & honoris.

82 Pœnitentes ſolus publicè in miſſa reconciliat. 2.Hiſpalen.7.] Wormatien.8.] permittente autem epiſcopo id facit, & præsbyter. Elibertini 32.] 3. Carth.32.] 2. Hiſpalen.7.] 2. Carth. 4.] epiſcopo mortuo ante eorum reconciliationem, ſucceſſor id agat.Epaunen.28.

83 Sedet ſublimior in eccleſia,& in conſeſſu præſbyterorum: intra domum verò, collegam præsbyterorum ſe eſſe cognoſcat.4.Carth.35.nec adeo arrogans ſit,vt dum ſedet, ſtare præsbyterum patiatur.4.Carth.34.

84 Et quoniam ſcriptum eſt, forma eſtote gregi, non vt dominantes in clero,exactiones, aut tallias diœceſi ſuæ vel damna non infligat. nec angarijs præsbyteri,aut diacones fatigentur, neque in aliquibus indictionibus, nè videatur in eccleſia Dei exactor potius quàm Dei pontifex nominari. tertio Toletan.28.] 7.Toletan.4.] cap.17.Cabilonen. tempore Caroli magni.] Alexander pp.3.parte 2.c.7.

85 Diſsidentes epiſcopos ſi non timor Dei, ſynodus ſaltem reconciliet.4.Carth.25.] aut epiſcoporum alter aduocet ex alia prouincia epiſcopum cognitorem.Sardicen.3.] aut vtrinque præsbyteri ad compoſitionem eligantur 2.Turon. ſecundo] ſi diuerſarum ſunt prouinciarum inter quos cauſa verſatur

ſatur, ille Primas det iudices, in cuius prouincia eſt locus de quo contenditur. Mileuitani 24. in ſynodo. Chalcedon. acto. 11. 12. 13. & 14. hoc obſeruatur.

86 Poſterior priori non præponatur: hoc eſt, prius ordinatus epiſcopus priorem habeat locum. Agathen. 23.] Lucius pp. in epiſt. ad epiſc. Gall.] 1. Bracaren. 24.] 1. Anglicani 8. (niſi fortè priorem, ſuperbia elatum, & aliud ob crimen, ad locum poſteriorem retruſerit antiſtes. Agath. 23.

87 Epiſcopo dum viuit, quacunque etiam infirmitate correpto alius non ſuperponatur epiſcopus. Antioch. 23.] 3. Romani 5.] Hilarius pp. decreto 4. & eſt 8. q. 1. c. Pontifices. Coadiutorem vocant.

Niſi in eius locum quem culpa deiecerit. 5. Aurelianen. 12.] Aruernen. concilium.] Lite autem eo depoſito alter noc ſubſtituatur, donec lis ipſa finita ſit. Sardicen. 4.

Nam quomodo hoc (vt te viuente tibi alium ſubſtituamus) quod popoſciſti, & ſi voluerimus concedere poſſumus, dum nos homines fragiles exiſtentes, & ſub conditione mortis conſtituti, ignorantes quid ſuperuentura pariat dies, non valentes inueſtigare quis de nobis prior de præſenti ſeculo migret? Sin autem & eundem diuina voluerit clementia poſt tui diem tranſitus ſupereſſe, ſi eum aptum cognoueris, & in tua voluntate fuerit definitum, ea hora qua te de præſenti ſeculo migraturum cognoueris, præſentibus cunctis tibi ſucceſſorem deſigna, vt huc veniat ordicandus. Zacharias pp. ad Bonifacium epiſcopum epiſt. 6.

88 Definijt prima Nicena ſynodus, vt nullus paſſim vageque epiſcopos, aut præſumptiuè laceret, aut accuſet. ſed cui eſt accuſare conceſſum, is prius eos manſuetè conueniat, vt ab eis vulnus vnde agitur,

agitur, rectè ſanetur, aut aliter accuſans excommunicetur. Epiſcopi AEgypt. ad Felicem pp. 2.] Idem Felix ad eoſdem c. 2. epiſt. ſuæ.] 5. Aurelian. 16.] Adrianus pp. in canon. quos collegit.

89 Accuſator epiſcopi nullus ſit ſeruus, aut libertus, nulla ſuſpecta perſona, aut infamis, nullus cohabitantium inimicis. Stephanus pp. epiſt. 2.] Euſebius pp. epiſt. 1. ad Orient. epiſc.] Sixtus pp. 2. epi. 2. Anacletus pp. epiſto. 2.] Fabianus pp. epiſto. 2.] Pontianus pp. epiſt. 2.] Marcellus pp. 1. epiſt. 2.] Felix pp. 2. c. 13. epiſt. 1.] Damaſius pp. epiſto. ad Stephan.] Siluerius pp. ad Amatorem epiſcopum.] Pelagius pp. 2. ad epiſcopos Italiæ.] Chalcedon. 21. imò nec laicus, ait Stephanus pp. Sed mutatur hoc Epaunen. 14.

90 Si enim ſine crimine ſacerdos eligi pręcipitur, nullatenus ab hominibus criminibus irretitis accuſari debet, nec ab alijs quàm ab his qui ſine crimine ſunt. Anacletus pp. epiſt. 2.] Carnales ſolent ſemper ſpirituales perſequi, & maleuoli beneuolos infamare, & lacerare, ideoque Apoſtoli, & ſucceſſores eorum, ac ſancti patres reliqui noluerũt fieri facilem epiſcoporum accuſationem: quoniã ſi facilis eſſet, aut nullus, aut vix aliquis modò inueniretur. Stephanus pp. epiſt. 2.] Sic Fabianus pp. epiſt. 1.] Felix pp. 2. c. 17. epiſt. 1. Vide conc. Trid. Seſ. 13. c. 6. 24. c. 5.

91 Si quis tamen priuatam aduerſus eum adferat querelã, vtpote circumuentus defraudatusve ab eo, aut aliqua alia iniuria affectus, in huiuſmodi accuſatione non eſt examinanda accuſatoris qualitas, vel religio, &c. ſin autem eccleſiaſticum fuerit quod obijcit, tunc ea cautela adhibeatur, vt ea de re eum nec hęreticus, nec ob crimina ſua eiectus ab eo accuſent, donec de proprio crimine

ſeſe

ſeſe vel purgarint vel ſatisfecerint. 1. Conſtantino politani 6. in 1. tomo concil. (habetur in libello ſynodicarum cõſtitutionum trium primarum generalium.) 3. Carth. 7.

92 Si tales fuerint accuſatores, qui iuſtè & canonicè recipi debeãt, legitima in ſynodo ſuo in tem pora congregata ipſe ab omnibus canonicè audiatur qui ſunt in prouincia epiſcopis. Felix pp. 2. ca. 17. epiſtol. 1.] 1. Nicena teſte Iulio pp. 1. epiſtol. 1. ad epiſcopos Orientales.] Damaſus pp. in epiſtol. ad Stephanum.] Adrianus pp. 1.] Fabianus epiſt. 3.] Vel ſaltem à 12 & à præsbiteris 6. & à diaconis 3. 2. Mantiſcon. 9.] Secundi Carth. 10.] Zephe rinus pp. 1.] cap. 10. Triburien. ſub Arnolpho Imper. & ſecundò Carth.

93 Accuſator cauſam ad Primatem prouinciæ ipſius deferat, qui deinde reum vel impetitum certa die coram deputatis iudicibus euocabit literis: qui infrà ſpacium menſis ex ea die qua eum literas accepiſſe conſtiterit, occurret & comparebit. Quòd ſi probet, non poſſe per occupationes & neceſsſitates præſto eſſe, menſis ſecundus ei conceditur; quo euoluto, donec purgetur non communicet. 3. Carrh. 7.] hou inſequens 3. Lateranenſe in Seſſione 9. ſanxit; epiſcopum priuari non poſſe dignitate quocunque inſtante, etiam ſi crimina fuerint notoria, diligenterque partibus auditis cauſa plenariè probata fuerit, niſi ei copia & falcultas legitimæ defenſionis permittatur.

94 Alijs autem innocentem, alijs verò reum pronunciantibus eum. Metropolitanus tollendæ ambiguitati iudices è vicina prouincia conuocabit. Antioch. 14.] à quorum ſententia nõ licebit ei appellare. Antiohc. 15. Vide an non contradicat Sardicen. 4. & 7. & titu. Appellare §. 9. & titul. Concilium,

lium, §.3. Nec damnetur niſi teſtibus 72. produ-ctis. Zepherinus pp.epiſt.1.] Sylueſter pp. cap. 3. concil.Roman.1.

95 Eiectus ante latam in ſe ſententiam,niſi in ſedem ſuam reſtituatur,reſpondere non debet; quo niam vt inermes cum armatis non poſſunt ritè pu gnare, ſic nec ille qui ſuis rebus eſt per eiectioné ſpoliatus,cum alijs litigare ritè nequit,qui in ſuis & bonis, & amicis fruuntur. Damaſus pp. (vt & eius præceſſores) ad Stehanum.

96 Epiſcopi mortui res clerici nè diripiant (ſicut antiquis quoq; eſt canonibus Antiocheni 24.conſtitutum:) ſub pœna graduum amittendorũ. Chalced.22.] Worma.75.citatur Chalced.canon.

Huic §. affinis eſt 67. 97 Ad eam eccleſiam quæ epiſcopum perdiderit, non niſi vicinæ eccleſiæ epiſcopus exequiarũ tem pore accedat, qui mox atque aduenerit, eccleſiæ ipſius curam gerat diſtrictisſimè,nec quid ante or dinationem(ſucceſſoris) diſcordantium in nouitatibus clericorum ſubuerſioni liceat,deſcribet, inquam,& recenſebit res eccleſiæ illius.Hæc autem omnia vſque ad ſeptimam defuncti agat diem.Exinde eccleſiæ referens mandatum metropolitani, ſimul cum omnibus S.epiſcopis ſepeliatur. Rhegien.5. & 6.] Quod comprobatur à concilio Valentino Hiſpan.c.2. & clarius ibi res ipſa exponitur.lib.3.regiſtri.epiſt.11.

Quam deſcriptionem ab epiſcopo fieri iubet euocatis præsbyteris 2.Aurelian.ca.6.] Ilerdenſe quoque concil.cap.16.non diſsimiliter adiungit: Is, cui domus commiſſa eſt, ſubiunctis ſibi cum conſilio,vno vel duobus fidelisſimis clericis, omnia vſque ad tempus pontificis ſubſtituendi debeat conſeruare, & his qui in domo inueniuntur clericis conſuetam alimoniam adminiſtrare]Tar-

raconen.concil.c.12. Sicubi (inquit) defunctus fue rit epiſcopus inteſtatus, à præsbyteris, & diaconibus de rebus ipſius inuentarium fideliter conſcribatur à minimo vſq; ad maximum.

98 Hæres epiſcopi, eo mortuo, nil de rebus eius abſque metropolitani cognitione vſurpare poteſt, quod rebus eccleſiæ plena ratio retineatur. 9. Toletan. 7.

99 Epiſcopus qui poſt mortem fratris ad ſepeliendum eum ſolet inuitatus occurrere, infirmũ magis, & adhuc in corpore poſitum admonitus viſitare non differat, vt aut de releuatione conſacerdotis amplius gaudeat, aut certè de ordinatione domus ſuæ fratrem admoneat, eiusq; probabilem voluntatem in effectum tranſmittat, ac recedentem à ſeculo, poſt oblatum in eius commendatione ſacrificium Deo, mox ſepulturæ tradat diligentiſsime. Si autem antiſtes repentino obitu deceſſerit, & collimitanei ſacerdotes (vt fieri ſolet) de longinquo minimè adeſſe potuerint, vno die tantũ cũ ſua nocte exanimatum corpuſculum ſacerdotis maneat, nec ſine fratrum, ac religioſorũ frequentia, vel pſallentium excubatione ſeruatum à preſbyteris cum omni diligentia in loco cõditum ſeorſum non ſtatim humetur, ſed honorificè commendetur, donec ſine mora inuitato vndecunque pontifice ſacerdotis corpus ab ipſo, vt condecet, ſolenniter tumuletur, vt & iniuriæ tollatur occaſio, & mos antiquus in ſepeliẽdis ſacerdotibus obſeruetur. Valent. Hiſp. conc. c. 4.] Hinc 7. Tole. c. 3. fundatur:] Is verò epiſcopus (ait 2. Aurelia. 5.) qui defunctum aduenerit ſepelire, præter expenſam neceſſariam nihil pretij pro ſatigatione depoſcat.

1 EPiſtolæ ſynodicæ Romanorum præſulum permaneant in vigore,inquit 3. Toletanum ante cap.] hoc ſemper cuſtodierunt patres noſtri,quod eorum præcepit autoritas. ait 2. Turon. 21.] Gelaſius pp. in decreto de apocryphis conſcripto in concilio 70.epiſcoporum.] Conſtitutiones contra canones & decreta præſulum Romanorum,vel bonos mores, nullius ſunt momenti. ait Adrianus pp. in canonibus à ſe collectis.

Trigeſimus octauus hic Ioannis Wiclef articulus fuit: Decretales epiſtolæ ſunt apocryphę. & ſeducunt à fide Chriſti,& clerici ſunt ſtulti qui ſtudent eas;damnatus a concilio Conſt.

ESCAE nullæ ſunt communes, aut immundæ. Eleutherius pp. in epiſtol. ad Gallat. prouincias.] Vigilius pp. cap.1. epiſt. ad Eleutherum.] 1. Braccaren.14.

Cyrillus Ieroſolymit.epiſcopus catheceſi.4.Trident.Seſſ.25.cap.de delectu.Concil. Wormatienſe.cap.64.& 65.

EVANGELIVM cùm canitur ſtent omnes curui,vt illud intentius audiant, & fideliter adorent.Anactaſius pp.cap.1.epiſt.ad epiſcopos Germaniæ.

Cauſam cur ab antiquo ante celebrationem miſteriorum cani conſueuerit,collige ex titulo: Catechumenus.§. 3. 4.5.

EVCHARISTIA.

1 EVchariſtiæ ſacramentum Chriſtus in vltima cœna inſtituit.Concil.Trident.Seſſione 13.cap.1.& 2.& Seſſione 21.cap.1.

In ea eſt verè corpus & ſanguis Chriſti,adeoq; totus Ieſus Chriſtus Deus & homo. Concil. Trident. Seſſione 13. capit.1.& canone 1.Concilium Conſtantienſe.

Hinc

Hinc ſequitur adorandam eſſe Eucaariſtiam, non aliter quàm. Chriſtus in propria perſona eſt adorandus.Concilium Trident. Seſsione 13. cap. 6.& canon.6.

2 Materia huius ſacramenti, ſeu id quod conficitur,eſt ſolùm panis(ſeu azimus, ſeu fermentatus) & vinum aqua mixtum.Conc. Florent. in decreto ad Armenos. Alexander pp. 1. epiſt.1.ad oẽs,&c.] Iulius pp.1. de conſec. diſt.2. capit.Cùm omne.] 3.Carthag.24.] Aphricanum ſub Bonifacio pp.c. 4.] Antiſiodoren. 8.] 3. Braccaren. 1.] Wormatien. 4.] cap.19.Triburien.ſub arnolfo Imp.] Cyprianus bis epiſt.3.libri 2.dicit vino aquam à Domino mixtam.Idem habet & illud 3. conc.Carth. ca.24.cui interfuit Auguſtinus.] Concil.Trident. Seſſ.22.cap.7.

3 Forma huius ſacramenti,ſunt verba Saluatoris: Hoc eſt corpus meũ:&,Hic eſt ſanguis meus,&c. prout in canone recitantur: quibus hoc cõficit Sacramẽtum.Eugenius pp. in decretis ad Armenos.

Nam ſine verbis illud non confici, antiquisſimis orthodoxis patribus, tũ pontificibus ſummis, tum alijs indubitatum fuit,aſſerentibus,multum honoris deberi ſacerdotibus, ꝙ proprio ore corpus Dñi conficiãt.Pontianus pp.epiſt.1.]Felix pp. 2.ante c.1 epiſt. 1.] Damaſus pp. ad Stephanum] Hieronim.epiſt.ad Heliodorũ,cuius initiũ; Quanto amore]Martinꝰ pp.1.epiſt.ad Amandũ.] Diuus etiam Ambroſius ca. 9.libelli de ijs qui miſterijs initiantur:In conſecratione diuina, verba ipſa Domini Saluatoris operãtur. Nam ſacramentũ iſtud quod accipis,Chriſti ſermone conficitur. Et Heſychius lib.6.in Leuiticum,in c.22.] Auguſt.c.4. libri 3.de Trinitate:Quod cum per manus hominum;&c. Atqui nè neſcias quẽ Chriſti ſermonem

puteat ibidem paulo infrà Ambroſius eum recitat; Hoc eſt corpus meũ:&, Hic eſt ſanguis meus. Ita & lib.4.de ſacramentis.cap. 5. Chryſoſtomus quoque ſermone de proditione Iudæ: Non homo eſt(ait)qui propoſita de conſecratione menſæ Domini corpus Chriſti facit & ſanguinem, ſed ille qui crucifixus pro nobis eſt Chriſtus. Sacerdotis ore verba proferuntur, & Dei virtute conſecrantur & gratia. hoc eſt, ait, corpus meũ. hoc verbo propoſita conſecrantur. Et ſicut illa vox, Creſcite & multiplicamini, & replete terram; ſemel dicta ſentit omni tempore effectum ad generationẽ operante natura: ita vox illa ſemel quidem dicta eſt, ſed per omnes menſas eccleſiæ vſque ad hodiernam diem, & vſque ad Domini Aduentum præſtat ſacrificio firmitatem.] Similiter homilia 51. in Matthæum: Qui dixit (inquit) hoc eſt corpus meum, rem ſimul cum verbo confecit.

Gene. 1. g.

Pluribus Patrum vetuſtiſſimorum teſtimonijs hoc ipſum afferi poſſet, verbis aliquibus, ijſque quæ deſignata ſunt, corpus Chriſti cõfici; ſed quoniam ſuſcepti operis non fert hoc intentio, concludemus Chryſoſtomi verbis: Quoniã ergo Chriſtus dixit, Hoc eſt corpus meum, nulla teneamur ambiguitate, ſed credamus, & oculis intellectus id perſpiciamus. Atque hinc intelligamus, non à Lateranenſi cõcilio ſecundo Tranſſubſtantiationis doctrinam fuiſſe inuentam ac traditam, ſed in eccleſia primitiua receptam, & ea perſpicuis Chriſti verbis creditam. In eccleſia Chriſti corpus & ſanguis(ait concil. 2. Lateranen. c.1.) in ſacramento altaris ſub ſpeciebus panis & vini veraciter cõtineentur, tranſſubſtantiatis pane in corpus, & vino in ſanguinem poteſtate diuina, vt ad perficiendum miſterium vnitatis accipiamus ipſi de ſuo,

Homilia 83. i Matthæum.

quod

quod accepit ipſe de noſtro]Idem inſecutus Martinus pp.5.in concilio Conſtantien.iubet,vt inquiratur à ſuſpectis de hæreſi,num hoc credant. damnatique ſunt propterea tres hi articuli Ioannis Wiclef. *In fine concilij.*

1 Substantia panis materialis, & ſimiliter ſubſtantia vini materialis remanent in ſacramento altaris.

2 Accidentia panis non manent ſine ſubiecto in eodem (Euchariſtiæ) ſacramento.

3 Chriſtus non eſt in eodem ſacramento identicè & realiter in propria præſentia corporali.

Poſtea repetitur eadem fides ab Eugenio pp. in ſynodica epiſtola ad Armenos.

De tranſſubſtantiatione etiam pulchrè concilium Triden.Seſſ.13.cap.4.

4 Miniſter ſeu is qui hoc ſacramentum conficit eſt ſolus ſacerdos ritè ordinatus ſecundũ claues eccleſiæ.·.Lateranen.c.1.ſub Innocentio 3.]Concilium Florentinum, ſeu Eugenius pp. ad Armenos.]1.Necen.14.

5 Virtus & effectus huius ſacramenti in anima dignè illud ſumentis, eſt adunatio hominis ad Chriſtum,ſuſtentatio vitæ ſpiritualis,auctio, reparatio,& delectatio.Concil. Florentinum in decretis ad Armenos. Eadem & plura in Concilio Tridentino Seſſ.13.cap.2.Et 1.Arauſicani c.14.monẽtur energumeni,ſeu malo ſpiritu diuexati,vt omnimodè communicent, ſacramenti ipſius virtute vel muniendi ab incurſu dæmonum quo infeſtãtur,vel purgandi,quorum iam oſtenditur(per baptiſmum]vita purgatior.)& Auguſtinus lib.22.de ciuit.Dei.c.8. Vir (inquit) tribunitius Heſperius qui apud nos eſt,habet in territorio Fuſſalenſi fundum,Zubedi appellatũ:vbi cùm afflictione anima

lium & ſeruorum ſuorum domum ſuam ſpirituũ malignorum vim noxiam perpeti comperiſſet, rogauit noſtros,me abſente,presbyteros, vt aliquis eorum illò pergeret, cuius orationibus cederent. perrexit vnus, obtulit ibi ſacrificiũ corporis Chriſti,orans quantum potuit, vt ceſſaret illa vexatio, Deo protiuus miſerante ceſſauit.] Vide proſperũ in dimidio temp.prædict. & promiſſ. capitulo.6. & Cyrillum lib.9.in Ioannem.cap.19.& Ambroſ. ſerm.8.in pſalmum 118.ad verſum 6.

6 Ieiunus ſit qui illud accipit (vt ne minimum quid quidem guſtarit,ait Soter pp.de conſ.diſt.1. Vt illud.& 7 q.1.Illud diuin.& c.2. ſeptimi Toletani concil.) Vniuerſæ enim placuit eccleſiæ,vt in honorem tanti Sacramenti priùs in os Chriſtiani corpus dominicum intraret,quàm exteri cibi: ait Aug.capit. 6. epiſtolæ 118. Quod & Tertull. inſinuat,ad vxorem ſcribens lib.2. Non ſciet(inquit) maritus (infidelis nempe) quid ſecretò ante omnem cibum güſtes. Ambroſius ad verſum 7. pſalmi 118. his aſſentitur. Hæc attendere tum ſynodus Cõſtantienſis Seſſione decimatertia.tum Tridentina.

1.Cor.11. 7 Iuxta Apoſtoli documentum, probare ſe debet homo,& ſic de pane illo manducare,& de calice bibere: vt videlicet abſtinens aliquot diebus ab operibus carnis,& purificans corpus animamque ſuam, præparet ſe ad percipiendum tantum ſacramentum; exemplo Dauid, qui niſi ſe faſſus fuiſſet abſtinuiſſe ab opere coniugali ab heri, & nudiuſtertius,panes propoſitionis nequaquam accepiſſet.capitulo.46.Cabilonenſis tempore Caroli magni. Pulchra ſunt hac de re in Concilio Tridentino Seſſ.1.capitulo.7.& canon.12.
1.Reg.21.

8 Vbi pars eſt corporis, ibi eſt & totum.eadem

ratio

ratio eſt in corpore Domini quę in mãna quod in eius figura præceſſit. De quo dicitur. Qui plus colligerat, nõ amplius habuit, neq; qui minus parauerat, habuit minus. Nõ enim eſt quantitas viſibilis in hoc æſtimanda myſterio, ſed virtus ſacramenti ſpiritualis. Hilarius pp. apud Gratian. diſt. 2. Idem. ſed clarius tradit vetuſtus author homiliarum, ſub nomine Euſebij Emiſſeni excuſſarũ Louanij, Anno 1560. Homilia quinta de Paſcha, inquiens: Qui tunc latuit præfiguratus in manna, ſit tibi manifeſtatus in gratia. &c. & infrà. De manna (vt vetus narrat hiſtoria) nec qui plus collegerat, amplius; nec qui minus parauerat, reperit minus; eo quòd Euchariſtiæ ſacra perceptio non in quantitate, ſed in virtute conſiſtat. quod corpus ſacerdote diſpenſante tantum eſt in exiguo, quantum eſſe conſtat in toto. q̃ cum eccleſia fidelium ſumit, ſicut plenum in vniuerſis, ità integrum eſſe probatur in ſingulis, &c. Conformiter & Paſchaſius contra Berengarium. cap. 14. de manna ait: Si quis ex eo non. &c.

Exod. 16.

Expenſis Petri Zangrij.

Exod. 16.

2. Corin. 8.

Concil. Trident. Seſſ. 13. cap. 3. Veriſſimum eſt, &c. Cõcil. Florent. in decreto Armenis dato. Vide D. Ioannem Heſſels à Louanio, lib. de communicatione ſub vnica ſpecie.

Non itaque nouũ & priſcis ignotũ dogma Conſtantienſis ſynodus tradit, vbi Martinus quintus in ea præcipit, vt à ſuſpectis de hæreſi petatur, vtrũ credant, & aſſerant quòd facta conſecratione per ſacerdotem, ſub ſola ſpecie panis tãtum, & præter ſpeciem vini ſit vera caro Chriſti, & ſanguis, & anima, & Deitas, & totus Chriſtus, ac idẽ corpus abſolutè, & ſub vna qualibet illarum ſpecierũ ſingulariter. Poſt quã ſynodũ Eugenius pp. in concilio Florentino ſimiliter Armenis ſcribit:

Totus

Totus Chriſtus continetur ſub ſpecie panis, & totus ſub ſpecie vini: ſub qualibet quoq; parte hoſtię conſecratæ, & vini conſecrati ſeparatione facta totus eſt Chriſtus. Hæc Eugeni⁹ in epiſtola illa ſynodica. Diuidi enim, & ſeiūgi, ait Cyrillus lib. 11. in Ioannem ad illud capitis 17. Non pro his tantum

Roma.6. Chriſtus non patitur: ſeu (vt verbis Apoſtoli vtar) Chriſtus reſurgens ex mortuis, iam non moritur.

11 Sic vera eſt, & illa Diui Ambroſij ſententia, nō vno loco ab ipſo prolata: Vbi corpus Chriſti, ibi Chriſtus eſt. Item illa Auguſtini in procemio Pſalmi 33. Ferebatur Chriſtus in manibus ſuis, quando commendans ipſum corpus ſuum ait: Hoc eſt corpus meum.

9 Viaticum communi nomine Euchariſtiā vocarunt veteres. Ancyrani 6.] 1.Nic.12.] 4.Carth.77. & 78.] Innocentius.pp.1.epiſt.3.] 2.Agathen.15.] 1.Arauſ.3.] Vaſen.2.] 3.Aurel.6.& 24.] Sixtus pp. 3.c.1.epiſtolæ ſuæ.] 11.Tolet.11.] 12.Tolet.1.] Womarti.30. Vide titulū: Communionis nomine §.2.

Mortuis dari non debet. 3.Cartha.6.] Antiſiodoren.11. Concilium Tridentinum Seſſione 13. capitu.8. Demum autem paterno affectu, &c. vſque ad finem.

Corporale. 10 Sacrificiū altaris non in ſerico panno, aut tincto quiſquā celebrare præſumat, ſed in puro lineo vel linteo ab epiſcopo conſecrato, terreno ſcilicet lino procreato atq; contexto, ſicut corpus domini noſtri Ieſu Chriſti in ſindone linea munda ſepultum fuit. Euſebius pp.1. apud Gratian. de conſecra.diſtin.1.] Syluester pp. 1. vt teſtatur Damaſus in Pontificali.

11 Corpus Domini in altari, non in armario, ſed ſub crucis titulo cōponatur. 2. Turonici 3. circa tēp.Pelag.pp.1.] 2.Lateran.c.20. ſub Innoc. pp.3.

Eucharistia (inquit) ſub fideli cuſtodia clauibus adhibitis cōſeruetur, vt nō poſſit ad illā temeraria manus extendi, ad aliqua horribilia vel nefaria exercenda.

12 Sic antè concilium Antiſiodoren.c.36. pro honore debito tantæ rei, prohibet ne nuda manu eā mulier accipiat]& Gratianus de conſ.diſt.2.citat. tanquam tertij Arelatenſis. Qui non bene cuſtodierit ſacrificiū, & mus vel aliquod aliud animal comederit illud, 40.dies pœniteat. Qui autem perdiderit illud in eccleſia, aut pars eius ceciderit & non inuenta fuerit, 30.dies pœniteat, Apud eundem Gratian.de conſ.diſt.2. vt Pij pp. 1. refertur decretum.c.Si per negligentiam.

De exceptionibus. Alexander pp.5.parte.42.

13 Aſſeruatio euchariſtiæ nō hinc modò, ſed etiā ex §.9.& tit.Miſſa, §.4.lōge antè vſitata fuiſſe probatur quā efficaciſſimè. Concilium Tridentinum Seſſ.13.ca.6.Conſuetudo, &c.

Quod euchariſtia ſit ſacrificium noui teſtamēti, vide inferius in titulo. Sacrificium.

EVNVCHVS an ad clerum promoueri poſſit, vide §.14.tituli: Clero adſcribi.

EVPHRATA hæreticus (contra quem coacta eſt ſub Iulio pp.1. Coloniēſis ſynodus) docuit Chriſtum non eſſe Deum.

EXACTORES quos non deceat eſſe, vide §.84.tituli. Epiſcopus.

1 EXcommunicatione homo è cœtu & communione fidelium eijcitur, dicente Apoſtolo ad Corinth. Auferte malum ex vobiſmetipſis. Quod ſe alijs feciſſe dicit: Tradidi (inquiens) eos (Hymenæum & Alexandrum) Satanæ, vt diſcant non blaſphemare. Vide Trident. 25. capitulo.3. 1.Cor.5. 1.Tim.1.

Epiſcopi

Epiſcopi ſententiam time vel iniuſtè latam. Vrbanus PP.1.in epiſt.decretali] & Gregorius pp. 1. c.28.lib.19.Moralium.

2 Foris autem & extra ouile Domini poſitus, periculis omnibus exponitur, deuorandus luporum dentibus atque vexandus. Innocentius pp.1.epiſt. 25.]Hieronymus epiſtola ad Heliodorum, cuius initium, Quanto amore eiectus(inquit) de eccleſia, rabido dæmonum ore diſcerpitur.]Auguſtinus quoque epiſtola. 75. ad Auxilium. Spiritalis

Math. 18. pœna, inquit, qua fit quod ſcriptum eſt: Quæ ligaueritis in terra, ligata erunt & in cœlo; animas obligat. & illud quod ait Dominus: Si nec eccleſiam audierit, ſit tibi tanquam ethnicus & publicanus; grauius eſt quàm ſi gladio feriretur, & flãmis abſumeretur, ſi feris ſubigeretur. Nam ibi quoque ſubiunxit, Amẽ dico vobis: Quæ ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlis; vt intelligeretur, quanto grauiùs ſit punitus, qui velut relictus eſt impunitus. & infrà: Ecce, ab hominibus non reddentibus malum pro malo alligatur homo amariùs & infœliciùs eccleſiæ clauibus, quã quibuſlibet grauiſſimis & duriſſimis, ferreis vel adamantinis nexibus. Hæc Auguſtin.] Cyprianus

Artic. 30. epiſt. 11. lib. 1. Interfici Deus iuſſit, &c. Meritò ergo plaſphema Ioannis Wiclef ſententia à ſynodo Conſtantienſi damnata eſt: Excõmunicatio pp. vel cuiuſcunq; prælati non eſt timẽda, quia eſt cenſura Antichriſti.]Alexander pp. parte 31.c.5. excõmunicatio vetat dari Chriſtianam ſepulturam.

3 Modus & forma excõmunicationis apud Gratian. eſt 11. q. 11. Canonica. ſub nomine concil. Arauſicani. Canonica inſtituta, & ſanctorum patrum exempla ſequentes, eccleſiarum Dei violatores, authoritate Dei, & iudicio ſancti ſpiritus

à gremio

à gremio ſanctæ matris eccleſiæ, & à conſortio totius Chriſtianitatis eliminamus, quouſque reſipiſcant, & eccleſiæ Dei ſatisfaciant.] Quod inſinuat Innocentius pp. 1.epiſt. 26.dicens. Iubemus ſanè, quia Chriſtus Dominus noſter, &c.

Vide 1.pariſien. 7.& Adrian.pp. 1.in canonibus ab eo collectis; Vt laici cõtemptores canonũ, &c.

4 Hinc colligitur triplex fructus excommunicationis.

Primò honor Dei Vnde Apo. 1.Timoth. 1. Quos tradidi Satanæ vt diſcant non blaſphemare. Matth. 18.

Secundò qui aliàs emendari non poteſt, tanto ſuo malo commotus erubeſcat, & ad veram pœnitentiam redeat, & ſaluus ſit ſpiritus eius in die Domini. Auguſt.c.15. de cor. & gratia] 1. Turon. 8. Auguſt. quoque c.3.libel. de fide & operibus.] Plerunque deſpicit errare (ait Innocentius pp. 1.epiſt.26.) cui nemo conſentit.

Tertiò, ne ſicut caro morbis emortua, ſi abſciſſa non fuerit, ſalutem reliquæ carnis putredinis ſuæ contagione corrumpit: ita is qui emendari deſpicit; & in ſuo morbo perſiſtit, ſi moribus deprauatis in ſanctorum ſocietate permanſerit, eos exemplo ſuæ perditionis inficiat. Proſper. lib. 2. de vita cont. c.7.] Innocent. pp. 1.epiſt. 25. initio. Ac, ſi id manens, ait, &c. Ipſi enim putabunt eũ rectè ſentire, quem adhuc viderint in eccleſia perdurare. Innoc. pp. 1.epiſt. 25.& epiſt. 26.] 1. Turonen. 8.

Excommunicationem paruipendentes oportet per ſęcularis potentiæ diſciplinam ab illicitis coerceri. c.41.] Turonenſis ſub Carolo magno. Et ſi obſtinato animo defuncti fuerint, nos illorum cauſam, iuxta B. Leonis prædeceſſoris noſtri ſentẽtiã, diuino iudicio reſeruantes, quibus viuis non cõmunicauimus, mortuis non communicamus;

Ge-

Gelaſ.pp.decret.2.vt eſt in conſtitutio. Alexandri pp.3.parte 31.cap.6.
6 Nullus ſacerdotum quenquam rectæ fidei hominem pro paruis & leuibus cauſis à communione ſuſpendat.Agath.3.]5.Aurelian.2.] Wormatiē. 13.]1.Lateranen.47.
7 Nec puſillanimitate, aut contentione, aut alio quolibet ſuo vitio eū ea pœna afficiat. 1. Niceni.
Math. 18. 5.] 2.Lateran. 49. Vt prælatus ergo nequeat ſine cauſa grauare ſubiectos, ipſe non niſi canonica cō monitione præmiſſa excommunicationis ſententiam proferat in ſubiectos, niſi fortè talis ſit culpa quæ ipſe genere ſuo excommunicationis pœnā inducat. Alexander pp.3.parte 1.c.6.]Sic 2. Lateranen. 47. Competens commonitio præmittatur præſentibus idoneis perſonis, per quas ſi neceſſe fuerit, poſſit probari monitio. Contrarium præſumens, etiam ſi iuſta fuerit ex cauſa ſententia, ingreſſum Eccleſiæ per menſem vnum ſibi nouerit interdictum, alia nihilominus pœna mulctandus. Cùm conſtiterit iniuſtè quempiam fuiſſe excommunicatum excommunicator condemnetur. excommunicato ad intereſſe: aliàs nihilominus ſi culpæ qualitas poſtulauerit, ſuperioris arbitrio puniendus, cum non leuis ſit culpa tantam infligere pœnam inſonti, niſi forſan errauerit ex cauſa probabili. 2.Lateran. 47. Ibidem plura.
8 Pœnam autem excōmunicationis ipſo genere ſuo inducit violenta manuum iniectio in monachos, ſeu viros cuiuſcunq; religionis, aut iubere id fieri. Alexander pp.3.part.14.c.3.]& in clericos idem ibid.c.5.] Si tamē quis turbā arcendo irruētem non ex deliberatione, ſed caſu id perpetret, reus huiuſce peccati nō erit, neque ſi vim vi repellat inuaſus ab illo. Alexander ibid.c.10.]aut ſi

in eum

in eũ manus inijciat, cũ vxore matre, vel ſorore vel filia ſua propria turpiter inuentũ. His abſolutionis beneficium impẽdit ſola ſedes Apoſtolica. Alexander ibid.] c. 8. tamẽ excipiuntur monachi id ſibi mutuo hoc faciẽtes, & abbatis rigori ſubduntur]& cap.13.alius caſus ponitur.

9 Excommunicatus ſi appellet, ante abſolutionem non eſt audiendus.Alexander pp.3.parte.31. capitulo.4.

10 Præsbyter ab epiſcopo ſuo correptus, aut excommunicatus, (ſuo quidem iudicio iniuſtè)debet apud vicinos epiſcopos conqueri, vt ab ipſis eius cauſa poſſit audiri, ac per eos ſuo epiſcopo reconciliari.Quod niſi fecerit,ſed ſuperbia(quod abſit) inflatus ſe ſecundum ab epiſcopi ſui communione duxerit, ac ſeparatim cum aliquibus ſchiſma faciens ſecernendum Deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat. 2. Carth.8.] Wormatien.66.

11 Excommunicatus non recipiatur ab alijs ad communionem,donec cauſa eius iuſtè ſit examinata Calixtus pp.epiſt.2.ad omnes Gell.epiſcopos 1.Nicen.5.]Elibert.53.] 2. Arelaten. 8.]Sardicen. 17.]Aquiſgranen.42.

12 Non,inquam, cum eo in oratione quiſquam communicet.Calixtus pp.1.ibidem]Fabianus pp. epiſt.1.]4.Carth.73.]Apoſt.11.]quoniam eccleſiæ non participat in oratione.Antioch.2.

13 Neque in cibo aut potu.Calixtus pp.ibidem.] 1.Toletan.15.]Antiſiodoren.38.& 39.

14 Non in oſculo.Calixtus pp. ibidem.

15 Neque ei quiſquam colloquatur. Fabianus pp.epiſt.1.1.Toletan.15.]Antiſiodoren.39.

16 Neque cum eo quis per domos ingrediatur. Antioch.2.

17 Pecuniam ſcienter nemo ei accommodet. Alexander pp.3.parte 31.c.6.
18 Recipiens eum in communionem reus eſt fraternitatis, & ideo cauſam reddet in concilio prouinciali Elibert.53.] 2. Arelaten.8.]Sardicen. 16.]1.Arauſ.11.
19 Imò communione & ipſe priuetur, tanquam qui regulam confundit eccleſiæ. Antioch. 2.]2. Carth.7.]Apoſt.10.]4.Carth.73.]1.Tolet.12.& 15. Antiſiodoren.39]1.Braccaren.33.]1. Pariſien. 7.] Cęſaraugusta 5.]2.Turon.8.Eugenius pp.2.c. 1.] c.2.Triburien.ſub Arnolfo Imp.
Canones de eo loquuntur, qui ſcienter excommunicato communicat.
20 Ad vitanda tamen ſcandala (inquit Leo pp.10. ſeſſ.11.tertij Lateranenſis) & multa pericula, ſub ueniendumq; conſciẽtijs timoratis, ſtatuimus, ꝙ nemo deinceps à communicatione alicuius in ſacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut alijs quibuſcunq; diuinis, vel extrà, prętextu cuiuſcunq; ſententiæ aut cenſuræ eccleſiaſticæ, ſeu ſuſpen.aut prohibitionis, ab homine vel à iure generali promulgatæ teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, vel interdictum eccleſiaſticum obſeruare, niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura huiuſmodi fuerit, vel contra perſonam, collegium, &c. à iudice publicata & denunciata ſpecialiter & expreſsè: aut ſi notoriè in excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit tergiuerſatione celari, aut aliquo iuris ſuffragio excuſari, eum à communione illius abſtinere volumus, iuxta canonicas ſanctiones.
21 Excommunicatus alterum non poteſt excommunicare. Nicolaus pp.1.ad Michaelem Imperatorem, quod ille probat ex epiſtola Celeſtini pp.
Maioris

Maioris & minoris excommunicationis mētio videtur fieri Venetici concil.c.3.

Exēpla boni operis.vide S.52.tituli,Epiſcopus.

EXORCISTA.

1 Exorciſta nullus eſt,niſi ab epiſ. ordinatus. Laod.26.]Felix pp.4.in fine c.1. epiſt. ſuæ
2 Cùm ordinatur,accipiat de manu epiſcopi libellū in quo ſcripti ſunt exorciſmi,dicēte ſibi epiſcopo:Accipe,& cōmenda memoriæ,& habeto poteſtatem imponendi manus ſuper energumenum ſiue catechumenum 4.Cartha.7.) Aquiſgranē. 4.
3 Tertio die ſuſceptos hæreticos adiuramus ter inſufflando in faciem & aures.1.Conſtantinop.7.

Expoſiti fuerunt & olim homines,& collecti ab eccleſia.1.Vaſen.9.

FAMA & cōſcientia duę res ſunt.Cōſcientia tibi,fama proximo tuo neceſſaria eſt. Qui fidens conſcientiæ ſuæ negligit famam ſuam, crudelis eſt,maximè in eminentiori(epiſcopatu)loco poſitus, de quo dicit Apoſtolus ſcribens ad diſcipulū ſuum: Circa omnes teipſum bonorum operum præbe exemplum.Auguſt.ſermone qui 112.capite concilij aquiſgranenſis.ſub Ludouico. pio. Imp. 1.citatur.

FACVLTATVM eccleſiæ diuiſio S.38.tit. Eccleſia.

IN facundiæ dotibus ſæpe pauper inuenitur vena prædicantis,& ediuerſo.theſauros cordis irradiat in egeſtate verborum. Symmachus pp. ad Laurentium epiſc.

Falſum teſtimonium dicens, quam mereatur pœnam Vide in titulo:Teſtimonium.

FALSARIVS clericus.Vide S.1. & 3.tituli. Crimen capitale.

FAMIS tempore aut cuiuſlibet neceſſitatis

vnuſquiſq; ad ſe pertinentes pro viribus ſuis gubernare ſtudeat.c.14.Arela.ſub Carolo magno.

Famosvs libel.titulo:Liber.

FATALIS.

1 Fatali ſigno nec anima nec corpus adſtringitur.1.Braccaren.9.contra Priſcillianum.

2 Si quis duodecim ſigna,ideſt,ſydera (quæ Mathematici obſeruare ſolét) p ſingula animę vel corporis membra diſsipata credit, & nominibus patriarcarum adſcripta dicunt, ſicut Priſcillianus dixit,anathema ſit.1.Braccar.10.

Arietem (ait Aug.c.8.epiſt.119.) appellãt quendam ſyderum locum, vbi reuera mẽſe nouorum ſol inuenitur.

Fermentvm die dominico ſibi mutuò miſsitarunt olim.Innocen.pp.1.c.5.epiſt.1.

FESTI DIES.

1 Feſtos dies in anno celebrare ſancimus, hoc eſt,diem dominicam Paſchæ cum omni ho no: e & ſobrietate venerari:ſimiliter feriam ſecundam,tertiam, & quartam,diem Aſcenſionis Domini pleniter celebrare. item Pentecoſten ſimiliter, vt Paſcha. In natali Apoſtolorum Petri & Pauli diem vnum.Natiuitatem S.Ioannis Baptiſtæ,Aſſũptionem S.Mariæ.Dedicationis S.Michaelis.Natiuitatem S.Remigij,S.Martini,S. Andreæ, In natali Domini dies quatuor,octauas Domini,Epiphaniã Domini,Purificationem S.Mariæ, & alias feſtiuitates Martyrum vel Cõfeſſorum obſeruari decreuimus, quorum in vnaquaq; parochia ſancta corpora requieſcunt. Similiter etiam dedicationẽ tẽpli. c.36.Maguntiaci ſub Carolo magno.] Ticinienſis ſynodus ſub Ludouico Imper. Per ſingulas parochias (inquit) eas feſtiuitates populus obſeruare ſtudeat, quas proprius eorum epiſcopus venerari

prædi-

prædicauerit. neq; inani ſuperſtitione eas celebrare præſumant, quæ nequaquam ſunt obſeruandæ.

2 Sine tripudijs autem & ſaltationibus celebretur. 3. Toleta. 23.] c. 19. Cabilonen. circa temp. Eugenij pp. 1.] Auguſtinus epiſt. 64.

3 Cum Iudæis, ſeu Iudaica feſta, non celebremus. Laodic. 37.] 4. Cartha. 89.

30 Nec cum paganis. Laodic. 39.] 10. Toleta. 1. eſt quoddam in Hiſpa. priuatum feſtum annunciat. B. Virg. die 8. ante Domini natiuitatem.

FIDES.

Fides, qua in Deum credimus, eſt donum Dei: non tantũ quoad ipſius augmentũ, ſed & quoad ipſum initium. Vnde ſi quis (inquit c. 5. concilij 2. Arauſ.) ſicut augmentum, ita etiam initium fidei, nempe ipſum credulitatis affectum (quo in eum credimus qui iuſtificat impium, & ad regenerationem baptiſmatis peruenimus) non per gratię donum, id eſt, per inſpirationẽ Spiritus ſancti, corrigentem voluntatem noſtram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, ſed naturaliter nobis ineſſe dicit, apoſtolicis dogmatibus aduerſarius approbatur, beato Paulo dicente: Cõfidimus, quia qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet vſque in diem Domini noſtri Ieſu Chriſti. & illud: Vobis datum eſt pro Chriſto, non ſolùm vt in eũ dredatis, ſed etiam vt pro illo patiamini & Gratia ſalui facti eſtis per fidem, non ex vobis: Dei enim donum eſt. Qui enim fidem qua in Deum credimus, dicunt eſſe naturalem, omnes eos qui ab eccleſia Chriſti alieni ſunt, quodãmodo fideles eſſe diffiniunt. Vide concil. Trident. ſeſſ. 6. cap. 7.

Philip. 1. a

Ibidem d.

Ephe. 2. b.

1 Fides quonam modo iuſtificet ſecundũ ſcripturã, Concil. Trident. ſeſſ. 6. capitulo. 8. & 9. item cano. 9. & 12.

1 Fides ſpecialis hęreticorum exploditur.ibi d cap.9.12.& 13.item cano.13.& ſequentibus.
3 Fides non amittitur quolibet mortali peccato.eadem.ſeſ.c.15.

Fidelitatis iuramentum eccleſiaſticus laico præſtare non cogatur. ..Lateran.43.

Ad Fidem ſuſcipiendam cogere infideles, non iudicat expedire.4.Toleta.56.Vide Aug.epiſt.50. Ita enim.

Fidem Trinitatis habes in titulo. Trinitas.

Fideiussor qui religioſus eſſe poſſit, titulo:Monachus.

Fidelis coniunx infidelem poteſt dimittere.vide titulum:Matrimonium.

FILIIVS DEI.

1 Filius Dei cum patre æqualitatē aſtruit. Felix pp.1.epiſt.3.ad Benig.] Marcellinus pp. 1.epiſt.ad Salomonem,]Anacletus epiſt. 2.] Higinius pp.epi.1.]Ioan.pp.2.epi.ad Valeriū epiſcopū.
2 Ipſe ſolus,non Pater,non Spiritus ſanctus, eſt incarnatus.ijdem pontifices, & ſymbolum cōcilij Toletani.6.
3 Secundùm hoc,id eſt,in aſſumpta natura humana.minor eſt Patre.ijdem pontifices.
4 Eius duæ ſunt natiuitates. vna eius ex patre ante ſęcula,altera ex virgine,in tempore. 5. Conſtantinop.2.Vide titulum: Chriſtus.
5 Vnus idem ipſe & miracula fecit,& paſſus eſt 15.Conſtantinop.3.
1 Filios ſuos Pater enutriat,& ad pietatem diuini cultus informet, ſub anathematis pœna. Gangren.15.] & a poteſtate ſua per mancipationē exire non ſinat, niſi de moribus eorum, & ætate fuerit ſecurus, vt poſſint ad eos propria iam pertinere peccata.3.Carth.14.

Filij

2 Filij viciſſim reuerentiam debitam dependát parétibus, nec pretextu diuini cultus ab illis abſcedant(nihil in poſterum de eis ſoliciti.) Gangreñ.16.

3 Filios, paterna perfidia non exhæredet. 4. Toleta.60.

FOEMINAE non cohabitantes clericis nominantur.S.5.tituli.Clericorum nomen.

FORMATAE, quatum mentio fit ſubinde in canonibus, vocantur canonicæ epiſtolæ, quæ peregrinaturo dabantur. Antiocheñi 8.]Laodic. 41.

FORNICATIONIS ſpecies varias vide apud Nicolaum pp. titulo 19. reſcriptorum eius, & cap.43. Triburienſis ſub Arnolfo Imp.]& Alexãdrum pp.3.part.12.

Fornicationis accuſans clericum, duo vel tria teſtimonia producat.2.Braccar.8.

Fornicatus presbyter. vide tit. Presbyter.

FRAVS vel dolus nulli patrocinium præſtare debet. Alexander pp.3.part.19.c.3.

FRANCORVM in religione animos frigidiſſimos deplorat Bonifacius ad Zachariam pp. ſub Carolo magno.

FRATRICIDAE, titulo: Homicidium.

FVGA in perſecutione. vide tit. Perſecutio.

FVRTI conuictus clericus degradatur.3.Aurelian.8.

GERMANI.

1 GErmanis circa Rhenum agentibus, euangelium prædicauit Bonifacius epiſcopus eò miſſus à Gregorio pp.2. vt pater ex epiſt. Gregorij ipſius, & epiſt.8.

2 Hi euangelij fide necdum illuminati, tam erãt moribus beluinis, vt agreſtem caballum comederent, imò plerique & domeſticum, ad immolandũ

ſua paganis vendebant mancipia. Teſtis eſt Gregorij pp. 2. epiſtola vltima.] Zacharias etiam ad eundem Bonifacium epiſtola quinta, prohibet nè ampliùs equos ſylvaticos comedant, vel lardum igne non coctum.

Gloria Patri & Filio & Spiritui ſancto, &c. in lætis canatur. 4. Tolata. 15.] Vaſen. concil. canone 5. contra dicentes, ab æterno Filium cum Patre non fuiſſe, iubet vt cũ priore verſu ſemper addatur & poſterior. Sicut erat in principio, & nunc &c.] 4. Toletani. 14. iubet vt non ſolũ, Gloria, ſed Gloria & honor Patri & Fil. &c. canatur, iuxta illud Apocalypſis. 5. Honor & gloria Deo, &c. Ierperit à Damaſo pp. Romæ cani Gloria Patri.

Gradvs in quibus matrimonium non contrahitur. tit. Matrimonium.

GRATIA.

1 Gratia Dei, in qua iuſtificamur per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, non ad ſolam remiſſionem peccatorum iam commiſſorũ valet, ſed etiam in adiutorium, quo fit vt non cõmittantur. c. 3. Mileuitani concilij, quod plenariũ fuit Aphricæ concilium.

2 Gratia Dei præueniens in iuſtificatione. Concil. Trident. ſeſſ. 6. cap. 5.

3 Non quia per eam reuelatur nobis & aperitur intelligentia mandatorum, vt ſciamus quid appetere, quid vitare debeamus: ſed quia per eam præſtatur nobis, vt quod faciendum cognouerímus; etiã facere diligamus & valeamus. Mileuitani 4.

4 Gratia Dei bona iuſtorum opera ſemper antecedit, & comitatur, & ſubſequitur, adeo vt ſine illa nullo pacto Deo grata aut meritoria eſſe poſſint. Concil. Triden. ſeſſ. 6. c. 16. Titulum hunc de gratia legere oportet cũ titulo: Liberũ arbitrium.

Quod

5 Quod niſi nobis præſtet, non difficilius quidẽ quàm cum illa, ſed nequaquam faciemus, quod iam faciendum cognouimus. Mileuitani. 5.]Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. cano. 2.

6 Facit hæc gratia in nobis ipſum credulitatis affectum. 2. Arauſic. 5. Vide titulum: Fides.

7 Si quis dicit gratiam Dei nõ facere vt inuocetur à nobis, cõtradicit Iſaiæ prophetæ. 2. Arauſ. 3.

8 Facit eadem gratia ſeu Spiritus ſancti in nos effuſio, vt à peccato purgari velimus. 2. Arauſ. 4.

9 Diuinitus per infuſionem & inſpirationem ſancti ſpiritus in nobis fit, vt credamus, velimus, deſideremus, conemur, laboremus, vigilemus, ſtudeamus, petamus, quæramus, pulſemus ſicut oportet, dicẽte Apoſtolo: Quid habes ꝙ nõ accepiſti? & Gratia Dei ſũ id quod ſum. 2. Arauſ. 6.]Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. cano. 3. *1. Corin. 4.* *1. Corin. 15*

10 Gratia ſua iuſtificatos non deſerit Deus niſi deſertus. Conc. Triden. ſeſſ. 6. cap. 11. ex Auguſt. cap. 26. de natura & gratia. Vide proſperum reſpon. 7. ad obiec. Vincentianas. & reſpon. 7. ad capitula Gallorum.

11 Per naturæ vigorem nullum bonũ quod ad ſalutem pertinet vitæ æternæ cogitare aut eligere, ſiue ſalutari prædicationi conſentire poſſumus abſque illuminatione & inſpiratione Spiritus ſãcti, dantis ſuauitatem in conſentiendo & credendo veritati, dicẽte Domino: Sine me nihil poteſtis facere. & Apoſtolo: Non quòd idonei ſumus cogitare aliquid à nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficiẽtia noſtra ex Deo eſt. 2. Arauſicani. 7. *Ioan 15.* *2. Corint. 3.*

12 Ad gratiam baptiſmi nemo ſine miſericordia Dei venire poteſt. Qui ergo aliquos miſericordia, alios verò per liberum arbitrium eò venire poſſe contẽdit, à recta fide probatur alienus. 2. Arauſi. 8.

Totam materiam de gratia pluribus ijsq; inſignibus ſententijs tractat ſecundum concilium Arauſ. conſequenter poſt caput octauum.

13 Hæc gratia Chriſti (de qua .S. prædictis) quotidiana eſt, inquit Innocentius pp. 1. epiſt. 25.

14 Gratia Dei non modò per infidelitatem, ſed per quoduis etiam mortale peccatum amittitur. Synodus Triden. ſeſſ. 6 ca. 15. & cano. 23.

15 Si quis dixerit, gratiam iuſtificationis non niſi prędeſtinatis ad vitam contingere, reliquos verò omnes qui vocantur, vocari quidem, ſed gratiam non accipere, anathema ſit. Concilium Trident. ſeſſ. 6. canone 17.

GRAECI quantum eccleſiæ faceſſerint negotij, & errorum feraces fuerint, vt aliunde, ita & ex epiſt. Gelaſij pp. ad Fauſtum magiſtrum patet.] item ex epiſt. Martini pp. 1. ad Amãdũ.] & ex epiſt. 1. ſextæ Cõſtantinopolitanæ ſynodi] 2. Lateran. 4.

HABITVS ſingulorum ordinum idcirco in eccleſia ab inuicẽ diſcreti ſunt, vt his viſis, cuius propoſiti ſit geſtans, vel in qua profeſſione Domino militet, liquidò cognoſcatur. ca. 125. Aquiſgranen.

HAERESIS.

HAEreſis ingenium, nouitatis auidum, & vetuſtati ſanctiſſimæ inimicum, cognoſcere licet ex epiſtola concilij Gangrenſis, vbi Euſtachius damnatur.] & ex act. 1. Conſtantinopolitani 5.] & 6. Cõſtantinopolitanæ act. 8. dicitur: Non cõgruit orthodoxis circum truncatas ſauctorum Patrum voces deflorare. Hæreticorũ potiùs, ꝓpriũ hoc eſt.

HAERETICVS.

1 HAEreticos dicimus partim eos (inquit c. 6. 1. Conſtantinopolitani) q̃ iam olim ab

eccleſia excluſi ſunt, partim eos qui poſtea à nobis execratione ac deteſtatione reiecti atque repulſi ſunt: præter hos autem, eos quoque, qui ſimulant quidem ſe profiteri ſanam rectãmue fidẽ, ſegregauerunt autem ſeſe, & conuenticula habẽt contra canonicos noſtros epiſcopos.] Citatur iſtud à Nicolao pp. 1. in epiſtola. ad Michaelem Imperat. & hi canones ſunt in libello inſerto primæ Epheſinæ ſynodo.

2 Cœtus eorum non eccleſia, ſed cõciliabulum eſt. 4. Carth. 71.

3 Cũ eis orare non licet. Laodic. 33.] 4. Cart. 72.

4 Eis nõ cõcedatur ĩgreſſus domus dei. Laod. 6.

5 Eos in domibus ſuis, vel in terra ſua nemo foueat aut teneat, vel negotiationem cum eis exerceat, ſub anathemate. Alexander pp. 3. part. 1. cap. 27. Vide Mileuit. c. 23.

6 Conuiuia & ſodalitates eorũ clericus euitet. 4. Carth. 70. & Anaſtaſ. pp. 1. c. 3. epiſt. 1. ſin minus, vapulabit ſi minor ſit clericus: ſi verò ſuperioris loci (Subdia. diac. ſacerd. vel epiſc.) anni ſpatio pacem eccleſiæ non habebit. Epaunen. 15.

7 Si totus correctus eſt mundus (inquit Gelaſius pp. ad Anaſtaſiũ Auguſtum) prophana patrũ ſuorum (gentilium idololatrarum) traditione deſpecta, quomodo non corrigatur vnius ciuitatis populus, ſi prædicatio fidei ſuccedat? Ergo glorioſe Imperator, nolo ego eccleſiarum pacem, quam etiam ſi cum mei ſanguinis impendio prouenire poſſet, amplector? Sed p̃cor te, cuiuſmodi debeat eſſe pax ipſa, nõ vtcunque, ſed veraciter. Chriſtiana mẽte libremus. Quomodo enim põt eſſe pax vera, cui caritas intemerata defuerit? caritas autem qualiter eſſe debeat, nobis euidenter Apoſtolus prædicat, qui ait. Caritas de corde puro, &

con-

conſcientia bona,& fide non ficta.Quomodo quæ ſo te de corde erit puro, ſi contagio inficiatur externo?quomodo de conſcientia bona,ſi prauis fuerit maliſque commixta?quemadmodum fide non ficta, ſi maneat ſociata cum perfidis. Quæ cum à nobis ſæpe iam dicta ſint, neceſſe eſt tamen inceſſanter iterari,& tam diu non tacere, quamdiu nomen pacis obtenditur,vt noſtrum non ſit(vt inuidiosè iactatur) facere pacem, ſed talem velle ducamus,qualis & ſola pax eſſe, & præter quam pax nulla eſſe monſtratur.Idem paulo infra:Legibus certè veſtris criminum conſcij, ſuſceptoreſque latrocinantium pari iudiciorum pœna conſtringuntur; nec expers facinoris æſtimatur, qui licèt ipſe non fecerit, facientis tamen familiaritatem fœduſque receperit. Hæc Gelaſius.

8 Obſtinati in hæreſi, ſecundùm Chriſtianorũ principum conſtituta per publicos iudices perpetuo ſunt exilio relegati iam olim,tempore Anaſtaſij pp.1.epiſt.1.ca.3.] Quam conſtitutionem inſequitur Iuſtinianus Imperator act.1. concilij Conſtantinopolitano.5.interdicens omnino ciuitatem regiam ingredi aut diſtrictum eius, & collonans eos in aliqua ſolitudine vbi in ſilentio ſedeant.] Hic antiquior eſt Liberius pp.epiſt.1. ad Athanaſ. & epiſc.AEgypti;Si,inquit,dignitatem aut cingulum aut militiam habeant,nudentur eis.Si autem ſint priuati,ſiquidem nobiles exiſtunt,ſuarum ſubſtantiarum proſcriptionem patiantur. Si autem ignobiles,non ſolùm in corpore verberentur, ſed exilio perpetuo caſtigentur,vt omnes timore Dei compreſſi,& comminata eis digna ſupplicia reuerentes,immobilem & ſine turbatione pacem ſanctarũ Dei eccleſiarum cuſtodiant.Hęc ille.D.Auguſti. epiſt. 50.& 68. pecunia mulctato teſtatur.

Si quis præsbyter aut diaconus epiſcopum proprium contemnens ſe ab eccleſia ſequeſtrauerit, & ſeorſum colligens altare conſtituerit, & commonēti epiſcopo non acquieuerit,nec cōſentire, vel obedire voluerit ſemel,& iterum conuocanti hic damnetur omni modo, nec vltra remedium conſequatur, quia ſuam recipere non poteſt dignitatem.Quòd ſi eccleſiam conturbare, & ſolicitare perſiſtat,tanquā ſeditioſus per poteſtates exteras opprimatur.Antioch.5.

Damnati ſecularibus poteſtatibus præſentibus aut eorum baliuis relinquantur animaduerſione debita puniendi, clericis prius à ſuis ordinibus degradatis,ita quòd bona huiuſmodi damnatorū ſi laici fuerint confiſcentur: ſi verò clerici, applicentur eccleſijs à quibus ſtipendia perceperunt. Qui autem inuenti fuerint ſola ſuſpitione notabiles,niſi iuxta conſiderationes ſuſpitionis, qualitatemque perſonæ propriam innocentiam congruā purgatione moſtrauerint, anathematis gladio feriantur,& vſque ad ſatisfactionem condignam ab omnibus euitentur: ita quod ſi per annum in excommunicatione perſtiterint, ex tunc velut hæretici condemnentur.Hæc 2.Latera.c.3.Et ſubdit,à quouis prælato ſeu iudice, tam ſeculari quàm ſpirituali,iuramentum exigendum eſſe de protectione fidei facienda.Martinus pp.5.in damnatione errorum Ioannis Hus,& Wiclef.

Ioannis Hus articulus decimusquartus condemnatur à Concilio Conſtantienſi: Doctores ponentes quòd aliquis per cenſuram eccleſiaſticam emendandus,ſi corrigi noluerit, ſeculari iudicio eſt tradendus,pro certo ſequuntur in hoc Pontifices,Scribas, & Phariſæos, qui Chriſtum non volentem illis obedire in omnibus, dicentes, Non

licet nobis interficere quenquam; ipſum ſeculari iudicio tradiderunt, & quòd tales ſunt homicidæ grauiores quàm Pilatus.

9 A nemine libri hæreticorum, vel ſcribantur, vel poſsideantur. His qui illos ſcribunt, amputatio manus pœna erit. Iuſtinianus Imperator act.1. Conſtantinopolitani quinti.] & antea Gelaſius pp. in cōcilio 70. epiſcoporum, initio tomi de anathematis vinculo. Libri eorum, inquit, quamuis in eis quoque vera ſint multa, nec ſunt recipiendi.

10 Qui reſipiſcere volebant olim, & ad eccleſiam redire, baptiſmum ſecundò non ſuſcipiebāt, ſed eis manus imponebantur. Euſebius pp. epi. 1.] Syricius pp. cap. 1. epiſt. 1. ad hæc eorum, & frons & oculi, & nares, & os, & auriculæ ſignentur ſacro vnguento, inquit canon. 7. primi Conſtantino. in ſynodo Epheſ.

11 Et ſuſcepta pœnitentia, incredulitatis præteritæ damnare debent errorem, vel publica fidei in eccleſia profeſsione, & manus ſuæ ſubſcriptione. 2. Arelaten. 9.] Anaſtaſius pp. 1. epiſto. 1. cap. 3.] 1. Aurelianen. 12.] vel libelli porrectione in quo deteſtentur omnem hæreſim, quæ non conuenit cum ſancta Dei vniuerſali, & Apoſtolica eccleſia 1. Cōnſtantinop. cano. 7. in Epheſin. 1. Vnde in tertio Toletano reuerſi ab hæreſi Arriana, ita loquentes ſuſcipiuntur: Confitemur nos ex hæreſi Arriana toto corde, tota anima, & tota mente noſtra ad eccleſiam catholicam fuiſſe conuerſos, nulli dubium ſit nos noſtroſque deceſſores erraſſe in hæreſi Arriana, & fidem euangelicam atque Apoſtolicam nunc intra eccleſiam catholicam didiciſſe, &c.] Similem formam præſcribit quinto Conſtantinop. acto. 4. canone 11. & Martinus pp. 1. decreto. 18.

12 Venientis autem ad eccleſiam, & remedium poſtulantis ſolicitè diſcutiẽda eſt profesſio & perſona decepti, vt medela posſit congruens exhiberi: & qui ſatisfacturus Deo per pœnitentiam doluerit legitimè ſe erraſſe; vtrũ ad hoc facinus cucurrit, an impulſus acceſſerit requiratur; ſciens q̃ ſe decipiat ipſe qui fallit, nihilq; per noſtram facilitatem tribunalis excelſi iudicio derogari, cui illa ſunt rata quæ pia, quæ vera, quæ iuſta ſunt, & aliter necesſitatis, aliter tractanda eſt ratio voluntatis. Deterior eſt cauſa illius qui fortè pretio ſolicitatus eſt vt periret. nihil enim intentatum relinquit inimicus. Felix pp.3.cap.1.epiſt.1.

13 Elibertinum concil.cap.22. Decem annis agat pœnitentiam (inquit) & poſt decem annos ei præſtetur communio, qui de catholica eccleſia ad hęreſim tranſitum fecerit] Sed annorum multitudine breuiata (inquit Agath.cap. 60.) pœnitentiam bienij, conditione infraſcriptæ obſeruationis imponimus; vt præſcripto biennio, tertio ſine relaxatione ieiunent, & eccleſiam ſtudeant frequentare. in pœnitentium loco, ſtandi & orandi humilitatem ita nouerint obſeruandam, vt etiã ipſi, quum cathecumeni egredi commonentur, abſcendant. Hoc ſi obſeruare voluerint, conſtituto tẽpore ad mittendis ad altariũ obſeruatio relaxetur. Quòd ſi ardua vel dura fortè putauerint, ſtatuta præteritorum canonũ implere debebunt.] canonẽ hunc concilij Agathenſis repetit con. Epaunenſe.c.29.

14 Si verò infantes fuerint tranſducti; quòd non ſuo vitio peccauerint, incunctanter recipi debet. Elibert.22.

15 Hæreticorum ſeu potius hæreſiarcharum colluuiem recenſet.11. actio ſextę Conſtantinopolitanæ. Primum quidem Symon Magus, &c.

15 Hære-

15 Hæreſiarcharum ordinationes irritas decernit Alexander pp.3.cap.2.par.1.

IEROSOLYMORVM primus epiſcopus fuit Iacobus iuſtus,ab Apoſtolis tribu; ordinatus. Anicetus pp. epiſt.decretali.§.98. tituli Epiſcopus. Vide hæres epiſcopi.

HISPANIAE.

1 Hiſpanis poſt ſemel ſuſceptum euangeliũ, hæreſis Arriana longo tempore infecit. Fidem catholicam ea deteſtata receperunt,rege Recharedo,vt teſtatur 3.Toletanum.

2 Rex Hiſpaniarum nemo fiat, niſi omnium electione, & à Gotthicæ gentis nobilitate ad eum apicem perductus 5. alioqui conſortio catholicorum priuetur, & diuino anathemate condemnetur 5.Toleta.3.

3 Nec ſeruili ex origine,nec extraneæ gentis homo.6.Toleta.17.

4 Eligatur autem vel in vrbe regia, aut in loco vbi princeps deceſſerit, cum pontificum, maiorumque palatij omnimodo aſſenſu, non forinſecus cœtu aut conſpiratione paucorum, aut ruſticarum plebium ſeditioſo tumultu.8.Toleta.10.] Sic antea & 4.Toleta.c.74.] 12.Toleta.c.1.

5 Erit catholicæ fidei aſſertor.8.Tole.10. Quãobrem eius dignitatis non ſortiatur apicem, nec ante conſcendat regiam ſedem, quàm inter reliqua conditionum ſacramenta pollicitus fuerit ſe non permiſſurum quenquam in regno ſuo violantem fidem catholicam.6.Toleta.3.

6 Erit actibus iudex,vita modeſtus, in prouiſionibus rerum parcus,pluſquam extentus, vt nulla vi,aut factione ſcripturarum, vel definitione qualiumcunque,contractus à ſubditis vel exigat, vel exigendos intendat. erit in conquiſitis oblatione

gra-

gratisſima rebus non proſpectans proprij iura commodi, ſed conſulens patriæ atque genti. De rebus congregatis ab eo illas tantùm ſibi vendicet partes, quas dictauerit authoritas principalis. Verùm quæcunque inordinata reliquerit, hæredi tabunt ſucceſſores proprij eius, & ante regnum iuſtisſimè conquiſita aut filij, aut hæredes capiant iure proximitatis 8. Toleta. 10.

HOMICIDA.

1 Homicidas à communione eccleſiaſtica ſubmouemus, niſi pœnitentiæ ſatisfactione crimina diluerint. Agath. 37.] eſt canon. 1. Venetici] & 1. Turonici 7.] etiam ſi paganos occiderint odij meditatione, & extra ius belli. Wormatien. 27.

2 Qui voluntariè homicidium fecerint, ad pœnitentiam quidem iugiter ſe ſubmittant. circa autem exitum vitæ, communione digni habeantur. Ancyrani. 22.] reperitur hoc ab Epaunen. concil. 31. & Triburienſi c. 54. ſub Arnolfo Imp. Sed ſubijcit: Nobis autem qui paſtores Chriſti ouium ſumus, pro moderni temporis qualitate, & hominum fragilitate, bonum & vtile videtur, vt his qui voluntariè homicidium fecerint, autoritate ſynodali, & iudicio generali, & modum caſtigationis imponamus, & certum ac definitum pœnitentiæ tēpus præmonſtremus, ne prolixum tps pœnitētiæ generet faſtidium negligentibus, ſed curſim exercitatis accreſcat opus ſalutis. Deinde cap. 55. eiuſdem concilij: Siquis ſponte homicidium fecerit, quadraginta diebus ab ingreſſu eccleſiæ arceatur. Et nihil manducet illis quadraginta diebus præter ſolùm panem, & ſalem, neque bibat niſi purā aquam. nudis pedibus incedat, lineis non induatur veſtibus, niſi tantùm femoralibus, ſecularia ar

ma non portet.nullo vehiculo vtatur. ad nullam fœminam,ac ad propriam vxorem his diebus miſceatur. nullam communionem illis 40. diebus cum alijs Chriſtianis,nec cum alio habeat pœnitente.in cibo,vel potu,aut vllis rebus.Si verò ſint aliqui vitæ ſuæ inſidiatores,vt præ illis non poſſit dignè pœnitere,interim differatur ei eadem pœnitentia,donec ab epiſco proprio pax ei ab illis ſit facta. Si enim aliqua corporali infirmitate detentus ſit, vt non poſſit ritè ieiunare, adhibeatur ei miſericordia quouſque conualeſcat; & tunc demum pœniteat. Si verò longo tempore eadem occupatus ſit infirmitate, ad epiſcopum pertinebit, vt prudenter pertractet, quomodo infirmum peccatorem curare diſponat, quia, vt Gregorius paſtorali commemorat.libro, occultiora ſunt vulnera mentium quàm corporum, & ars eſt artium regimen animarum.

Item cap. 56. Poſt illos 40. dies vnum annum integrum ab introitu eccleſiæ ſuſpendatur,& abſtineat ſe à carne & caſeo, à vino & medone, & mellita ceruiſia: niſi dominicis & diebus feſtis, qui per illum epiſcopatum publicè celebrantur apud cunctum populum,& niſi vel in hoſte,aut in aliquo magno ſit itinere, vel longe aut diu ad Dominicam curiam, vel ſi infirmitate detentus ſit, tunc licitum ſit ei tertiam feriam & quintam atque ſabbatum redimere vno denario vel prætio denarij, ſiue tres pauperes pro nomine Domini paſcendo,ita duntaxat vt vel carne, vel vino, vel medone,id eſt, de tribus vna re vtatur,non omnibus veſcatur.Poſtquam autem de itinere domum reuertatur, aut infirmitate liberetur,prædictas ferias nô redimat,ſed ſtatuto modo pœniteat.Completo verò vnius eiuſdemque anni curricuto, ita

caſtigatus ritè, & ordinabiliter morę pœnitentiũ introducatur in eccleſiam. Et c. 57. Secundum verò, & tertium annum ſimili modo pœniteat excepto quòd prædictas tres ferias redimere ius habeat, vbicunque eſt, ſiue in domo, ſiue in itinere. Quartum annum 5.6. & ſeptimum iſto modo obſeruet, & his ſingulis ieiunet tres quadrageſimas. Ad pœnitentiam, inquam, adeò debet ſe demittere qui homicidium voluntate commiſit (ita vt occidere auſus fuerit innocentem) vt etiam ſi à principibus, aut à parentibus abſolutum ſe reddiderit, modus pœnitentiæ diſtringendæ in ſacerdotis poteſtatę conſiſtat. 4. Aurelian. 27.

Eos verò qui non voluntate, ſed caſu homicidium fecerint, prior quidem regula poſt ſeptem annorum penitentiam communioni ſociauit, ſecundùm gradus conſtituto: hæc verò humanior definitio, quinquennij tempus tribuit. Ancyrani. 22.] hoc ſequitur. c. 31. Epaunen.] Elibert. 5. de ancillæ à furioſa domina occiſione. Siquis inſaniens aliquem occiderit, ſi ad ſanam mentem peruenerit, leuior *ei* pœnitentia imponenda eſt, quàm eis qui ſana mente ſunt. Wormatien. 28.

4 Si autem contingat, vt dum quis operi neceſſario inſiſtēs arborem incidat, aliquis ſubtus ipſam veniens deprimatur: nec id voto, nec incuria iaci dentis, nec ſcientia eius contigit, ſed dum ille operi neceſſario fortaſſis incumberet, iſte inſperatus occurrēs ſub arborem improuiſus deuenit, & ſub ipſa nemine valente penitus adiuuare, ſuppreſſus eſt; inciſor arboris, homicidæ proculdubio non eſt comparandus. Wormatien. 29.] Nicolaus pp. 1. diſt. 50. c. Hi qui arborem] c. 36. Triburien. ſub Arnolfo. Impe.

5 Si quis filium ſuum (quod abſit) non ſponte,

ſed caſu contingente occiderit, ſecundum homicidia ſponte commiſſa pœniteat.c.55.Triburienſis ſub Arnolfo Imp.Suijpſius occiſor:titulo, Deſperandum.§.3.Parricidæ pœnitentia.Gregor.pp.2.epiſt.8.& Wormatien.c.30.

6 Si qua mulier per adulterium abſente marito conceperit,idque poſt facinus occiderit, placuit, ei nec in fine dandam eſſe communionem, eo ꝙ geminauerit ſcelus. Elibert.63. Catechumena ſi per adulterium conceperit,& conceptum necaue rit,placuit eam in finem baptizari.Elibert.68.Mulieres, quæ ante temporis plenitudinem conceptos vtero infantes voluntate excutiunt, vt homicidæ procul dubio iudicandæ ſunt. illæ verò quæ dormiendo filios ſuffocare videntur, leuiter de his iudicare oportet, quia nolentes, & non conſentiendo ad hunc deuolutæ ſunt caſum.Worma.c.35.Vide titulum: Abortum.Vide pro matricidę pœnitentia Nicolaum pp.1.33.q.2.c.Latorem.

7 Patricidæ aut fratricidæ per vnius anni circulum ante fores Baſilicæ orantes Domini clementiam perſeuerent.deinde in eccleſiam inducãtur, ſed annũ adhuc inter audientes ſtent cũ ad miſſarũ ſolẽnia,vel alia ſacra cõuenerint:& his ita peractis,ſi pœnitentiæ fructus in eis cõſpicitur,corporis,& ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti participes fiant, vt deſperantiæ non indurentur caligine.Carnem non manducent omnibus diebus vitę ſuæ. ieiunent quotidie vſq; ad horam nonã diei, exceptis feſtis diebus atque dominicis.abſtineant autem à vino,medone,ãtq; cereuiſia mellita tres dies per hebdomadam, & arma gerere non audeant,vel ſumere, niſi contra paganos. vehiculo non vtãtur quocunq; ſunt ituri,ſed pedeſtri more eant. Tempus autem huius pœnitentiæ in epiſcoporum

porum ponimus arbitrio,vt ſecundùm conuerſationem illorum, aut extendere, vel minuere valeant.non ſeparentur ab vxoribus ſuis, & ſi ſe continere nolint cum nullas habent legitimas,ducāt, nè in voraginē fornicationis incidant.& ſi finis vitæ illorum venerit antequam duorum prædictorum annorum finiantur curricula, viaticum illis non negetur,c.30. Wormatien. Vxoricidæ pœnitentia.Pius pp.1.33.q.2.]Nicolaus pp.1. reſcripto rum ſuorum tit.17.c.3.

8 Qui ſacerdotem morti voluntate tradiderit (ait Wormatien.c.26.) carnem non comedat, nec vinum bibere præſumat omnibus diebus vitę ſuæ, & ieiunet vſque ad veſperam, exceptis feſtis diebus atque dominicis.arma non ſumat.& vbicunque ire maluerit, nullo vehiculo deducatur, ſed proprijs pedibus proficiſcatur : eccleſiam per quinquennij tempus non ingrediatur,ſed cum ſacrarum orationum officia, aut miſſarum ſolennia celebrantur,ante fores Baſilicæ perſeueret, orans ac deprecans Dominum, vt tanto crimine abluatur. Poſt expletum verò quinquennij tempus ingrediatur eccleſiam, nondum verò communicet, ſed inter audientes tantummodo ſtet,vel dum facultas conceditur, ſedeat, & cum decimus anni curſus fuerit finitus, communicandi ei licentia concedatur,& equitandi tribuatur medela, maneatque in reliquis obſeruationibus, & tres dies per hebdomadam ieiunet, vt perfectius ad culmen purificationis peruenire mereatur.] Is ipſe eſt etiam canon.16. concilij Maguntienſis tempore Arnolfi Imp.] Item cap.5.Triburienſis ſub eodem Arnolfo.

9 Si quis præsbyter, quia ſacerdos altisſimi Dei eſt,vulneratus,vel quibuſlibet iniurijs, & contu-

melijs dehoneſtatus euaſerit, & ſuperuixerit: tota compoſitio perſoluatur præsbytero. Si autem articulo mortis præuentus obierit,pretium Were geldi tripartita partiatur diuiſione: id eſt, altari cui ordinatus fuerat, pars vna; epiſcopo in cuius diœceſi erat,altera; tertia parentibus, de quibus ortus fuerat. Si verò in atrio eccleſiæ aliquid ex iſtis præsbytero factum fuerit, ſupradicto modo præsbytero,& pro præsbytero ſoluatur. Sed quia, vt Hila. pp. omnibus epiſcopis per diuerſas prouincias in epiſt.ſua ſcribit,iniuria ſacerdotum,& eccleſiarum ſacrilegium eſt, ſacrilegium in atrio factum,altari, & Domino eiuſdem loci perſoluatur. ſacerdotes enim non ſunt lacerandi, ſed potius coronandi,quia de his Eccleſiaſticus liber loquitur dicens: In tota anima tua time Dominum, & ſacerdotes illius ſanctifica, & miniſtros eos nō derelinquas,& honorifica ſacerdotē. & Iſidorus: His enim,ſicut & epiſcopis, diſpenſatio myſteriorum Dei commiſſa eſt.preſunt enim eccleſię Chriſti,& in confectione diuini corporis,& ſanguinis conſortes ſunt epiſcopis: ſimiliter, & in doctrina populorum,& in officio prædicādi.c.4.Tributienſis ſub Arnulfo Impe.

10 Si patroni vel aduocati, aut feudatarij ſeu vicedomini ſeu alij beneficiati,alicuius eccleſiæ rectorem,vel clericum alium ipſius eccleſiæ per ſe, vel per alios occidere,vel &c.2.Late.45.

11 Clericus ſi homicidium fecerit, ſiue ſit præſbyter,ſiue diaconus,deponatur.c.11. Triburienſis paulò antè citati.]Nicolaus pp.1.decretorum eius titulo 11.c.3.] imò gradu honoris deiectus,exilio claudatur,communionem demum circa finem vitæ accepturus.11.Toletā.5.] 14.c.7.

Horae Canonicæ. Vide domini Heſſels comment.

ment.in Orationem Dominicam.cap.8.

Synodus prouincialis Senonenſis in decretis motum,cap.18.& 19.videatur, & inſequitur Baſi lienſem,ſeſſ.21.

HOSPITALIA.

1 HOſpitaliorum bona quiſquis inuaſit,ab ec cleſiæ liminibus arcetur, quouſque ea re ſtituerit.5.Aurelia.13.]& c.15.necator pauperum nominatur.Vide Concil.Triden.ſeſſ.7.cap. 15. & ſeſſ.25.cap.8.

2 Præsbyteri plebes ſuas ſua admonitione hoſpitales efficiant.Aruernen.conci.in 2.tomo concil.] & exemplum ſuæ exhortationis prius exhibeant.2.Matiſconen.11.] vt nulli iter facienti manſionem denegent.Aruernen.ibidem] 6.Conſtant. 9.Hebr.13.a.] 1.Pet.4.c.] Matth.25.d.

3 Et ſi cui forte hoſpitium præſtiterint, nullam ab eo mercedem accipiant,niſi forte illi,qui recipiuntur,ſponte ſua aliquid dent.

HYMNI.

1 HYmnos canēdi exemplum habemus à Sal uatore,& ab Apoſtolis,Matt. 26. Eph.5.d

2 Non canantur tamen hymni in eccleſia, quibus autorum ſuorum nomina præfixa non fuerint 2.Turon.24.

3 Non ſcripturæ ſacræ modò, ſed & Hilarij, & Ambroſij hymnos probat, vtpote in laudem Dei conſcriptos, Apoſtolorumq; & martyrum triumphos complectentes.4. Toleta.12.] 2. Turon.24.] Trium puerorum.4.Toleta.13.

Hyſtriones.vide,Theatrum.

IDOLA.

1 IDola ſi quis confregerit,& ibidem fuerit oc ciſus,quia in euangelio eſt ſcriptum, neque inuenitur ab Apoſtolis vnquam factum, placuit

in numerum eum non recipi martyrum. Elibert. 60.] Sed poſtea Chriſtianis rebus fœlicius proficientibus,animumq; ſumentibus,iuſſum eſt id fieri:vt videre eſt.2.Arelaten.23.

2 Idolo non immolans quidẽ, ſed munus dans quod offeratur,relegatur ad pœnitentiam, accepturus communionem in fine.Elibert.3.] & coronam ſacrificantium tantùm geſtans,biennio pœnitentiæ ſubijciebatur.ibidem c.55.

3 Oblatum idolo,ab eccleſia non accipiatur.Elibert.40.

4 Idololatræ pęnitentia.1.Nice.11.]Siricius pp. c.3.epiſt.1.] c.3.Valentini Galliæ.] 2.Aurelia.19.] 12.Toleta.11.] 3.Toletani 16.

5 In templis idolorum cœnantes, cultiori habitu eò producti, & pretioſiori veſte adhuc mutata,inter audientes vno anno conſtituebantur. deinde triennio pœnitentiam agebant, cuius biennio orationi communicabant,tertio anno verò ſacramentis reconciliabantur.Ancyra.4.] Ab eccleſiæ cœtibus arceantur, qui cibis idolorum cultibus immolatis vtuntur 2.Aurelia.19.]2.Turo.23.

IEIVNANS.

1 Ieiunantes abſtineant à carnibus.Teleſphorus pp.in epiſt.decretali]ſeu auium,ſeu pecudũ. 1.Toletanum in fine aſſertionis fidei.4.Tolet. 10.] 8.Toleta.9. Cyrillus epiſc. Ieroſolymitanus catecheſi 4.Vide abſtinens.

2 A carnibus,& vino,inquit Gerundenſe.ca.3.] Sic 4.Toletan.10.à quibuſdam,inquit,nec vinum bibitur.

3 Aridioribus veſcantur cibis, vtpote abſtinentię conuenientibus Laodice.50.

4 Piſcem,& olus comedant.4.Toleta.10.

5 Hora nona (à ſolis ortu) refectionem ieiunantes

tes ſumebant.teſte Aug.epiſt.118.c.7.]c. 34. Maguntiaci.

6 Nil penè valet ieiunium,quod orationes,vigiliȩ & eleemoſynȩ non commendant.Liberius pp. tomo.1.concil.

7 Ieiunium die Dominica & feria quinta nemo fidelium agere olim potuit,quòd dies hos pagani quaſi ſacrum ieiunium celebrarent. iubente Melchiade pp.vt teſtatur Damaſus pp.in lib.Pontificali.Vide Aug.epiſt.86.ad Caſulanum.

8 Qui ergo die Dominico ieiunat ſtudioſè, non credatur catholicus.Gangren.18.]4. Carth:64.] Cæſarauguſta.c.1.

9 Quiſquis eorum qui continentiæ ſtudent, abſque neceſſitate corporea ſuperbiendo diſſoluerit tradita in commune ieiunia, & ab eccleſia cuſtodita, anathema ſit.Gangren. 9.] Euſebius pp. 1. apud Gratia de conſ. 5. c. Ieiunia.]4. Carth. 63.] c.35.Maguntiaci ſub Carolo magno,vti Gangrenſe definit.Primæ autoritati nō conſentiunt ſequentes in æqualitate pœnæ.

10 Ieiunium(ait Calixtus pp. 1. epiſt. decretali) quod ter in anno apud nos celebrare didiciſti,cōuenientius nunc per quatuor tempora fieri decernimus, vt ſicut annus per quatuor tempora voluitur,ſic & nos quaternum ſolenne agamus ieiuniũ per quatuor anni tempora. Lege c. 34. Maguntiaci ſub Carolo magno.

11 Ieiunia ſeu abſtinentias, per ſingulos menſes placuit celebrari, exceptis diebus duorũ menſiũ Iulij & Auguſti, ob eorundem infirmitatem. Elibert. 3.

12 Sabbato quolibet ieiunemus. Elibert.26.]conſiderantes Apoſtolos eo die, quo Dominus erat ſepultus,in mœrore fuiſſe,& ꝓpter metũ Iudæo-

rum ſe occuluiſſe. Innocen. pp. epiſt. 1. ca. 4.] Aug. epiſt. 89. 19. & 118. c. 2.

13 Feria ſexta propter paſſionem Domini ieiunamus. Innocen. pp. 1. epiſt. 1. c. 4.

Monachorum ieiunia: titulo, Monachus.

14 Ieiunia pro aliqua neceſſitate generaliter indicta, ab omnibus diligenter cuſtodienda ſunt c. 47. Turon. ſub Carolo magno.

15 In die paſsionis Domini quiſquis præter paruulos, ſenes, & languidos, ieiunium ante peractas indulgentiæ preces nõ ſoluerit, à Paſchali gaudio depellat, nec in eo Euchariſtiã percipiat. 8. Tole. 7.

16 Excuſati ſunt à ieiunio quos ætas incuruat, quos languor extenuat, aut neceſsitas arctat. 8. Toleta. 9.] 2. Turon. 18.

17 Hi tamen non ante ieiunium ſoluant, quàm à ſacerdote percipiant licentiam. 8. Toleta. 9.

18 A feria ſancti Martini vſq; ad natiuitatẽ Dñi, 2. 4. & 6. ſabbati ieiuniũ indictum fuit. 1. Mantiſ. 9.

19 Diebus inter Paſcha, & Pentecoſten intercurrentibus, ieiunia relaxantur in figuram non laboris, ſed lætitiæ, & quietis, poſt generalem reſurrectionem beatis concedendæ. Augu. epi. 119. c. 15. & epiſt. 86. Gerunden. 2. indicitur triduanum ſequenti ſeptimana Pentecoſtes.

20 Cauſas forenſes ceſſare vult Liberius Papa tempore ieiunij.

IMAGINES.

1 Imaginum impugnatores damnati erant à ſede Apoſtolica ante ſecundam ſynodum Nicenam; teſte Nicolao pp. 1. in medio epiſto. ad Michaelem Imperatorem.

2 Antiquisſimum in eccleſia Chriſti vſum imaginum aſſerit ſynodus Nicena ſecunda, actio 2. & ſequentib. ex patribus, & notãter actione 2. dicit:

Omnes

Omnes principes, etiam ſi peſſimi ſint peccatores, adoramus, & reuerenter ſalutamus. quid vetat igitur, quò minus non liceat & ſanctos Dei miniſtros venerari, & in memoriam eorum imagines ſtatuere & erigere, ne in obliuionem perpetuam veniant? Verùm, inquis, Deus ipſe manufacta prohibuit adoranda. Dic mihi ò Iudæe, quid eſt quod ſuper terram extet, quod non ſit manu hominũ factum, poſtquam à Deo fuerat creatum; Quid? arca Dei, quæ ex lignis Sethim conſtructa eſt & ædificata, nónne opus eſt hominum? quid altare? quid propitiatorium? quid vrceus in quo manna recondebatur? quid menſa & candelabra? quid interiores & exteriores cortinæ? Suntne opera manuum hominum quæ Salomon fieri mandauit? Quamobrẽ ea quæ ſancta ſanctorum dicuntur, cùm ſint manu facta, præterea Cherubin & ſex alata illa quæ circa altare Domini fuerunt, cum ſint animalia & imagines Angelorum, opera manuum hominum, non fuerunt eiecta, & à Iudæis proculcata? non aliam ſane ob cauſam, quàm quod Dei mandato imagines fuerunt Angelorum ſacratæ, Gentiũ autẽ idola quia imagines fuerunt dæmonum, Deus eiecit, & condemnauit. Nos verò in memoriam ſanctorum imagines facimus: quorũ, ais? Abrahæ, Moyſis, Eliæ, Zachariæ, reliquorumque prophetarum, Apoſtolorum & ſanctorum martyrum qui propter Chriſtum tribulati ſunt, quò omnis qui eos in imagine contemplatur, illorum & meminerit, & glorificet Deum qui illos quoque magni fecit. Decet ſiquidem eos honor & veneratio propter iuſtitiam eorũ, vt omnis qui viderit eos, in imitationẽ operum eorum ducatur. Qualis verò iſte eſt adorationis honor? profectò non alius quàm is quo nos peccatores quoq; inuicẽ ꝓſequimur, ſalutãtes nos inter

nos

nos per honorationem & dilectionem. Hæc ibi Synodus. Et actio. 3. Verum noui, &c.

Actione 1. Epiſcopi hos dicũt anathematiſmos ab errore, reſipiſcentes.

1 Chriſtianorum accuſatores & calumniatores ſiue iconoclaſtæ, hoc eſt, imaginum demolitores, execratio.

*Pſal. 113. Sapien. 13. & 15. Iſai. 40. & 41. 44. Ierem. 2. & 10. Baruch 6. Deuter. 4.

2 Qui ſacræ ſcripturæ verba* de idolis & gentilium ſtatuis ad venerandas Chriſtianorum imagines exponentes trahunt, execratio.

3 Qui venernadas & ſanctas imagines non amplectitur execratio.

4 Qui aſſerunt Chriſtianos vt deos imagines adorare, execratio.

5 Qui fauent ex animo violatoribus, & ignominia afficientibus ſanctas imagines, execratio.

* Ezec. 30. Zacha. 3. Ierem. 10. & 15.

6 Qui præter*Chriſtum Deum noſtrum dicunt alios eſſe qui nos liberarunt à cultu idolorum, execratio.

7 Qui doctrinas ſanctorum patrum & traditionem catholicæ eccleſiæ contemnunt, quique cauſantur & voces Arrij, Neſtorij, Eutychis, & Dioſcori iactant, dicentes quòd niſi ſatis ex veteri & nouo teſtamento inſtructi eſſemus, ſanctorũ patrũ ſacrarum ſex ſynodorum doctrinas, & catholicæ eccleſiæ traditiones ſequeremur, execratio.

9 Qui audent dicere, catholicam eccleſiam aliquando idola ſuſcepiſſe, anathema ſit.

9 Qui inquiunt diabolicarum inſidiarum inuentum ſacrarum imaginum culturam, & ædificationem, nequaquam autem ſanctorum patrum noſtrorum traditionem, execratio.

10 Res iſta tamen non erat paſſim in vſu tempore eccleſiæ recens adhuc naſcentis, cũ necdũ idololatria è mundo eſſet exterminata, & ad hoc vitium

tium,ex vetuſtiſſima conſuetudine ac vſu,nominũ è gentilitino conuerſorum mentes eſſent admodũ propenſæ.Quamobrẽ venit conciliũ Elibertinũ c.36.picturarũ in eccleſia vſum. Quibus ſi vſi fuiſſent in eccleſijs infideles; eos ſuæ ſententiæ conſentaneos potuiſſent exiſtimare,quibus pleriq; eorum cohabitabãt.Vnde idem concil.c.41.Admonere(inquit)placuit fideles,vt quantũ poſſunt prohibeant nè idola in domibus ſuis habeant.Si verò vim metuãt ſeruorũ, vel ſeipſos puros cõſeruent.

IMMOLANTES idolis.Vide ti.Idololatriæ.

IMPERATORIS poteſtas.Vide tit.Leg.

IMPOSITIO MANVVM.

1 IMpoſitio manuum,cuius mentio fit cũ in ſcriptura ſacra,tum in canonibus, non eſt nuda (quam vox ipſa ſignificare videtur)cæremonia,ſeu manuum ſuper aliquid appoſitio, ſed Actorum 8. cap. eſt ſacramentum confirmationis ſeu chriſmatis,quod ſacramentum ſortitur nomen hoc ab ipſa cæremonia:teſtis eſt Euſebius pp.1.in fine epiſt. 3.dicens. Manus impoſitionis ſacramentũ magna veneratione tenendũ eſt,quod ab alijs perfici non poteſt niſi à ſummis ſacerdotibus,nec tẽpore Apoſtolorum ab alijs quàm ab ipſis Apoſtolis legitur aut ſcitur peractum eſſe.] Item act.19.a. Et cũ impoſuiſſet Paulus manus baptizatis, &c.] Sic Heb. 6.ait Paulus;Feramur ad perfectionẽ,non rurſum iacientes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis,& fidei ad Deum,baptiſmatum,doctrinæ impoſitionis quoq; manuum, &c.] Sic vſurpatur 1.Arelaten.8.]Syricius pp.1.c.epiſt.1.

A materia appellatur alibi Chriſmalis, alibi ab effectu ſacramentum confirmationis.

2 1.Timoth.4. ſacramentum ordinis eo conferri deſignatur:Noli (ait Paulus Timotheo) negligere

gratiam

Arel.c.6.] Quod.n.manus quadã impoſitione circa baptizãdos vſi sũt pr̃es,patet ex tit.Baptizari.§. 2.

INCARCERATI ob culpas ſuas, quæcunque illæ ſint,ab eccleſiæ prępoſito ſingulis diebus dominicis viſitentur, vt ſic eis ex eccleſiæ domo tribuatur iuxta ſuam neceſsitatem. 5.Aurel. 20.

INCARNATIO filij Dei.Vide ti. Chriſtus.

INCENDIARIVS eccleſiæ 15.annorum pęnitentiæ ſubijcitur,ac ad æqualis reſtitutionem cogitur. Iulius pp. 1.ad Iuonẽ lib. 2.]Eugenius pp. 2. decreto 9. ad eandem reparationem damni obligat eum, pœnitentiam autem anni vnius ei indicit aut Ieroſolymis,aut in Hiſpania.

INCENSVM circa altare, ſeu thuribulo thurificare virgo ſacrata non poteſt.Soter pp. epiſt. 2.

INCESTA CONIVNCTIO.

1 INceſta omnis coniunctio prohibetur,vt multis canonibus,ita & 2.Tole.5.]adeo vt in eiuſmodi coniunctione nõ ſint nuptiæ. 2.Mantiſ.18.& Agath.61.]c.11.Arel.ſub Car.magno] & ideo recuſantes ſe ſeparare,ſeparet poteſtas ſęcularis.Wemart. 79.] Nec mulctentur inceſtuoſi pecuniaria pœna, ſed iuxta canonicam ſententiam pœnitentiæ ſubdantur. c. 18.Cabilon.tempore Car.magni.

2 Inceſta autem eſt cõiunctio,ſi quis frater germanam acceperit vxorem. Agath.61.]Epaun. 30.

3 Et cum relicta fratris Agathen.61.] Epaunen. 40.] 1.Aurelianen.20.] 3.Aurelia.10.] Aruernen. 11.] 1.Pariſien.4.] Antiſiodor.29.] 3.Roma.5.ſub Gregorio pp.3.

4 Cum nouerca.Agath.61.]Epaunen.30.] 2.Aurelia.10.]3.Aurel.10.] 1.Pariſien.4.] Antiſiod. 24.

5 Cum conſobrina.Agath.61.]Epaunen.30.] 3. Aurel.10.] Auernen: 11. Hac in re 4.Aurelia.16. approbatur c. 30. Epaunenſis.

Cum

6 Cum relicta auunculi.Agath 61.] Epaunē.30.
3.Aurelia.10.]1.Pariſien.4.
7 Cum filia auunculi.Agath.61.} idē eſt quod
conſobrina
Cum filia patrui. Agath.61. Aruern.11.
8 Cum priuigna ſua. Elibertini. 66.] Agathen.
61.]Epaunen.30.Aruen.11.
9 Cum ſorore vxoris defunctę.1.Aurelia.20.]3.
Aurelia.10.]Aruen.11.] 1.Pariſien.4.] 56.Maguntiaci ſub Carolo magno.2. Turonicū cicato c.18.
Leuitici adiungit conciliorum præcedentium canones quos citauimus.]Antiſiodorenſe à cap. 27.
vſque ad 33.idem habet quod alia concilia.] c. 6.
Colonienſis concilij ſub Carolo tertio probat ca.
61.Agathenſis concilij.
11 Quod ita pręſenti tempore prohibemus(ſcilicet vt tales non fiant coniunctiones)vt ea(matrimonia)quæ ſunt hactenus inſtituta,non diſſoluamus.Agathen.61.]3.Aurelianen.10.ſic dicitur.De inceſtis coniunctionibus: ita quæ ſunt ſtatuta ſeruentur,vt hi qui aut modò ad baptiſmum veniūt, aut quibus patrum ſtatuta ſacerdotali prædicatione antea in notitiam non venerunt,ita pro nouitate conuerſionis,ac fidei ſuæ credimus conſulendum,vt contracta hucuſque huiuſmodi coniugia non ſoluantur.

Incontinenter viuētes clerici.vide titul.Clericorum.§.5.&c.& tit.Continent §.8.&c.

Indulgentiarum vſus fuit tēpore concilij Ancyrani.vt videre eſt c.2.5.16.21.& 2.
1.Niceni.6.& 11.]Laodice.2.]4.Carth.75.]Agat.
60.]Epaunenſe.c.29.ex Agathenſi.

In quibus canonibus permittitur epiſcopis. vt probata pœnitentium, ſeu ad certam pœnitentiā pro culpis ſuis relegatorum conuerſatione, erga eos humanius agant(abbreuiando tempus pœnitentiæ,

tentiæ,& ante illius impletionē eos reconciliando & abſoluendo) vel amplius tempus adijciant, ſi minùs eos in ſeipſos ſtrennuè animaduertere videant. Ancyrani. 5.

Secundo Lateranen.cap. 62. bene dicitur cōtra indiſcretas indulgentias, quibus claues eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio eneruatur: Decernimus vt cum dedicatur Baſilica noua &c. Vide Conc. Trid. ſeſſ. 25. in decreto de indulgentijs.

Bene ergo damnatus eſt articulus 42. Ioannis Wiclef à concilio Conſtantienſi: Fatuum eſt credere indulgentijs papæ & epiſcoporū, & Ioannis Hus iſte: Sacerdotes infideliter ſentiunt de indulgentijs. & Leo pp. 10. damnat Martini Lutheri articulum decimumſeptimum & quinque ſequentes, ob non receptū de indulgentijs dogma. Vide Alexand. pp. tertium, q. 35. cap. 4. quòd nemo niſi à ſuo eas accipere poteſt ſuperiore.

INFAMES eas perſonas dicimus, quæ pro aliqua culpa notantur infamia: id eſt, omnes qui Chriſtianæ legis normam abijciunt, & ſtatuta eccleſiaſtica contemnunt. ſimiliter fures, &c. Stephanus pp. 1. epiſt. 1.] Iulius pp. 1. in reſponſione ad epiſcopos Orientales (ex primo Niceno) capi. 13.

Infidelitas, vide peccatum.

INFIRMITAS.

1 INfirmorum, ſiue ægrotorum qualitas hoc ſæpe habet, vt accuſent magis medicos congruis obſeruationibus ad ſalubria reuocantes, quā vt ipſi ſuos noxios appetitus deponere vel reprobare conſentiant. Gelaſius pp. ad Anaſtaſium Auguſtum.

2 Eorum autem & debilium curam epiſcopus in ſuo territorio gerat. 5. Aurelianen. 21.

Cum

3 Cùm autem infirmitas corporalis nonnunquã (ait concilium Lateranenſe ca.22.ſub Innocentio pp.3.)ex peccato proueniat, dicente Domino languido quem ſanauerat, Vade, & ampliùs noli peccare ; ne deteriùs aliquid tibi contingat; decreto præſenti ſtatuimus, & diſtrictè præcipimus medicis corporum,vt cùm eos ad infirmos vocari contigerit:ipſos antea omnia moneant, & inducant q medicos aduocent animarum, vt poſtquam infirmis fuerit de ſpiritali ſalute prouiſum, ad corporalis medicinæ remedium ſalubrius procedatur, cùm cauſa ceſſante ceſſet effectus.

Ioan.5.

INNOCENTIS accuſator vſque ad vitæ extremum remouetur à communione.1.Arelatẽ.24.] 1.Mantiſco.18.ſi clericus ſit, deponit etiam eũ ab officio:ſi ſęcularis; à communione ſeparat.] Vide titulum:Damnari.

INQVIRENDI contra ſubditorum exceſſus formam prælato præbet Concilium Lateranẽſe ex ſcriptis noui & veteris teſtamenti: vt nimirũ cùm de exceſſu eius clamor & fama,non quidem à maleuolis & maledicis,ſed à prouidis & honeſtis, nec ſemel tantùm, ſed ſæpe peruenerint ad aures ſuperioris;coram eccleſiæ ſenioribus veritatem diligentius perſcrutetur.& ſi rei popoſcerit qualitas canonica diſtrictio culpa feriat delinquentis. Diligentiùs tamen obſeruandum eſt hoc in prælatis, qui quaſi ſignum poſiti ſunt ad ſagittam. Præſens ſit contra quam fit inquiſitio, vt obijcienda audiat capitula,& teſtiũ quoque nomina noſcat. & infrà; Sicut accuſationem legitima præcedere debet inſcriptio; ſic & denunciationem caritatiua admonitio, & inquiſitionem clamoſa inſinuatio præuenire: illo ſemper adhibitio moderamine, vt iuxta formam iudicij, ſententię quoq; forma dictetur.

Luc.16. *Gene.18.* *Vide 3.Tole; Nam & de accuſatis &c.* *Thren.3.*

Hunc tamen ordinem circa regulares perſonas non credamus vſquequaque ſeruandum, quæ cũ cauſa requirit, facilius & liberius à ſuis poſſunt admiſtrationibus amoueri. 2. Lateranen. 8. ſub Innocentio 3.

DE INTERPRETATIONE verborum & reſcriptorum. vide Alexandrum pp. 3. parte. 41. & 2. Lateranenſis c. 57. & 58.

INVASORES bonorum pauperum anathemate plecti. 2. Mantiſco. 14.

INVASORES bonorum eccleſiæ. Vide Spoliatores.

INVITVS nũ quis poſsit ordinari. Vide ca. Apoſt. 37.]8. Toleta. 7.]Simplicium pp. epiſt. 2.

INVOCANT Deiparam virginem Mariam, ac ab alijs inuocari volunt Ioannes epiſcopus Ieroſolymitanus cum ſuis, vt intercedat pro pace Eccleſiæ. 5. Conſtantinopolitani actio. 1. in ſuo reſcripto.]6. Conſtantinop. 7.

IVDAEVS.

1 IVdaicis ſuperſtitionibus vel ferijs inhærens, à conuentu eccleſiæ ſeparetur. Laodice. 37.]4. Carth. 89.]2. Latera. c. 70. ſub Innoc. pp. 3.

2 Si is Iudæus ſit baptizatus, corrigatur pontificali autoritate, & ſuam apud ſe non retineat prolem quam fortè circunciderit; ſeruus autẽ libertate donetur, ſi id ei dominus ſuus fecerit. 4. Toleta. 58. Vide & 4. Aurelia. 30.

3 Proles Iudæorum baptizatas ab eorum conſortio ſeparare oportet: nè iterum erroribus parẽtum inuoluantur; & deputare aut monaſterijs, aut Chriſtianis viris, aut mulieribus Deum timẽtibus, vt ſub eorum conſeruatione cultum fidei diſcant. 4. Toleta. 59.

4 Is quoque, qui natus eſt ex duobus, quorum

alter Chriſtianus eſt, Chriſtianam religionem ſequatur,& baptizatur.4.Toleta.62.3. Toleta.15.
5 Fideles proles Iudæorum in Iudaiſmum relabentium ob delictum parentum non exhæredetur 4.Toleta.60.]8.Toletani ca.12.approbantur conſtitutiones 4.Toletani de Iudæis.Vide c.9.duodecimi Toletani.
6 Iudæi volentes ad legem catholicam venire: quoniam eorum perfidia frequenter ad vomitum redit: octo menſes inter catechumenos eccleſiæ limen introeant.Agath.34.
7 Iam aũt ad fidem catholicam trãſlatis nulla ſit communio cum his qui adhuc in veteri ritu conſiſtunt,ne forte eorũ participio ſubuertantur.4.Toleta.61.]& feſtis præcipuis noui teſtamenti,ac diebus illis quos olim ſanctione veteris legis ſibimet cenſebãt eſſe ſolennes,in ciuitatibus, publicisque cõuentibus cum ſummis Dei ſacerdotibus adeſſe præcipimus.9.Toleta.19.
8 Ad teſtimonium dicendum non admittuntur, qui ſemel fidem Chriſtianam poſt baptiſmum præuaricati ſunt.4.Toletan.63.
9 Benedictionem Iudæi ſuper fruges ſuas Chriſtianus non expetat.Elibert.49.
10 Conuiuia Iudæorũ Chriſtianis interdicimus, ſub pœna excommunicationis ad annum.3.Aurelia.13.Elibertini.50.]Agathen 40.]Venet.12.Epaunen.15.
11 Habitu à Chriſtianis Iudæi diſcernantur.2. Lateran.68.
12 Toletarij non eſſe ſinantur. 1.Mantiſconen.13.
13 Iudices Chriſtianis non præficiantur. Auerne. 8.]1.Mantiſconen.13.
14 Publica officia nõ agant,neque ex eis nati;quia ſub hac occaſione Chriſtianis iniuriam faciunt.4.

Toleta.64.]3.Toleta.14.]2.Lateran.69.
15 Coniugium cum Chriſtiana non ſortiantur.3. Aurelia.13.]Elibertini.16.]3.Toleta.14.]aut ſi iũcti ſint,ſeparentur.2.Aurelianen.19.]3.Aurelianẽ.13.
16 At monili vt Chriſtiani fiant, ſicut & eorum coniuges,ſi conſentiant, non ſeparentur. Chalce. 12.].4.Toleta.6.
17 Eorumque poſſeſſiones tunc ipſis ſeruentur. Alexander pp.3.c.26.partis primæ.
8 Chriſtiana eorum mancipia eis non reddantur. cum ad eccleſiam confugerint, quia vel quod religio Chriſtiana vetat, à dominis præcipitur, vel puniuntur pro culpa cuius veniam in eccleſia acceperant.3.Aurelianẽ.13.] ſed redimantur à Chriſtianis.4.Aurelia.23.& 29.]3.Tolet. 14.]quodque duodecim ſolidis.1.Mantiſconen.19.]quinimo eis ea deinceps emere vetat. 4. Toletan. 65.] Alexander papa tertius,parte.10.
19 A die cœnæ Domini vſq; in ſecundam ſabbati in paſcha(hoc eſt, ipſo quatriduo)procedere inter Chriſtianos nõ præſumat Iudæi.3.Aurelianen. 29. 1.Mantiſco.14.
20 Clerici anathematizantur,qui pro collatis ſibi ab eis muneribus perfidiam eorum diſſimulant.4. Toleta.57.

IVDICIVM.

1 IVdicio Dei iuſto datur plerũque peccatoribus poteſtas, quã ſanctos ipſius perſequantur:vt qui ſpiritu Dei iuuantur & aguntur, ſiant per laborũ exercitia clariores.Sixtus pp.2 epiſt.2. ex Zepherino pp.epiſt.2.]& pelagius pp. 2. in epi. ad vniuerſos epiſcopos Italiæ. Et in libro ſentent. proſperi.ſent.23.& commentario eius, Pſal. 118. ad verſum:Media nocte ſurgebam.
2 De occultis cordis alieni iudicare, peccatum

eſt;& eum cuius non videntur opera niſi bona, ini quum eſt ex ſuſpitione reprehendere.Sixtus pp. 2. epiſt. 2.]& ante eum Zepherinus pp.epiſt. 1.ad epi ſcopos Sicilien.]& Ioannes pp.1.epiſt.ad Zachariã Et & ſentent.21.in libro ſententiarum Proſperi.

De iudicio humano.

3 In omni iudicio adeſſe debet iudex,accuſator defenſor,& teſtes.Fabianus pp:epiſt. 2.

4 Iudex non ſit qui accuſator eſt vel teſtis.Fabia nus ibidem.]Gelaſius pp. citatus à Nicolao pp. 1. ad Michaelem Imperat.

De iudicijs, lege decreta Concilij Tridentini ſeſſ.24.c.20.reformationis:& ſeſſ.25.capitulo.10.

5 Iudex nec ſuſpectus nec inimicus eſſe poteſt. Nicolaus,pp.1.ad Michaelem Imperatorem.] Ale xander pp.3.cap.27.parte 10.

Quòd ſi iudicandus allegauerit ſe iudicem habe re ſuſpectum,coram eodem cauſam iuſtæ ſuſpicio nis aſſignet,& ipſe cum aduerſario,vel ſi fortè ad- uerſarium non habeat, cum iudice arbitros com- muniter eligat;aut ſi forte communiter conuenire non poſſunt, eligant abſque malitia ipſe vnum & & ille alium,qui de ſuſpitionis cauſa cognoſcant: & ſi nequiuerint in vnam concordare ſententiam, aduocent tertium, vt quod duo ex ipſis decreue- rint,robur habeat firmitatis,&c.Cauſa verò ſuſpi- cionis legitimã ipſis infra competentem terminũ non probata,ſua iuriſditione iudex vtatur, át ipſa probata legitimè, de recuſatoris aſſenſu perſonæ idoneæ committat,negotium recuſatus, vel ad ſu- periorem tranſmittat,vt in eo ipſe procedat,ſecun- dùm quod fuerit procedendum. 2. Lateranenſe. capitulo 48.

6 Iudex criminoſum diſcutiens,non antè ſenten tiam proferat capitalem, quàm aut reum ſe ipſe confiteatur,aut per innocentes teſtes conuincatur.

Adrianus

Adrianus pp.1.in capitulis ex ſynodis & canonibus diuerſis à ſe collectis.& ibidem paulo antè;Iudicã tem oportet cuncta rimari,& ordinem rerum plena inquiſitione diſcutere, interrogandi ac ptoponendi,adijciendique patientia præbita ab eo;vt ibi actio partium limitata ſit pleniter, nec prius litigantibus ſua velit ſententia obuiare, niſi quando ipſi, peractis omnibus, iam nihil amplius habuerint in quæſtione quod proponant, & tam diu actio ventiletur, quouſque ad rei veritatem perueniatur, frequenter ergo interrogari oportet, nè aliquid fortè prætermiſſum remaneat, quod annecti conueniat. Hæc ibi Adrianus papa, & Nicolaus papa 1.3.quæſt.9. c. Si fortè. Vide titulum, Inquirendi.

Deus enim omnipotens, vt nos a præcipitatæ ſententiæ prolatione compeſceret (inquit Euariſtus papa epiſtola 2.) cum omnia nuda, & aperta ſint oculis eius, mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare priuſquam manifeſtè agnoſceret quæ dicebanrur. Vnde ipſe ait: Deſcendam, & videbo vtrum clamorem qui venit ad me opere compleuerint, an non eſt ita, vt ſciam. Deus omnipotens(cui nihil abſconditum eſt,ſed omnia ei manifeſta ſunt etiam antequam fiant) non ob aliud hæc & alia multa per ſe inquirere dignatus eſt, niſi vt nobis exemplum daret, nè præcipites in diſcutiendis, & iudicandis negotijs eſſemus, & nè mala quorundam prius quiſquam præſumat credere quàm probare, &c. Hæc ibi Euariſtus. Quam eius ſententiam cum ipſis quoque verbis repetit ac inſequitur Gregoriuspp. primus, libro decimo nono Moralium, capitulo 23. citaturq; Gregorius cap. 37. Concilij Aquiſgranen: ſub Ludouico Impe. 1.]c.verò 22.Triburienſis Concilij ſub Arnolfo

Gene.18.

Imperatore repetitur vt Euariſti ſententia.

Huc ſpectat 2. Lateranenſis cōſtitutio, c. 38. vt tā in ordinario iudicio quàm extraordinario, iudex ſemper adhibeat aut publicam, ſi poteſt habere, pſonam, aut duos viros idoneos, qui fideliter vniuerſa iudicij acta conſcribant, videlicet citationes dilationes, recuſationes & exceptiones, petitiones & reſponſiones & appellationes, renunciationes, concluſiones, & cætera quę occurrunt competenti ordine conſcribenda, deſignando loca, tempora, & perſonas: & omnia ſic conſcripta partibus tribuantur: ita quod originalia penes ſcriptores remaneāt vbi ſi ſuper proceſſu iudicis fuerit ſuborta contentio, per hæc poſſit veritas declarari: hoc adhibito moderamine, quatenus ſic honeſtis & diſcretis deferatur iudicibus, quòd per improuidos & iniquos innocentum iuſtitia non lędatur. Iudex autem qui conſtitutionem iſtam neglexerit obſeruare, ſi propter eius negligentiam aliquid difficultatis emerſerit, per ſuperiorem iudicem animaduerſione debita caſtigetur, nec pro ipſius præſumatur proceſſu, niſi quatenus in cauſa legitimis conſtiterit documentis. Vide tit. Inquirendi.

7 Ad teſtimonium dicendum viles, & indignas perſonas coram ſe non permittat accedere, quoniā multi ſunt, qui peierare pro nihilo ducunt. ca. 34. Turonenſis ſub Carolo magno.] c. 21. Cabilonen. tempore eiuſdem.

8 Munera pro iudicio non recipiat iudex, nè p hoc peruertat iudicia iuſtorum, dicente ſcriptura: Munera excæcant oculos ſapientium, & ſubuertūt verba iuſtorum; c. 13. Arelatenſis ſynodi ſub Carolo magno.] ca. 35. Turonenſis ſub eodem] cap. 21. Cabilonenſis tempore eiuſdem.] Rhemen. 39. Tarracon. 10.

Exod. 18. *Deute.* 16.

Catholici

9 Catholici iudex nemo ſit niſi catholicus: prouocans ad alium excommunicetur. 4. Carth. 37. 1.Corint.6.
10 Cùm per iudicium iniurijs aditus patere non debeat (quas iuris obſeruantia interdicit) nullus vltra duas diætas extra ſuam diœceſim per literas apoſtolicas ad iudicium trahi poſſit, niſi de aſſenſu fuerint impetratæ, vel expreſſam de hac conſtitutione mentionem fecerint. 2. Lateranen. 37.
De poteſtate iudicum Alexander pp. 3. part. 46. & 2. Lateranen. 36.]& de iudicibus delegatis idem Alexander part. 7. & part. 10. c. 18.
11 Iudices locorum, aut actores fiſcalium patrimoniorum, ex decreto domini noſtri Reccaredi regis ſimul cum ſacerdotum conſilio, autumnali tempore die kalendarum Nouembrium in vnum conueniant, vt diſcant, quàm piè, iuſtè, & humaniter cum populis agere debeant, nec iniuſtis vectigalibus, & immoderatis exactionibus ipſos premant, ſed potius per miſerationem compatientes, à grauaminibus defendant, vt bonos populi tutores facere decet. 3. Toletan. 18.]Subſint epiſcopo 3. Toletan. 18.]Arelaten. 12. ſub Car. magno, & ſub eodem Turo. c. 33.
12 Reperti mali iudices, de miniſterio ſuo abijciantur. c. 50. Maguntiaci ſub Carolo magno.
Si clericum quempiam fatigent, eum vel in publicis, vel in priuatis occupando, excommunicantur. 3. Tole. 21.]4. Tole. 31.
Si cum pauperes opprimant, ſe commoniti non emendarint, excommunicentur. 1. Turonen. 27.] & ca. 17. Arelaten. ſub Carolo magno.
13 Die Dominico iudicia non fiant. Tarraconen. 4.]2. Mantiſconen. 1.] nec in quadrageſſima. Liberius pp. Vide, Dominicam diem S. 5.
14 Clericus non alia poteſt iudicare, quàm quę le-

gibus continentur ab eo iudicari poſſe. Felix pp. 2. c. 7. epiſt. 1.
15 Criminalia non poteſt iudicare. Tarracon. 4.] ſeu, ſanguinis ſententiam non poteſt ferre (quod cæteris conceditur Chriſtianis; Innocent. pp. 1. epiſt. 3. c. 3.) 4. Toleta. 30.] 11. Toleta. 6.] 2. Lateranen. 18.
16 Clerici iudex nullus eſt ſęcularis, ſed ſolùm eccleſiaſticus; Alexander pp. 1. initio epiſt. 1.] Syl ueſter pp. concil. Roma. c. 15.] 3. Carth. 9.] Chalcedon. 9.] Ventici. 9.] 1. Mantiſco. 10.] 1. Mantiſco. 8. 3. Toleta. 13.] Antiſiodoren. 35.] concil. Roma. ſub ſub Nicolao pp. 1.] 3. Aurelia. 31.
17 Quicunque ergo clericus, cui in eccleſia crimē fuerit intentatum, derelicto eccleſiaſtico iudicio, publicis iudicijs purgari voluerit, etiam ſi pro ipſo prolata fuerit ſententia, locum ſuum amittat: & hoc in criminali actione; in ciuili verò perdat quod euicit, ſi locum ſuum obtinere maluerit. 3. Carthaginen. 9.] Agathen. verò, cap. 8. eum excōmunicat ad ſæcularem iudicem confugientem pro diſtrictione, ac cum eo iudicem; ſi ei defenſionis ſolatiū impendat. Chalcedonen. 9.
18 Permittente autem id epiſcopo, poteſt iudiciū illud interpellare. Epaunen. 11.] 4. Aurelianen. 20.] Venetici. 9.
19 Nec laico liceat inconſulto ſacerdote clericū in ſęculare iudicium exhibere. Marcellinus pp. 1. in epiſtola decretali.] 3. Aurelianen. 31.] 4. Aurelianen. 20.] 1. Mantiſconen. 7. Hoc pręuaricatus, anno ab omnium Chriſtianorum conſortio habeatur extraneus. Antiſiodoren. 43.] capitulo. 11. Cabilonenſis circa Eugenij pp. 1. ſimpliciter excommunicat eum. ſicut & Alexander pp. 3. capitulo. 14. part. 1. conſtitutionum ſuarum. Vide Concilio. Tri
dent.

dent.ſeſſio.7.capitulo.14.& 14.cap.5.] 1.Mantiſconen.7.ita dicitur. Quod ſi quicunque iudex cuiuſcunque clericum abſque cauſa criminali, id eſt homicidio, furto, aut maleficio, hoc facere præſũpſerit: quãdiu epiſcopo loci illius viſum fuerit, ab eccleſiæ liminibus arceatur.

20. Epiſcopus nihil tentet iudicare abſq; clericorum præſentia. 4. Carthag. 23.] citatur ab Adriano pp. 1. in cap. quæ collegit.

21 Iudicijs inferiorũ ſuperiores Pontifices ſubigi non poſſe, oſtendit Nicolaus pp. 1. ad Michaelem Imperatorem.

22 Epiſcopi iudex nullus ſæcularis eſſe debet, quod nefas ſit vt illius manibus aut iuſſione de eccleſia trahatur, pro quo Deum ſemper exorat, & cui inuocato homine Domini ad ſaluationem corporis, animæq; euchariſtiam ſæpe porrexit. 2. Mãtiſconen. 9.] Felix pp. 2. epiſtol. 1. capit. 1. Et à tali epiſcopus ſe non curet abſolui. Gelaſius pp. in tomo de anathematis vinculo. Quo manifeſtius (inquit) &c.

23 Clericus, ſeu presbyter, ſeu diaconus, ab epiſcopo; & epiſcopus à ſynodo damnatus, pro defenſione auribus Imperatoris moleſtus non ſit, ſed ad maius epiſcoporum concilium cauſam deferat. Antioch. 12.] 4. Carth. 66.] Mileuita. 22.] Chalced. 9.] Sardic. 17.] 6. Carth. 6.] 3. Aurelia. 20.] 1. Vaſen. 5.] 3. Toleta. 20.

IVRARE.

1 IVrare Dei eſt, à ſeipſo ordinata, nullatenus conuellere. 8. Toletani. 2.

2 Ad ſingula verba iurare non licet: id enim eſt nomen Dei in vanum aſſumere. c. 43. Turonẽ. ſub Carolo magno.

De iuramento calũniæ. Alexander pp. 3. part. 23.

3 Iuramenta incauta fieri prohibemus. Cornelius pp. epiſtola.
Ideoque iuramentum illud quod obſeruatum in peiorem vergeret exitum, ſalubri conſilio mutandum eſt, & in malis promiſſis reſcindenda fides, & in turpi voto mutandum decretum. Soter pp. apud Gratian. 22. quæſt. 4. cap. Si aliquid.] 8. Toletan. 2.] Ambroſius lib. 1. Officiorum. cap. 50. & lib. 3. cap. 12.] Iſidorus lib. 2. ſenten. & lib. 2. ſynonymorum.] Beda citato ca. 21. Triburien. ſub Arnolfo Imperatore.
Iuramenta non ſunt, ſed potius periuria dicenda, quæ contra vtilitatem eccleſiaſticam, & ſanctorum Patrum veniunt inſtituta. Alexander pp. 3. c. 16. parte 1.
4 Cum honeſtate, & timore Dei ieiunus homo iuret. Cornel. pp. apud Gratia. 22. q. 5. c. Honeſtū.
5 Ante annos quatuordecim pueri iurare non cogantur. Cornelius pp. citato loco iam ex Gratiano.] Elibert. concil. apud Gratianum de conſecratione diſtin. 4.] 7. Carth. 4.
6 A ſummis ſacerdotibus vel Dei miniſtris iuramentum, niſi pro fide recta non exigatur. Cornelius pp. epiſt. 1.
8 Per creaturas iurare vetat (ſi quod eis numen ineſſe putet cum Gentilibus) Pius pp. 1. 22. q. 1.] 4. Cartha. 61.] 4. Aurelianen. 16.
8 Damnatus eſt 43. articulus Wiclef in Concicilio Conſtantienſi: Iuramenta illicita ſunt, quę fiunt ad corroborandos humanos contractus, & commerçia ciuilia.
9 Iuramenti ſolenniter faciendi modus eſt: Per has ſanctas ſcripturas, & Deum qui per eas locutus eſt. 6. Conſtant actio. 13. & 14.

De

1 DE IVRISDICTIONE. Eccleſias ſingulas ſingulis præsbyteris dedimus: parochias,& cœmeteria eis diuiſimus,& vnicuique ius proprium habere ſtatuimus. ita videlicet vt nullus alterius parochiæ terras,terminos,aut ius inuadat,ſed vnuſquiſque ſuis terminis ſit contentus, & taliter eccleſiam, & plebem ſibi commiſſam cuſtodiat, vt ante tribunal æterni iudicis ex omnibus ſibi commiſsis rationem reddat.Dionyſius pp.1.epiſt.2.ad Seuerum epiſcopum.] & ante eum Calixtus pp.epiſt. 2. Nemo quoque alterius terminos vſurpet,nec alterius parochianum iudicare,aut excommunicare præſumat:quia talis iudicatio, vel ordinatio, aut excommunicatio, vel damnatio,nec rata erit, nec vires vllas habebit, quoniam nullus alterius iudicis niſi ſui ſententia tenebitur,aut damnabitur.] His ſubſcribunt Innocentius pp.1.epiſt.8.ad Florentinum epiſcopum, & celeſtinus pp.1.epiſt.2.c.4.] 1.Carth.10.] Antiocheni.9.& 22.] 1. Conſtantinop.2. quod incipit: Qui ſunt ſuper,&c.] 2.Carth. 11.] 3.Carth. 20.] 1.Turonici.9.] 3.Aurelian.15.] Aruernen.9.] Anglicani 2.] Adrianus pp.1.in cap. canonum, quæ collegit: Si quis metropolitanus,&c.

Deut. 19. *Prou. 22.* *Prou. 19.*

Imò etiam vbi pontifex iure humanæ conditionis obierit, nullus epiſcopus ante ſubſtitutionem deputati per ordinem ſucceſſoris, aut in ciuitate, aut per parochias ordinare clericos,aut altaria audeat conſecrare, vel quidquam de rebus eccleſiæ præter humanitatem præſumat auferre. 5.Aurelianen.8.] & Zacharias pp. ad Wittam. Conſule Trid.ſeſſ.7.c.5.ſeſſ.14.cap.8.

2 Quòd ſi inter epiſcopos naſcatur de terminis contentio,impleto annuo ſpatio pro ſtudio charitatis(quæ cunctis debet rebus temporalibus anteferri)

ſerri) per epiſtolas fratrum affectuoſè admoniti negotium ſanare feſtinent, aut inter ſe, aut in præſentia electorum iudicum, aut qui diſtulerit, excommunicetur. 4. Aurelia. 12.] 2. Turoni. 2.]& Mileuitanum Concil. c. 21. Quicunq; epiſcopi quaſcunq; eccleſias vel plebes, quas ad ſuam cathedrã exiſtimãt pertinere, non ita repetierint, vt cauſas ſuas epiſcopis iudicantibus agant: ſed alio retinente irruerint, ſiue volentibus, ſiue nolentibus plebibus, cauſæ ſuæ detrimentum patiantur. Et quicunque iam hoc fecerint, ſi nondum eſt inter epiſcopos finita cõtentio, ſed adhuc inde contendũt; ille diſcedat quem conſtiterit prætermiſsis iudicijs eccleſiaſticis irruiſſe. nec ſibi quiſque blandiatur, ſi à primate, vt retineat, literas impetrarit: ſed ſiue habeat literas, ſiue non habeat, conueniat eũ qui tenet, & eius literas accipiat, vt eum appareat pacificè tenuiſſe eccleſiam ad ſe pertinentem. ſi autem ille aliquam quæſtionem retulerit, per epiſcopos iudices cauſa finiatur, ſiue quos eis primates dederint, ſiue quos ipſi vicinos ex conſultu primatis delegerint. Vide Innocentij pp. 1. epiſto. 18. c. 2.] & Chalcedon. 12. de non multiplicandis Metropolitanis.

3 Si tamen epiſcopi, vel præsbyteri cauſa viſendæ eccleſiæ alterius epiſcopi ad eccleſiam venerint, & in gradu ſuo ſuſcipiantur, & tam ad verbum faciendum quàm ad oblationem conſecrandam inuitentur. 4. Carth. 33.

4 Nullus clericus prætextu eccleſiaſticæ libertatis (inquit 2. Lateranenſe. c. 42.) ſuam de cætero iuriſditionem extendat in præiudicium iuſtitiæ ſecularis, ſed contentus exiſtat conſtitutionis ſcriptę, & conſuetudinibus hactenus approbatis, vt

Matth. 22. quæ ſunt Cæſaris reddantur Cæſari, & quæ ſunt

Dei,

Dei,Deo recta diſtributione reddantur.
5 Ius patronatus ſecularis vnde originem ſumpſiſſe videatur,vide in titulo:Eccleſia.§.15.de hac re vide Alexandrum pp.3.par.15.& 47.

IVSTITIA.

1 IVſta ſint vbique pondera,& menſuræ.ca.15. Leuit.19.
Arelan.ſub Carolo magno] c.45.Turon. ſub Prou.20.
Carolo magno. Prou.11.
Matth.7.
2 Iuſtificatio quid ſit.concil.Triden.ſeſſ.6.ca.4. Quo modo in homine fiat,ibidem cap.5.& 6.duabus partibus conſtat, remiſſione peccatorum, & inuocatione,ac rectitudine mentis,cap.7.] Variæ eius cauſæ.ibidem.
3 Iuſtitiam qua iuſti ſumus, non eſſe Chriſti ipſius,vel Dei iuſtitiam,quæ nobis imputetur,nec ſolam peccatorum remiſſionem,ſed eſſe verè nobis internam iuſtitiam, mentis ſcilicet rectitudinem, & charitatem diffuſam per Spiritum ſanctũ in cordibus noſtris.Concilium Trident.ſeſſ.6. canone 10.& 11.

KALENDAE, Vide, Calendæ.

DE KYRIE ELEISON. Qui tam in ſede Apoſtolica,quàm etiam per totas Orientales atq; Italiæ prouincias dulcis, & nimium ſalubris conſuetudo intromiſſa eſt, vt Kyrie eleiſon frequentius cum grandi affectu, ac compunctione dicatur: placuit etiam nobis, vt in omnibus eccleſijs noſtris iſta conſuetudo intromittatur. Vaſenſe Concilium cap.3.

LAICVS niſi religione promiſſa non fiat clericus.Epau.37.Vide titulũ:Adoleſcentes.§.1.

LAVACRA cum mulieribus non ſint viris cõia. Laodic.30.Zacha.pp.ad Boniſa.epiſt.5.Augu. tpe mos erat baptizandorũ lauandi corpora, qa baptizandorũ corpora(inqt c.7.epi.118.)p obſeruatio-

nem. Quadrageſimæ ſordidata, cũ offenſione ſenſus ad fontem tractarentur, niſi aliqua die lauarentur, eique rei delectum eſſe diem, quo cœna Domini anniuerſariè celebratur, & quia conceſſum eſt hoc baptiſmum accepturis, multi cum his lauari voluerunt.] Vide eundem c. 18. epiſtolę 119.

LECTOR.

1 LEctor cùm ordinatur (inquit 4. Carth. 8.) faciat de illo verbum epiſcopus ad plebem, indicans eius fidem, ac vitam atque ingenium. Poſt hæc ſpectante plebe tradat ei codicẽ de quo lecturus eſt, dicens ad eum: Accipe, & eſto lector verbi Dei, habiturus, ſi fideliter, & vtiliter impleueris officium, partem cum eis qui verbum Dei miniſtrauerunt.] Aquiſgranen. ca. 3. ſub Ludouico pio Imp.

2 In habitu ſęculari ornatus pſalere in eccleſia non poteſt 1. Brac. 29.] 1. Brac. 28. cuilibet lectorum non permittitur ſacra altaris vaſa portare,

3 Matrimonium contrahit cùm ad annos pubertatis venerit, Chalced. 13.] Vaſenſis. 1.] vel certè tunc continentiam profitetur. 3. Carthag. 19.] non tamen poteſt ducere eam quæ fuerit adultera. Tarraconen. 9.] per ſolennes dierum vigilias eædem in eccleſia lectiones legantur. 1. Brac. 20.] ſic ferè 11. Toletani 3.

4 Legi in eccleſia non debent niſi volumina noui & veteris teſtamenti (hoc eſt, nil à plebis editum.) Laodiceni 59.] 3. Carth. 47. addit: Sub nomine diuinarum ſcripturarum] nullæ preces vel orationes, niſi quæ ſint in ſynodo, vel à prudentioribus tractatæ. 3. Carth. 23. Mileuitan. 12.

LECTIO ſacra in menſa, vide titulum, Epiſcopus. §. 39.

Legi tamen poſſunt, & martyrum paſsiones cũ

anniuerſarij dies eorum celebrantur.3.Carth.47.
& doctorum orthodoxorum hymni.4.Toletan.12.

LEX HVMANA.

1 Leges humanæ: rationi & honeſtati non repugnantes amplectendę ſunt. Calixtus pp. epiſto.2.

2 Quicquid verò vel ab Imperatore, vel à quouis alio cõtra mandata diuina præſumptum eſt, vanum eſt. Non licet enim Imperatori quicquam ꝙ euangelicis, propheticisq; & apoſtolicis regulis obuiat, agere. Iniuſtum enim iudiciũ, & definitio iniuſta regio metu vel ieſſu à iudicibus ordinata non valet; nec quicquam, quod contra Euangelicam, vel Propheticam, aut Apoſtolicam doctrinã, conſtitutionemq; eorum, ſiue ſanctorum patrum actum fuerit, ſtabit, & quod ab infidelibus aut hæreticis factum fuerit, omnino caſſabitur. Symmachus pp. in 6. ſynodo Romana, tempore eius celebrata, cuius initium: Cum in vnum.] Hæc collegit Adrianus pp. 1. in fine collectanei ſui. *Diſt. 10. c. Non licet 11. q. 3. c. Iniuſtum.*

3 Poteſtas Imperatoris confertur cum põtificali poteſtate à Nicolao pp. 1. ad Michaelem Imp. & collectum eſt totũ ſub titulũ. 6. reſcriptorum eius.

4 Diſponendi de rebus eccleſiaſticis nulla laicis quamuis religioſis, eſt poteſtas, quos ſubſequendi manet neceſsitas, non autoritas imperandi. 2. Lateranen. 44.

Leno, quoniam alienum corpus vendit, nec in fine communionem accipiat. Elibert. 12.

LEPROSVS.

1 Leproſis fidelibus danda eſt euchariſtia; at cum eis non eſt conuerſandũ. Gregorius. pp. 3. epiſt. 4.] Wormat. 31.

2 His eccleſia cum cœmeterio conſtituere. & proprio gaudere præsbytero conceditur. ſi tot ſimul

mul ſub communi vita degant qui hoc valeant. Alexander pp. 3. parte. 1. c. 43. Vide eundem Alexandrum parte 37.

LIBELLI famoſi autor aut diſperſor anathematizetur. Elibert. 52.] hoc eſt vnum capitulorum ab Adriano pp. 1. collectorum] qui ibidē ante aliud eadem de re habet: Qui in alterius famam in publico ſcripturam aut verba contumelioſa confinxerit, & repertus ſcripta nō probauerit, flagelletur; & qui ea prius inuenit rumpat, ſi non vult authoris facti cauſam incurrere.] Concil. Cōſtatien. Seſſione 6. excommunicationi coniungit pœnam carceris. Trident. Seſſione 4. in fine.

LIBERTVS ſeu liberta, hoc eſt, ex ancilla per manumiſſionem, & regalem largitionem libera facta vel liber factus, Triburien. ſub Arnolfo Imp. c. 38.

LIBERVM ARBITRIVM.

1 Liberum arbitrium non extinctum eſt plane per peccatum, ſed viribus attenuatum & inclinatum. Concil. Arauſ. 2. cap. 25.] Concil. Trident. Seſſ. 6. cap. 1. & can. 5. Et ſumptum eſt ex Auguſtini libr. 1. contra. 2. epiſtolas Pelag. cap. 2.

2 Ad bene viuendum per ſe non ſufficit, ſed magnis precibus Dei gratia imploranda eſt. alioqui terrenæ labis, & mundani corporis nequaquam vincemus errores, vnde illo licet pręditus Dauid dicit: Adiutor meus eſto, &c. Pſal. 26. Innocentius 1. epiſt. 25. quæ eſt ad ſynodum Carthag.] & epiſt. 26. quæ eſt 93. inter epiſt. Auguſt.

3 Nam Adam olim dum ſuis incōſultius vtitur bonis, in præuaricationis profunda cadens eſt demerſus, adeò vt iam nihil quo inde ſurgere poſſet inueniret, ſuaque in æternum libertate deceptus, huius ruina iacuiſſet oppreſſus, niſi eū poſt

Chriſti

Chriſti pro ſua gloria releuaſſet aduentus,qui per nouæ regenerationis purificationem, omne præteritum vitium ſui baptiſmi lauacro purgauit; & eius firmans ſtatum, quo rectius ſtabiliuſque pro cederet, tamen ſuam gratiam in poſterum non negauit: nam quamuis redimiſſet hominem à præteritis ille peccatis, tamen ſciens iterum poſſe peccare, ad reparationem ſibi quemadmodum poſſet illum, & poſt iſta corrigere, multa ſeruauit. quotidiana præſtat ille remedia, quibus niſi freti confiſique nitamur, nullatenus vincere humanos poterimus errores. Neceſſe eſt enim, vt quo auxiliante vincimus,eo iterum non adiuuante vincamur. Innnocentius 1. epiſtola 25. ad epiſcopos Synodi Carthaginenſis.] Celeſtinus pp. 1. epiſt.1.cap.4.] Idem Innocentius epiſtola 26. inter epiſtolas Auguſtini.

4 Liberum arbitrium cooperatur gratiæ Dei in iuſtificatione & bonis operibus. Concil. Trident. Seſſ.6.cap.5.& canon.4.

5 Liberæ voluntati in omnibus diuinis paginis legimus adiutorium Dei eſſe nectendum, eamque nihil poſſe eo deſtitutam.Innocentius.1. epiſtola 16. quæ eſt 93. inter Auguſtianas,& Auguſtinus.

LIBRI.

1 Librorum canonicorum indicem, & catalogum habes.Laodicen. 59.] Apoſto. 84.] 3. Cartha.47.] Innocentius pp.1.epiſtola 3.cap.7.] Gelaſius pp.in concilio 70. epiſcoporum] Auguſtinus libro 2. de docto. Chriſt. cap.7.] Eugenius pp. in concilio Florentino.] Concilij Tridentini. Seſſione 4. Eadeam Seſſione habetur decretum de editione. *In ſeſſ. 10.*

2 Librum aut quamcũque aliam ſcripturam ne- *tertij Late*

nemo imprimat (ait Leo pp.10.) aut imprimi vſquam curet, niſi is examinatus prius ſit per epiſcopum, aut peritum ab eo deputatum, ac ſubſignatus, ſub pœna excommunicationis, & perdendorum librorum, centumque ducatorum, & non exercendæ impreſsionis ad annum. Triden. Seſſ. 4. hoc approbat.

LITANIAE.

1 Litaniæ (ſeu rogationes. 1. Aurelian. 29.] & c. 32. Maguntiaci ſub Carolo magno) fiunt ad rogandum Deum, & impetrandum in aliquo miſericordiam eius. ca. 32. Maguntiaci ſub Carolo magno.

2 A die iduum Decembrium triduo vbique annua ſucceſsione peragantur, & indulgentia delictorum lachrymis impetretur, 5. Toletan. 1.] 6. Toletan. 2.] 2. Braccar. 9.

3 Kalendis Nouembris alia fiebat Litania. Gerunden. 3. 1. Aurelianenſis caput 19. Rogationes (inquit) ante Aſcenſionem Domini placuit celebrari, ita vt præmiſſum triduanum ieiunium in dominicæ aſcenſionis ſolennitate ſoluatur: per quod triduum ſerui, & ancillæ ab opere relaxentur, quo magis plebs vniuerſa conueniat. quo triduo omnes abſtineant, & quadrageſimalibus cibis vtantur,] de qua litania opinor loqui cap. 33. Maguntiaci ſub Carolo magno, addens: Et ſicut ſancti patres noſtri inſtituerunt, non equitando, nec pretioſis veſtibus induti, ſed diſcalceati, cinere & cilicio induti (niſi infirmitas impedierit.) &c.

1 Lite-

LITERAE COMMENDATITIAE.

1 Literas commendaticias, aut teſtimoniales habeat quiſquis peregrinatur. Antioch. 7.] Laod. 41.] Chalced. 11. c. 46. Aquiſgranen. ſub Ludouico pio Imp.

2 Has præter ſacerdotem nullus det 1. Turonici 12.] 2. Turonici. 6.

3 Sine his clericus nuſquam in eccleſia ſuſcipiatur. 1. Carth. 5.] Laod. 41.] Agath. 38. & 52.] Mileuita. 20] Venetici 5.] Epau. 6.] 1. Turo. 12.] 3. Aurelian. 15.] 4. Aurelia. 7.] 1. Anglican. 5.] cap. 14. Turon. temp. Caroli magni.] Worma. 18.] & c. 13. Turonen. ſub Carolo magno.] c. 51. Aquiſgra. ſub ſub Ludo. pio Imp. 1.] Concil. Trid. ſeſſ. 23. c. 16.

4 Imo ipſi quoque epiſcopo longiorem ſuſcepturo profectionem det metropolitanus. 3. Cartha. 28. At Chalce. conci. c. 11.

Litigantes in iudicijs Chriſtiani reprehenduntur à Stephano pp. 1. epi. 2.] 4. Carth. 87.

MAGVS.

1 Magus clericus eijcitur ab eccleſia. Laod. 36.] Agathen 68.

2 Conſulens magum, fit anathema. Gregor. pp. 3. c. 12. Conci. Roma.] eiuſmodi clericum de gradu ſuo detrudit in monaſteriũ, vt ibi, dum viuet, pœnitentiam agat. 4. Toleta. 28.

3 Artes magicæ, vel incantationes nihil poſſunt vllis hominum infirmitatibus mederi, nec animalibus. c. 43. Turonen. ſub Carolo magno.

Maleficio qui alterum interfecerit, eo ꝙ ſine idololatria pficere ſcelus nõ potuit, nè in fine quidé percipiat cõionẽ. Elliber. 6. Vide titulũ: Venefici.

1 MAncipia olim donata ſunt monachis. Agathen.56.] Epaunen.8.

MANCIPIA Iudæorum,in titulo: Iudæus.

2 Et eccleſiæ 1.Hiſpan.1.& 2.]3.Toletan.21.]4.Toletan.68.

3 Quibus bene meritis interdum libertas donabatur.Agath.7.] 4.Toletan. 68. & 69.] 5. Aurelianen.7.

Ex eis ad clerum admittebantur.Vide titulum: Clero,&c. §.9.

4 Matrimonium quoque contrahere potuerunt libertate à dominis obtenta 4.Aurelianen.23.] c. 30. Cabilonen.temp.Caroli magni.

Mandata Dei vſque adeo non ſunt obſeruatu impoſsibilia,vt nec grauia quidem ſint: Ab illorũ obſeruatione nemo eſt liber.Concil.Trident.Seſſ. 6.cap.11. item can. 18. 19. & 20.] Concilium Arauſicanum 2.cap.25. Concilium Vienenſe damnauit Beghardos, qui docebant homines perfectos & ſpirituales,quales ipſi ſeſe profitebantur, non teneri ad obſeruationem mandatorum Dei, & eccleſiæ.

MANVS impoſitio.vide titulum, Impoſitio.

D. MARIA VIRGO.

1 MAriæ Deiparæ vuluam Chriſtus natus nõ aperuit.Hormiſdas pp.c.3.epiſt.1.

In Maria locum non habet illud: In dolore paries filios tuos.Concil.Epheſ. in epiſtola ſynodali ad Neſtorium:

1 Si quis(inquit Martinus pp.1.decreto 3. contra Theodorum &c.) non confitetur ſecundùm, &c. quod ſit verè mater Dei.

3 Maria an habuerit peccatum originis: item an aliquod vnquam peccatum actuale commiſerit. vide titulum:Peccatum.

1 Marty-

1 MArtyrum ſanctorum geſta, qui multiplici bus tormentorum cruciatibus, & mirabilibus confeſſionum triumphis irradiant, non negamus. Quis iſta catholicorum dubitet, & maiora eos in agonibus fuiſſe perpeſſos, nec ſuis viribus, ſed gratia Dei, & adiutorio vniuerſa toleraſſe? ſed ideo ſecundùm antiquam conſuetudinem ſingulari cautela in ſancta Romana eccleſia non legũtur, quia & eorum qui cõſcripſerunt nomina penitus ignorantur, & ab idiotis infidelibus ſuperflua aut minus apta, quàm rei ordo fuerit, ſcripta eſſe putantur. Gelaſius pp. in decreto de apocryphis facto in concil. 70. epiſcoporum.

Libelli ſeu literæ confeſſorum, aut martyrum. [liber. 25.] 1. Arelaten. 9.

2 Nulla memoria martyrum probabiliter acceptetur, niſi aut ibi corpus, aut aliquæ certæ reliquiæ ſint, aut vbi origo alicuius habitationis, vel poſſeſſionis, vel paſſionis fideliſſima origine traditur. 5. Carth. 14.

De reliquijs Sanctorum. vide titulũ: Reliquiæ.

Martyribus veris derelictis ad falſos abiere. Laod. 34. & Euſtachius quidam ſanctorum martyrum baſilicas contemnere docuit, Synodo Gangrenſi teſte] & poſtea Vigilantius.

De ſignis Mathemati. vide tit. Fatali ſigno. §. 2.

Matricida. titulo, Homicidium.

MATRIMONIVM.

1 MAtrimonium, ſacramentum eſt, nouæ legis gratiam præſtans. Conc. Floren. in decreto Armenijs dato. Conc. Trid. Seſſ. 24. in doctrina de matrimonio.

2 Matrimonium contrahitur ſolo conſenſu maſculi, & puellæ habito. Nicolaus pp. c. 1. & 3. titulorum reſcriptorum ſuorum. Conc. Florent.

3 Vnus tantùm vnam in nouo teſtamento accipiat.Grego.pp.2. epiſt.8.] 1.Toleta.c.17.] Conci. Tridentinum, Seſſ. 24. in doctrina de matrimon. & canone 1.

4 Fidelis matrimonium cum infideli ſeu gentili non contrahat.Elibert.15.] 1. Arelaten.11.] 3. Carth.12.] nec cum ſcenico.ca.67. Elibert.] nec cum hæretico.Elibert.16.] Laod.10.nec cum Iudæo.Elibert.16.] 2.Aurelian.18.] Aruer. 6.] niſi (addunt canones) promittant, ad fidem orthodoxam ſe per pſonæ fidelis copulã transferre.Chalce.14.]Laod.31.] Agathen.67.] 4. Toletan. 62.] alioqui diſiunguntur per illos canones, & 2. Aurelianen.18.

5 Neque furioſus contrahat cum furioſa. 32.q. 7.c.Neque furioſus.

Liberi cum liberta probat apud Ioannem lib. 6.Iulius pp.1.

Liberti cum ingenua damnatur.9.Tole.13.

6 Nec conſanguineus cum conſanguinea. Caliſtus pp.1.epiſt.2.]vſque ad ſeptimum gradum.1. Nicena ſynodus.vt teſtatur Felix epiſcopus Siciliç ad Gregorium pp.1.] Iulius pp.1. apud Gratian. 35.q.2.c.Nullum.] Gregorius pp.2.epi.8.] Nico. pp.1.in Romana ſynodo,& eſt 35.q.2.ca.De conſanguinitate.

7 Poſt quartam generationem iungi ſinit barbaros Germanos in fidé adhuc neophytos. Grego. pp.3.epiſt.4.]imò Gregorius pp.1.lib.epiſt. regiſtri 12.c.31.non ſeparat quarto gradu iunctos Angelos ad fidem adductos.

At poſtea, coniunctos in quarto gradu ſeparat Maguntiacum.c.54.ſub Carolo magno, & caput 78.Wormatienſis concilij.

Vide ſuprà titulum: Inceſta coniunctio.

Secun-

Secundum Lateranenſe cap. 50. Prohibitio (inquit) copulæ coniugalis quartum conſanguinitatis & affinitatis gradum de cætero non excedat, quoniam in vlterioribus gradibus iam nõ poteſt abſque graui diſpendio huiuſmodi prohibitio generaliter obſeruari. Cùm ergo vſque ad quartum gradum prohibitio coniugalis copulæ ſit reſtricta eam ita eſſe volumus perpetuam (non obſtantibus conſultationibus ſuper hoc dudum editis, vel ab alijs, vel à nobis) vt ſi qui contra prohibitionem huiuſmodi præſumpſerint copulari, nulla longinquitate defendantur annorum, cum diuturnitas temporum non minuat peccatum, ſed augeat: tantoque grauiora ſint crimina, quanto diutius infelicem detinent animam alligatam.] 2. Lateranen. 52. à quibus notitia rei huius ſumetur. Concil. Trident. Seſſ. 24. capit. 3. Si quis dixerit eos tantùm conſanguinitatis & affinitatis gradus qui in Leuitico exprimuntur, poſſe impedire matrimoniũ contrahendum, & dirimere contractũ; nec poſſe eccleſiam in nonnullis eorum diſpenſare, aut conſtituere, vt plures impediant & dirimant, anathema ſit.

Statuit ſancta Synodus, vt ſicut ab antiquis patribus decretum, & nepos & neptis, id eſt, filius fratris & filia ſororis primi habeantur. Saleguntſta dien. 11.

Videndus eſt Alexander pp. 3.

8 Proles è ſecundis nuptijs ſuſcepta non poteſt matrimonio iungi prolibus priorum nuptiarum. Higinius pp. apud Gratien. 36. q. 10. Si qua.

Affinium computatio. Fabianus pp. apud Gratianum 35. q. 6.

9 Nec quiſquam contrahat cum commatre ſpirituali. c. 4. [ſub Gregorio pp. 3.] etiam ſi commater

ter ſit, q̀ eius prolem ad confirmationem duxerit. c.55. Maguntiaci ſub Carolo magno.] ca.18. Maguntienſis tempore Arnulphi Imp.

Vide c. 34. Wormatienſis pro affinitate ex confirmatione.

Imò non ducat vir illam ſua vxore mortua, cuius compater factus erat ducendo priorem, quæ illius commater fuerat. Nicolaus pp.1.30.q.4.c.1. Concilium verò Triburiēſe c.47. ſub Arnol. Imp. concedit viro ducere viduam mortuo viro compatre ſuo, qui compater erat, ex ſe & non per vxorem. & capite 48. Si quis (ait) fortuitu ſpiritualis commatris filiam duxerit, non ſeparetur.

Vide Conc. Trid. Seſſ. 24. de matrimonio ca.2. de reformatione.

Nico. pp.1.30.q.1.c. Noſſe, ingerit ſcrupulum.

10 Nicolaus pp.1.30.q.5.ca.1. dicit carnalem filium non poſſe ducere ſpiritualem ex baptiſmo filiam patris ſui in vxorem. Alexan. pp.3. par.32.c.1. dicit hoc antiquo canone præcipi de filijs poſt cō paternitatem natis: & addit. Nobis videtur tolerabilius, vt etiam iungantur poſt compaternitatē genitæ proles, ea excepta, per quam contracta eſt compaternitas. Abolita eſt ſpiritualis hæc cognatio in Concil. Trident. Seſſ. 24. in reformat. matrimonij cap.2.

Carnalis commixtio etiam cum non vxore parit affinitatem quandam. vide Ale. pp.3. in par.12. & Wormatien.36. Reſtringit affinitatem ex fornicatione contractam quò ad irritationem coniugij ad primum, & ſecundum gradum. Conc. Triden. Seſſ.24.c.4. de matr. reformat.

11 Duobus fratribus nubens mulier abijciatur vſque ad mortem. c.2. Neoceſarien.] c.44. Triburienſis ſub Arnolfo Imp.] eandem ſubeat pœnitentiā

duas

duas viciſsim ducens vxores.c.45.eiuſdem.
12 Nolumus vt quis ducat eam in matrimonium quam prius polluit per adulterium cap.40.& 51. concilij Triburienſis ſub Arnolfo Impe.] adeò vt coniuncti ſeparari debeant.] & Alexander pp.3. part.32.cap.1.

Hoc ſtatuentes canones anſam, ac cauſam homicidij perpetrandi voluerunt adimere. ſi ſpes enim eſſet coniugij cum eo quem cognoſſes adultero, ſępe in mortē vxoris eius mira machinareris.

Ante matrimonium geniti poſt contractum matrimonium vi ſacramenti ſunt legitimi. Ale. pp.3. parte 33.c.1.

Viduæ mœchatæ alium habere quàm cum quo mœchata eſt non permittit. Eliber.72.

13 Contractum ſemel matrimonium accedente quacũq; infirmitate diſſolui nequit.2.Aurelia.11.

Nec ſi hoſtilitatis incurſu alter coniugum in perpetuam abducatur captiuitatem. Innocentius pp.1.epiſt.9.

Nec alter dementiam incidat, aut ab hoſtibus, vel excæcetur, aut membris truncetur, aut à barbaris exſecetur. Nicol.pp.1.32.q.8.c.Hi qui.

Nec ob vitium frigiditatis poſt contractum matrimonium, & commixtionem accidens. Sic intellige Gregorium pp.3.epiſt.4.] & c.41. Triburienſis concilij ſub Arnolfo Imp.

14 Præceptum Domini eſt, vt excepta cauſa fornicationis vxor à viro dimitti non debeat Matth. c. 5.& 19. Marci c.10. Lucæ c.16. Ex quo canones. Innocen.pp.1.epiſt.3.c.6.] Mileuitan. 17. & cæteri, §. ſequenti citandi.

Vide titulum: Adulteri.§.4.&c.

15 Qua de cauſa dimiſſo coniuge coniunx innocens alteri non poteſt copulari, quòd ſi ſe alteri

copularit matrimonio.excommunicetur. Elibert. 9.]Innocent.pp.1.epiſt.3.c.6.]Mileuitã.17. quod etiam iubet ad hoc legem Imperialem promulgari]Venetici 2.]1.Anglican.10.]1. Arelaté. 10.] Concil.Trident.Seſſ.24. can. 7. ita habet. Si quis dixerit eccleſiam errare, cũ docuit & docet iuxta euãgelicam & apoſtolicam doctrinam, propter adulterium alterius coniugum matrimonij vinculum nõ poſſe diſſolui, & vtrumque vel etiam innocentem,qui cauſam adulterio non dedit, nõ poſſe,altero coniuge viuẽte, aliud matrimonium contrahere, mœcharique eum qui dimiſſa adultera aliam duxerit, & eam quæ dimiſſo adultero alij nupſerit,anathema ſit.

Conci.Floren.in decreto Armenis dato:Quam uis autem ex cauſa fornicationis liceat thori ſeparationem facere,non tamen aliud matrimoniũ contrahere fas eſt: quum matrimonij vinculum legitimè contracti perpetuum ſit.

16 Quòd ſi coniugatus vxorem priùs abiecerit quàm iudicio eccleſiaſtico (apud quod diſſidij cauſas proponere debet)damnetur,excommunicetur,& à fidelium cœtu excludatur:Agath. 15.] & 12.Toletan. c.7. Quicunq; circa culpam adulterij vxorem ſuam quacunque occaſione dimiſerit,quia quod Deus iunxit, ille ſeparare diſpoſuit,tam diu ab eccleſiaſtica communione priuatus, & à cœtu omnium Chriſtianorum maneat alienus,quamdiu ſocietatem relictæ coniugis ſynceriter amplectatur & foueat,pręmiſſa 1. 2. & 3. admonitione.

Nicolaus pp.1.c.2.tit.18.vt vnus ad religionem ſecedere non poſſit, niſi alter quoque conuertatur ad religionem.& Alexander pp.3.parte. 5. Si clericus vxorem ſuam mœchantẽ non abijciebat,

crebat,ne in fine quidem communionem accipiebat,quòd ſceleris magiſter aut fautor videretur, à quo bonę conſeruationis exemplum procedere deberet. Eliber.65.]c.46. Triburien. ſub Arnolfo. ſi vxorem vir occidere velit ob adulterium,ei nō reddenda ex tutiori loco ad quem confugerit.

MOECHORVM pœnitētia, titulo: Adulteri.

17 Cogi non debet,vlla,vel vidua, vel virgo ad contrahendum matrimonium,& ſi velint nubere nubant cui voluerint. 3. Toletan. 10.] 2. Turon. 21:]Hormiſdas pp.31.q.2.cap.De neptis.]3. Arelatenſe poſt canones.

18 Conſilium parentum ſuorū ad hanc rem adhibeant proles.4. Aureliā.22.]1. Pariſien. 6.]diſti. 6.35.Videtur nobis.

Inuitis eis tamen cōtractum,eſt ratum. Hormiſdas pp.31.q.2.c.Tua ſanctitas.

19 Clandeſtinum vituperat Hormiſdas pp.30.q. 5.c.Nullus.]& ſecundum Lateranenſe. capit. 51. Cùm(inquit)matrimonia fuerint contrahenda, in eccleſijs per præsbyteros publicè proponatur competenti termino prędfinito, vt infrà illum qui valuerit & voluerit. legitimum impedimentum opponat, & ipſi presbyteri nihilominus inueſtigent, vtrum aliquod impedimentum obſiſtat: cū autem probabilis apparuerit coniectura contra copulam contrahendam,contractus interdicatur expreſsè donec quid fieri debeat ſuper eo,manifeſtis conſtiterit documentis.

Deinde ibidem infrà illegitimantur proles natæ ex matrimonio cōtracto in gradibus ꝓhibitis.

Concilium Tridentinum Seſſ.24.capite.1.irritat clandeſtina coniugia.

20 Ea quoque quæ ante baptiſmum ducta eſt, vxor eſt. Innocentius pp.1.Epiſt.1:c:6. & epiſtol.

22.C.

22.c.2. & epiſt. 24. c. 6.]& Triburiēſe concil. 39. Synodus Romana ait(inquit) quod non dimittenda ſit vxor poſt baptiſmum, quæ habita eſt & ante baptiſmum, in baptiſmo ſoluuntur crimina, non tamen legitima coniugia.

I.Corint.7. 21. Si tamen vno infidelium ſeu gentilium facto alter nolit conuerti, nec baptizari, fidelis ei non eſt alligatus. Eutychianus pp. 28. p. 1. Si quis. Elibert. 10.

MERCATVRAM exercere cui liceat. titul. Negotiari.

Menſis ſacerdotum non otioſæ fabulæ, ſed lectio diuinarum ſcripturarum interponatur. tertio Toletan. 7.

METROPOLITANVS.

1 METropolitanus epiſcopus ab omnibus prouinciæ epiſcopis cōgregatis in ſede Metropoleos ordinetur. Anicetus pp. in epiſtola decretali.]2. Aurelian. 7.]3. Aurelian. 3. amplius.]4. Toletan. 18. Vide titul. Archchiepiſcopus.

2 Curam gerit totius prouinciæ; & ideo cæteros honore præcellit. Lucius pp. ad epiſcopos Gal. & Hiſp.]Antioch. 9.

3 Eius eſt dare epiſtolas ad alios pro Synodi cō gregatione, Mileuitan. 9.

4 Synodo eius parendum eſt. 2. Arelaten. 37.

Merces, vide Opera.

Si quis dixerit iuſtificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis bene operatur, anathema ſit. Concilium Trident. Seſſ. 6. canone 31.

MILITIAM repetentes, ſubdebantur pœnitentiæ rigori annos decem 1. Niceni 12.] Sed 1. Toletani c. 8. indicatur cauſa, vt tam ſeuerè tractarentur, qui id egiſſent, ꝙ ſcilicet ſub Paganis militantes multa ſeuera præcepta contra fideles exequerentur

querentur

querentur vel coacti:vt & apud Innocent.pp.1.c. 2.epiſt.24.]1.Turonen.5.excommunicantur.

DE MISSA.

1 Miſſam Chriſtus ordinauit.Concil.Conſtantien.Seſſ.8.eamque primum ipſe in cœna vltima celebrauit;Concil.Trident.Seſſ.22.cap.1.

2. Miſſa eſt vnicum ſacrificium populi Chriſtiani,verè propiciatorium, ſeu placatorium Dei pro peccatis.Concil.Trident.Seſſ.22.cap.1. *Luc.22.* *1.Corin.11*

3 Miſſæ ſacrificium non ſanctis in cœlo regnantibus, ſed Deo ſoli in illorum honorem offertur, eadem ſeſſ. 22. capit.3. Auguſt.libr. 8. de ciuitate Dei cap.27.

4 Miſſæ illæ in quibus ſolus ſacerdos ſacramentaliter commnnicat, non ſunt illicitæ aut improbandæ,eadem Seſſ.cap.6.Alioqui certè nec Fabianus diſtinct.1.cap.& ſi non,nec concil. Elibert. de conſecra.diſtinct.3.cap. Omnis homo. nec 1. Toletani cap. 13. probaſſent certis tantùm temporibus commucicantes.

5 Miſſa non eſt pasſim vernaculo, ſeu materno ideomate,ſed vbiq; Latina lingua celebranda, eadem Seſſ.29.cap.8. & canone 9.

Ioannis Wiclef articulus 5.damnatus eſt: Nõ eſt fundatum in euangelio quòd Chriſtus miſſam ordinauerit.Concilij Conſtantienſis ſeſſ.8.

6 Vaſa quibus ſacroſancta conficiuntur myſteria(ait Triburien.Concil.c.18.) calices ſunt & patenę. de quibus Bonifacius martyr, & epiſcopus interrogatus, ſi liceret in vaſculis ligneis ſacramẽta conficere,reſpõdit: Quondam ſacerdotes aurei ligneis calicibus vtebantur, nunc econtra, lignei ſacerdotes,aureis vtũtur calicibus Zepherinus decimus ſextus Romanus epiſcopus patenis vitreis, miſſas celebrari conſtituit. tum deinde Vrbanus

decimus

decimus octauus Papa omnia miniſteria ſacrata, fecit argentea. In hoc enim, ſicut & in reliquis cultibus, magis & magis per incrementa temporum decus ſuccreuit eccleſiarum. Noſtris enim diebus, qui ſerui patrisfamilias ſumus, nè decus matris eccleſiæ imminuatur, ſed magis cumuletur & amplificetur, ſtatuimus vt deinceps nullus ſacerdos ſacrum myſterium, corporis & ſanguinis Ieſu Chriſti domini noſtri in ligneis vaſculis vllo modo conficere præſumat, nè vnde placare debet, inde iraſcatur Deus. Hactenus Concilio. Triburien.

Luc 22.
1 Corin. 11

7 Non in domibus hæc ſancta myſteria, ſed tantum in loco ſacro ſunt Deo offerenda (excepta graui neceſſitate.) Anacletus pp. epiſtola. 1.] Felix pp. 4. c. 1. epiſt. ad epiſcopos per prouincias cõſtitutos.] Laod. 58.] c. 49. Cabilonen. ſub Carolo magno.] cap. 9. Maguntienſis tempore Arnolfi Imp.] Concilium Trident, Seſſ. 2. in decreto de obſeruandis & euitandis in celebratione miſſæ.

8 Nemo quoque non ieiunus idem ſacrificium offerat. Soter pp. apud Gratian. de conſec. diſt. 1. ca. Vt illud:] Antiſiodoren. 19.] 1. Braccar. 16.] 2. Braccaren. 10.] 7. Toletan. 2. verbis Soteri pp.] Nullus (inquit Salegunſtadienſe concil. capit. 4.] presbyter qui poſt galli cantum æſtiuis noctibus biberit, poſtridrie miſſam celebret. 3. Carth. 29. & ſecundum Mantiſco. c. 6. excipiebant feriam quintam ſeptimanæ paſſionis Domini, ſed redarguuntur à Trullana ſynodo c. 29.

9 Nemo ſolus celebret, vt habeat reſpondentẽ ſibi dicenti Dominus vobiſcum. Soter. pp. loco prædicto. c. Hoc quoque] & c. 43. Maguntiaci ſub Carolo magno.] cœptam miſſam, & ad myſteriorum confectionẽ vſque perductã alter abſoluat, ſi

languor

languor priorem occupet. 7. Toletan. 2.] 11. Toletan. 14.
10 Nec alius id poteſt, quàm ſacratus Deo ſacerdos. Felix pp. 4 c. 1. epiſt. decretalis] vide §. 3. tituli Euchariſtia.] nec eam debet celebrare illiteratus. Fabianus pp. apud Gratian. diſt. 78. & in decretis Iuonis. lib. 3.
Reliquias hoſtiæ ſacræ ieiunius infantibus datas dicit. 2. Mantiſcon. 6.
11 Hora tertia diei côueniat celebrari, quod tûc dominus noſter crucifixus ſit Teleſphorus pp. in epiſt. decretali.] 3. Aurelian. 24. id tantùm in ſolennitatibus præcipuis obſeruari ſanxit.
Vt in nocte ſancta natiuitatis Domini celebretur, iuſſit Teleſphorus eadem epiſtola.
Sub horam nonam fiebat hoc, tempore Auguſtini & Ambroſij interdum, aliquando verò alia priori parte diei, vt videre eſt epiſt. 118. c. 4. & 7. & apud Ambroſ. ſermone 8. ad verſiculum 6. Pſalmi 119.
12 Alibi nullus dies intermittebatur quo non offeretur ſacrificium alibi ſabbato tantùm & dominico, alibi tantùm dominico, inquit Auguſt. ca. 1. epiſt. 118. & tractatu 26. ſuper Euangelium Ioannis. Laod. 49. non videtur tempore Quadrageſimæ, id niſi diebus ſabbati & dominico, permittere, ſi de eodem ſacrificio loquatur.
Presbyter non amplius quàm tres miſſas in die celebrare pręſumat. Salegunſtadien. 5. Antiſiodoren. 10. bis vno die ad idem altare offerri verat. Quotidie fiebant menſe Auguſti miſſæ ſanctorũ. 2. Turon. 18. Cyprianus lib. 1. epiſt epiſt. 2. Si ſecũdum quod, &c. ieſſ. 25. c. 4. Conc. Trident. ſtatuit vt miſſæ magno numero in eccleſijs fundatæ, & exigui ſtipendij exiſtentes, ad minorem numerũ
autoritate

autoritate Epiſcopi vel Abbatis, vel generalis alicuius ordinis redigi poſſint.
13 Supra martyrum memorias primus id fieri præcipit Felix pp. 1. Vide de martyrũ cultu. c. 50. lib. 18. de ciuit. Dei.
Quoniam quum in miſſa paſſionis Domini memoria recolatur, eius paſſionis imitatione immolati & coronati ſunt martyres: Auguſt. li. 6. confeſſio. capitulo 2.
14 Sancta ſic tenet eccleſia, vt quiſque pro ſuis mortuis verè Chriſtianis offerat oblationes, atque presbyter eorum faciat memoriam. Gregorius pp. 2. epiſt. 8. quæ eſt vltima.]&c. 39. Cabilonenſis: tẽpore Caroli magni. Viſum nobis eſt, vt in omnibus miſſarum ſolennitatibus pro defunctorum ſpiritibus loco competenti Dominus deprecetur. Sicut enim nulla dies excipitur, qua non pro viuentibus, & pro quibuſlibet neceſſitatibus Dominus deprecetur: ita nimirum nulla dies excipi debet, quin pro animabus fidelium preces Domino in miſſarum ſolennibus fundantur. Antiquitus hunc morem igitur ſancta eccleſia tenet, vt & in miſſarum ſolennitatibus, & in alijs precibus Domino ſpiritus quieſcentium commendet, dicente B. Auguſtino: Non ſunt prætermittendæ ſupplicationes pro ſpiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Chriſtiana & Catholica ſocietate defunctis etiam tacitis nominibus eorum, quos ſub generali commemoratione ſuſcepit eccleſia, vt quibus ad iſta deſunt parentes, aut filij, aut quicunque cognati vel amici, ab vna eis exhibeatur matre communi. Hęc ibi. Vide & cap. 15. Concil. Triburienſis ſub Arnolfo. Imp. cap. 4. lib. de cura pro mortuis. & c. 1.]& lib. 20. de ciuit. Dei. cap. 9. & lib. 21. c. 24. Enchiridij quoque c. 108. Et Chryſoſtomum

ſoſtomum ſermone 3. in epiſtol. ad Philippenſes. Cyprianum epiſt. 9. libri 1. Quod epiſcopi anteceſſores noſtri, &c.

Concilium Tridentinum Seſſ. 22. cap. 1. & Seſſ. 25. c. 1. in decreto de Purgatorio.

15 Hęreticorum autem defunctorum, quamquã habiti ſint in pretio, nulla ibi fiat commendatio, nec eorum qui ſedi apoſtolicæ non conſentiunt. Vide epiſtolas pontificũ de Acacio epiſcopo Conſtantinop. & Iuſtini Imperatoris ad Hormiſdam pp. & Eulalium epiſcopum ad Bonifacium pp. Leonem epiſt. 40. ad Anatholium.

16 Quidam laicorum, & maximè matronę (inquit concil. Salegunſtadien. cap. 10.) habent in conſuetudine, vt per ſingulos dies audiant Euangelium In principio erat verbum, & miſſas peculiares, hoc eſt, de ſancta Trinitate, aut de S. Michaele. Et ideo ſancitum eſt in eodem concilio, vt hoc vlterius non fiat niſi ſuo tempore, & niſi aliquis fidelium audire velit pro reuerentia ſanctæ Trinitatis non pro aliqua diuinatione, & ſi voluerint vt ſibi miſſæ cantentur, de eodem die audiant miſſas, vel pro ſalute viuorum, aut pro defunctis.

Concil. Triden. Seſſ. 22. in decreto de obſeruan. in miſſa, &c. vſque: Moneant etiam.

17 Audiant miſſam ſęculares die dominica, nec egrediantur ante benedictionem ſacerdotis. Agath. 47.] 1. Aurelianen. 28.] 3. Aurelianen. 28. Vide titulum: Eccleſia: §. 9.

Audiant, inquam, non ſolùm abſtinendo ab otioſis, & inutilibus verbis, verùm etiam, & à pernicioſis cogitationibus. cap. 38. Turonenſis ſub Carolo magno.

Accinctus armis nullus ei interſit. 3. Aurel. 28.

1 MOnachus in omnibus ſubiaceat abbati.1. Aurelianen.21.

2 Poſt probationem inquiratur, ſi annos natus ſit quindecim, vtrum in ipſo habitu permanere cu piat. Marcellus pp.20.q.1.c.Illud.] Hoc inquiri iu bet, vbi octauum decimum ætatis ſuæ compleue rint annum, Secundum Toletanum c.1.& 10. Tole ta.c.6.]Nicolaus pp.1.20.q.3.c. Præſens.

Vide titulum: Probatio. & Alexandrum pp. 3. parte 21.

Diſſentire videntur.4.Tolet.48.]6.Tole.6.]Gre gorius pp:3.epiſt.4.]Womart.22.& 13.ſed his niti non oportet.

3 Duximus conſtituendam regulam, ſecundùm quàm viuere debeatis, & omnipotenti Deo ſerui re, ſtatuentes, vt profeſsionem maiori priori om nes laici faciant in manu eius, ſe abſque proprio victuros promittentes, & continentiam (quātum permiſerit diuina gratia) ſeruare. cui quoque tam clerici quàm laici, ſicut proprio magiſtro: & ani marum ſuarum rectori, debitam in omnibus obe dientiam promittant. Alexander pp.3.c.5.part. 27.

Proprietarius. 4 Peculiare ſeu proprium habere non præſumat 1.Aurelian.21.] Antiſiodoren.23.] Alexander pp. 3.cap:10:partis primæ,& ca.5.partis 17.] Auguſt. ſermone quodam, citatus cap.112. concil. Aquiſ granen.ſub Ludouico:Si verò peculium habuerit, niſi ei ab abbate pro iniuncta fuerit adminiſtratio ne permiſſum, de communione remoueatur alta ris,& qui in extremis, ſeu poſt mortem cū pecu lio inuentus fuerit, nec oblatio pro eo fiat, nec in ter fratres recipiat ſepulturā, ſed extra ciuitatem in campis:Alex.idem c.10.partis 1.& c.5.par.27.

Incontinentiæ vltio. 5 Publicæ leges, & eccleſiaſtica iura condēnant monachi incontinentiam (ait Syricius pp.c.6.epi. 1.)

11)& ideo conuictum huius crimini, à monaſteriorum cœtu, eccleſiarumque conuentibus elimi nari mandamus, quatenus retruſus in ſuum ergaſtulum continua lamentatione tantùm deſiens fa ciunt, purificatorio poſſit pœnitudinis igne decoqui, vt eis vel ad mortem ſaltem ſolius miſeriæ in tuitu, per communionis gratiam indulgentia ſub uenire poſſit.]Antiſiodoré. 23.]Syriciũ citat & cũ Chalcedonenſi concilio Leonem pp. 1. Triburien ſe concil. c. 26. ſub Arnolfo Imp.

Ad nuptias non eat monachus. Antiſiodoré. 24.

6 Non licet quoq, ei nuptijs iungi, ſub pœna cõ munionis amittendę, & gradus eccleſiaſtici. Chal ced. 16.]1. Aurelian. 23.]iunctum ſeparari iubet etiam iudicis auxilio. 2. Turon. 16.]ſeparat & 5. Aurelianen. 19.]3. Toler. 51.]6. Tolet. 6.]Quòd ſi iudex (ait 2. Turon. 15.) ad hoc ſolatium dare noluerit, excommunicetur. & infelix monachus, tali cõiunctione fœdatus, ſi per cuiuſcunque patro cinium ſe conatus fuerit defenſare, & is qui in hac pertinacitate perdurat, & ille qui eum excepe rit ad defenſandum ab eccleſia ſegregentur, donec reuertatur ad ſepta monaſterij, & indictam ab abbate quamdiu præceptum ei fuerit agat pœnitentiam, & poſt ſatisfactioné reuertatur ad gratiã.

Canones huius §. promiſcuè de viris & profeſſis fœminis, ſeu virginibus, ſeu viduis loquuntur.

7 Rurale opus quotidiè monachi faciebãt. Agathen. 56.]Epaunen. 8.

8 Ieiunabant ſeptimanam totam poſt Pentecoſten. poſtea vſque ad Kalendas Auguſti, ter vnaquaque ſeptimana, ſecunda, quarta, & ſexta die. toto Septembri & Nouembri, ter quoque ſingulis hebdomadis. A Decembri vſque ad Natalem Domini quotidie. poſt Epiphaniam vſque ad Qua-

dragesimã ter singulis septimanis. vt teſtatur 2. Turon.c.18.

9 Cellam quiſque ſuam ſeu manſiunculam(vt hodie)non habuit olim, vt dum ſub conſpectu ſui ſuperioris omnes viuerent, nulla ſiniſtræ ſuſpitionis de eis cuiquam cauſa daretur.Schola (inquit 2. Turonen. 15.)laborę communi conſtruatur ;vbi omnes iaceant,aut abbate,aut præpoſito imminente,vt dum duo vel tres viciſſim & legũt & excubant,alij conſolentur,vt non ſolùm ſit cuſtodia corporum, ſed & ſurgat pro lectione aſſidua profectus animarum.Huc reſpicit 4. Toleta. 52.& 7.Toletan.4.

Huius communionis ſcholę inuenias veſtigia & monumenta non vno loco:

Probatis poſt emeritos labores cœpit ea res concedi.Vnde Veneticum concil. c. 7. Seruandũ eſt(inquit)de monachis, nè eis ad ſolitarias cellulas liceat à congregatione diſcedere, niſi fortè probatis poſt emeritos labores,aut propter infirmitatis neceſſitatem aſperior ab abbatibus regula remittatur:quo ita demum fiet,vt intra eadem monaſterij ſepta manentes,tamen ſub abbatis poteſtate ſeparatas habere cellulas permittantur.

10 In loco in quo ſemel Deo ſe deuouit permaneat.Chalcedon.4.]2.Turon.15.

Ad alterum monaſterium commigrantem nullus abbas ſuſcipere aut retinere præſumat,niſi ab batis illius permiſſu,aut voluntate.Ahathen.27.] 1.Anglican.4.

Commigrare enim,interdum bonũ, eſt. Vnde. ca. 26. Triburienſis Concil. ſub Arnolfo Imp. Si quis monachus(inquit)pro lucro animæ vel animarũ à ſuo monaſterio exire,& ad aliquid propo ſuerit intrare,conſentientibus epiſcopo, abbate, & fratribus,

& fratribus,conſentimus: quia id feciſſe multos ſanctos legimus.]Alexander pp.3.part.7.cap.5. Nulli inter vos profeſſo(inquit) liceat ad alium ordinem abſque prioris licentia vllo modo tranſire,niſi fortè ad religionem migrauerit arctiorem Vide Trident.14.c.11.

11 Per diuerſa loca vagi non ferantur.1.Aurelianen.21.]2.Turon.16.]4.Toletan.52.]c.12.Maguntiaci ſub Carolo magno.

12 Nullas ſeculares cauſas tractent monachi per ſe ipſos,non cauſas forenſes.Chalcedon.4. Tarracon.11.]o.12.Maguntiaci ſub Carolo magno]Rhemen.29.]cauſa lucri non negotientur.Alexander pp.part.27.c.3.

13 Monachatui clericatus longo tempore annexus non fuit,vt monachus eſſet,qui clericus non eſſet:vt videre eſt in epiſtola 1:Liberij pp.]Chalcedon.8.]& antè.5.Carth.13.

Vnde D.Hieronymus in epiſtola ad Heliodorum,cuius initium:Quanto amore. Alia(inquit) monachi cauſa eſt alia clericorum:clerici paſcũt oues,ego paſcor: illi de altario viuũt, mihi quaſi infructuoſæ arbori ſecuris ponitur ad radicem,ſi munus ad altare non defero.Mihi ante presbyterũ ſedere non licet,ſi peccauero,licet tradere me Satanæ in interritũ carnis, vt ſpiritus ſaluus fiat.

Dionyſius pp.tamen(teſte Damaſo in lib.pontificali)ex monacho aſſumptus eſt ad ſedis apoſt. reginem,maturè admodum.

Syricij tempore id paſsim vſuvenit,ipſo dicente in epiſt.1.c.13.Monachos quoque, quos tamẽ morum grauitas,& vitæ ac fidei inſtitutio ſancta commendat,clericorũ officijs aggregari & optamus & volumus.]Innocentius pp. 1: epiſtola.2. capitulo 10:

cognoſcet epiſcopus, eiuſdemque conſenſu ordinabit monachũ. Agath. 27.]Tarraconen. 11.]Gelaſius pp. epiſt. 1. c. 3.]Ilerden. 3.]primum Lateranẽ. ſub Gregorio pp.

Officium qui celebrabunt. vide titulum: Pſal.

Habitu & vita cuſtodiant monachi regulam ſuam. ſynodus Francica ſub Zacharia pp. &c. 25. Turonenſis ſub Carolo magno.

14 Abbates qui quenquã fallaciter totonderint, non in fructum animarum, ſed per auaritiã, vt res eius tali perſuaſione monaſterium habeat, pœnitentiæ ſubiaceat regulari, &c. c. 7. Cabilonẽſis ſub Carolo magno.

Si quis exactus pro ſua receptione aliquid dederit, ad ſacros ordines nõ aſcendat. Is autem qui acceperit, officij ſui priuatione mulctetur. Alexander pp. 3. part. 1. c. 10. & part. 2. c. 10.

Vitioſè ſic recipientem & receptam (idem autẽ eſt & de viris iudicium) ſine ſpe reſtitutionis de ſuo monaſterio expellit in locum arctioris regulæ, ad agendum perpetuò pœnitentiam. 2. Lateranenſis. 64.

15 Nullus monachus abſque abbatis & maioris partis ſui capituli licentia, pro aliquo fideiubeat, vel ab alio pecuniam mutuo acipiat vltra ſummã communi prouidentia conſtitutam. 2. Lateranenſis. 59.

16 Capituli ſemel quotanuis celebrandi locum epiſcopus illis deſignabat. 1. Aurelian. 21.

De communibus capitulis monachorum 2. Lateran. cap. 12. ſub Innocentio 3.

17 Nullus tondeatur ſine legitima ætate & ſpontanea volũtate c. 23. Maguntiaci ſub Carolo mag.

Sanctimonialium veſtis nigra tempore Auguſt. epiſt. 199.

18 Non plures ſuſcipiantur in monaſterium monachorum ſeu puellarum quàm ratio permittit, & ibi abſque neceſſariarum rerum penuria degere poſſint.c.8.Arelaten.ſub Carolo magno]c. 31. Turonen.ſub eodem]c.19: Maguntiaci ſub eodẽ.] Rhenen.27.

An in id eccleſia parochiana conuerti poſſit.3. Toletan.4.]9.Toletan.5.

19 Monaſterium nouum,niſi epiſcopo aut permittente aut probante, nullus incipere aut fundare præſumat.Agath.27.& 58.]Chalcedon.4.]Epaunen.10.] conſtructum à ſe epiſcopus ditare non potuit de eccleſia, ei plus hinc dando quàm 50. partem.8.Toletan.5.

20 Miſſi & directi quidam cum epiſcopis ꝑ quæque loca vniuſcuiuſque diœceſis(inquit ſub Carolo magno Maguntiacum cap.20.)perſpiciant loca monaſteriorum quorumlibet, ſi in apto & congruo loco ſint poſita, vbi commodum neceſſariũ poſſit acquiri,quod ad vtilitatem pertinet monaſterij,ſicut in ſancta regula dicitur: Monaſterium autem ita debet conſtitui,vt omnia neceſſaria infra monaſterium exerceantur,vt non ſit neceſſitas monachis,vel clericis, vel puellis vagandi foras, quia omnino non expedit animabus eorum.Similiter quoque ædificia monaſteriorum ſuprà dicti miſſi & cum eis epiſcopi per diuerſa loca præuideant,ſi apta ſint,& congruenter ſanctæ profeſſioni compoſita:vel ſi clauſtrum firmum habeant, in quo ſaluari poſſint animæ in eis commorantium ſub diſciplina canonica vel regulari. Vbi autem aliter inuentum fuerit, hoc omnimodè epiſcopus loci ipſius faciat emendari.ita vt condignam profeſſioni eorum cuſtodiam habeant canonici vel monachi atque moniales, nè detur eis occaſio ma

le faciendi,quod abſit.

De vicarijs monachorum.Alexan. pp.3. par.39.

21 A nullo expolietur 2. Hiſpal. 10.] Chalc. 24.] 5.Aurel.13.] 1.Anglic.3.] 4. Tolet. 50. ei ſua iura conſeruentur(quod coincidit) 4.Tolet.50.

Angarijs procurationibus, vel quibuslibet ſubſidijs ſęcularibus non ſubiaceat. Lateranenſe primum ſub Gregorio pp.1.

Non euellatur,vt ex eo vel poſſesſio aut ſęculare habitaculum fiat:Chalcedonen.24.] 2.Hiſpalē. 10.] 4.Toleta.50.

22 Epiſcopus in eo abbatem aliaque officia inſtituat,& extra regulam facta corrigat. 4. Toletan. 50.]Ticinenſis ſynodus:Ea quidē monaſteria, &c.

Epiſcopus(inquam)in cuius territorio ſeu diœceſi ſitum eſt.3.Arelatenſe apud Gratian. 18. q.2. c.Monaſteria.

Sed 2.Hiſpal. 11. Epiſcopis hoc ius antiquum ademit]1.Lateran.concil.ob nimiam quorundam arrogantiam & tumorem,at poſt ſpe rei melioris reſtitutum eſt 7. Toleta. 5. Epiſcopi dicuntur rectores monaſterium.Vide Tridenti.Seſſ.21.cap.8. Seſſ.24. cap.3.

23 Abbates vel monachi patrocinio ſęculari periti tus non vtantur,nec ad principis præſentiam ſine epiſcopi ſui permiſſu ambulare audeant, vel excōmunicentur.c.15.Cabilonenſis circa temp.Eugenij pp.1.

Vide titulum.Abbatem.S.5.& 6.&c.

24 Monebatur autem epiſcopus, nè immemor præcepti principis Apoſtolorum;Paſcite qui in vobis eſt gregem,non coactè, ſed ſpontaneè neque vi dominantes in clero.ſed forma facti gregis; monaſterio præficeret per acceptionem perſonarum vel ſuæ conſanguinitatis perſonā, vel ſui fauoris

participem

participem iniquum quempiam, adiecto quòd ſi hoc faceret, irritum haberetur. 10. Toletani 3.

Comendans monaſterium, quo caſu admiſerit 3. Lateranen. Seſſione 9. Et quoniam (ait) ex commendis, &c. Sed Trident. Seſſione 14. c. 10. & 25. c. 21. nunc conſulatur.

25 Suberant itaque omnes monachi epiſcopo. Chalcedon. 4. & 8.] 1. Aurelian. 21.] 7. Toletan. 5.

26 Mulier intra ſepta monaſterij nullatenus introire permittatur. 2. Turon. 17. Lateranenſe primum ſub Gregorio pp.

Abbas qui eam viderit, nec ſtatim eiecerit, excõmunicetur. 2. Turo. 17.] pane & aqua cõtentus ſit, in monaſterium ob hoc retruſus. Antiſiod. 26.

27 Puellarum monaſterium longius à virorum diſtet monaſterio, aut ob inſidias diaboli, aut propter hominum oblocutiones. Agathen. 28.

28 Puellarum monaſterium adminiſtratione & præſidio monachi gubernetur. 4. Carthag. 97.] 2. Hiſpalen. 11.

Qui præficiendus probetur ab epiſcopo. 4. Carthag. 97.] 2. Hiſpalen. 11.

Qui tamẽ ab earũ familiaritate ſic ſit remotus, vt vſq; ad veſtibulum non habeat accedẽdi familiare permiſſum. Hiſpalen. 11.] 3. Carthag. 25.

Sacro illis facto, ſtatim regredi feſtinet. Epau. 38.] c. 7. Arel. ſub Carolo mag.] c. 9 Turo. temp. eiuſdẽ Caroli] c. 60. Cabi. temp. Caroli mag.] cap. 26. Maguntiaci ſub Carolo magno.

Monachi autem illius curę erit, ſanctimoniales doctrina ædificare, prædijs earum intendere, fabricas extruere. 2. Hiſpalen. 11.] & ſi quiſquam clericus ſine manifeſta & neceſſaria cauſa frequentare præſumpſerit, per epiſcopũ arceatur. & ſi nõ deſtiterit, à beneficio eccleſiaſti. reddatur

immunis.

immunis. Alexander pp. 3. part. 1. c. 11.

Imò nullus niſi probatę vitæ & ætatis prouectæ ibi præter vtilitatem, aut ob eius reparationem habitare, aut ſecretas collocutiones habere præſumat Epaunen. 38.] 1. Mantiſcon. 2 c. 7. Arelatē. ſub Carolo magno.

29 Puellarum monaſterijs tales præferri debent fœminę, & abbatiſſæ creari, quæ & ſe & ſubditū gregem cum magna religione & ſanctitate cuſtodire norint, & his quibus præſunt, prodeſſe non deſinant, ſed & ſe & illas ita obſeruēt, vtpote vaſa ſancta in miniſterio Domini præparata. Talē enim ſe debet abbatiſſa exhibere ſubditis in habitu, in veſte, in omni conuictu, vt eis ad cœleſtia regna pergentibus ducatum præbeat. Sciat etiam ſe pro his quas in regimine accepit, in conſpectu Domini rationem reddituram. c. 25. Cabilon. tempore Caroli magni.

Videatur titulus. Sanctimoniales & Abbatiſſas.

De portaria eiuſmodi monaſterij c. 64. Cabilō. ſub Carolo magno.

30 Omnes capilli monialis radantur: Synodus Francica ſub Zacharia pp.

31 Monaſtica vita eſt ſalutaris. 2. Hiſpal. 10.] 4. Toletan. 49. Innocent. pp. 1. epiſt. 2. c. 10.

Vnde damnat Synodus Cōſtantienſis hæc verba Ioannis Wiclef. Ingredientes religionem aut aliquem ordinem, eo ipſo inhabiles ſunt ad obſeruanda diuina præcepta: & per conſequens, ad perueniendum ad regnum cœlorū, niſi apoſtatauerint ab eiſdem. & articulos 21. 22. & 44.

Ne tamen nimia religioſorum diuerſitas (ait 2. Lateranen. 13.) grauem in eccleſia Dei confuſionē inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam religionem inueniat, &c.

Montes

Montes pietatis vide titulum: Vſura.S.5.

Mors corporalis, qua ſeparatur anima è corpore, homini per peccatum accidit Mileuitan.1.] Arauſ.1.

Laici qui excubias funeris obſeruant, cum timore & terrore, & reuerentia hoc faciant. nullus ibi diabolica carmina præſumat cantare, nec ioca, nec ſaltationes facere, nec inebriari. *Gene. 50. Act. 8.*

Et nos, qui nouimus, qui credimus, & docemus (vitam ſupereſſe poſt mortem fidelibus) contriſtari nimium de obeuntibus non debemus, nè quod apud alios [infideles] pietatis tenet ſpeciē, hoc nobis magis in culpam fit. Anaſtaſius pp.2.] 3.Toletan.22. *1. Theſſ. 4.*

Mulier virili habitu ſeu veſte non vtatur. Concilium Gangrenſe contra hæreticum Euſtachiū.

NATVRA.

NATVRAE duæ ſunt in Chriſto, diuina, & humana, non commixtæ: quarum altera tantùm paſſa eſt. vide titulum: Chriſtus.

Naufragorum res colligēs, & ſibi retinens, excommunicatur vſque ad reſtitutionem. Ale.pp.3. par.1.cap.24.

Neceſsitas non habet legem: Felix pp.4.c.1.epiſto.decretalis.

Damnatur hic articulus Ioannis Wiclef Conſtantiæ: Omnia de neceſsitate abſoluta eueniunt. *Articu. 27.*

Negans fidem vel ob ſummos cruciatus, duobus annis inter cathecumenos, triennio verò inter pœnitentes manet à communione remotus. 2. Arelaten. 11.

Negotiari maioribus clericis (epiſcopo, præsbytero, & diacono) non licet, niſi victus conquirendi, idq; intra prouinciam tantùm Eliber. 19.] Tarraco. 2. Emendi vilius, vel vendendi carius ſtudio

non vtantur.1.Turon.13.] modò vſuras non capiant,id conceditur.Gelaſi.pp.epi.1.c.17.

NEOPHYTVS.

1 Neophyti,id eſt,recens baptizati, aliquandiu à lautioribus epulis, & ſpectaculis, vel coniugibus abſtineant.4.Carth.86.

2 Ad diaconatus,vel ſacerdotij officium aſciſci non debent.2.Arelaten.1.

Et antequam vel ad epiſcopatum, vel ad præsbyterium admittantur, multum probentur fungantur prius munere inferiorum ordinum, vt ſic pateat qua fide ſint,qua modeſtia,qua grauitate, & verecundia præditi.1.Nice.2.] Sardic.13.] Laod.3.] Grego.pp.1.lib.4.epiſt.regiſt.epiſt.51.& lib.7.epiſt.110.] Sylueſter pp.concil.Roman.act.2.cap.11.] Syricius pp.cap.3.epiſt.3.] 3. Arelaten.1.] 1. Braccar.38.

3 Eo quòd miſerum eſt (inquit Innocent.pp.1.epiſt.11.cum alijs iam citatis) eum magiſtrum fieri, qui nunquam diſcipulus fuit: eum ſummum fieri ſacerdotem,qui nunquam in vllo gradu obſecutus fuerit ſacerdoti.

Nicenæ ſynodi primæ canones ſeptuaginta fuere Sylueſtro pp. tranſmiſſi ex Nicæa, vt teſtantur epiſcopi AEgypti ad Marcum pp.1.

Notarij, de his vide conc.Trid.Seſſ.22.cap.10.

NOVATVS HAERETICVS.

1 Nouatus hæreticus ſub Fabiano,& Cornelio docuit, poſt baptiſmum lapſis veniam dandam non eſſe à ſacerdotibus.

Vide Euſebium lib.6.hiſtoriæ Eccleſiaſt.c.33.& Innocen.pp.1.c.2.epiſt.3.

2 Damnatur autem hic eius error Romæ à concilio, vt videre eſt in epiſt. Cornelij pp.ad eccleſiam Antiochenam, & Cyprianí ſermone de lapſis.

ſis.Concil.Triden.Seſ.14.c.1.

3 Ab hac hæreſi reuerſi recipiebantur ea conditione, vt faterentur ſe etiam his communicaturos qui fortè ſecundas nuptias experti eſſent, vel his qui perſecutionis tempore lapſi ſunt.1.Nicen.8.] 2.Arelaten.9.

Nouatiani, & Montenſes ijdem erant in ſententia.Telen.8.

Nuncius de latere (ſic quidem hodie appellatus) in antiquis canonibus vocatur præsbyter è latere Sardicen. 7.] Nicolaus pp. 1. ad Michaelem Imperatorem.

NVPTIAE.

1 NVptias quaſuis (primas, & ſecundas) damnauit Manichæus 1.Braccar.11.] & Euſtachius quidam cum ſuis, vt patet ex Gangrenſis concilij c.1.& epiſtola præliminari.

2 Secundas tantùm damnat Nouatus, & Montanus 1.Nicen.7.& 8.

Licitas autem eſſe, hoc ipſo patet, & ex Apoſtolo Paulo, & ex Gelaſio pp.c.24.epiſt.1.

3 Non debet autem vir vel mulier ad bigamiam tranſiens à præsbytero benedici, quia cum alia vice benedicti ſint, eorum benedictio non debet iterari Alexander pp.3.c.1.par.9.

4 Et cum apoſtolus dicat: Mulier mortuo viro ſoluta eſt à lege viri: &, In Domino nubat cui voluerit, coniux nullam incurret infamiam, nubendo iterum infrà tempus luctus mortui coniugis ſecundùm leges diffinitum. Alex.pp.3.c.2.par.9.

5 Celebrari non debent nuptiæ in Quadrageſima.Laod.52.] Nicolaus pp.1.c.9.tit.18.

Nec à ſeptuageſima vſque in octauam Paſchę, & tribus hebdomadibus ante feſtum Ioannis Baptiſtæ, & ab aduentu Domini vſque poſt Epiphaniam.

niam.Ilerden.conc.apud Gratianum 33.q.4.cap. Non oportet] Salegunſtadien.3.

5 Concilio Trident. Seſsione 24. cap. 10. de reformat.matr.

6 Ornamenta diuina ſeu ſacra non aſſumantur ad ornatum nuptiarum.Aruernen.7.

7 Nuptiali conuiuio, nec præsbyter, nec diaconus, nec ſubdiaconus interſit: Agathen. 39.] Venetici.11.] nec monachus. Antiſiodoren. 24.] Laodicen.53.

OBLATIO.

1 OBlationes panis,& vini die dominica fiant ad altare à viris,& mulieribus Fabian.pp. 1.epiſt.3.] 2. Mantiſconen. 4. vt per has immolationes,& peccatorum ſuorum faſcibus careant,& cum Abel, vel cæteris iuſtè offerentibus promereantur eſſe conſortes.

Solebant fideles,& in martyrum,vel defunctorum miſsis offerre.1.Braccar.9.] 4.Tole.52.] commendat Auguſt. matrem ſuam, quod id quotidie fecerit.lib.5.confeſ.c.9.

2 Offerentium nomina Deo commendantur, poſtquam ei ipſæ ſunt commendatæ.Innocen.pp. 1.epiſt.1.c.2.

3 Has oblationes bis,aut ter diuidebant clerici inter ſe quotannis,erant enim eorum.1. Braccar. 39.] 2.Brac.6.] at 1.Aurelia.16.earum dimidium clero,dimidium aſsignat epiſcopo. capite autem 17.dicitur,tertiam eſſe epiſcopi,clericorum verò duas alias.] Damaſius pp.apud Gratian.10. q.1.c. hanc conſuetudinem.] 4.Tolet.32.

Et concilium Carpentoracenſe conſentit,vt clericorum ſit deſeruientium parochiæ, quod à fidelibus derelinquitur illi, ſi ipſa nullius indigeat.

4 In

4 In crimine aliquo ab hoſte occiſi oblationem recipit eccleſia ad altare. Aurelianen.14.

Item eorum qui inopinatè ſunt ſine communione in itinere mortui.1.Vaſen.c.1.] 2.Arel.12.] 4.Carth.79.Vide titulum: Miſſa S.10.

5 Retinens quod eccleſijs, aut monaſterijs ab alijs (quicunque illi ſunt) donatum eſt, velut necator pauperum excludatur ab eccleſia, quouſque id tribuat.4.Carth.95.]Agathen.4.]1.Vaſen.c.4.] 3.Aurelia.22.] 2.Arela.28. vbi citatur Vaſenſe neſcio quod] 2.Turon.26.] 1.Pariſien.1.]Aruernen. 13.] 1.Mantiſcon.4.] 9.Tole.1.

Vide titulum: Eccleſia.S.26.

Hanc iniquitatem docebat Euſtachius damnatus à ſynodo Gangrenſi.

6 Ablator quoque eorum, quæ eccleſiæ ſunt oblata, excludatur ab eccleſia donec ea reddiderit. Agath.4.] 4.Aurel.19.] 5.Aurelian.16.] Rom. ſynodus quinta ſub Symmacho.pp.quæ citatur.16. q.1.c.In canonibus.] 6.Tole.15.] crudelis quippe eſt in ipſos offerentes.c.6.Maguntienſis temp.Arnolfi.Hinc tertium Latera.ſub Leo.10.Statuimus, & ordinamus, vt fructus, redditus, & prouentus eccleſiarum, monaſteriorum &c.

7 Imò qui reuocat quod ſemel pro ſua deuotione dedit.3.Aurelianen.22.] Agathen.4.] Aureliànen.19.

Vide lib. tertio, Aquiſgranen.concil. ſub Pipino habiti.

Iniquum enim eſt, vt eccleſiaſtici potius cuſtodes chartarum, per quas aliquid eccleſijs à fidelibus perſonis legitur derelictum, quàm defenſores rerum creditarum iudicentur.1.Pariſien.1.

8 Quiſquis fidelium tamen de facultatibus ſuis eccleſiæ aliquid deuotione propria contulerit, & hinc

hinc fortè, vel ipſe, vel filij eius redigantur ad inopiam, ab eadem eccleſia ſuffragium vitæ pro temporis vſu percipiant. 4. Tol. 37.] idem ſub obſcurè dicitur c. 61. Turonen. ſub Carolo magno.

Et hinc habes, vt non turberis ſermone Auguſtini, qui eſt cap. 112. concilij Aquiſgranen. ſub Ludouico Imp.

Hinc tyranno reſponde in martyrio Laurentij, apud Prudentium conquerenti.

9 Fidelibus tam multa, ac ampla ſunt pro contemplatione oblata, mercedis ſtudio 5. Aurelian. 16.] 4. Aurelian. 14. Iuo lib. 1. decretorũ ex proœmio primi Niceni concilij. c. 115. Aquiſgranenſis ſub Ludouico pio Imp. Vide titulum: Decimæ §. 10. & 11. & titulum: Eccleſia. §. 26.

Facta eſt, & ideo ſancta eccleſia locuples, vt hinc ab ea, vtputa à pia matre, & omnium gubernatrice, & milites Chriſti exornarentur, pauperes recrearentur, & captiui pro temporum opportunitate redimerentur, inquit idem concilium Aquiſgranen. c. 116.] cap. 6. Cabilonen. tempore Caroli magni.

Omnes igitur (ait D. Ieronymus in commentario Matthæi) qui ſtipendijs templi, & his quæ cõferuntur ad vſus eccleſiæ, abutuntur in alijs rebus, quibus ſuam expleant voluntatem, ſimiles ſunt ſcribarum, & ſacerdotum redimentium mendacium, & ſaluatoris ſanguinem. *Matth. 28.*

10 Fideles ad res ſuas eccleſiæ dandas non ſunt circumueniendi: oblatio namq; ſpontanea eſſe debet, iuxta illud quod ait ſcriptura: Voluntariè ſacrificabo tibi, & illud: Omnis populus mente deuota obtulerunt donaria Domino c. 6. Cabilonen. tempore Caroli magni. *Pſal. 53.* *Exod. 35.*

Obmuteſcenti datur baptiſmus primo Arauſ. 12.

vide

vide titul. baptiſm.

Occidens ſeipſnm, vide titulum : deſperandũ §.3.

Occulta cordis alieni, vide titulum Iudicium.

Odijs exardeſcentes, titulo Diſcordium.

Officij eccleſiaſtici forma. titulo, Pſallere,

OPERA.

1 Operibus bonis, legi Dei ſatis, ijque tanquam merces debetur vita ęterna. concilium Trident. ſeſſ. 6. cap. 16. & can. 28. & 23.

2 Opera noſtra bona, nulla ſunt ſine gratia Dei, qui ſua dona noſtra vult eſſe merita: ibidem, Celeſtinus pp. epiſt. ad epiſcopos quoſdam Galliæ cap. 12.

3 Per opera bona conſeruari atque augeri corã Deo acceptam iuſtitiam, ipſaque verè cauſam eſſe augendę, non autem fructus duntaxat & ſigna acceptæ iuſtificationis. Concil. Tridentin. Seſſ. 6. can. 24.

4 Iuſtos in omni opere bono ſaltem venialiter peccare, aut quod intolerabilius, eſt pœnas æternas mereri, orthodoxæ religionis doctrinę aduerſatur. Conc. Trident. ſeſſ. 6. capitulo. 11. & canon. 25.

5 Non omnia opera quacunque ratione ante iuſtificationem facta eſſe peccata. Synodus. Trident. ſeſſ. 6. canone. 7.

OPPRESSOR.

1 Oppreſſor vel expoliator clerici, aut pauperis, aut religioſi citetur primò coram epiſcopo. & ſi cõparerere contempſerit, inuicẽ mox ſcripta percurrãt per omnes prouinciæ epiſcopos, & quoſcũq; adire potuerint, vt excõmunicatus habeatur ipſe donec obediat & reddat aliena. 1. Tol. 11. imò & regis aurib⁹ eorũ inſolen

tiam intiment.4.Tolet.31.] 2.Turon.27.] 2.Mantiſconen.14.] c.49.Turonen.ſub Carolo magno.] Nico.pp.1.24.q.3.Illi qui.] Colonienſis Synodus c.3.ſub Carolo 3.Imp.

2 Sæui eiuſmodi hominis dona ſacerdotes refutent.4.Carth.94.

3 Libat Domino proſpera, qui ab afflictis pellit aduerſa.8.Tole.2.] vt & multi ante pontifices.

ORARIVM.

1 ORario præsbyter ſemper vtatur pro ſacerdotalis dignitatis ab alia diſcrimine.cap.28.Magunt.ſub Carolo mag.

2 Non lector.Laod.23.] non monachus,necdũ ordinatus.1.Aurelian.22.] non ſubdiaconus.1.Braccar.27.

ORDO.

1 ORdinis aliquod eſt ſacramentum.Concil. Florẽtinum in decreto Armenis tradito. Concilium Trid.Seſſ.23.c.3.& canone 3.

De materia, forma & miniſtro huius ſacramenti, vide Concil.Floren.loco citato.

Canon 5.Seſſ.23.Concil.Trid.ita habet: Si quis dixerit ſacram vnctionem, qua eccleſia in ſancta ordinatione vtitur, non tantùm non requiri, ſed contemnendam, & pernitioſam eſſe: ſimiliter & alias ordinis cæremonias, anathema ſit.

2 Ad hoc autem diuinæ diſpenſationis prouiſio gradus, & diuerſos conſtituit ordines eſſe diſtinctos, vt dum reuerentiã minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordię fieret ex diuerſitate contextio, & rectè officiorum generaretur adminiſtratio ſingulorum, neq; enim vniuerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi magnus eam differentiæ ordo ſeruaret. Diony.pp.1.ad Seuerum epi

ſcopum

ſcopum epiſt.2. vbi in prædictorum confirmationem adijcit, idipſum in cœleſti angelorum militia aduerti. Tranſtulit hanc eius ſententiam Bonifacius pp.2.in epiſtolam ſuam primam ad Eulalium Alexandrinum epiſcopum.

Similia pulchrè habet Conc.Trid.Seſ.23.c.2.

Vide eiuſdem Seſ.23.cap.17.

Id ſpectat, & Ieronymus in dialogo cótra Luciferianos.

3 Duo duntaxat ſunt ordines ſacerdotum, epiſcopus & præsbyter. Anacletus pp.epiſt.2.] Damaſius pp.epiſt.4.

4 Gelaſius pp.c.20.epiſto.1.] à ſacro miniſterio ſubmouet tam eos qui ordines ſacros ſuſcepere ſubiacentes adhuc, & implicati quibuſdam criminibus, quàm qui poſtea eis ſuſceptis ſanctum præuaricantur propoſitum. Celeſtinus pp.1. cap.6. epiſto.ſecunda.

Vide titulum: Clero adſcribi. SS.ibi citatis.

5 Ordinans quoque contra inſtituta maiorum, autoritatem in ordinationibus, vel in concilijs minimè retinebit, ordinatus autem ſacerdotij honore priuabitur. Taurinatenſis concilij.c.2.] Innoc. pp.1.epi.24.c.3.non aliud vult cum dicit: aduerſus formas canonum ad ordinem venire tentans, ordine, & honore priuetur vnà cum ordinatore.] Zozimus pp.epiſt.1.c.1.& 2.] 3.Arelat.c.3.ordinatori ab eo die ad annum aufert celebrandi poteſtatem.] Vide Hilarij pp.epi.ad epiſcopum Tarraconen.c.4.] Simplicius pp.epiſt.3.ad Florentinũ] Ilerd.conc.c.12.Vide etiam 3. Aurelianen.9.] 2. Hiſpalen.4.] 3.Aurelia.6.ordinatum non deijcit, ſed ordinatorem priuat celebrandi poteſtate per ſex menſes.

6 Docet ſacroſancta Tridentina ſynodus, in

ordinatione epiſcoporum,ſacerdotum, & cætero rum ordinum,nec populi,nec cuiuſuis ſæcularis poteſtatis & magiſtratus conſenſum ſeu vocationem ſeu autoritatem ita requiri, vt ſine ea irrita ſit ordinatio quin potius decernit, eos, qui tantummodo à populo aut ſęculari poteſtate ac magiſtratu vocati & inſtituti, ad hæc miniſteria exer cenda aſcendunt, qui ea propria temeritate ſibi ſumunt, omnes non eccleſiæ miniſtros, ſed fures & latrones, per hoſtium non ingreſſos haben dos eſſe.Sesſione 23.cap. 4. Conſentit Concilium Laodicenum cap.13.

Tamen quòd ordinandi ſubinde populi examine & teſtimonio probentur, quando incorruptus eſt populus, non eſt inutile.vt habetur: Carthag. 22.& 4.Carthag.22.Vide Concil.Trident. Sesſione 23.cap.5.

7 Vnuſquiſque qui ad eccleſiaſticos gradus eſt acceſſurus,non antè honoris conſecrationem accipiat,quàm placiti ſui innodatione promittat, vt ad fidem Catholicam ſyncera cordis deuotione cuſtodiendam,iuſtè & piè viuere debeat, & vt in vllis operibus ſuis,canonicis regulis contradicat, atque vt debitum per omnia honorem atque obſequij reuerentiam præeminenti ſibi dependat. 11. Toletan. 10.] 4. Toletan. 16.Vide Sesſionem 24. capit.12. & Sesſionem 25. capit.2.Concilium Tridentinum,:& Cabilonenſe tempore Caroli ma gni cap.13.

8 Literas teſtimoniales accipiat ordinibus initiatus.Mileuitani 14.

Vagantes ſinę his, de quibus non conſtat quòd ordinati ſint, miniſtrare,vel ordinationem in aliena parochia facere non tentent, niſi iubente eo epiſcopo cuius eſt parochia. Wormatien.5 . Laodicenum

dicenum c.41.] Carth.c.5.] 3. Carthag.ca.28.] Tridentinum Seſſ.23.cap.16.

9 Gratis ordines conferantur, nè ſpiritui ſancto contumelia irrogetur, dum eius donum prætio ęſtimatur.vile eſt enim quod vẽditur. Hormiſdas pp.c.2.epiſt.ad epiſcopos Hiſpaniæ.] 2.Aurelian. 3.] 2.Turon.28.] 4. Toletan.18.] 2.Breccar. 3.] 8.Toletan.3.] 11. Toletan.8. & 9.] 3.Braccar.7.] c.16.Cabilonen.tempore Caroli magni.] alioqui gradu decidat ordinans.Chalcedonen.2.

Concilium Tridentinum.Seſſ. 1.cap.1. de reformatione.Quoniam(inquit) ab eccleſiaſtico ordine omnis auaritiæ ſuſpitio abeſſe debet, nihil pro collatione quorumcunque ordinum etiã clericalis tonſurę,nec pro literis dimiſſorijs aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, nec alia quacunque de cauſa, etiam ſponte oblatum epiſcopi & alij ordinis collatores,aut eorum miniſtri quouis prętextu accipiant.Vide & ea quæ ſequuntur.

10 Dans munus vt ordinem ſuſcipiat, abijcitur à gradu. .Aurelian.4.] 5.Aurelian. 10.] 2.Braccar. 3.] 8. Tolent.3.ſubit quoque perennem pœnitentiam in aliquo monaſterio.6.Toletan.4.]communione priuatur,& cum ordinante propriorum bonorum amiſſione damnatur.ca. 16. Cabilonenſis temp.Caroli magni.]Gelaſius pp.cap.26.epiſt.1.] 11.Tolet.9.]Alexander pp.3.par.35.c.2. videatur.

Et ideo(ait 11.Tolet.c.9.] vt horum & ſimiliũ argumentatorum deinceps amputetur occaſio, hæc ſancta ſynodus definiuit,vt cum quiſque pontificale culmen ante Domini altare percepturus acceſſerit, Sacramenti exactione adſtringatur, quòd pro conferenda ſibi conſecratione honoris, nulli perſonæ cuiuſlibet præmij collationem vel aliquando dediſſet, vel aliquando in futurũ dare

procuret.ſicq; aut mundus ab hoc contagio prælationis conſecrationem accipiat, aut publicato hoc ſcelere manifeſte denudatus coram eccleſia; & ad honorem quem mercari voluit non accedat. illos autem quos deinceps poſt prælationem per premium ordinatos fuiſſe patuerit, ſub definitis pœnitentiæ legibus, vt verè ſymoniacos ab eccleſia ſeparandos eſſe cenſemus. id eſt, vt duorum annorum ſpatio exilio relegati, & digna ſatisfactione, vel excommunicationis ſententia coerciti, honoris gradum, quem præmijs emerant, lachrymis conquirere, & reparare intendant. Vnde ſi digna eos ſatisfactio pœnitentiæ commendauerit, peracto indictæ pœnitentiæ tempore, non tantùm communioni, ſed & loco, & totius ordinis officijs, à quibus ſeparati fuerant, reſtaurandi ſunt.] Vide 3. Braccar. 7.

12 Ordinationes autem præsbyterorum, & diaconorum non fiant, niſi quarti menſis ieiunio, ſeptimi, & decimi, & initio quadrageſimalis, ac mediana quadrageſimæ die, ſabbati ieiunio, circa veſperam. Gelaſius papa ca. 13. epiſtolę ad epiſcopos per Lucaniam: Gregorius pp. 2. epiſto. 3.] *Zacharias* pp. epi. 5. ad Bonifacium epiſcopum: Dicimus autem tibi, &c.] c. 23. Cabilonenſis tempore Caroli magni.

Dicitque ibidem Zacharias pp. In eo quod abs te propter zelum fidei actum eſt (id eſt, ꝙ non legitimis temporibus, & diebus ordinaſti præsbyteros, & diaconos cogente neceſsitate) à Domino Deo noſtro indulgentiam poſtulemus.

Concilium Tridentinum Seſſ. 23. ca. 8. de refor. Eadem Seſſ. c. 12. & 13. præcipitur nè duo ſacri ordines alicui eodem die conferantur. Niſi tamen aliud epiſcopo expedire videretur.

13 Nec

13 Nec cito quilibet lector, citò acolythus, citò diaconus, citò ſacerdos fiat: quia in minoribus officijs ſi diu perſeuerent, & vita eorum pariter, & obſequia comprobantur, vt ad ſacerdotium poſt hæc emenſis ſtipendiorum meritis veniant, nec præripiant quod vita probata meretur accipere. Innocent. pp. 1. epiſt. 4. c. 5.] Syricius pp. epiſt. 1. c. 9. & 10.] Concilium Rom. ſub Nicolao pp. 1. Nullus laicus, &c.

Vide 1. Nicen. c. 2. Sardicen. c. 13. & Gaium pp.

Vide titulum: Neophyti §. 2. & 3. & titulum: Adoleſcentes. & Conci. Trid. Seſſ. 23. cap. 11. & 12. reformat.

14 Si enim officia ſecularia (ait Zoſimus pp. epiſt. 1. ad Heſychium) principalem locum non veſtibulum actionis ingreſsis, ſed per plurimos caſus examinatis temporibus deferunt, quis ille tam arrogans, tam impudens inuenitur, vt in cœleſti militia, quæ propenſius ponderanda eſt, & ſicut aurum repetitis ignibus, exploranda, ſtatim dux eſſe deſiderat, cum tyro antè non fuerit, & prius velit docere quàm diſcere? adſueſcat in domini caſtris lectorum primitus gradũ, &c. Celeſt. pp. 1. epiſt. 2. cap. tertio.] Hormiſdas pp. cap. 1. epiſto. ad Epiſc. Hiſpan.

Gelaſius pp. cap. tertio, epiſto. 1. tempus abbreuiat probationis ordinandorum cum clericorum eſt penuria.

Per ſemetipſos epiſcopi, &c. Concil. Trid. Seſſ. 23. cap. 3.

15 Quiſque à ſuo tantùm promoueatur. Item facultates de promouendo, &c. Concil. Triden. Seſſ. 7. cap. 11. & 12.

16 Nulli epiſcopo liceat alterius epiſcopi ciuitatis miniſtrum eccleſiaſticum ſolicitare, & in ſuis

parochijs ordinare, ſine alterius conſenſu, quia ex his contentionibus ſolet naſci diſcordia. Sardicen.18.]1. Carth.5.]3. Carth. 21.]Syricius pp. c.6.epiſt.4.]Taurinaten.6.]Innocentius pp. 1.epi. 2. c. 7.]Aruernen. 10.]Braccar. 26.]Valentinum Hiſpaniæ cap.6.]5.Aurelianen.5.]c.18.Triburiẽſis ſub Arnolfo Imp.

17 Imò ampliùs dicit concilium primum Nicenum.c. 17.Si quis auſus fuerit aliquem qui ad alterum pertinet,ordinare in ſua eccleſia,cùm non habeat conſenſum ipſius,à quo receſſit clericus, irrita erit huiuſmodi ordinatio.]2.Arelaten.13.] Sardicen.19.)Antioch.22.]Sixtus pp. 2.epiſt. 2.] 1.Turonici 10.

Veneticum autem c. 10. Clericos ab epiſcopis ordinatos ſine permiſſu eorum. à quibus fuerant ordinandi, promouere ad ſuperiorem aliquem ordinem non præſumant.

18 Concilium Tridentinum : Vnuſquiſq; à proprio epiſcopo ordinetur.Quod ſi quis ab alio pro moueri petat,nullatenus id ei, etiam cuiusuis generalis aut ſpecialis reſcripti vel priuilegij prætextu,etiam ſtatutis temporibus permittatur. niſi eius probitas ac mores ordinarij ſui teſtimonio commendentur.Si ſecus fiat,ordinans à collatione ordinũ per annum, & ordinatus à ſuſceptorũ ordinum executione, quãdiu proprio ordinario videbitur expedire,ſit ſuſpẽſus Trid.Seſſ. 23.c. 8.

Conſtitutionis huius rationem dat etiã concilium Elibertinum c.24. Eo quòd(inquit)peregrè baptizati minimè ſit cognita vita.

Quòd ſi tamen cõtingebat epiſcopum aliquem laborare clericorum penuria,monebatur alter ei dare.1.Carth.4.]3.Cart.45.

19 Extra prouinciã ſuam non celebret epiſcopus

pus ordinationes Antioch.13. Vide titulum Iuriſditionem.

20 Nullus quenquam ordinet, niſi qui localem ſe futurum primitus ſpoponderit. Valentinũ Hiſpaniæ.c. 6.]Quod clarius dicit Chalced. concil. c.6. Nullum(inquit)abſolutè ordinari presbyterũ aut diaconum,nec quemlibet in gradu eccleſiaſtico,niſi ſpecialiter eccleſiæ ciuitatis,aut poſſeſſionis, aut martyrij,aut monaſterij, qui ordinandus eſt pronuncietur. qui verò abſolutè ordinantur, decreuit ſancta ſynodus,irritã haberi huiuſcemodi manus impoſitionẽ, & nuſquã poſſe miniſtrare.

Seſſione 23.Trident.cap.16. cõprobato hoc canone dicitur. Cùm nullus debeat ordinari, &c.

21 Huic ſimile eſt, quod eadem ſynodus Tridẽt. Seſſ.21.cap.2.præcipit neminem ordinari ſine tit. vt vulgò loquuntur,hoc eſt, inquit ſynodus: ne quis clericus ſęcularis, quamuis aliàs ſit idoneis moribus & ſcientia, & ætate, ad ſacros ordines promoueatur,niſi prius legitimè conſtet eum beneficium eccleſiaſticum,quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiat,pacificè poſſidere. Vide locum.

22 Ipſe quoque Alexander pp.3. c. 5. partis primæ. Epiſcopus(ait)ſi aliquem ſine certo titulo de quo neceſſaria vitæ percipiat, in diaconum vel presbyterum ordinauerit, tam diu ei neceſſaria ſubminiſtret,donec in aliqua ei eccleſia conueniẽtia ſtipẽdia militiæ clericali aſſignet. niſi fortè talis qui ordinatur extiterit,qui de ſua vel paterna hæreditate ſubſidiũ vitæ poſſit habere.]Conc. Tridẽt.Seſſ.21.c.2.Et parte 30.c.6.Alexander. 3.] Si clerici qui in eccleſiis tuæ iuriſditionis beneficia sũt adepti,ad aliã diœceſim abſq; tua cõſciẽtia & aſsẽſu morãdi cauſa tranſierint, beneficijs quæ à te habuerint,liceat tibi eos ſpoliare,niſi fortè di-

ſciplinis

ſciplinis ſcholaſticis inuigilauerint, aut cauſam rationabilem tibi obſtenderint quare reuerti nō debeant.]1.Arelaten.22.]3.Carth.37.

23 Nil aliud voluere canones,qui iubent, vt qui in quibuſcunque locis ordinati fuerint miniſtri, in ipſis locis perſeuerent. 1. Arelaten. 3. & 22. Chalcedon.20.]1.Turon.11.Mileuit.15.]2.Toletan.2.]2.Hiſpalen.3:cauſam adijciens: Scribitur enim in lege Mundiali de colonis agrorum, vt vbi eſſe quiſque iam cœpit,ibi perduret. Non aliter & de clericis qui in agro eccleſiæ operantur canonum decreto præcipitur, niſi vt ibi permaneant,vbi eſſe cœperunt] Cod.de agri.& cenſ.& colon.lib.11.in pluribus legibus.

Volunt idipſum & illi canones, qui mandant, vt qui ad aliam tranſierit eccleſiam, ad eccleſiam quam prius incoluerat,remittatur, compellente ad quem confugerit ſacerdote;vel ſi redire nolit, deijciatur a miſterio.1.Niceni.16.]1.Arelaten.22 Antioch.3.]Chalcedon.10.Gelaſius pp.epiſt. 1. c.2.]25.Hiſpalen.3.]1.Anglican.5.]c.31.Maguntiaci ſub Carolo mag.]Rhemen.20.]c.45.Aquiſgranenſis ſub Ludouico pio Imp.1.]c.24.Arelatenſis ſub Carolo magno, ſicut Magũtiacum] aut conſenſum habeat epiſcopi.Epaunen.5.

Simili modo & Cabilonenſe concilium. c.41. tempore Caroli magni.Presbyter(ait)proprio loco dimiſſo ad alium migrans nequaquam recipiatur,niſi ſuæ migrationis cauſam dixerit,& ſe innocenter vixiſſe in parochia in qua ordinatus eſt, ſub teſtibus probauerit, literis etiam, in quibus ſui nomina epiſcopi & ciuitatē plumbo, impreſſa.Quibus cognitis & talibus inuentis quibus fides adhiberi poſſit,recipiatur.

25 Vt autem ad duas eccleſias in ſui ordinatione

ne quiſquam conſcriberetur;atque ita hinc & illinc ſtipendia militiæ vix bene vno loco militanis acciperet; res tam abſurda , & irrationabilis nec practicabatur(vt ita loquar)nec etiã tolerata fuiſſet,quum iis tantùm perſoluta ſunt militiæ clericalis ſtipendia , qui officium ipſi perſoluebant. Vide tit.Cleri.

Expreſsè tamen hoc etiam ſynodus Chalcedo. prohibet cap.10.& repetitur canon. 50. concilij Aquiſgranenſis ſub Ludouico pio Imp.1.

26 Ei cui aſcenſus(ait.14.Seſsio.Trid.capi. 1.)ad ſacros ordines à ſuo prælato ex quacunque cauſa etiam ob occultum crimen , quomodolibet etiã extra iudicialiter fuerit interdictus:aut qui à ſuis ordinibus ſeu gradibus vel dignitatibus eccleſiaſticis fuerit ſuſpenſus,nulla contra ipſius prælati voluntatem conceſſa licentia de ſe promoueri faciendo,aut ad priores ordines,gradus & dignitates ſiue honores reſtitutio ſuffragetur.

ORARE.

1 ORandi & pſallendi vnus per totam prouinciam ordo ſeruetur, nè quælibet diuerſitas apud ignotos ſeu carnales ſchiſmatis errorem videatur oſtendere.& multis extet in ſcandalum varietas eccleſiarum.4. Toleta. 2.]Venet. 15.]1.Braccar.19.]Epaunen.17.]Gerunden.1.]11. Toleta.3.

ORATORIVM extructurus in agro . Vide Baſilicæ omnes.

2 Orantibus laicis locus non eſt apud altare inter clericos,ſed extra cancellos chori.2.Turon.4.

Patrem pro filio,aut filium pro patre in precibus nemo proferat.3.Carth.23.

3 Nec inter mulieres.Cęſarauguſta.1.

4 Oraturus humi corpus ſuum proſternat ſem

per

per & genua figat, exceptis diebus dominicis, & illis ſolennitatibus quibus eccleſia ob recordationem dominicæ reſurrectionis ſolet ſtando orare. c.37. Turonen. ſub Carolo Magno. Aug. epiſt. 118

5 Orationem dominicam omnes fideles à minimo vſq; ad maximum diſcant, & memoriter teneant, & ſępisſimè frequentent pro quotidianis peccatis & ſenſum bene intelligant. 6. Conſtant. 7.]ca.45. Maguntiaci ſub Carolo magno]Rhemē. 2.]4. Toleta.9.

4. tolet.9. arguuntur qui die tantùm Dominica eam legendam dicebant.

6 Poſt quotidianas matutinas & veſperas eam ſacerdos legat: Gerunden.10.

7 Legatur ante communionem in miſſa.3. Toleta.2.

8 Ioannis Wiclef decimus nonus articulus hic damnatus eſt in concilio Conſtantienſi: Speciales orationes applicatæ vni perſonæ per prælatos vel religioſos non plus proſunt eidem quàm generales cæteris paribus.

Preces quibus in officio eccleſiaſtico liceat vti vide titulum: Lector. § 4.

ORANDI tēpora & modus. Laod.18.& 19.

ORIGENES damnatus. lib. 11. de ciuitate Dei c.& 23.& lib.21.c.17. cur?

OSCVLVM damus nobis mutuò in miſſa, ac pacem poſt peracta illa myſteria precamur, vt cōſtet, nos ad omnia quæ in myſterjis aguntur præbuiſſe conſenſum. Innoc. pp. 1. epiſt. 1. c. 1.

OSTIARIVS.

1 OStiarius cùm ordinatur, poſtquam ab archidiacono inſtructus fuerit qualiter in domo Dei debeat conuerſari, ad ſuggeſtionem archidiaconi tradat ei epiſcopus claues eccleſiæ

de altarios, dicens. Sic age quaſi redditurus Deo rationem pro his rebus quæ his clauibus recluduntur. 4. Carth. 9.

2 Is ab oſtio ne breui quidem tempore abeſſe Laod. 43.

Pactiones in rebus eccleſ. Vide Alexand. pp. 3. part. 28. & 48.

3 Pallam ſacram nec lauet nec tangat fœmina. Soter pp. epiſt. 2.]Bonifacius pp. 1. teſte lib. Pontificali]Antiſiodoren. 37.

Palladij hęretici error & depoſitio in concilio Aquileienſi.

PAPA.

1 PApam, ſeu ſedis Apoſtolicæ antiſtitem nemo iudicauit vnquam; aiunt trecenti de Marcellino pp. inquirentes]& Syluester pp. 1. Preſul ſummus à quoquam non iudicatur]& in concilio de Sixto pp. 3. dictum eſt: Non licet aduerſus pontificem dare ſententiam.]& Adrianus pp. 2. capitulum collegit illud Sylueſtri. pp. Vide titulum: Petrus §. 3.

2 Si tamen à fide exorbitet paſtor eccleſiæ, à fidelibus moneri poteſt & debet. Anacletus pp. epi. 3.]Fabianus. pp. epiſt. 2.]Synodus Roma. 4. ſub Symmacho, tempore Theodorici regis]Ioannes pp. 1. epiſt. decret. ad Zachariam]Nicolaus pp. 1. ad Michaelem Imp. ante citatum Areopagitam.

3 Quiſquis clericus papa incolumi, eoque inconſulto, aut ſubſcriptionem pro Romano pontificatu commodare, aut pitacia promittere, aut ſacramentum præbere tentauerit, aut aliquod certè ſuffragium polliceri, vel de hac cauſa priuatis conuenticulis factis, deliberare atque decernere, loci ſui dignitate atque communione priuetur. Concilium Roma. 1. ſub Symmacho c. 3.

Et ſym-

Et Symoniacè electo aut aſſumpto(ait Iulius pp.2.Seſſ.5.tertij Lateran.)nulla eſt poteſtas ſpiri tualia aut temporalia adminiſtrãdi,& ipſe à nullo pro Roma. pontifice habeatur, &, ſuis priuetur beneficijs. Notatu digna ſunt in ea bulla. Iulij 2.

4 Eo verò inopinatè è vita ſublato, cùm de ſui ſucceſſoris electione nõ decreuerit, conſecretur is epiſcopus in quem totius eccleſiaſtici ordinis electio inclinauerit. Si autẽ(vt fieri ſolet) ſtudia cœperint eſſe diuerſa eorum, de quibus certamẽ emerſerit,vincat ſententia plurimorum: ſic tamẽ vt gradu ſuo decidat qui captus promiſſione nõ recto iudicio de electione decreuerit. Concil. Roma. 1,ſub Symmacho pp.c.4.

Concilium Roma.ſub Nicolao pp.2.cap.1. Electio Romani pontificis in poteſtate Cardinalium epiſcoporum ſit, non electus ab ijs canonicè & concorditer, & deinde ſequentibus ordinibus re ligioſis clericis & Laicis,apoſtaticus habeatur,& non apoſtolicus]Ille habeatur papa, Cardinalibus inter eligendum diſſidentibus, qui à duabus partibus eorum fuerit electus. Alexander pp. 3. cap.1.part.1.

5 Qui ad eccleſiaſticam notitiam pertulerit cõ ſilia eorum qui aliter de pontificali elegerint am bitu,& rationabili probatione conuicerit; particeps actionis huiuſmodi non ſolùm purgatus ab omni culpa ſit,ſed etiam non indigna remuneratione ſubleuetur.Roma.1.concil.ſub Symmacho pp.c.5.

6 In concilio Conſtantienſi ſeſsione 41. recitatur Clementis ſexti pp.conſtitutio de victualibus ac miniſtris Cardinalium in conclaui exiſtentiũ. Clemens epiſcopus,ſeruus ſeruorum Dei,ad per petuam rei memoriam. Licet in conſtitutione à

Felicis

Felicis rec. Gregorio pp. decimo prædeceſſore noſtro ſuper electione Romani pontificis edita in concilio Lugdunẽſi, inter cætera caueatur expreſſe, quòd ſi eundem pontificem in ciuitate in qua cum ſua curia reſidebit, diem claudere contingat extremum. Cardinales in palatio in quo idem põtifex habitabat, omnes conueniant, & in eo ſinguli ſingulis tantummodo, niſi illi quibus ex patenti neceſſitate duo permittuntur haberi, contenti ſeruientibus clericis vel laicis (pro vt elegerint) vnum conclaue, nullo intermedio pariete, vel alio velamine, inhabitent in communi. Et quod diebus certis, non facta prouiſione de paſtore, decurſis, panis, vinum, & aqua tantum eiſdem cardinalibus, donec ſubſequetur prouiſio, miniſtretur. Quia tamen ſicut frequenti multorum aſſertione & in cardinalatu conſtitutorum percepimus, nonnulli ex cardinalibus in obſeruatione cõſtitutionis ipſius grauati aliàs nimirum extiterũt, multi quoq; ex ipſis duos in conclaui prædicto habuerint ſeruientes, non abſq; ſcrupulo conſciẽtiæ propter ambiguitatem dictorum verborum, videlicet, quibus ex patenti neceſsitate duo permittuntur, haberi, in dicta conſtitutione (vt præmittitur) contentorum, nos prouidere ſuper his cupientes, ex his & certis alijs cauſis rationabilibus, quæ noſtrum ad id animum induxerunt, rigorem conſtitutionis ipſius, & etiam ad fratrum noſtrorũ ſupplicationem in his prouidimus temperandum autoritate Apoſtolica ſtatuentes, ꝙ cardinales poſtquam conclaue huiuſmodi ſeu clauſuram pro dicta celebranda electione intrauerint, ſinguli duos ſeruientes tantùm, clericos vel laicos, pro vt duxerint eligendos. ac etiam ſingulis præter panem, vinum & aquam in prandio &

in cœ-

in cœna duntaxat vnum ferculum ſeu miſſum carnium vnius ſpeciei tantummodo,aut piſcium ſeu ouorum cum vno potagio de piſcibus vel carnibus principaliter non confectis & decentibus ſalſamentis,habere valeant vltra carnes ſalitas & herbas crudas:ac caſeum, fructus ſiue electuaria,ex quibus tamen nullum ſpecialiter ferculum conficiatur, niſi ad condimentum fieret vel ſaporem.Nullus verò eorum de alterius ferculo:veſci poſsit. Liceat etiam eis ex decentia honeſtatis habere in clauſura huiuſmodi,cum in lectis cauſa quieſcendi vel dormiendi eſſe voluerint duntaxat,intermedia ſeu velamina ſimpliciũ tantummodo cortinarum,prædictis,& felicis recordationis Clementis Papæ quinti prædeceſſoris noſtri,& alijs conſtitutionibus apoſtolicis cõtrarijs, quibus per hoc in alijs derogare nolumus,non oſtantibus quibuſcunq;.Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis & voluntatis infringere,vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Auinione, octauo idus Decembris;Põtificatus noſtri anno decimo.

7 Ioannis Wiclef articulus 41. damnatur Conſtantiæ:Electio Papæ à cardinalibus,à diabolo eſt introducta.

8 Eiuſdem concilij Conſtantienſis ſeſſione 39. Formam habes profeſſionis quam electus pp facere debet.Ego.N. electus in Papam, omnipotenti Deo, cuius eccleſiam ſuo præſidio regendam ſuſcipio,& beato Petro apoſtolorum principi corde & ore profiteor, quamdiu in hac fragili vita conſtitutus fuero,me firmiter & credere & tenere ſanctam

re ſanctam fidem catholicam, ſecundùm traditiones apoſtolorum, generalium conciliorum, & aliorum ſanctorum patrum, maximè autem ſanctorum octo conciliorum vniuerſalium, videlicet primi Niceni, ſecundi Conſtantinopolitani, tertij Epheſini, quarti Chalcedonenſis, quinti & ſexti Conſtantinopolitanorum, ſeptimi item Niceni, octaui quoque Conſtantinopolitani, necnon Lateranenſis, Lugdunenſis, & Viennenſis generalium etiam conciliorum, & illam fidem vſque ad vnum apicem immutilatam ſeruare. & vſque ad animam & ſanguinem confirmare, defenſare & prædicare; ritum quoque pariter ſacramentorũ eccleſiaſticorum catholicæ eccleſiæ traditũ omnimodè proſequi & obſeruare. Hanc autem profeſſionem & confeſsionem meam per notariũ ſcriniorum ſanctæ Romanę Eccleſiæ me iubente ſcriptam, propria manu ſubſcripſi, & tibi omnipotenti Deo pura mente & deuota conſcientia ſuper tali altari, &c. ſynceriter offero in præſentia taliũ, &c. Datum, &c.

9 Moriente Romano pontifice (ait concilium Romanum ſub Nicolao pp. 1.) vel cuiuſcunque ciuitatis, nullus præſumat facultates eorum inuadere, ſed ſucceſſoribus eorũ reſeruentur integrę.

10 Nos (ait Leo pp. 10.) felicis recordationis Honorij tertij & Bonifacij octaui Roma. Pont. contra hoſtiliter inſequentes aliquem Cardinalium Rom. Ec. & illis præſentia, conſilio aut &c. Seſsione 12. Lateranenſis.

11 Electum conſecrat epiſcopus Oſtienſis: vt ordinauit Marcus pp. 1. teſte Damaſo in libro Pontificali.

12 Nomen papæ in miſſa recitetur, ipſeque commendetur. Vaſenſe. cano. 4.

Q Paroc-

1 Parochiæ presbyteris ſunt à Dionyſio pp. aſſignatæ] & diaconis à Gaio pp. in populoſis vrbibus, vt videre eſt in eius epiſt. decretali.
2 Diuino quodam cõſilio (ait Leo pp. x. ſeſſio. 10. tertij Lateranen.) eccleſia, parochias inſtituit, diœceſis diſtinxit, epiſcopos creauit, &c.

Parochia quando viſitanda in tit. eccleſia.

Quando multiplicandæ. Conc. Trident ſeſſ. 21. capitulo 4.

PASCHA.

1 PAſcha die Dominico ſemper celebrandũ eſt. Pius pp. 1. epiſt. 1. ad vniuerſos, &c.] Victor. pp. epiſt. 1.] 1. Arelaten. 1.] Romanum cõcil. ſub Sylueſter pp. act. 1. c. 2.] non cum Iudæis, qui non niſi luna decimaquarta illud celebrant. Antiochenum concil. c. 1. quod citat. Nicenum. 1.

Contendebatur olim quo die foret celebrandum, & eccleſiis minoribus maior eccleſia præſcribebat eccleſiam. 3. Carth. 1. & 41.] 1. Arelaté. 1.] 4. Carth. 65.] 5. Carth. 7.) 4. Aurelia. 1.] 4. Tol. 4.] 2. Braccar. 9.

2 Innocentius pp. 1. epiſt. 11. mandat celebrari. 11. die Kalendarum Aprilium.] Vigilius quoque pp. epiſt. 1. c. 5.] 1. Anglicanum c. 1. hoc clarius dicit: Celebremus illud omnes dominica prima poſt decimamquartam lunam.

3 Sex diebus eius ſolennitas durauit. 2. Matiſconen. 3.

PASTOR.

1 PAſtores eccleſiæ pro meritis plebis ſæpe deprauantur. Anacletus pp. epiſt. 3.] Euariſtus pp. epiſt. 2.

Paſtoratu donandus profiteatur aliquid. titu. Ordinis. §. 5. Vide §. in tit. Papa. iſtud exemplis probat Vincentius Lyrinenſis.

In

In Parochialibus,&c. Conc. Trident. ſeſſ. 24. capitulo.13.

Pasſionis Dominicæ hiſtoria populo quotānis prædicetur.4.Toleta.6.

Patibulis pro ſceleribus ſuis appendendis dan da eſt communio,ſi de omnibus peccatis ſuis pu ram confeſſionem egerint.Wormatien. 80.

PATRINVS.

1 Patrinus non poteſt abbas aut monachus eſ ſe.Antiſiodor.25.

2 Nec vllus propriam prolem de fonte baptiſmatis ſuſcipiat.c.55.Magūtiac i ſub Carolo mag. Hinc ſpiritualis ſurgit affinitas.vide c.31.Cabilonen.temp.Caroli magni]& Alexander.pp.3.ca. 2.part.32.

3 Patrini eos quos de fonte lauacri ſuſceperūt, erudire ſummopere ſtudeāt, quia pro eis fideiuſſores exiſtunt.c.19.Arelaten.ſub Carolo magno] c.47.Maguntiaci ſub eodem.

Patronatus Vide Ius patronatus.Cōcil.Tridēt. ſeſſ.14.capitulo.12. & 13. ſeſſ. 24. cap. 3. in fine. ſeſſ.25.c.9.

PAVPERES.

1 Pauperes ſuos vnaquæq; ciuitas ſecundùm vires ſuas paſcat.2.Turo. 5.]idipſum vult. c.36.Turo.ſub Carolo magno. Pauperum oppreſſor.tit.oppreſſor.Vide titulum.Senes.

2 Contra vexatores dentur eis ab epiſcopo defenſores. 5.Carth.9.Vide titulum:Oppreſſor.

3 Potentes non emant fraudulenter res eorum. c.23.Arelaten. ſub Carolo magno.]c. 7. Maguntiaci.ſub eodem.

Pavlvs Samoſatenus docebat,Chriſtum non deſcendiſſe de cœlis,ſed merum hominē ex Maria prodijſſe, tēpore Dionyſii pp. & 1. Braccar.3.

Peccat vnuſquiſque quotidie, vt etiam ſancti quamdiu hic viuunt, non mendaci humilitate, ſed veraci confeſſione poſſint quotidie dicere pro ſeipſis. Si dixerimus, quia peccatum non habemus; noſipſos ſeducimus: &, Dimitte nobis debita noſtra. Mileuita. concil. c. 6. 7. & 8.

Penſiones. De his vide Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 13.

PECCATVM.

1 Peccati autorem Deum eſſe dicentes, & mala opera æquè vt bona operari, anathema ſint: Concilium Trid. ſeſſ. 6. cano. 6. Vide Aug. lib. 1. contra duas epiſto. Pelag. cap. 3. Proſperus ſententia 14. ad cap. Gallorum. & reſpon. ad 10. obiectionem Vincentianam.

Peccatum multitudinis inultum hic manet. Innoc. pp. 1. epi. 22. c. 6. & epi. 24. c. 1. Aug. epi. 50. & 64. & enchiridij c. 80. Cyprianus epiſt. 3. lib. 1.

Peccatum originale vnicuique proprium ineſt. Conc. Trid. ſeſſ. 5. decreto 1.

Non raditur, ſed verè tollitur in baptiſmo, ibidem: & ſumptum eſt ex Auguſtino, lib. 1. contra 2. epiſt. Pelag. cap. 13.

Peccatum originale an Maria virgo habuerit, nec ne, incertum atque indefinitum reliquit ſynodus Trid. ſeſſ. 5. decreto de peccato originali: ſecuta cõſtitutiones ea de re Sixti 4. ĩ Extrauagãte.

Graue nimis, peccatum verò actuale, ne minimum quidem vnquam admiſiſſe docet ibidem Concilium, eccleſiæ eſſe ſententiam.

Peccata venialia etiam iuſtiſsimi quiq; in hac vita cõmittunt, & ſi propter illa non deſinant eſſe iuſti Conc. Trid. ſeſſ. 6. c. 11. & cano. 23. Con. Mileuit. capitulo. 6. vide & conc. Carthaginenſe.

Iuſtos in omni opere bono ſaltem venialiter peccare, orthodoxæ religionis doctrinæ contra-

rium. Concil. Triden. ſeſſ.6.cap.11.& cano. 25.

Si quis dixerit, nullum eſſe mortale peccatũ niſi infidelitatis, anathema ſit. Concilium Trid. canone.27.

Peccato mortali quolibet amittitur gratia Dei ſed non fides; Concil. Trident. ſeſſ.6.capit. 15. & cano.27.& 28.

2 Venialia peccata non eſt neceſſarium confiteri ſacerdoti, ſed mortalia vniuerſa, ſynod. Tridẽ. ſeſſ.14.cap.5.

Peccata atrociora non à quibuſquis. ſed à ſummis duntaxat ſacerdotibus per abſolutionẽ dimitti poſſunt. Concil. Trident. ſeſſ.14.cap.7.

PERIVRIVM.

1 Periurio eadem quę adulterio aut homicidio ſpõte commiſſo pœnitentia imponitur. Eutychianus pp.1.

A communione biennio clericus remouetur qui peierauit in cauſis iureiurando finiendis. 3. Aurelia.8.cau.22.q.5.Qui peierat.

2 Peierans etiam coactè, tres pœniteat quadrageſimas. Pius pp.1.

3 Peierans voluntariè, poſtea ad ferendũ teſtimonium non admittitur. 1. Mantiſco.17.

4 Inducens alterum ad peierandum, vſque ad vitæ exitum non cõmunicat. 1. Mantiſco.17.]c.34. Turonenſis ſub Carolo magno.

5 Martinus pp.5.in concilio Conſtantien. iubet inquiſitoribus, vt quærãt à ſuſpectis de fide, vtrũ credant periurium ſcienter commiſſum ex quacunque cauſa vvl occaſione, pro conſeruatione vitæ corporalis, ꝓpriæ vel alterius, etiam in fauorem fidei, ſit morale peccatum.

PEREGRINANDI ad loca, & limina Apoſtolorũ vel quorũlibet ſanctorum, propoſitũ

bonum eſt, modò non id malo ac prauo animo fa cere velis, vt illi, qui vel ideo id faciunt (inquit cô cil. Cabilonen. cap. 45. tempore Caroli magni) vt maiorem habeant materiam mendicandi. de quo rum numero ſunt illi, qui circumquaque vagan tes, illò ſe pergere mentiuntur, vel quia tantum ſunt vecordes, vt putent ſe ſanctorum locorum ſola viſione à peccatis purgari; non attendentes quod ait B. Hieronymus: Non Ieroſolymam vidiſſe, ſed Ieroſolymis bene vixiſſe laudandum eſt De qbus omnibus, dñi Im. qualiter ſit emendâda ſententia expectetur. Qui verò peccata ſua ſacer dotibus in quorum ſunt parochijs confeſsi ſunt, & ab his agendæ pœnitentiæ conſilium accepe runt, ſi orationibus inſiſtendo, eleemoſynas lar giendo, vitam emendando, mores componendo Apoſtolorum limina vel quorumlibet ſanctorũ inuiſere deſiderant, horum eſt deuotio omnibus collaudanda.

Peregrinandi votum an poſsit commutari. Alexander. pp. 3. p. 35. ca. 3.

PERSECVTIONEM patientes epiſcopos pro fide laudat Zepherinus pp. epiſt. 2.] Euſebius pp. 1. epiſt. 2.] Sixtus pp 2. epiſt. 2.] Felix pp. 2. duabus poſterioribus epiſtolis.

PERSECVTIO.

1 PErſecutiones & tribulationes pro catholica fide, & eccleſiaſtica re, & Chriſtiana re ligione patientem, honore omni à ſacerdotibus honorandum, & per diaconum eſſe nutriendum 4. Carth. 43.

2 Impeti poſſunt humanis præſumptionibus quæ diuino ſunt iudicio conſtituta, vinci autem quorumlibet poteſtate non poſſunt. Gelaſius pp. ad Anaſtaſium.

3 Prædicans paganis euangelium, ſi ſupportare non valuerit eorum perſecutionem, habet præceptum dominicum vt in aliã ingrediatur ciuitatẽ. Zacharias pp. ad Boniſa. epiſcopum epiſt. 5.] Nicolaus pp. 1. apud Gratia. 7. q. 1. capitulo Silcitatis. Qui bene addit. Cum tranquillitas reddita fuerit diuina pietate, ſopitaq́; furentium infeſtatio; mox gregem perquirere, & in vnum colligere, & eius animos cœleſtis patriæ pace ac potiſſimum ſecuritate prædicata, ſurſum erigere debemus.

Perſeuerantiam in iuſtitia vſque ad finẽ, nemo ſibi abſoluta certitudine polliceatur, Concil. Trident. ſeſſ. 6. cap. 12. & canone. 16. Vnde Aug. lib. de bono perſeueran. cap. 12.

PERSONAE tres ſunt, vna tamen earum eſt diuina natura. 5. Conſtantinop. actio. 4. capit. 1.] 1. Braccar. 11.] Vigilius pp. c. 2 epiſt. 1

Harum proceſſum explicat Sixtus pp. 1. epiſto. ad Gratum Titulus, Trinitas videatur.

PETRVS ET PAVLVS.

1 PEtrus & Paulus Apoſtoli eodẽ anno & die occiſi ſunt. Anacletus pp. epiſt. 1.] Gelaſius pp. in decreto de apocryphis] Nicolaus pp. 1. poſt medium epiſt. ad Michaelem Imp.] Niceni concilij primi præfatio] Aug. lib. 1. de conſenſu euang. capitulo 10.

Tranſlatio eorum. Cornelius pp. epiſt. 1.

2 Romam in carne venientes (inquit Nicolaus pp. 1. ad Michaelem) vitæ verbum euangelizantes, ab ea erroris caliginem amouentes, veritatis lumine mentes hominum illuſtrantes, & in ea vno eodemque die martyrium conſummantes, ſanctã Romanam eccleſiam roſeo cruore ſuo conſecrauerunt.

3 Petri tamen poteſtas eminet ſupra poteſtatẽ

aliorum Apoſtolorum Melchiades pp.in epiſtol. ad epiſc.Hiſpaniæ.]Anacletus pp.epiſt.2.]Marcus pp.1.ad epiſcopos AEgypti;]Felix pp.2. maximè cc.19.epiſt.2.]Vigilius pp.epiſt.1.c.7.Vide titulũ: Eccleſia.

Seſſio.8. Ioannis Hus articulus ſeptimus Conſtantię dãnatus eſt:Petrus non, eſt fuit caput eccleſiæ ſanctæ catholicę.

4 Prærogatiua eius eſt,vt fides illibata in finem vſque per eũ,ſucceſſoreſq; eius perduret.Marcus pp.1.ad epiſcopos AEgypti:& Agatho pp.ex eo,in ſynodo Conſtantinop.6.actio.3.]Ennodius diaconus libello pro Symacho pp.à ſynodo Roma.cõprobato.]Vide titulum.Sedes apoſtolica.

Philoſophi cum philoſophorum principia aut concluſiones à recta fida deuiantes(vt quod mũdus ſemper fuit,anima eſt mortalis)auditoribus ſuis prælegunt. eis etiam religionis Chriſtianæ veritatẽ manifeſtẽt. Leo pp.10.ſesſio.8. Later.3.

PLACITA publica & ſęcularia neque in atrijs baſilicarum,neque in ipſis baſilicis fiant,dicente Domino:Dominus mea, domus orationis vocabitur.c.22.Arelaten.ſub Carolo mag.]c.39. Turonẽ.ſub codẽ.]c.40. Magnntiaci ſub eodẽ.]c. 11.Moguntienſis.Quãdo non ſint habẽda,vide in titulo.Quadrageſima.&.Dominica die.

P OE N A.

POEnam talionis ſuſtinet,qui probare non poteſt crimen quod obiecit, quiſquis ille ſit. 7. Carth.5.]Fabianus pp.epiſt.3.]Damaſus pp.2.q. 3.c.Calũniator.]Sixtus pp.3.c.4.epiſt.ſuæ.]2.Braccaren.8.]1.Arelaten.24.

Pœnã temporalem manere hic vel in futuro ſeculo ſoluendã,remiſſa æterna p ſacramẽta, Synodus Trid.ſeſſ.6.cano.30.& ſeſſ.14.c.8.& cano.12.

1 Pœnitet Deum, ſi quæ ordinarat immutet. 8. *Ierem. 18. Ezech. 33.*

POENITENTIA, per quā lapſi à iuſtificationis gratia reparantur, ſecunda poſt naufragiū tabula. Concil. Trid. ſeſſ. 6. cap. 14. & ſeſſ. 14. cano. ex Hieron. in epiſtola ad Demetriadē, quæ incipit. Intro omnes; & Tertul. lib. de pœnit.

Pœnitentiam poſt lapſum longe aliam eſſe à baptiſmali. ibidem, & ſeſſ. 14. cap. 2. & 8. Optima pœnitentia noua vita, damnatur in concil. Trident. ſeſſ. 14. cano. 14. & cap. 8.

Miniſter huius ſacramenti, eſt ſolus epiſcopus vel ſacerdos, conc. Florent. in decreto Armenorū Conc. Triden. ſeſſ. 34. cap. 6. & cano. 10.

Pœnitentiæ ſacramentum à Chriſto inſtitutū: ſyno. Trd. ſeſſ. 14. ca. 1. Pœnitentia nunquam non neceſſaria fuit ad remiſſionem peccatorum impetrandam, ibidem.

Forma ſacramenti pœnitentiæ, Ego te abſoluo &c. Materia verò pœnitentis actus, contritio, confeſſio, ſatisfactio. Conc. Trident. ſeſſio. 14. cap. 3. Conc. Florent. in decreto Armenis dato.

Effectus huius ſacramenti, eſt remiſſio peccatorum, & reconciliatio cum Deo. ibidem.

Pœnitentia non modò ex grauioribus, ſed etiā ex leuioribus commiſsis geritur. Innocentius pp. 1. cap. 7. epiſt. 1.

Pœnitentiam imponens attendere debet, &c. Alexander pp. 3. part. 35. c. 1.

2 Quæ autem de prauioribus geritur peccatis ea duplex eſt, priuata & publica ſeu ſolennis.

3 Subijciuntur verò publicæ pœnitentiæ non quicunque grauius deliquerint, ſed qui publicè peccarint. 4. Tole. 53. c. 26. Arel. ſub Carolo mag.

Rhemen.

Rhemen.31.Ticinenſis ſynodus. De eodē Cōcil. Triden.ſeſſ.24.cap.8.reformat.

De Pœnitentiario in Cathedralibus eccleſijs. Trid.ibidem.

Et quia oculatim noſcebantur quotquot erāt huiuſmodi pœnitentiæ ſubditi,non autem abſconsè pœnitentiam agebant:hinc vulgari appellatione, quaſi ſoli,appellabantur pœnitentes.Pœnitentem dicimus(inquit 1.Toletanum c.2.)qui poſt baptiſmum aut pro homicidio,aut pro diuerſis criminibus,grauiſſimiſque peccatis publicam pœnitentiam gerit.

4 Publicæ ac ſolennis huius pœnitētiæ cōditiones ac qualitatis ex varijs canonibus colligere licet.Conciliū Agathēſe cap.14.Pœnitētes (inquit) tempore quo pœnitentiā petunt, impoſitionem manuum & ciliciū ſuper caput à ſacerdote(ſicut vbique conſtitutum eſt)conſequantur,ſi autem comas non depoſuerint,aut veſtimenta non mutauerint,abijciantur.]Idipſum inſinuant. 3.Toleta. ca. 12.] 4.Toleta.54.]6.Toleta.7.] Epiſt.cleri Romani ad Cypr.to.1.conc.Pulſent ſanè,&c.

Omni tempore ieiunij(ait 4.Carth.80.)manus pęnitentibus à ſacerdotibus imponatur. cuius rei meminit Lao.10.]3.Tol.11.]Leo pp.1.c.1. epi.90.

Pœnitentes ijdem mortuos ad eccleſiam & afferre & ſepelire debebant.4.Carth.81.

Genua flectere ſeu flexis genibus orare debét & diebus remiſsionis,4.Carth.82.

In lib.9.hiſt.eccleſ.tripart.c.35.In occidentalibus(ait Zozomenus)ſeruatur eccleſijs,& maximè apud Roman. vbi etiam locus eſt certus pœnitentium.Stant enim rei, & velut in lamentationibus conſtituti.Cum enim ſacra celebratio fuerit adimpleta, illi communionem non percipientes cum gemitu

gemitu & lamentatione ſeipſos in terram poſternunt: Ad quos concurrens epiſcopus & ipſe cum lachrymis & gemitu ſpirituali poſternitur, & omnis eccleſiæ plebs fletibus inundatur. poſt hoc autem prior ſurgit epiſcopus, & eleuat iacentes à terra. Tum competenter pro pœnitentibus facta oratione, dimittit omnes. At illi afflictionibus ſponte vacantes, aut ieiunijs, aut abſtinentia lauacri, aut ſuſpenſione ciborum, aut rebus alijs quæ iubentur, expectant commune tempus quod decernit epiſcopus. Conſtituto verò tẽpore velut quoddam debitum exoluentes, afflictione de peccato curati, cum populo communione participantur.

5 Auguſtinus epiſtola ad Macedo. quæ eſt 54. dicit, Cautè ſalubriterq; prouiſum eſt, vt locus illius humillimæ pœnitentiæ ſemel in eccleſia concedatur, ne medicina vilis minus vtilis eſſet ægrotis, quæ tanto magis ſalubris eſt, quanto minus contemptibilis fuerit. Hæc Auguſtinus.

Huic Syricius pp. c. 5. epiſt. 1. ſuffragatur, dicẽs de reuerſis ad defleta peccata: De quibus, quia iam ſuffugium non habent pœnitendi, ſcilicet ſolenniori illo modo, &c.

6 Qui ſuſceptam publicè pœnitentiam intermiſerint, & ad prioris erroris conſuetudinem reuoluti, vitæ ſe ſęculari conuerſationiq; reddiderint, non ſolùm à communione dominicorum ſacramentorum, ſed etiam a conuiuijs fideliũ ſunt ſubmouendi. Venetici 3.] 1. Turon. 8.] Epaunen. 23.] 1. Aurelian. 13.] 3. Toleta. 11.

4. Toleta. ca. 54. Quod ſi aliqui per potentiam irreuocabiles ſunt, nec admoniti reuertuntur, vt veri apoſtatæ coram Eccleſia anathematis ſententia condemnentur.] 6. Toleta. 7.

7 Negligentiores pœnitentes tardius reconcilientur

lientur. 4. Cartha. 75.] Illerden. 1.
Contra hos loquitur Cabilonen. Caroli magni tempore c. 35. Multi (inquiens) in pœnitentia nō tam peccati remiſsionem, quàm temporis conſtituti expectant expletionem, & ſi carnium & vini vſus eis interdictus eſt, mutata nō voluntate, ſed eiuſdem cibi aut potus perceptione, intantum delitijs ſuis indulgent, vt delitioſius his interdictis aliorum ciborum vel potionum appetitus viuere cognoſcantur. Spiritalis autem abſtinētia eſt, quæ in pœnitentibus potiſsimū vigere debet; & quorundam ciborum ac potionum perceptiones & deſiderium fugere debet. ille, inquam, ille magis parſimoniæ ſeruire cenſendus eſt, qui ſibi non ſolum quarundam rerum perceptiones, ſed delectationes corporis penitus interdicit.]
8 De illis qui acta pœnitentia, tanquam canes ac ſues, ad vomitus priſtinos ac volutabra redeunt, quoniam iam ſuffugium nō habent pœnitendi. (.i. ſolenniter) decernimus, vt ſola intra eccleſiam fidelibus oratione iungantur: ſacris miniſteriorum celebritatibus, quamuis non mereantur, interſint. A dominicę autē menſę conuiuio ſegregentur, vt hac ſaltem diſtrictione correpti & ipſi in ſe ſua errata caſtigent; & alijs exemplum tribuant, quatenus ab obſcœnis cupiditatibus retrahantur. Quibus tamen, quoniam carnali fragilitate ceciderunt, viatico munere, cum ad dominum cœperint proficiſci, per communionis gratiam volumus ſubueniri. Syricius pp. epiſt. 1. cap. 5.
9 Loca habeant varia adſtricti ſolenni pœnitētiæ; nam quidam cum energumenis orabant, quidam inter catechumenos. Ancyra. 16.] Niceni. 13.] Arelat. 11.] Illerden. 6.] Felix pp. 3. capit. epiſt. decretal.

Iuuenibus

10 Iuuenibus imponi non permiſere. Felix pp. 3.epiſt.1.ca.4.]3.Aurelianen.24.
Imò non niſi homini annorum quadraginta. Concil.Roma.ſub Sylueſtro ca.12.
11 Nec coniugatis matrimonio, niſi ex mutuo cōſenſu.2.Arela.22.]Leo po.1,epi.90.]3.Aur.24. Syricius pp.c.5.epiſt.1.
Sextum Toletanum.c.8:ex Leo.pp.1. epiſt. 90. Coniugatus iuuenis addictus pœnitentiæ, dum mortis formidatur caſus(inquit)ſi fortè fuerit incontinens,redat ad priſtinum coniugium,ne poſtea adulterij incurrat lapſum, quouſque poſſit adipiſci temporis maturitate continentiæ ſtatū.] VVormatien.37.
POENITENS alteri nubens defuncto coniuge, cum eodem ab eccleſię liminibus arceatur.2.Arelaten.21.]4.Toletan.54.
10 Solennem illam pœnitentiam agere clerico vlli non conceditur.Syricius pp.epiſt.1. cap. 4.] Leo,pp.1.cap. iepſt.90.ad Ruſticum Narbonen.
Hoc poſtea vbique obſeruatum eſt.dicit enim primum Arauſica.ca.4.
Pœnitentia deſiderantibus etiam clericis non eſt neganda.]1.Aurelianen.14.
11 Sacerdos pœnitentiam imploranti, abſque perſonæ acceptione pœnitentiæ leges iniungat. 4.Carthaginen.74.
De eodem Cabilonenſ.capite 25. tempore Caroli magni.
12 Salutem homini adimit quiſquis mortis tempore pœnitentiam denegauerit, & deſperat de clementia Dei,qui eum ab ſubueniendum morienti ſufficere,vel in momento poſſe non credit. *Luc.* 23.
perdidiſſet latro in cruce præmiū ad Chriſti dextrā pendens,ſi illū vnius horæ pœnitētia nō iuuiſſet.

ſet. cum eſſet in pœna promittit, & per vnius ſer monis promiſsionem habitaculum paradyſi Deo promittente promeruit. Vera erga ad Deum conuerſio in vltimis poſitorum, mente potius eſt exiſtimanda quàm tempore, propheta hoc taliter aſſerente: Cum conuerſus ingemuerit, tunc ſaluus erit. Cum ergo dominus ſit cordis inſpector, quouis tempore non eſt deneganda pœnitentia poſtulanti, cùm ille ſe obliget iudici, cui occulta omnia nouerit reuelari. Celeſtinus pp. 1. epiſt. 2.] Sic Leo pp. 1. epiſt. 89. idem decernit: Quia (inquit) miſericordiæ Dei nec menſuras poſſumus ponere, nec tempora definire.] & 4. Carth. 76. & loquuntur etiam de eo qui morbi vehementia, vel iam aductus in furias, vel mutus effectus fuerit, vbi ac cerſitus adfuerit ſacerdos ei, qui antè pœnitentiã & reconciliationem ſimul petierit] Epaunen. 36.] ſimilis eſt ſententia 11. Toletani. ca. 12. vbi citatur Leo. pp.] 12. Toletani. 2.] Agathen. 15.] Innocen. pp. 1. epiſt. 1. c. 7.] Felix pp. 3. c. 3. epi. 1. Vide titul. Deſperandum. S. 2.

Ezech. 18. & 33. Iſaiæ 43. Pſal. 129. Iſaiæ. 59.

Auguſtinus cap. vltimo libri prioris de adulterinis coniugijs: Quæ baptiſmis (inquit) eadem reconciliationis eſt cauſa. Vide titulum: Baptiſmus. S. 18.

13 Præsbyter eam tunc negans, reus eſt animarum. Iulius pp. 1. 26. q. 6. c. Si præsbyter.

14 Si ſuperuixerit, admoneatur ab his qui teſtati ſunt eum petijſſe pœnitentiam iniungi ſibi, petitioni ſuæ ſatisfactum, & ſubdatur ſtatutis pœnitentiæ legibus. 4. Carthaginen. 76. & canones. S. 12.] 1. Auraus. 3.

15 Extra periculum autem, non quouis tempore, ſed in cœna Domini, ſeu feria quinta ſeptimanæ vltimæ Quadrageſimæ, ſi pœnitentiam expleuerant,

rant,reconciliabantur pœnitentes.Soter.pp. apud Gratianum de conſecr.diſt.2.cap.In cœna Domini.] Innocentius pp.1.cap.7.epi.1.] c.47. Cabilonenſis tempore Caroli magni,rationem, vt cæteri canones,aſsignans. Ad percipienda corporis, & ſanguinis Dominici ſacramenta cum alijs fidelibus.

Periculi caſum ponit Cyprianus etiam epiſt.2. libri primi epiſtolarum, dicens. Nè igitur quod ore noſtro &c.

16 Reconciliationem hanc canones factam dicunt per manuum ſacerdotis impoſitionem ſeu abſolutionem,& ſanctæ communionis ſeu euchariſtiæ conceſſionem, à cuius perceptione ſemoti erant. 4.Carthag.76.& 78.]Leo.pp.1.epiſto.89.] 1.Arauſic.3.]Felix pp.3. c. 4. epiſt.1. qui citat. 1. Nice.cap.13.

Pro qualitate cuiuſque delicti impoſitam fuiſſe,vide in titulo.Confeſſio.

PONTIFEX.

1 Pontificum ſacra autoritas, & regalis poteſtas, duo ſunt quibus principaliter mundus hic regitur.Gelaſius pp. epiſt. ad Anaſtaſium Auguſtum.

Prębendæ eccleſiaſticæ.titulo, Beneficia.

2 In quibus tantò grauius eſt pondus ſacerdotum,(ait ibidem Gelaſius)quantò etiam pro ipſis regibus hominum in diuino reddituri ſunt examine rationem, & ſi enim in humano generi dignitati præſideant,rerum tamen præſulibus diuinarũ deuoti colla ſubmittunt,atque ab eis cauſas ſuæ ſalutis expectant, inque ſumẽdis cœleſtibus ſacramentis ſubdi ſe debere cognoſcunt.

Precariae mentio fit.6.toleta. 5.]Rhemen.39.& 37.]Moguntienſis 20.

Præ-

PRAEDESTINATIONIS Dei temerariã præſumptionem, quia quis certò ſtatuit ſe de numero prædeſtinatorũ eſſe, ſummopere eſſe cauendam. Concil. Trident. ſeſſ.6. capit.12. & cano 15. Vide Auguſtinum cap. 13. de corrept. & gratia.

PRAEDESTINARI aliquos diuina potestate ad malum, qui auſus fuerit dicere, anathema ſit. Concilium Arauſicanum 2. cap. 25.]Concil. Trident. ſeſſ.6. cano. 17.

PRAEDIA diuinis vſibus tradita quiſquis humanis applicat, ſacrilegus eſt. Pius pp. 1. apud Gratia. 12. quæſt. 2.]Vrbanus pp. 1. in epiſt. decretali.]Maguntien. 11. Vide proſperũ lib. 2. de vita contemp. cap. 16. & Aurelianen. 3. cap. 1. De vera poſſeſſione 2. Lateran. 40.

PRAEDICARE verbum Dei cuius ſit, habes in titulo, Epiſcopus, S. 41. 42. & ſequentibus.

PRAEDICATORES euangelij quales eſſe oporteat quomodo aduerſus improbos defendendi per epiſcopos, ſi bene, quomodo caſtigandi ſi male prædicent. Conci Trident. ſeſſ. 5. capit. 2. de reformat.

Religioſi in monaſteriis ſuis ſine ſuperioris licentia, in templis parochialibus ſine epiſcopi aut paſtoris licentia prædicare non poſſunt. Ibidem.

Admonendi ſunt potentes (ait Tycinenſis ſynodus ſub Ludouico Imp.) vt ad maiores eccleſias vbi præcationem audire poſſint, conueniant. & quantum dono omnipotentis Dei diuitijs & honoribus cæteros antecedunt, tanto ad audiendũ præcepta conditoris ſui alacrius feſtinent.

PRAEFATIONES has nouem in ſacro catalogo tantummodò inuenimus recipiendas, quas longa retro veritas in Roma. Eccleſia hactenus ſeruauit; vnam in albis paſchalibus, aliã de aſcen-

de aſcenſſione Domini, tertiam de pentecoſte, quartam de natali Domini, quintam de apparatione Domini, ſextam de Apoſtolis, ſeptimam de ſancta Trinitate, octauam de cruce, nonam de ieiunio & quadrageſima. Pelagius pp. 2. epiſt. 4. ad epiſcopos Germaniæ & Galliæ De conſec. diſt. 1. c. Inuenimus. attribuitur iſtud Gelaſio.

PRESBYTER.

1 Presbyter nullus ordinetur qui triginta ætatis ſuæ non impleuerit annos. Fabianus apud Gratia. diſtinct. 58. c. Si quis 30. Noecesar. 11.] Agathen. 17.] Bonifacius pp. 1. apud Gratiã. diſt. 78.] 4. Toletan. 18. & 19.] c. 12 turonen. tempore Caroli magni.

2 At Zacharias pp. epiſt. ad Bonifac. quæ eſt 5. Inquiſiſti etiam hoc (inquit) ſi ante trigeſimum annum liceat ſacerdotem ordinari bonum, vt ordinetur is ſolùm, qui eius ſit ætatis, ſi inueniri põt, ſi autẽ minimè reperiuntur, & neceſsitas exposcit, à vigintiquinq; annis & ſuprà leuitę & ſacerdotes ordinentur. Vide Concil. Triden. ſeſſ. 23. c. 12. & 14.

Anaclet. pp. epiſt. 2. annotat, nullum eorũ qui ante Abraham vixere, appellari presbyterum, quamuis longior illorum vita fuerit: atque ita, nõn à longæua vita nomen impoſitum, ſed, &c.

2 Epiſcopo & omnibus presbyteris eius capiti manus imponentibus, ac traditione & orarij & patenæ ordinatur. 4. Carth. 3.] 4. Toletan. 27.

3 Qui literas neſcit, non ordinetur presbyter, quandoquidem laicos docere habet. Hilarius pp. c. 3. epiſt. ad epiſcopos Tarracon.] 5. Toletan. 8.] imò niſi & literas norit, & baptizandi ordinẽ. 2. Aurelian. 15.

Imò niſi pſalteriũ, & cantica vſualia, vel hym-

nos per didicerit.8 Toletan.8.

Libellus officialis,ſeu rationem gerendi eccleſiaſtici officij continens,detur ei cum ordinatur. 4.Toletan.25. Sic monet 2.Lateranen.c.27. Epiſcopi promouendos in ſacerdotes diligenter informent,vel per ſeipſos, vel per alios viros idoneos ſuper diuinis officijs,& eccleſiaſticis ſacramentis, qualiter ea ritè valeant celebrare. quoniam ſi ignaros, & rudes de cætero ordinare præſumpſerint,& ordinatores,& ordinatos graui decreuimus ſubiacere vltioni.Sanius eſt enim,maximè in ordine ſacerdotij, paucos bonos, quàm multos malos habere miniſtros, quia ſi cœcus cœcum duxerit,ambo in foueam dilabuntur.

Si vel inuitus vel reclamans ſit quiſpiam ordinatus,ordinationem ratam eſſe videntur, & dicere,& probare.8.Toleta.7.]Simplicius pp.epiſt.2. vide 3.Aurelianen.7.

4 Ad ſacerdotium nemo poteſt aſſumi in vinculo coniugij conſtitutus, niſi fuerit promiſſa conuerſio (ſcilicet ad continenter viuendum) ipſius & vxoris.2.Arelaten.2.] Gangren. 4.indicatur id obſeruatum.

Vide titulum;Continentia.§.1.1.3.&c.

5 Quod ſi ad torum vxorum ſuarum redire voluerint(ait Agathen.c.9.)pp. Innocentij ordinatio,vel Syricij epiſcopi autoritas ſeruetur, vt ſine ſpe veniæ excidant in perpetuum à gradus ſui dignitate.Syricius pp.epiſt.1.c.7.] Innocent.pp. 1.epiſt.3.c.1.]Antiſiodoren.21.

6 Presbyter ſi vxorē duxerit,ab ordine ſuo deponi debet.Neocæſar.1.] Rom.concil.ſub Sylueſtro c.19.]Maguntien.19.tempore Arnulfi Impe.

Presbytera erat presbyteri relicta.Antiſiod.21. 2.Turon.20.]Laod.11.ſenior vidua.

Quod

7 Quòd ſi fornicatus fuerit, & adulteriũ cõmiſerit, extra eccleſiam abijciatur, & ad pœnitẽtiam inter laicos redigatur. Neoceſarien.1.] Aruer.concil.poſt canones.] Womart.11. Synodus Francica ſub Zacharia pp.is(inquit) duos annos in carcere pœnitentiam faciat.

Non cantet inter epulas. Antiſiodoren.40.

Presbyter cardinalis damnari non poteſt niſi 44.teſtibus Sylueſter in concilio Romano.

Præſcriptione temporis quantumuis diuturni nil venit ex eccleſiæ poſſesſionibus in proprium ius clerici cuiuſcunque, dummodo pateat eccleſiæ rem fuiſſe. Agathen.59.]1.Aurel.25.] (vbi dicitur lex præſcribendi eſſe ſęcularis) Epaun. concil.c.18.ex Agathenſi]4.Aurelia.18.] 2.Hiſpalenſe.c.1.] 4.Toletan.c.33. & 34. non negat id eſſe verum, & naturale ius]6.Toletan.5.

In iure prædiorum (inquit Auguſt.c.7.libri de de, & operibus) tamdiu quiſque bonæfidei poſſeſſor rectisſimè dicitur, quãdiu ſe posſidere ignorat alienum, cùm verò ſcierit, nec ab aliena poſſeſsione receſſerit, tunc malæ fidei perhibetur, tunc iuſtè iniuſtus vocatur, &c. Vide Alexan.pp. 3.par.38.c.1.

Vigilanti ſtudio (inquit) cauendum eſt, ne malæfidei poſſeſſores ſimus in prædijs alienis, quoniam nulla antiqua dierum poſſesſio iuuat aliquem malęfidei poſſeſſorem, niſi reſipuerit poſtquã ſe aliena nouerit posſidere, cum bonæfidei poſſeſſor dici non posſit. Epheſinus enim legiſlator ſolũ propter vitandam miſerorum ſegnitiẽ, & longi temporis errorem, & confuſionem primus tricennali vel quadragenali præſcriptioni vigorem legis impoſuit, nobis autem tam in rebus cognitis q̃ latentibus placuit non habere vigorẽ. *Decretal. Greg lib.2. tit.26. c.5.*

Primatis nomen accepit is epiſcopus, qui in eo eſt opido epiſcopus ordinatus, quod primas antiquitus cenſebatur. Stephanus pp.1. epiſt.2.] Anicetus pp. in epiſt. decretali.

Principum adhortatio.]Triden.ſeſſ.25.ca.20. reformat,

In rebus eccleſię eccleſia vna alteri pręſcribit quieta trigenaria poſſesſione, ſi in eadem ſint prouincia, Chalcedon. 17.]4. Toletan. 33.]Gelaſius pp. epiſt.2.c.2.]3:Aurelia. 12]1. Hiſpal. 2. quod ius tamen contrarium dicit.]Aruernen. concil. poſt canones] 2.Lateranenſis 41.dicitur.

Priores cùm in conuentualibus eccleſijs (ait Alexander pp.3.part.1. cap. 10) fuerint conſtituti niſi pro manifeſta cauſa & rationabili non mutẽtur, videlicet ſi fuerint dilapidatores, nec continẽter vixerint, aut aliquid tale egerint, pro quo amouendi meritò videbantur aut ſi etiam pro necesſitate maioris officij de conſilio fratrum fuerint transferendi.

Priſcilliani hæretici errores recenſet primum Braccarenſe,& primi Toletani ſymbolum.

Priuilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Simplicius pp. epiſt.2.

Probationis tempus. Puellæ quę propria voluntate monaſterium expetunt, annum permaneant in ipſa veſte cum qua ſunt ingreſſæ: In his verò monaſterijs, vbi non perpetuò tenentur incluſæ, probẽt triennio in ea qua intrauerint veſte: q̃bus elapſis, ſi velint, veſtimenta religionis accipiãt. 5. Aurelianen. 10.]quibus veſtimentis omni loco vtantur. 10.Toletan.4.]4.Carth. 11.& 104. Vide titulum. monachus §.2.

Procesſiones. Antiqua in hac parte (ait 3. Braccarenſe c. 5.)& ſolennis conſuetudo ſeruabitur,

vt in

vt in feſtis quibuſque diebus arcam Domini cũ reliquijs,non epiſcopi,ſed leuitæ in humeris geſtent,quibus & in veteri lege onus idem impoſitũ nouimus.Quod ſi & epiſcopus reliquias per ſe deportare elegerit,non ipſe à diaconibus in ſellula vehatur,ſed potius pedeſtri eo vnà cum populis progresſione procedente ad conuenticula ſanctarum eccleſiarũ,ſanctæ Dei reliquię per eũdem epiſcopum portabuntur. 1.Par.15.a

Proditores.Quicunque laicorum in aduerſitate propriæ gentis,aut patriæ, vel regiæ poteſtatis ad externas partes ſe conferendo noxius fuerit vltrà repertus, non ſolùm omni rerum ſuarum proprietate priuetur;ſed & perpetua excõmunicatione dãnato,nunquã illi,prәterquã in vltimo mortis ſuæ, cõmunio tribuatur.Wormatien. 43.

Profeſſor ſcripturæ,lege.Scripturarum.

Profesſionis tempus, in titulo.Monachus §.2.

Profesſione facta continenter viuendum eſt. Virgines quæ ſe Deo dedicauerunt(ait Elibertinum cõcilium c.13.) ſi pactum perdiderint virginitatis,permaneantque in incontinentia,néc in fine communionem accipiant: pœnitentia autem ductæ,& à coitu abſtinentes, in fine communionem accipiant]2. v relaten.27. idem de viduis ſimilibus ſancit & 3.Chartaginenſe cap.104. item 1.Toletanum cap.16.& 19. & primum Arauſ.ca. 27.Chalcedon.16.& primi Turonen.cap. 6.]Valentinum Galliæ capitulo 2.]Gelaſius pp.cã. 22. epiſt.ad epiſcopos per Lucaniam]Ilerden.6. Innocentius pp. 1.epiſt. 2. ad Victritium epiſcopũ Rothomag.c.12.citatus à 2.Tur.ſynodo c.21.vbi ẽt dicit eadẽ Turonenſis ſynodus:Etiã lex Romana conſtituit, vt quicunque ſacratam Deo virginem vel viduam fortaſſe rapuerit, ſi poſtea 1.Tim. 5.

eius deuinctione conuenerit, capitis ſententia feriatur: item ſi quis non dicam rapere, ſed attentare matrimonio iungendi cauſa ſacratas virgines vel viduas auſus fuerit, capitis ſententia feriatur: cùm etiam in Chronicis habeatur de virginibus Gentilium tempore, quæ ſe Deæ veſtæ ſacrauerāt, poſtmiſſo propoſito, & corrupta virginali gratia, legali ſnīa viuas ī terra fuiſſe defoſſas.

Adulterij conuicta profeſſa fœmina excómunicetur Ven.4.]Quintum Aurelian.c.19.] 1.Pariſieu.5.]1.Mantiſcon.12.]6.Toleta.6.] c.6. Colonienſis ſynodi ſub Carolo 3.]Maguntien.26. ſub Arnolfo Imp.]Triburienſe concil.ſub eodē.c.23.

Vniuerſi canones hi diſſociari volunt iunctos profeſsis vel dicatis Deo virginibus, aut viduis, ratamque non agnoſcunt coniunctionem.

Prophanatio templi.titulo, Eccleſia.§.10.

PSALLERE.

1 Psaltes canonici ſoli in eccleſia pſallant. Laodicen.15.

2 In ſeculari habitu lector in eccleſia non pſallat.1.Braccaren.29.

3 Pſalmi ab idiotis cōpoſiti non canantur. Laodic.59. Nec quicquam de veteri inſtrumēto poeticè ſcriptum. 1.Braccar.30.

Aug.epiſt.119.c.18.Donatiſtæ(inquit) ebrietates ſuas, &c.

4 In proceſsionibus non connectatur, ideſt, ex diuerſis verſibus, & ſenſibus libri, vnum canticū minimè coniungatur, ſed ſingulorum pſalmorū ordinabiliter debet fieri lectio. Laod.17.

Vide titulum: Orandi & pſallendi.

5 Pſalmum vnumquemque concludat verſus: Gloria patri, & filio, &c.4.Toleta.14.

Pſalmorum cantatorum in ſingulis horis numerum

merum habes 2. Turonen. 19.

§. Pupillorum curam eps gerit. tit. epiſcopus.

Purgatio infamati. Parochianus, ſi de aliquo crimine publica laborat infamia (ait Alexan. pp. 3. part. 10. c. 27.) accuſatore, & teſtibus deficientibus, ad purgationem per dioeceſanum epiſcopũ eſt compellendus, niſi forte ſuper ipſa ad ſuperiorem iudicem duxerit appellandum. Sanè ſi appellauerit, eius iudicio apparebit, ad cuius examen cauſa per appellationem refertur. Quatenus verò inimicitia vel contrarietate aliquis parochianus iudicio dioeceſani epiſcopi eximatur, quia nos conſulere voluiſti, quod non ſolùm pro inimicitia, ſed etiam pro manifeſta cauſa ſuſpitionis poteſt ſui epiſcopi iudicium euitare, & ad ſuperiorem iudicem recurrere, cum nullus à ſuſpecto iudice debeat iudicari.

PVRGATORIVM eſſe Græci & Latini cõfeſſi ſunt in Concilio Florentino, tam in ſynodi prooemio, quàm in vltima ſeſſione. Latini quidẽ hiſce verbis: Nos ignẽ in hoc mundo credimus eſſe, quo quidem animæ peccatis leuioribus, vel (vt vulgo dicitur) venialibus obnoxiæ, coadiuuãte eccleſia, ſacerdotum precibus, miſsis ac eleemoſynis expiantur, & infrà: Qui confeſſi, ſacratiſſimum Chriſti corpus, abſq; tamen poenæ præuia ſatisfactione (vide titulum: Oblationes. §. 4. & titulum: Miſſa. §. 10.) ſumunt, continuoq; moriuntur, hi dubio procul in ſupra dicto igne (quod purgatorium appellari ſolet) purgantur. Græci verò ſic. Quęcunque patres ampliſſimi protuliſtis, orientalis eccleſia profitetur, quamuis inter Græcos & Latinos parua ſit differentia. Nam ipſi purgatorium, non ignem, ſed obſcurum quendam locum ac laborum plenum eſſe cenſemus, *1. Corint 3.* in quo

in quo quidem exiſtentes animæ lumine diuino priuantur, donec coadiuuante eccleſia (vt ſupra dictum eſt) expientur ac liberentur. Hæc ibi. Huius Synodi definitionem conſeruat Synodus Tridentina Seſſione 6. canone 30. & Seſſionem 25.

Infrà.

QVADRAGESIMA.

1 Qvadrageſima ſit tota ieiunandum eſt, vt ne quidem vltima cuius feria quinta ieiunium reſoluere liceat. Laodicen. 50.] neque ſabbato. Agath. 12.] 4. Aurelianen. 2.] dies dominicos excipiunt canones. 8. Toletan. 9.

2 In ea ſaluberrimè conditio humani generis expiatur. 8. Toletan. 9.

3 Dies Quadrageſimæ, anni totius decimæ deputantur. 3. Toletan. 9.

4 Initiũ eius deſignabat epiſcopus in die Epiphaniæ. Antiſiodoren. 2.

5 Teleſphorus papa non eam indixit primus, ſed hoc tantùm voluit, vt clerici non ſex modò, ſed ſeptem hebdomadas abſtinerent à carne. Videatur epiſtola eius decretalis.

6 In ea nec nuptiæ celebrentur, nec natalitia. Laodicen. 52.

Nec martyrum natalitia. Laodicen. 51. Imò eo tempore congruè abſtineat à coniuge. Liberius papa.

Nec iudicialia. Liberius pp. in 1. tomo concil. Tribur. 36.

Queſtores eleemoſynarum pro hoſpitalibus, modeſti & diſcreti eſſe monentur, neque in tabernis aut locis incongruis hoſpitari, nec inutiles aut ſumptuoſas expenſas facere, neque omnino falſum religionis habitum geſtare. In concil. Triden. Seſſ. 5. cap. 2. nulla ratione, vel per ſe cuiuſcunque conditionis exiſtant, vel per alios prædi-

care ſeu concionari permittuntur. Seſſ. autem 2. eiuſdem concil. cap. 8. de reformat. grauiſsimis de cauſis rurſus è medio tolluntur.

Raptores viduarum vel virginum à communione ſuſpendit, etiam ſi illæ eis cōſentiant, Symmachus pp. ca. 3. epiſtolæ decretalis] Gregorius pp. 3. in concilio Roman. capi. 11. anathematizat eum.] 3. Aurelianen. 16. vſque ad vitæ vltimū ea pœna eum ferit] & 1. Pariſien. c. 5.] Chalcedon. 27. & citatur Wormatien. 77.

2. Turonen. capitu. 21. dicit eum lege Romana capite plecti.

Rapta ſponſa. Vide titulum Deſponſata. §. 2.

Rebaptizabantur ad eccleſiam venientes de Paulianiſtis & Cataphrygis. 1. Nicen. capitu. 18. item Photiniani. 2. Arelaten. 16.] Laodiceni. 8.] Hos omnes nominat ſeptimus canon primi Conſtantinopolitani, in 1. tomo concil. poſt Conciliū Epheſinum. Eunomianos) inquit) qui vna immerſione baptizantur: item Montaniſtas, qui hic appellātur Phryges, præterea Sabellianos qui hypatorian docent, & alia quædam atrocia agunt, aliaſque ſectas (multi enim hic hæretici ſunt) maximè qui adueniunt à Galatarum regione, ex eis qui volunt adiungi orthodoxæ eccleſiæ, ſicuti Græcos, Gentiles & infideles, admittimus, ac primo quidem die deſignamus eos Chriſtianos, altero Catechumenos; id eſt, elementarios, ac quaſi fidei tyrones, deinde tertio die adiuramus eos ter inſufflando in faciem & aures, atque ita catechiſamus ſiue inſtituimus, & erudimus eos, damuſq; operam, vt longiori tempore maneant ac verſentur in eccleſia, diligenterque & attentè audiant ſcripturas, tunc tandem eos baptizamus.

Cum

communicent.Ilerden. 14.]Felix pp. 2. teſte Damaſo pronunciauit hæreticum Conſtantini Imp. filium qui rebaptizatus erat.

Nonnulli quoque venientium à quibuſdam Arrianis, propria lege ſua(non eccleſiæ præſcripta forma) vtentibus inter baptizandum 1. Arelaten. 8.de quibus(inquit ille canon)ſi audiant,eos eſſe baptizatos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti manus eis tantùm imponant.

Vide Concil.Trident.Seſſ.7. canon. 11. & 12. de baptiſ.& Auguſt.lib.de peccat.merit.& remiſ. cap.14.& lib 3.cap.3.

Dixi, nonnulli, eo quòd non multi Arriani eiuſmodi fuerint,plurimi autem qui baptizarent in nomine Patris,& Filij,& Spiritus ſancti. Syricius pp.epiſt.1.c.1.]Innocentius pp.1. epiſt. 18.c. 3.]2.Arelaten.17.]& ſuprà citatus canon 7. concilij Conſtantinopolitani.

Reconciliari nolens in ſe peccanti.Vide titulo. Diſcordium.

Religiones.Vide titulum.monachus.

RELIQVIAE.

1 Reliquiæ ſanctorum in oratorijs villaribus non ponantur, niſi forſan clericus cuiuſcunque parochię,in cuius eccleſia eſſe contingat, ibi ſacris cineribus pſallendi frequentia famuletur.Epaunen.25.

Reliquiæ ſanctorum in proceſsionibus deferebantur.3.Brac.5.

2 Reliquiæ antiquæ amodò extra capſam(ait 1. Lateran.c.72.)non oſtendantur, nec exponantur venales,inuentas autem de nouo, nemo publicè venerari præſumat, niſi prius autoritate Romani pontificis fuerint approbatę: prȩlati verò de cætero non permittant illos qui ad eorum eccle-

ſias

ſias cauſa venerationis accedunt,vanis figmentis aut falſis decipi documentis.

REMITTERE.

1 Remittendi peccata poteſtatem Chriſtus dedit Apoſtolis,cùm a mortuis excitatus dixit:Sicut miſit me pater,& ego mitto vos.accipite Spiritum ſanctum,quorum remiſeritis peccata,remittuntur eis; & quorum retinueritis,retenta ſunt. Nam verbis tam preſpicuis poteſtatē remittendi & retinendi peccata ad reconciliandos fideles poſt baptiſmum lapſos Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus fuiſſe communicatam (ait Synodus Tridentina) vniuerſorum patrum conſenſus ſemper intellexit,Irenei lib.5.contra hæreſes,dicētis: Exiuit mortuus colligatus,&c.Am broſij lib.1.de pœnitentia cap.7.& lib.2.cap.7.] Auguſtini ſermone 44.& octauo de verbis domini:& tractatu 2.in Pſal.101.& lib. 1. de doctrina Chriſtiana ca. 18.]Chryſoſtom.poſt initium libri tertij de dignitate ſacerdotij,& homilia.5.de verbis Iſaiæ: Vidi dominum.]Cypriani epiſtola 2.li. 1.]Hilarij in 16.ca.qui Matthæi.]Gregorij pp.1. homilia 26.]Patiani cuiuſdam eruditi ſcriptoris contra Nouatianos in tractatu de pœnitentia.] Cyprianus epiſtola 2.lib.1.epiſtola.Nec enim fas erat,&c. *Seſſione 14 cap.1.*

2 Quamuis(ait Leo pp.1.epiſtola 95:ad Leonē Auguſtum,c.2 & 83.ex Gaio pp. epiſt.1.)multorum ſanctorum in conſpectu Domini prætioſa mors fuerit,nullius tamen inſontis occiſio, redēptio fuit mundi:acceperunt iuſti, non dederunt coronas,& de fortitudine fidelium exempla nata ſunt patiētiæ,nō dona iuſtitiæ. ſingulares quippe in ſingulis mortes fuerunt, nec alterius quiſquā debitum ſuo fine perſoluit,quum inter filios hominum

minum vnus ſolus Dominus noſter Ieſus Chriſtus extiterit,inquo omnes crucifixi,&c.ſunt.Auguſtinus idem dicit tract.84.in Ioannem.

Repudium uxoris;Vide,matrimonium. §. 11. 13.&c.

Reſtituere debet ſpoliato ſpolia quæ à ſpoliatore iniuſto accepit, etiam ſi ſpoliatus in probatione deficiat quòd res ſit ſua, quum non multũ interſit inter detinere alienũ iniuſtè,ac inuadere alienũ.2.Later.39.nõ obſtãte ciuilis iuris rigore.

Reſurrectionem carnis Manichæi ideo negarunt,ꝙ eã crederent,à dæmone creari.1.Bra.12.

REX HISPANIAE.

1 Rex Hiſpaniarum olim optima ratione & reipub. vtiliſſima conſtituebatur, vt videre eſt in titulo:Hiſpan.

Rex à rectè regendo vocatur (ait Moguntienſis ſynodus ſub Arnolpho rege c. 2.)Si enim piè & iuſtè & miſericorditer regit,meritò rex appellatur:ſi his caruerit,non rex,ſed tyrannus eſt.Antiqui enim omnes reges,tyrannos vocabant.Sed poſtea piè & iuſtè & miſericorditer regentes, regis nomen adepti:impiè verò & iniuſtè crudeliterq; principantibus, non regis ſed tyrannicum aptum eſt nomen. Quia rex à regendo dicitur, primò ei ſtudendum eſt,vt ſemetipſum, ſuamq; Chriſti adiuuãte gratia,ab operibus nequam emaculet,boniſq; operibus exuberare faciat, vt ab ea cæteri bonum exemplum ſemper capiant. Ipſe etiam ſalutiferis Chriſti pręceptis fideliter atque obedienter obſecũdet,& rectè agendo eos quibus tẽporaliter imperat,in pace ac concordia atque caritate, cæterorumq; bonorum operum exhibitione,quantum ſibi diuinitus datur, conſiſtere faciat,& dictis atque exemplis ad opus pie-

tatis

tatis & iuſtitiæ & miſericordiæ ſolerter excitet, attendens ꝙ pro his Deo rationẽ redditurus ſit, quatenus ita agendo, ſanctorũ regũ, q; Deo ſyncerè ſeruiẽdo placuerũt, poſt hãc peregrinationem cõſors efficiatur. De rege autem qualis eſſe debeat, ita in Deuteronomio legitur: Cũ ingreſſus *Deut.17.d* fueris terrã, quã Dñs Deus tuus dabit tibi, & poſſederis eã, habitauerisq; in illa, & dixeris: Conſtituam ſuper me regẽ, ſicut habẽt oẽs per circuitũ nationes, eũ cõſtitues, quem Dñs Deus tuus elegerit de numero fratrũ tuorũ. *Ibidem. d* Et poſt pauca: Nõ habebit vxores plurimas, quæ illiciant animam eius, neq; argenti & auri immenſa pondera. Poſt quã ſederit in ſolio regni ſui, deſcribet ſibi Deuteronomium legis in volumine, accipiens exemplar à ſacerdotibus Leuiticę tribus, & habebit ſecũ, legetque omnibus diebus vitæ ſuæ, vt diſcat timere Dominum Deum ſuum, & cuſtodire verba & cęremonias eius, quæ in lege præcepta sũt Ne extollatur in ſuperbiã ſuper fratres ſuos, neq; declinet in partem dextram vel ſiniſtram, vt longo tempore regnet ipſe, & filij eius ſuper Iſrael. Attende quod timor Dei & cuſtodia præceptorũ eius, & humilitas, quæ non patitur eum extolli ſuper fratres ſuos, & iuſtitiæ rectitudo non ſolũ regem, ſed & filios eius longo faciet regnare tẽpore. Vt ergo princeps extollentiam cauere debeat, Eccleſiaſticus admonens ait: *Eccl.32.a* Principem te conſtituerunt, noli extolli ſed eſto in illis, quaſi in illis. In Prouerbijs: *Prouer.19.* Rex qui iudicat in veritate pauperes, tronus eius in æternum firmabitur. *Prouer.20.* Itẽ Miſericordia, & veritas cuſtodierunt regem, & roboratur clementia tronus eius. *Iſidorus.*

Romanorum præſulum autoritas. Vide Epiſtolæ Synodicæ.

Sabellius

Sabellius hæreticus docuit, Deum non trinum eſſe: ſed vnam perſonam eſſe naturę diuinę, vt & Priſcillianus. Roman. concil. ſub Syluestro pp. c. 2.]1. Braccar. 1.

Sabbati ieiunium: Vide Ieiunium.

Sacrificium vnicum populi Chriſtiani Chriſtus in vltima cœna primus exercuit, corpus ſuũ & ſanguinem ſub ſpeciebus panis & vini Deo patri offerens, ac ſub earundem rerum ſpeciebus, Apoſtolis quos tunc noui teſtamenti ſacerdotes conſtituebat, eorumq; ſucceſſoribus, vt ſimiliter offerrent præcepit. Concil. Trident. Seſſ. 22. ca. 1. & Seſſ. 23. cap. 1.

Vide ſupra in titulo; Miſſa.

2. Mat. 26. & 18. Ioan. 20. Sacerdotium externum noui teſtamenti, in ꝙ vetus tranſlatum eſt. Chriſtus inſtituit, conſtans pietate conſecrandi, offerendi & adminiſtrandi corpus, & ſanguinem Domini, nec non peccata dimittendi & retinendi. Concil. Trident. Seſſ. 23. capitulo 1.

Omnes Chriſtianos ſacerdotes eſſe noui teſtamenti, erroneum eſt & ſcripturis contrarium eadem Seſſ. cap. 4. Eum qui ſemel ſacerdos fuit nõ poſſe fieri laicum.]ibid. & can. 4.

SACERDOS.

1 SAcerdotes multum conſtat colendos eſſe, quum ore ſuo corpus Domini conficiant (vt teſtantur patres citati tit. Euchariſt. §. 3.) & eorum orationibus bella terrena ſedentur, & dęmonum pellantur incurſus. Felix pp. 2. epiſt. 1. c. 20.]Cyprian. lib. 1. epiſt. 3. fol. 12.

Duo tantùm ſunt ordines ſacerdotũ. titulum. Ordo §. 3.

2 Ab omnibus quæcunq; ad aurium & ad oculorum pertinent illecebras (ait Turonen. concil.

ſub

ſub Carolo magno. c. 7.) vnde vigor animi emol liri poſſe credator, quod de aliquibus generibus muſicorum, alijsque nonnullis rebus ſentiri po teſt, Dei ſacerdotes abſtinere debent, quia per aurium oculorumq; illecebras, vitiorum turba ad animam ingredi ſolet. Hiſtrionum quoque turpium & obſcœnorum inſolentias iocorum & ipſi animo effugere, cæteriſq; ſacerdotibus effugienda prædicare debent. & cap. 8. Sacerdotibus non expedit ſęcularibus, & turpibus quibuſlibet intereſſe iocis, venationes quoque ferarum vel auium minimè ſectentur. Eadem monita dat Maguntiacum concilium ſub Carolo magno. c. 14.] c. 8. 9. & 10. Cabilonen. ſub Carolo magno, &c. 14. Maguntiaci ſub eodem, habes quæcunque ſūt prohibita Sacerdotibus, & 1. Lateran. 16.

Summatim vide 4. Toletan. c. 18. de indignis ſacerdotio.

3 Eos irreprehenſibiles eſſe conuenit, quos neceſſe eſt præeſſe corrigendis. Hormiſdas pp. c. 1. epiſt. ad epiſcopos Hiſpan.] 4. Toletan. 20.] ca. 3. Arelaten ſub Carolo magno

Accuſator ſacerdotis tit. Accuſare.

4 Sacerdotium in veteri lege cœpit ab Aaron, in noua à Petro Apoſtolo. Anacletus pp. epiſt. 2.] Gregorius pp. 1. in epiſtola ad Auguſtinum Anglosaxonum epiſcopum.

5 Ante aduētum Chriſti (inquit Gelaſius pp.) quidam figuraliter, adhuc tamen in carnalibus actibus conſtituti, pariter reges extiterunt & pariter ſacerdotes, quod ſanctum Melchiſedech fuiſſe ſacra prodit hiſtoria: quod in ſuis quoq; diabolus imitatus eſt, vtpote qui ſemper quæ diuino cultui conuenirent, ſibimet tyrannico ſpiritu vendicare contendit, vt pagani Imp. ijdem & maximi

In tomo de anathematis vinculo.
Gen. 14. d
Hebr. 7 a

pontifices dicerentur. Sed cum ad verum ventũ eſt eundem regem atq; pontificem, vltra vbi nec Imp. pontificis nomen impoſuit, nec pontifex regale faſtigium vendicauit. Quamuis, &c. Nicolaus pp. ad Michaelem Imp. Idem habet ex illo.

Sacramenta nouæ legis omnia à Chriſto inſtituta eſſe, neq; plura eſſe nec pauciora quàm ſeptem Concil. Florent. in decretis Eugenii ad Armenos] concil. Trident. ſeſſ. 7. canon. 1.] Conſtan. ſeſſ. 15.] Differentiam eorum à Sacramentis veteris legis ponit concil. Trident. eadẽ ſeſſ. canon. 2. & clarius conci. Florentinum loco iam citato. Multaque alia in illis amborum conciliorum locis de Sacramentis ſcitu digna legũtur, quæ hic longum eſſet referre.

Leo pp. 10. ex articulis Lutheri hunc 1. damnat: Hæretica ſententia eſt, ſed vſitata: ſacramenta nouæ legis iuſtificantem gratiam illis dare qui non ponunt obicem.

2 Gratis dentur & diſpenſentur, 11. Toletan. 8. Vide id in ſingulis Sacramentis.

Seſſio. 8. Ioannis Wiclef articulum 4. damnat ſynodus Conſtantienſis: Si epiſcopus vel ſacerdos exiſtat in peccato mortali, non ordinat, non conſecrat non conficit, non baptizat.

1. Cori. 10. 6 Sacrificium offerens ſacerdos ſemper ipſemet de ſacrificio participet ac ſumat. 12. Tole. 5.

Sagarum inſaniam inuenias deſcriptam apud Iuonem lib. 8. decretorum, vbi hæc habet vt Agath. concil. Perquirendum eſt, ſi aliqua fœmina ſit, quæ per quædam maleficia & incantationes mentes hominum immutare ſe poſſe dicat, id eſt, vt de odio in amorem, vel de amore in odium conuertat, vt bona hominum aut damnet aut ſubripiat, & ſi eſt quæ ſe dicat cum demonũ

turba

turbá in ſimilitudinem mulierũ transformata certis noctibus æquitare ſuper quaſdam beſtias, & in eorum conſortio annumeratam eſſe.

Nicolaus pp. 1. ad Michaelem Imp. ſcripturis latè id probat. hæc talis, omnimodis ſcopis correcta, ex parochia eijciatur. Hæc ibi. Sic conciliũ Ancyranum (habes poſt eius canones tomo 1. Cõcil.) Quædam ſceleratæ mulieres retro poſt Satanam conuerſæ, dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus ſeductæ, credunt ſe & profitẽtur no- 2 *Corin.* 11
cturnis horis Diana Paganorum Dea, vel cum Herodiade, & innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias, & multa terrarum ſpatia intempeſtæ noctis ſpatio pertranſire, eiuſque iuſſionibus velut dominę obedire, & certis noctib⁹ ad eius ſeruitiũ euocari. Hæc ibi.

Salui conductus dati hæreticis vſus erat in ſynodo generali ſexta Conſtãtinopolitana, vt patet ex 1. epiſtola Imperatoris Flauij Conſtant. ad Donum papam.

Salutent plebem presbyter & epiſcopus ſimiliter. 1. Brac. 21.

Sanctus, ſanctus, ſanctus, &c. à populo cantabatur; ſacerdote miſſam inchoante ex iuſſu Sixti pp. 1. Vaſenſis c. 6. cantatur.) ſed poſt Euangeliũ cani iubet. 4. Toletan. 11.

ſanctorum corpora è loco vno in alium non transferantur ſine concilio principis, vel epiſcopi vel ſanctæ ſynodi licentia. ſub Carolo magno cõcil Maguntiacum c. 51.

SANCTIMONIALES.

1 SAnctimoniales in monaſterio conſtitutæ (ait concil. Cabilonen. temp. Caroli magni c. 49 habeant ſtudiũ in legendo & in cãtando, in pſalmorum celebratione ſiue oratione, & horas

canonicas,matutinam videlicet,primã,tertiam, ſextam,nonam, veſpertinam, completoriam pariter celebrent,& omnes, excepta quam infirmitas tenet, in dormitorio dormiant, & omnibus diebus adcollationem veniant.

2 Et c. 61. Non debent ſanctimoniales in proprijs manſionibus cum aliquibus maſculis clericis,ſine laicis conſanguineis, ſiue extraneis bibere,ſiue commedere,ſed ſi quando id agendũ eſt, in auditorio agatur,& vbi auditoriũ deeſt, non fiat, & cum nullo maſculo eis colloquium habere liceat,niſi in auditorio, & ibi corã teſtibus Eugenius pp.2.c.3.

3 Et cap 62.Sanctimoniales,niſi fortè abbatiſſa pro aliqua ſua neceſsitate incumbente illas mittente, nequaquam de monaſterio egrediantur. Hæ verò quæ famulos aut famulas non habent, ad exercenda negotia ad portam monaſterij pueniãt,& ibi corã teſtibus negotia ſua exerceãt.

Scholas epiſcopi conſtituant(ait c. 3. Cabilon. concil. temp. Caroli mag.)in quibus & literaria ſolertia diſciplinæ,& ſacrę ſcripturæ documẽta diſcantur,& tales ibi erudiantur, quibus meritò dicatur à Domino:Vos eſtis ſal terræ.& qui condimentũ plebibus eſſe valeant,& quorũ doctrina non ſolùm diuerſis hæreſibus,verùm etiam Antichriſti monitis & ipſi Antichriſto reſiſtatur, vt meritò de illis in laude eccleſiæ dicatur:Mille clypei pendent ex ea,omnis armatura fortium.

Matth.5.

Cant.4.

Vide titulum.Doctoris.§.4.

SATISFACTIO.

1 Satisfactio, tertia ſacramenti pœnitentiæ pars,a patribus fuit Chriſtiano populo ppetuo tempore commendata. Concilium Trid. ſeſſ.14.cap.8.

Cypria

Cyprianus lib. 1. epiſtola 3. de hæreticis agens Detur (inquit) opera nè ſatisfactionibus & lamen tationibus delicta redimantur, ne vulnera lachry mis abluantur. Similia crebro habentur in eadē epiſtola, & in ſermone de lapſis.

2 Noſtra hæc ſatisfactio nec obſcurat, nec aliqua ex parte imminuit ſatisfactionem Chriſti, vt hæretici noſtræ tempeſtatis calumniantur, ſed eā potius commendat, atque illuſtrat. Concil. Trid. eadem ſeſſ. cap. 8. & canone 14.

3 Satisfacimus Deo pro peccatis noſtris, non ſolum pœnis ſponte à nobis ad vindicandum pec catum ſuſceptis, aut ſacerdotis arbitrio pro men ſura delicti impoſitis, ſed etiam temporalibus flagellis à Deo inflictis, & à nobis patienter toleratis. Concil. Trid. ſeſſ. 14. capitulo. 9. & canone 13.

3 Debent autem ſacerdotes domini, quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit, &c. ex eadem 14. ſeſſ. cap. 8. vſque Nam claues ſacerdotum.

SCRIPTVRA.

1 Scripturarum ſacrarum ſeriē habes in tit. Libri canonici. Eam corrupit quidam Dictinius & Priſcillianus. 1. Braccar. 17.

2 Quomodo intelligenda ac interpretanda ſacra ſcriptura: Conc. Trid. ſeſſ. 4. decreto 2. cap. 1. Cabilonen. ſub Carolo magno.] Lateran. concil. 3. ſub Leone pp. 10. in eius bulla.

3 Quando & quomodo vtendum ſcriptura, ac non vtendum. ibidem. Seſſio. 10.

Scripturæ ſacræ lectio ac expoſitio in eccleſijs cathedralibus, in monaſterijs ac monachorum conuentibus habeatur Conc. triden. ſeſſ. 5. cap. 1. de reformatione.

Scotici presbyteri diſcurrentes taxantur. cap. 43. Cabilonenſis ſub Carolo magno.

Sedes Apoſtolica terminet epiſcoporum iudicia & maiores eccleſiæ cauſas. Zepherinus pp. epiſt. 1.] Anacletus pp. epiſt. 1.] Sixtus pp. 2. epiſt. 1.] Damaſus pp. epiſt. ad Stephanum] Innocentius pp. 1. epiſt. 2. c. 3. & epiſt. 25. quæ eſt ad epiſcopos ſynodi Carth.] Gelaſius pp. in epiſt. ad Fauſtum magiſtrum.] Vigilius pp. epi. 1. c. 7.] Pelagius pp. 1. epiſt. 1.] Adrianus pp. 1. in canonibus quos collegit] Epiſt. ſynodica epiſcoporũ AEgypti ad Felicem pp. 2.] Sardicen. c. 3. 4. & 7.] 6. Carth. 3.

2 Idque frequenter etiam ſine vlla ſynodo precedente. Gelaſius pp. ad Epiſcopos Dardaniæ.

Quam huic ſedi reuerentiam ſœculares principes ſemper exhibuerint, exemplis diſces citatis à Nicolao pp. 1. ad Michaelem Imp.

3 Quoties fidei ratio ventilatur, non niſi ad ſedem Petri Apoſtoli eam referre oportet. Innocentius pp. 1. epiſt. 26. quæ inter epiſtolas Aug. eſt 93. Eò referendum eſt illud in Gratiano decretum Nicolai pp. 1. diſt. 19. c. 1. Romanorum pótificum decreto, cæterorum opuſcula tractatorum approbantur vel reprobantur, ita vt, &c.

4 In ſede Apoſtolica inuiolabilis ſemper catholica cuſtoditur religio. Ioannes Conſtantinop. epiſc. ad Hormiſdam pp.] Eulalius Carthagineſis epiſcopus. & Iuſtinus princeps in precibus ſuis (habes eas poſt epiſt. Bonifac. pp. 2.) Agathon pp. in epiſt. ſua, quæ inſerta eſt actioni. 4. Conſtantinopolitanæ ſynodi ſextæ ex Marco pp. 1.] Nicolaus pp. 1. ad Michaelem Imperatorem.

5 Non falſò credatur, hanc ſedem indulgere hominum vitijs, ſeu diſpenſationes improbas cócedere (vt ſpargunt multi maleuoli, & ipſi adſcribentes, quod ab aliquo Iuda extorſerint:) quia non aliud prædicamus (ait Zacharias papa. ad

Bonifacium

Bonifacium epiſcopum epiſt. 4.) & aliud agimus aut dirigimus. Hoc ſanctitatem tuam firmiſſimè vt teneas hortamur, vt ſanctorum patrum inſtitutis, & conſultis ſacrorum canonum omnimodo obſequi debeas, quia nos nullatenus aliud prædicamus & aliud agimus: Idem affirmat epiſt. 6. & addit: Non aliud nobis conuenit prędicare, præter id quod à ſanctis patribus ſumus edocti.

6 Sedis primę epiſcopus, non princeps ſacerdotum, nec ſummus ſacerdos, ſed tantùm primæ ſedis Epiſcopus 3. Carth. 16.] Adrianus pp. in canonibus: Nullus archiepiſcoporum, &c.

7 Sedes epiſcopis in eccleſijs erectæ indicant ſpeculationem & poteſtatem iudicandi & ſoluendi atque ligandi à Domino eis collatam. Vrbanus pp. in epiſt. decretali.

Seminarium miniſtrorum Dei atque eccleſię, ſeu collegium adoleſcentum ab eccleſijs cathedralibus ac metropolitanis ſingulis erigendum, in quo inſtituantur illi in bonis literis, & diſciplina eccleſiaſtica, vt tandem ad eccleſiæ ſeruiendū idonei eſſe poſſint. Concil. Trident. ſeſſ. 23. ca. 18. de reformat. Vide conſtitutionem Alexandri 3. parte 1. cap. 18. & 1. Lateranen. cap. 11.

Senes & pauperes eccleſię præ cæteris honorādi ſunt 4 Carth. c. 83.

Conuiuium eis parabatur. Gangren. c. 11.

Si ob nimiam debilitatem manibus laborare nequeant, victus cum veſtitu ab Epiſcopo ei procuratur.] 1. Aurelian. 18.] 5. Aurelianen. 21.

SENTENTIA.

1 SEntentia neminem ſtringit à non ſuo iudice lata. Sixtus pp. 2. epiſtolę ſuæ capitu. 5.] Adrianus pp. ex eo.] Nicolaus p p. ſub mediū epi. ad Michaelem Imperatorem. id probat exemplis

nialiũ congregatio ſancta cõmuniter degat, vt eorũ orationibus iudici ſuo cõmendatus occurrat,& remisſionẽ delictorũ, quã meritis nõ obtinet, illorũ intercesſionibus percipiat. Quod ſi & hoc difficile æſtimetur, vbi decimã perſoluebat viuus ſepeliatur mortuus, Leo pp. 10. ſeſſ. 11. 3. Lateranẽ. Volẽtes, inquit, ſepeliri in habitu, &c.

5 Non ſepeliatur mortuum ſuper mortuum, niſi prius cadauer ſit marcidatum. 2. Mantiſcon. 17.]Antiſiodoren. 15.

Sacerdos non obuoluatur palla altaris. Aruernen. 5. Antiſiodoren. 12.

6 Sepulchrorum demolitio legibus publicis ꝑ ſacrilegio punitur, & ſanguine vindicatur. 4. Toletan. 45.

7 Martyrẽ ſepelire non oportet, niſi dalmatica, aut collobio purpurato. Eutychianus pp. teſte Damaſo in lib. pontificali.

Serpens non propterea veſtem deponit vt nudetur, ſed vt ſe gratiorem dum renouatur oſtendat. 2. Turonen. 10.

SERVVS.

1 SEruus pretextu diuini cultus domino non deferat. Gangren. concil. c. 3.]Gelaſius pp. c. 16. epiſt. 1.

Eam nequitiam docuit Euſtachius damnatus à Gangren. ſynodo.

Degener ſeruus deputatur defunctorum ſepulchris. 1. Pariſien. 9.

2 Seipſum interdum ſeruus occidit, impatiens iugi, & vt domino ſuo ſic incommodaret. 2. Arelaten. 34.

Nemo ſeruum proprium peccantem occidat, niſi per iudicem. Agathen. 62.]Epaunen. 34.] Wormatien. 28. Gregorius papa. 3. epiſtola. 8.

egregiam quorundam crudelitatem reprehēdit. Vide titulum. Homicidij.

Fiſcales ſerui eccleſias conſtruxere ex ſua paupertate. 3. Toletan. 25.

SODOMIA. Si quis (ait canon. 81. eorū quos interpretatus eſt S. Martinus Bra. epiſcopus) ante viginti annos in cuiuſlibet animalis cōmixitione peccauerit, quindecim annis in humilitate ſubiaceat ad Eccleſiæ ianuā: & poſt hos alijs quinque annis in orationis communionem receptus pœnitentiam agat, & ſic gratiam ſuſcipiat ſacramenti. Interrogentur autem alij de eo, qualem vitam in pœnitentia egerit, & ſic communionis misericordiam conſequatur. Si quis autem poſt 20. annos habens vxorē huic peccato irruerit, 25. annis humilitati ſubiaceat, & 5. annis orationibus tantùm communicans, poſtea recipiat ſacramentū. Quod ſi hanc menſurā aliquis tranſgreſſus fuerit, ſacramentum in exitu conſequatur. Oportet autē tales inter dæmonioſos orare. Elibertinū conciliū, cap. 71. Stupratores puerorum (inquit) nec in fine vitæ communionem accipiant.] Alexander pp. 3. part. 1. c. 11. Clericū Sodomitā à clero deijci, vel

1. Cori 10. ad pœnitentiā agendam in monaſterium detrudi laicum excommunicationi ſubdi, & à cœtu fideliū prorſus alienū fieri iubet.] 3. Lateranen. ſeſſ. 9.

SORTES Sanctorum (ſic quidem in canonibus appellatas) damnant canones, vt maximè fidē religionis catholicę infeſtantes. Agath. 42.] Venetici 16.] Antiſiodoren. 4. Vide titulum; Augurijs. §. 2.

Et D. Auguſtinus c. 20. epiſt. 119. Diſplicet mihi (inquit) conſuetudo, ad negotia ſecularia, & ad vitæ huius vanitatem propter vitam loquentia oracula diuina velle conuertere.

SPECTACULA visere Christianis semper prohibitum fuit. 3. Carth. 11.]4. Carth. 88. Vide de eorum qualitate Cyprianum lib. 2. epiſt. 1. & Augu. in confeſſ.

SPONSALIA.

1 SPonſalia ſunt futurarũ nuptiarũ promiſſio Nicolaus pp. 1. tit. c. 4. 30. q. 5. c. Noſtrates.
2 Non ſeruantes ſponſaliorum fidem, triennio à communione abſtineant Elibert. 54. Videatur Alexander pp. 3. part. 6. & 45.
3 Valent anno ſeptimo ętatis elapſo facta. Alexander pp. 3. part. 12. c. 2.

Commutantur in matrimonium dum cum iuramento ſunt facta, & commixtio carnalis interceſſit. Celeſtinus pp 1. apud Gratian. 35. diſt. 6. c. Videtur nobis. Conc. Trident. Videatur.

4 Sponſus & ſponſa cum benedicendi ſunt à ſacerdote, à parentibus ſuis vel paranymphis offerantur, qui cum beneſtictionem acceperint, eadẽ nocte pro reuerentia ipſius benedictionis in virginitate permaneant. 4. Carth. 13.]Vide Nicolaũ pp. 1. §. Citatus.

5 Pro horum benedictione nihil exigatur, Alexander pp. 3. c. 7. part. 1.

Spiritus ſanctus à patre & filio procedit; teſte primo Toletano.]tertio Toletano.]ſynodo Chalcedonenſi] Gregorio Neocæſarien.] Hormiſda pp. c. 2. epiſt. 1.]4. Toleta. 1.]2. Lateran. c. 1.]ſynodus Florentina ſeſſione vltima conſulatur. *In ſymbolis*

SPOLIATORES Eccleſiæ, ſeu rerũ ad eius quoſcunque miniſtros pertinentium, homicidas eſſe oſtendit Lucius pp. 1. in epiſt. decretali]Pius pp. 1. epi. 1.]Bonifacius. pp. 1. apud Gratianũ 22. q. 2, c. Nulli liceat.]1. Pariſiẽ. 1. 2. turonicũ. c. 15.] mirabilẽ habet de eis cõſtitutionẽ Triburien. 7.

Alexander pp.3.parte 24.de eis,& Con. Triden. ſeſſ.22.cap.11.

De ſpoliatis reſtituendis vel non, Alexand.pp. 3.part.22.

SVBDIACONVS.

1 Svbdiaconus ordinatur ętatis anno 20. secũdi Toletani.c.1.]syrici⁹ pp.c. 9. epi. 1.] Zozim⁹ pp.c.3.epi.1.]de eo Trid.ſeſ.23.c.12.13.

2 Cum ordinatur, quia manus impoſitionem non accipit, patenam de epiſcopi manu accipiat vacuam,& calicem vacuum:de manu verò archi diaconi vrceolum cum aqua,&mantile & manu tergium.4.Carth.5.

Laod.21.]&1.Toleta.2.dicitur quòd ſacra vaſa non contingit.

3 Matrimonium non contrahat.Concil.Roma. ſub Sylueſtro pp.act.1.c.8.]1.Toleta. 4.]1.Tole. 1.8.Toletani.6.

Aut officio & beneficio careat. Eug.pp.2. c.2.

Non ordinetur mœchatus in adoleſcentia ſua Elibert.30.

Vide tit.Continentiam.

4 Olim ex coniugatis eò dignitatis nullus aſcẽdebat,niſi eius & vxoris ad continentiam cõuerſio obtenta eſſet.2.Toleta.1.

Supplicij locum cum quiſpiam morte afficietur,non adeat clericus.1.Mantiſc.19]Antiſio.33.

Nec adeſt cum mortis fertur ſententia in aliquem. Idem Mantiſcon. ibidem] Antiſiodoren. 34.]4.Toleta.30.

SYMBOLVM.

1 Symbolum fidei ab omnibus eccleſijs publicè olim prædicabatur competentibus die octauo ante Paſcha.Agath.13. Vide titulum: Baptizari.§.3.

In miſſa

2 In miſſa recitetur priuſquam oratio dominica recitetur. 2. Toleta. 2. & in concluſione.

Recitatur prout conſcriptum eſt in 1. concilio Conſtantinop.

3 Niſi qui ſymbolum memoriter tenuerit, & ex toto corde crediderit, & in oratione ſæpiſſimè frequentauerit, Catholicus eſſe non poterit. 6. Conſtantinopolitanum. c. 7.] Rhemen. c. 1.

4 Volumus qui neglexerit illud diſcere, diſciplinā cōdignā habeat, ſiue in ieiunio, ſiue in alia caſtigatione. c. 45. Magūtiaci ſub Carolo magno.

Suffocatum edi vetat Gangren. concil. c. 2.] 2. Aurel. 20, Trullana ſynodus. ca. 67.] Cyrillus Ieroſolymitanus catechiſi 4. Qua autem de cauſa, non ſatis ſcio. Si putent Apoſtolos id præcepiſſe actorum c. 16. grauis orietur quæſtio.

SYMONIA.

1 SYmoniç labes eſt, non ſolùm ſacrum ordinem pro munere conferre, ſed etſi fauoris humani vel obſequij comparandi cauſa eum cōferas: Gregorius pp. 1. homilia 4. in 10. c. Matth. citatus c. 38. concilij Aquiſgranen. ſub Ludouico pio] Alexander pp. 3. c. 14. part. 2.

Symonia eſt etiā, aliquid exigere pro perſonis eccleſiaſticis deducendis ad ſedem, vel ſacerdotibus inſtituendis, aut mortuis ſepeliendis, ſeu ét nubentibus benedicendis, ſeu etiam alijs ſacramentis. Alexander pp. 2. part. 1. c. 7.] Item pro cōſecrationibus epiſcoporum, benedictionibus abbatum, ordinibus clericorū, vel collatis vel conferendis 2. Lateranen. c. 63.

Vide titulum: Beneficium. §. 3. & 4. & Trident. 14. c. 14.

Prauas exactiones ſuper his fieri progibemus & pias conſuetudines ꝑcipimus obſeruari, ſtatuē

tes

tes vt liberè conferantur eccleſiaſtica ſacramẽta. Sed per epiſcopum loci compeſcantur qui mali tioſè nituntur laudabilem conſuetudinem immutare. 2. Lateranen. c. 66.

Citantur ti. ordin.

23 Erga ſymoniacos nullam miſericordiam in dignitate ſeruanda habendam eſſe decernimus, ſed iuxta canones deponendos. Ordinati verò à talibus permanent in ordine, ſi conſcij non erant illos tales eſſe. Nicolaus pp. 1. in decreto, quod eſt poſt Romanam ſynodum: & apud Gratianum 1. q. 1. c. Statuimus.

Martinus pp. 5. ſeſſio. 43. concil. Conſtantien. Ordinati ſymoniacè (inquit) ab executione ſuorũ ordinum ſint eo ipſo ſuſpenſi. Electiones autem, poſtulationes, confirmationes & quæuis prouiſiones ſymoniacæ Eccleſiarum, monaſteriorũ, dignitatum perſonaturũ, officiorum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum quorumcunque deinceps factæ nullę ſint ipſo iure, nullumq́; per illas ius cuiquã acquiratur; nec promoti, confirmati prouiſi faciant fructus ſuos, ſed ad illorum reſtitutionem tanquã iniquè ablata percipientes teneantur. Statuentes inſuper quod dantes & recipientes quicunq́; illi ſint, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant.

SYNODI.

1 SYnodi conſtitutiones contra hæreſim quãcunque pro fide communione & veritate catholica & Apoſtolica ſemel promulgatæ, non poſſunt poſtea nouis recitationibus mutilari. Vnde omnis qui damnatæ hæreſi communicat, ſine noua ſynodo ſeu congregatione eſt eo ipſo damnatus. Gelaſius papa ad epiſcopos Dardaniæ ſcribens.

Gelaſius in decreto facto in concilio 70. Eporum ap̃pbat.	Nicenam primã ſynodum.	q̃ Arriũ	cõdẽnat
	Conſtantin. primam.	macedonium	
	Epheſinã primã	neſtori.	
	chalcedoneſem	Eutiche	

Cum his comprobant quintam vniuerſalẽ ſynodum Conſtantinopolitanam (eſt autem 2. Cõſtantinopolitana) Anglicana ſynodus ſecunda, & Conſtantinopolitana ſexta actio. 4. in epi. Agathonis, & actione 11. Itẽ eas quæ à ſanctis patribus poſtea celebratæ ſũt, ſeu (vt ait Rechardus rex in conc. Toletano 3.) q̃ ab ipſis ſupraſcriptis quatuor ſynodis, fidei puritate non diſſonant.

TABERNAS ingredi nullis clericis licitũ eſt. Laod. 24. Eutychianus pp. 1 in tomo concil.] non licet presbyteris. cap. 21. Turonen. tempore Caroli Mag.] Rhemen. 26.

Niſi peregrinationis neceſsitate compellãtur. 3. Carth. 27.] 1. Lateran. 16.

Templum: vide Eccleſia.

Talliç ab Eccle. non exigantur. S. 40. tit. Cleric.

T E S T A M E N T V M.

1 TEſtamentum epiſc. condere poteſt de rebus ſibi proprijs. Antiocheni 24.] Agath. 48.] Valent. Hiſpa. c. 3.] 4. Aurel. 14.

2 Quantum autem de eccleſiaſtici iuris proprietate legauerit, legatum non habeatur ratum niſi tantundẽ de ꝓpria iuris ejus facultate ſuppleatur ipſi Eccleſiæ. Agathen. 51. Epaunen. 17.

3 Si neminem ipſe (imò verò quilibet de clero vel

vel presbyteris (de ſuo genere habeat conſortē cùm de hoc mundo tranſit, conferatur Eccleſiæ quicquid paupertas eius habet ad vſum expreſſum §. 38. tituli:Eccleſia.Concil. Roma.ſub Sylueſtro pp.c.8.]& Agathen.c.6.quia iuſtum eſt vt ſicut ſacerdos habet quod Eccleſię dimiſſum eſt, ita & Eccleſia habeat quod ſacerdoti relinquitur & donatur.]Agath.33.videatur.

Imò 1.Hiſpalenſe cap.1.dicit:Comperimus in canone, vt epiſcopus qui res proprias, exceptis filijs & nepotibus,alteri & non Eccleſiæ ſuæ dimiſerit, quicquid de Eccleſiæ rebus aut donauit aut vendidit,aut quoquomodo ab Eccleſia tranſtulit,irritum haberetur.Vide ti.Clericorũ §.38.

Epiſcopi vel clerici in eos qui catholici Chriſtiani non ſunt,etiam ſi conſanguinei fuerint,nihil per donationes rerũ conferant.3. Cartha.13.

4 Propinqui morientis epiſcopi nihil de rebus eius abſque Metropolitani cognitione vſurpare præſumant.8.Toleta.7.]4.Aurelianen.15.

TESTIMONIVM.

1 Teſtimonium eorum non recipiatur,quorum nec accuſatio ſuſcipitur, non infamium &c.7.Carth.4.]capit.21. Cabilonenſis ſub Carolo magno]& cap.34.Turonenſis ſub eodẽ: Summopere(inquit)admonendi ſunt comites & iudices, nè viles & indignas perſonas corã ſe pmittant ad teſtimonium accedere,quoniam multi ſunt qui peierare pro nihilo ducunt. Vide tit. Accuſaturus.§.3.

2 Nec accuſatoris conſanguineus aduerſus extraneum.Caliſtus pp.1.epiſt.2.

3 Nec illius qui eſt de domo accuſatoris.7. Carth.4.Nec Iudæi.Vide in titulo.Iudæus.

4 Quòd ſi fortè ambarum partium teſtes (& actoris

actoris & defenſoris ſeu rei) æquè idonei ſunt, poſſeſſoris recipientur; cùm promptiora ſint iura ad abſoluendũ quã ad condemnandũ;excepta cauſa liberali, in qua ſi vtriuſq; partis teſtes forſan æquales fuerint,pro libertate tamen pronunciabitur:nam poſſeſſori probationem aliquando dari,iuris manifeſti eſt.Alex.pp.3. ca.2. part.38. 16.q.3.c.1 2.3.

5 Teſtimonium nemo ferat niſi ſit 14. annorũ. 7.Carth.4.Moguntiacen.c.23.

6 Alexand.pp. 3. part. 8. de cogendis teſtibus vel non cogendis.

Falſus teſtis,prout crimen eſt, à communione abſtinebit,ſi tamen non fuerit mortis quod obiecit,& ſi probauerit,quod diu tacuerit, biennij tẽpore abſtinebit.Si autem non probauerit, in conuentu clericorum placuit per quinquennium abſtinere Elibert.74.]1.Arelaten.c. 14. vſque ad exitum remouet à communione.] 2. Arelaten. 24.] Damaſus pp.cauſa.2.q.3.c.ſi quis.Agathen.c.37. remouet falſum teſtem à communione quouſq; pœnitentiæ ſatisfactione crimẽ diluerit] ex quo eſt 1.cap.Venetici concilij.

Epaunenſis concil.c. 13. clericum talem dicit criminis capitalis reum.

Si contra epiſcopum, presbyterum aut diaconum feratur falsũ teſtimoniũ, nec in fine is qui id fecerit communionem accipit.Elibert. 75.

Videatur tutulus,Periurium.

Theatrici quamdiu agunt, à communione ſeparentur. 1.Arelat.5.]2.Arelaten. 20.]3. Cartha. 35.Vide Cyprianum epiſtola.10.lib.1.

Theodoretus fuit aliquãdo Neſtorianus,& ab hoc deiectus ab epiſcopatu: ſed poſteriorẽ condẽnans ſuũ, eũ recipit,vt patet actione 8.ſynodi Chalce.]& anathematẽ 13.actionis.4.Cõſtãti.5.

Vide

Vide anathema. 11. confeſſionis Iuſtiniani Imperatoris.

Timor ad iuſtificationem vtilis. Conc. Tridē. ſeſſ. 6. cap. 6. & cano. 8. & ſeſſ. 14. cap. 4. Auguſt. de catechizandis rudibus.

TONITRVA diabolus non facit propria ſua authoritate. 1. Braccar. 8.

Contra Priſcillianiſtas

TONSVRA clericorū. Clerici (inquit Anicetus pp. in epiſtol. decretali) iuxta Apoſtolum comam non nutriant, ſed deſuper, caput in modum ſphæræ radant; quia ſicut diſcreti debent eſſe in conuerſatione, ita & in tonſura, & omni habitu diſcreti debent apparere.

4. Carthag c. 44. idem vult, iubens vt clerici comam non nutriant] & Aquiſgranen. conc. ſub Ludouico Imp. c. 1. ex Iſidoro.] & Agathen. cōc. c. 10.] Gregorius pp. 3. c. 17. concil. Roman.

At tonſuræ originem & cauſam genuinā dat. 4. Toletani. c. 40. dicens. Omnes clerici detonſo ſuperius capite toto, inferius ſolam circuli coronā relinquant, non ſicut hucuſq; in Galiciæ partibus facere lectores videntur, qui prolixis, vt laici, comis in ſolo capitis apice medicum circulū tondent. Ritus enim iſte in Hiſpanijs hæreticorum fuit. Vnde oportet vt pro amputando ab Eccleſijs ſcandalo hoc ſignum dedecoris auferatur, vt ſit vna tonſura, vel habitus, ſicut totius Hiſpaniæ eſt vſus. Qui autē hoc non cuſtodierit fidei catholicæ reus erit. Et venerabilis Beda.

Prima tonſura non initientur, qui ſacramentū confirmationis non ſuſceperint, & fidei rudimēta edocti non fuerint, quique legere & ſcribere neſciant, & de qbus ꝓbabilis coniectura non ſit eos non ſecularis iudicij fugiendi fraude, ſed vt Deo fidelem cultum præſtent, hoc vitæ genus elegiſſe.

elegiſſe.Concil.Triden.ſeſſ.23.cap.4.

TORNEAMENTA,in quibus milites ex cõdictio venire ſolent, & ad oſtentationem virium ſuarum, & audaciæ temerariè congrediuntur vnde mortes hominum, & animarum pericula ſupe proueniunt)fieri prohibemus, inhærentes veſtigijs prædeceſſorum noſtrorum, Innocentij pp. (in expeditione pro recuperãda terra ſanctæ quæ eſt poſt.1.Later.concilium) & Eugenij.]Alexand.pp.3.part.1.cap.20.

TRADITIONES.

1 TRaditiones Eccleſiæ contemni docuit hæreticus Euſtachius damnatus à ſynodo Gangrenſi.Vſde titulum: Conſuetudo.

2 Venerandæ ſunt autem ac ſeruandæ.Syricius pp.c.1.epiſt.3.]Ioannes Epiſcopus Conſtantinopolitanus ad Hormiſdam pp.]Concilium Tridẽtium,ſeſſ.4.vbi de ſcripturis canonicis agitur.

Tribulatio ſedanda eſt ieiunijs,eleemoſynis & obſecrationibus.Liberius pp.in 1. tomo concil.] Zacharias pp.ad Bonifacium epiſt.4.

TRINITAS.

1 TRinitas & credatur,& pdicetur.2.Car. 1.

2 Trinitatis fidem tradit Alexander pp. 1. epiſt.1.]Higinius pp.in epiſt.decretali]Sixtus pp. 1.in epiſt.1.]Euariſtus pp.1. epiſt. 1.]Hormiſdas pp.epiſt.1.cap.2.]Pelagius pp.1.epiſt.ad Vigiliũ. Benedictus pp.1.epiſt.1.ex Alexandro.]Martinus pp.1.contra Theodorum & Cyrum hæreticos.c. 1.hoc eſt,Deus in tribus ſubſiſtentijs conſubſtantialibus.]3.Toletanum.]4.Toleta. 1.]2. Lateran. capitulo.2.

3 Damaſus pp. in confeſſione fidei ad Paulinũ errantes circa hanc nominat & anathematizat, peculiari cuiuſque errore propoſito.

3 Non eſt trinitas incarnata, quamuis tota incarnationem filij Dei ſit operata.6.Toletani ſymbolum.Nec paſſa.5.Conſtantinop.in epiſtola Antheonis,& ſequentibus.

Tripudiare non debent in nuptijs Chriſtiani, Ilerdenſe concilium poſt canones.

V. A S.

VAſa ſacra nec lector,nec oſtiarius,nec acolythus contrectet.concil.Roma.ſub Syluęſtro pp.c.9.]1.Braccar.28.]nec ſacratæ Deo fœminæ.Soter pp.epiſt.2.

2 Sed ſolùm miniſter ſacratus.Sixtus pp.1.teſte Damaſo,& in eius epiſt.2.]Agathenſe ca. 66.

3 Nec eis vtendum niſi in officijs ad quæ conſecrata ſunt.3.Braccar.c.2.]6.Conſtantinop.c.3.

V E L V M.

1 VElum abbatiſſa non inponat ſacræ virgini.Eutychianus pp.decreto.3.apud Gratianum 20.q.1.c.Statuimus.

Sed epiſcopus vide titulum : Epiſcopus §. 81.

2 Dari illud noluit, niſi in Epiphania vel albis Paſchæ , vel Apoſtolorum natalitijs , Pius pp.1. apud Gratia.21.q.1.]Gelaſius pp epiſt.1.c. 14.

3 Illud accep turā voluit annorum 72. eſſe cōcilium Romanum ſub Syluestro pp.c.10.

Sed poſt ea hoc immutatum eſt,cùm exactum eſt,vt virgines annos quadraginta in virginitate probatæ eſſent, ante quam illud ſuſciperēt Leo. pp.1.teſte Damaſo lib.Pontificali]Agathen.19.] Cæſaraug uſta.c 8.

Quod donec eis impoſitum eſſet , nubendi ſpem,aut ſaltem facultatem haud amittebant. Innocentius pp.1.epiſt.2.c.12.]2.Turonici.c.21. Vide titulum:Profeſſione facta.Mileuita. ca.26.

Veruntamen vbi potens petitor vel raptor virginis

ginis formidabatur,intra annos 25.illud ei impo ni permittit Mileuitani concil.c.26.

2 Canones promiſcuè id appellant vel benedi-ctionem,vel veli impoſitionem.

Idem factum ea ætatis parte(nempe. 4.anno elapſo) inſinuatur apertè 2.Arelatenſis c. 33.]3. Carth.4.]Pius pp.1.apud Gratia.21.q.1.c.Virgines]c.28.Turonen.ſub Carolo magno] Wormatien.c.66.Vide c.24.Tributienſis.

Si ſuſcepto hoc velo in fornicationē incidat, pœnitentiæ quidem ſubdatur,ſed illud non abijciat.Wormatien.26.

De huius veli qualitate ait 10.Toletanū ca. 4. Vt autem deinceps nil reuocetur in dubiū, pallio purpureo vel nigri coloris caput contegat ab initio ſuſceptæ religionis, vt dum illic tulerit ſignum probabilis ſanctitatis, vbi nullius falli poterit viſio intuentes, nunquam auſus attentes deteſtandæ præſumptionis.

4 Viduas vidualem caſtitatem profitentes non licet,nec oportet velare Gelaſius pp. ad epiſcopos per Lucaniam conſtitutos c.15.& 23.]Epaunen.21.quod citatur etiam 2.Turon. 11.]Tributien.c.25]qđ obſeruatū vbiq; non videtur legenti c.27.Turon.concilii ſub Cagno]Moguntiacenſis c. 26.tempore Arnolphi Imperatoris.] Wormatien.21.]Nicolaus pp.1.diſtinc.27.c.Quod interrogaſti & 28.q.1.cap.Vidua, quod eſt caput. Wormatienſis concilij.

VENATIO.

1 Venatio eccleſiaſticos ſeu clericos dedecet:& ideo eā eis ꝓhibet ſynodus Francica ſub Zacharia pp.& ſynodus Tur.c.8.ſub Carolo mag.& Nico.pp.diſt.34.c. 7. & Bonif. epiſ. ad Zach. pp.& c.13.Magūtiaci ſub Carolo mag.

2 Quare ſi epiſcopus detectus ſit canes aut accipitres habere ad venandum, tribus menſibus ſe ſuſpendat à communione; presbyter duobus mēſibus; diaconus verò ab omni officio vel communione ceſſabit. Agath. 55.] Epau. 3.] Wor. 17.

VENEFICI.

1 Veneficis detur in fine communio, ſi peccatū ſuū tota vita defleuerint, Ilerd. c. 2.

2 Ligaturæ oſsium vel herbarum quibus magi vtuntur, nihil remedij præſtant. c. 42. Turon. ſub Caroli magno.

Verbi Dei prædicationem nullus audire prohibeatur. 4. Carthag. 84.

Venia pctorū qbus ſit pmiſſa. ti. Deſperādū. S. 2.

VESTES.

1 Veſtes ad Dei cultum aſſumendæ, honeſtæ ſint & ſacratæ. Stephan. pp. 1. epiſt. 1.

2 Hiſce nemo frui habet in aliis vſibus quā officijs eccleſiaſticis. Idem Stepha. ibidem] Bracca. 2. Aruernen.

Veſtes clericorum. titulo, Clericorum nomen.

3 Nec ab alijs ferri dobēt quā à ſacratis hominibus. Ibidem Stephanus.] Soter pp. epiſt.

Nec ab ijs quidem alibi quàm in eccleſia. Stephanus pp. idē teſte Damaſo pp. in li. Pontificali.

VIDVA.

1 Viduarum cauſæ epiſcopo creditæ ſunt. 2. Mantiſconē. 12. Quapropter nō prius à iudice conueniantur, quàm epiſcopo id nūciarit. 2. Mantiſconen. 12.

2 Nō in delitijs viuāt, ſed vt decet. Rhemē. 34.

3 Duo ſūt genera viduarum (ait 4. Tol. c. 55.) ſęculares & ſanctimoniales. Sęculares viduæ ſunt quę adhuc diſponentes nubere laicalem habitū non depoſuerunt. Sanctimoniales ſunt quæ iam

mutato habitu ſęculari ſub religioſo cultu in cõ ſpectu ſacerdotijs & eccleſiæ apparuerunt.

Vide titulum:Velum.§.4.& titulum:Raptores.

4 Viduę vel ſanctimoniales(ait 4.Carthaginẽ. capitulo 1)quæ ad miniſterium baptizandarum mulierum eliguntur, tam inſtructæ ſint ad officium,vt poſſint apto & ſano ſermone docere imperitas, & ruſticas mulieres tempore quo baptizandæ ſunt, qualiter baptizatori interrogatæ reſpondeant.

4 Viduæ adoleſcentes(ait 4.Carth.c.101.)quæ corpore debiles ſunt, ſumptu eccleſiæ cuius viduæ ſunt,ſuſtententur.

6 Quæ iuniores viduæ,ideo cum alijs ſenioribus tam ſint asſiduæ in Dei opere, vt meritis, & orationibus ſuis eccleſiam adiuuẽt.4.Cart.103.

VIGILIA.

1 Vigilia Paſchæ & aliorum ſolennitatũ ad ſecundam vſque horam noctis protendebatur. tunc pariter in eccleſia Chriſtiani inſiſtebant orationi.Antiſiodoren.11.

2 Placuit prohiberi, nè fœminæ in cœmiterio peruigilent,eo quòd ſæpe ſub obtentu orationis ſcelera latẽter committant.Elibert.35.Vide Antiſiodoren.c.3.& 5.de abuſu circa hoc.

VIM vi repellere omnes leges & omnia iura permittunt. Alexander pp.3.part.14.c.10.

VIRGO.

1 Virginitas non eſt laudabilis, vbi cum nũptiarum deteſtatione ſuſcipitur Gang 6

2 Virgini parentibus orbatæ prouideatur de monaſterio, aut mulieribus grauioribus commẽdetur ab epiſcopo,vt ſimul cohabitantes ſeinuicem cuſtodiant, & paſſim vagantes opinionem eccleſiæ non lædant.3 Carth.33.

Visibilis oculis corporis non eſt diuinitas.4.Toletan.cano.7.

EXTREMA VNCTIO.

1 VNctionis extremæ ſacramentum à Chriſto inſtitutum, totius Chriſtianæ vitę conſummatiuum.conc.Triden.ſeſſ.14.in doctrina de ſacramento extremæ vnctionis.

2 Miniſter eius eſt non modò epiſcopus,ſed & presbyter.Innocentius pp.1.epiſt.1. c. 8.] Wormatien.72.]c.48.Cibolonen.ſub Carolo magno.

Materia,forma effectus, miniſter huius ſacramenti inſinuātur à Iacobo.Apoſtolo vltimo cap. ſuæ epiſtolæ.Conc.Trid.ſeſſ.14. cap. 1.2.& 3.de doctrina extremæ vnctionis.Vide concil. Florentinum in decreto Armenis dato.

Voluntatum vltimarum cōmutationes.Conc. Trident.ſeſſ.26.cap.6.

VOTVM.

1 Votum ſuum nemo reddat, niſi in eccleſia Antiſiodor.3.

2 Cùm verò id facit, à diſſolutioribus abſtineat actibus, nō cantillet aut ſaltet, nec inebriet ſeſe. 2. Aurelianen. 12.]ca. 18. Cabilonen. circa temp.Euge.pp.1.]Auguſt.epiſt.64.

Et pro canistro terrenis fructibus pleno(inquit Auguſtinus lib.6.confeſsionum c. 2.)plenū purgatioribus votis pectus eò afferat.

Narrat ibidem Auguſtinus, diuum Ambroſiū prohibuiſſe fidelibus ingredi Baſilicas ſanctorū cum pultibus,pane & mero, ne qua daretur occaſio ebrioſis inebriandi ſeſe,& quòd illa, quaſi parentalia, ſuperſtitioni Gentilium eſſent ſimillima.

Voluntates,duæ in Chriſto.Titulo, Chriſtus,

1 Vſura eſt, vbi amplius requiritur quā datur; verbi gratia: Si dederis ſolidos decem, & amplius quæſieris; vel dederis frumenti modium vnum, & ſuper aliquis exegeris. Agath. concil. apud Gratiannm 12. quæſt 3. c. Vſura. Idē iudicant canones ſubiecti. §. ſequentibus.

2 Vtriuſque tituli pagina (hoc eſt, noui & veteris teſtamēti) ait Alexan. pp. 3 part. 1. conſtitutionū ſuarū. c. 52. prohibetur ideo 3. Carthag c 16. Nullus clericorū (inquit) amplius recipiat, quam cuiquam accōmodauerit. ſi pecuniā, pecuniā accipiat; ſpeciem eandem quantam dederit accipiat: & quicquid aliud, tantū quantum dederit, accipiat] Laodic. c 5. Tarraconen ca. 3.] 1. Turonen. c. 13.] 3. Aurelianen. c. 26. *eſt & Worma cap 69.*

3 Vſuras accipiens, aut ex adinuentione aliqua vel quolibet modo negotium tranſigens, aut hemiolia, id eſt ſeſcupla exigens, vel aliquid tale prorſus excogitans turpis lucri gratia, deijciatur à clero & alienus exiſtat à regula 1. Niceni. c. 17.] & repetitur canon. c. 40. concilij Aquiſgranenſis ſub Ludouico Imp. 1]. Eliber. cap. 10. eandem de clerico ſententiam profert, & laicum in eo ſcelere obſtinatum eijcit ab eccleſia. *14. q. 4. ca. Quoniam.*

Alexander. pp. 3 cap. 25. conſtitutionum ſuarū parte 1. Vſurarij manifeſti (inquit) nec ad cōmunionem admittantur altaris, nec Chriſtianī, ſi in hoc peccato deceſſerint, accipiant ſepulturā, ſed nec eorum oblationem quiſquam accipiat.

De miniſtris qui fœnerātur, placuit eos iuxta formam diuinitus datam à communione abſtinere. 1. Arelaten. c. 12.

Vide de vſuris Alexand. pp. 3. parte 16.

4 Ea ꝓpria eſt vſurarū interpretatio quādo ex vſuris quæ non germinat, nullo labore, nullo,

ſumptu, nullòve periculo lucrum fœnusq; conquiri ſtudetur. Seſſione 10. tertij Lateran. in bulla Leonis 10.

5 Montes pietatis, ex quibus mutuum datur, modò ratione mutui nihil petatur, neque ſperetur, ſed ſolùm pro indemnitate eorundem montium (i. vt ipſi redditus non imminuantur) impẽſarum videlicet miniſtrorum eorundem, ac rerũ omnium ad illorum (montium) neceſſariam conſeruationem pertinentium, abſque huiuſmodi montium lucro nonnihil moderatè & neceſſariũ vltra ſortem capiatur ab his qui ex huiuſmodi mutuo commodum ſuſcipiunt, (cũ regula iuris habeat, quòd qui commodum ſentit, onus quoq; ſentire debeat) approbat Leo pp. 10. in Seſſione 10. tertij Lateranenſis, tanquam nec mali ſpeciẽ præferentes, nec peccandi incentiuum præſtantes; inſequens ſententiam Pauli ſecũdi, Sixti quarti, Innocentij octaui, Alexandri ſexti, & Iulij ſecundi Romanorum Pontificum. præſtãtius tamẽ & ſanctius fore affirmans, ſi fundantes ad leuandam pauperum inopiam mutuum aſsignarent, etiam aliquos cenſus, quibus miniſtrorum impẽſæ ſoluantur, vel ſaltem media ex parte.

Xenodochia, titulo Hoſpitaliorum.

FINIS.

AD LECTOREM.

MONITIO.

I.

BAſilienſis ſynodus à nobis nunquam eſt citata (quamuis morum ſtatuta vtilia quædam fecerit) quod legitima non fuerit, vt patet ex bulla Pij Papæ ſecundi ad vniuerſitatem Colonienſem, & Nicolaus PP. 5. eam non confirmet, ſed ſolùm ratificet beneficiorum collationem ab ea factam: & in tertia Lateranenſi ſynodo, ſeſſione 6. noſtris rationibus eam vituperat in oratione ſua Simon Benignius, dicens: Baſilienſis tamen conuentus patres, &c.

II.

Præterij epiſtolas quintæ ſynodi Conſtantinopolitanæ, quæ non ſunt ſum-

ſummorum pontificum, ſed epiſcoporum contra Petrum epiſcopum Antiochenum (ad quem duæ diriguntur Felicis Papæ quarti ante actionem primam) quod feci & in 6. Conſtantinopolitana, vbi nec ſynodi, nec pontificum ſummorum erant epiſtolæ.

III.

Nihil etiam ſumpſi ex fide Iuſtiniani Imperatoris, quam habes poſt ſecundum Toletanum Concilium, eo quòd alibi tota in re habeatur.

IIII.

A capite 6. Aquiſgranenſis ſub Ludouico pio Imp. I. nil ferè excerpſi, quòd ſua collegerit ex alijs concilijs à nobis collectis. Nil quoque ex Aquenſi ſub Pipino habito.

V.

Non libuit quidquam ſumere ex

appen-

appendice epiſtolæ Gelaſii ad epiſco pos Dardaniæ , nec ex epiſtola ad Euphemianum.

V I.

Ex libro Pontificali poſt Damaſum nihil ſumpſi , quod non habeat parem apud me autoritatem.

V I I.

Ex Aphricano illo ſuo Bonifacio Papa ideo nihil ſumo, quòd canones ſuos ex prioribus collegerit, à nobis rnnotatos ſub nomine ſuorum conciliorum.

V I I I.

Ex canonibus Græcarum ſynodorum Latinitati donatis à Sancto Martino Epiſcopo Braccarenſi, paucos ſelegi, quòd res eadem adnotata ſit ſub nomine propriæ cuiuſque ſynodi: vti accidit in Adriano papa i. in canonibus ab ipſo collectis.

I X.

Oxonienſe prouinciale in tomo ſecundo, & opus tripartitum incerti autoris ſubiectum ſecundo Lateranenſi concilio omiſi, cum nimium eſſem feſtinus.

X.

Citaui interdum canones primi Conſtantinopolitani, quos habes tomo I. concil. poſt Epheſinam ſynodum primam.

X I.

Omiſi prouincialis concilij Senonenſis de fide definitiones, quòd eæ factæ ſint poſt Tridenti de cunctis partibus controuerſiarum à Luthero vſque ad multos annos poſteà agitatarum.

X I I.

Nihil quoq; ferè ex ſubiunctis ſynodis prouincialibus lubet decer-

pere

pere, quòd morum reformationem eandem ac parem habeat vniuerſim Tridentina ſynodus, durante in ea adhuc turpi ac triſti eccleſiæ ſtatu.

De Baſilienſi ſynodo.

DE Baſilienſi autem concilio non malè ſentimns, niſi ab eo loco vbi Eugenius Papa illud transfert ad alium locum, & ei parere nolunt, alioque migrare qui ibi erant congregati, ſed pertinaciter ibi permanentes imperant illi cui obedire debuiſſent, à quo die non concilium, ſed conciliabulum vocari merebatur, dicente in tertio Lateranenſi concilio ſesſione 11. Leone papa 10. Poſt huiuſmodi tranſlationem ab Eugenio prædeceſſore noſtro factam, concilium amplius appellari non merebatur: In ſecunda ſesſione mandatū datum fuit illud transferendi.

DEO LAVS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

REGESTVM.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T.

Omnia ſunt integra foglia.

VENETIIS,

Excudebat Ægidius Regazola.

M. D L X X I I I I.

INGENVA SOMNIA